

DELICIAE

ERVDITORVM

SEV

VETERVM

ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ

OPVSCVLORVM COLLECTANEA

IOANNES LAMIVS

Collegit, illustravit, edidit.

FLORENTIAE. MDCCXLIV.
Ex Typographio PETR. CAIET. VIVIANII
Ad Insigne D. THOMAE AQVINATIS.

Cum adprobatione.

GABRIELIS SEVERI
ET ALIORVM GRAECORVM
RECENTIORVM
EPISTOLAE.

CLARISSIMO ET ERVDITISSIMO VIRO

DOMINO DE LA CVRNE

SAINTE PALAIE

REGIAE PARISIENSIS ACADEMIAE

INSCRIPTIONVM ET BONARVM ARTIVM,

SOCIO CELEBERRIMO.

DOMINO MEO MAXIME HONORANDO.

ET AMICO VERO AC LIBERALI.

HOC QVALECVMQVE AMICITIAE

ET VENERATIONIS MONVMENTVM

IO. LAMIVS

DEDICO CONSECROQVE.

Vanta cum animi laetitia, quanta cum voluptate, TE licet absentem, immanique intervallo direm-

tum modo compellem & adloquar, VIR PRAESTANTISSIME, non nisi is intelligere potest, qui menti volucri, & quolibet eunti, praesentia omnia, & nota in primis atque iucunda, semper adesse perspicaciter comprehendit; quique penitus novit, quantum Gallicae nationis homines, & maxime Parisienses, cultu, elegantia, eruditione, ceteris hominibus praestent, & sua comi facilitate, & humanitate liberali, omnium amorem ac benevolentiam incredibiliter obligent, ac promereantur. At TV, VIR CLARISSIME, inter homines illos cultissimos & politissimos ita excellis, ut si oris comitatem, conloquii gratiam, nitidam orationis venustatem, subspiciam; nullum superiorem: si multiiugem

castigatamque eruditionem, doctas lucubrationes in vulgus proditas, opera bona fruge plena a Te scribi coepta, demirer; aequales paucos: si egregias animi virtutes, humanitatem singularem, amicitiam constantem, utilem liberalitatem, sinceram benevolentiam, mente revolvam; parem neminem, Tibi esse diiudicem. Memini, quum Florentiae versareris, quantis me amoris & benevolentiae argumentis suaviter devincires; quantas mihi de largo & exundanti Tui pectoris penu doctrinae opes prodige effunderes; quanta animi contentione, & studii sedulitate, libros quaereres, quaesitos evolveres, evolutos atque perlectos in memoriae thesauro alte penitusque reconderes. Quid de viris doctis,

quos adſidue conveniebas, dicam? Quid de codicibus manu exaratis, quorum rariores comparabas, eloquar? Quid de veterum Poetarum Provincialium carminibus undique a TE conquiſitis, atque deſcriptis, & publica luce olim donandis, pronunciem? Quid denique de ineditis monumentis, quibus Gallicam historiam locupletares, inveſtigatis diligenter, & cupide collectis, iam efferam? Quum per Italiam noſtram vagareris, inſtar illorum fluviorum eras, qui per montes auri argentique divites effluunt, atque una cum aquis pretioſa illa metalla, undecumque conradentes, ad mare evolvunt ac deferunt: ſic TV enim emenſam Italiam laudabiliter populatus, litterariis opibus onuſtus & adfluens

ﬂuens in Galliam Tuam reverſus, popularium Tuorum laudem & plauſum optimo iure meruiſti. Sed quando Provincialium Poetarum, quos veros Poetas indigena ipſum nomen oſtendit, *Inventores* peculiari adpellatione demonſtrans, mentionem feci, dicam Tibi in primis propoſitum, vetuſtatis dilucidandae gratia, quotquot illorum opera & carmina exſtant, caſca illa lingua exarata, vulgare; & eorum vitas adiicere, quales Provinciali idiomate a fere συγχρόνοις Scriptoribus litterarum monumentis commendatae fuerunt; qualeſque plures in Florentinis Bibliothecis adſervantur; quas omnes, alibique etiam repertas, in Tuum uſum deſcribendas prudenter induſtrieque curaviſti. Sed, etſi

pro-

procul a nobis profectus esses, & me praesentia Tua rebus ita ferentibus privavisses, non tamen vultus meus Tuo pectore lapsus est; sed initae amicitiae usque memor, me Lutetiae morans cum aliis beneficiis cumulare, tum munere peramplo. & gratissimo, eximio scilicet *Orientis Christiani* opere, quo praecipue mihi opus esse sciebas, donare munificentissime voluisti. Ne igitur ingratus vivere omnino videar, hunc libellum TIBI nuncupare animum induxi meum, qui veluti anathema quoddam exstaret observantiae, & grati animi erga TE mei; quod quidem munusculum, etsi leve & exiguum, TIBI tamen haud iniucundum fore confido, dum quae in se complectatur ille considero. Epi-

sto-

ſtolae enim ſunt *Gabrielis Severi*, Philadelphiae Archiepiſcopi, Viri inter Graecos eruditione percelebris, aliorumque Graecorum recentiorum, haud amplius editae; erutae vero ex Codice MS. ſingulari Viri Cl. *Scipionis Maffeii*, Marchionis Veronenſis, & Collegae Tui perilluſtris, utpote Academiae Tuae Socii digniſſimi; ex quibus multa haurire eſt, quae ipſum *Orientem Chriſtianum* locupletent atque perficiant, & non parum ad Eccleſiae Graecae, iam prope conclamatae, hiſtoriam nobis proximiorem texendam conferant, aeque ac aliae a me editae *Maximi Margunii*, *Dionyſii Cateliani*, aliorumque illius gentis hominum eruditiorum Epiſtolae. Quum autem omnes nova delectent, quanam

hae

hae animum tuum voluptate perfundent, arcana monumenta, ignotosque ac latentes libros, adsidue investigantem venantemque prae ceteris; & obscuris illustrandis, abditis detegendis, insatiabiliter inhiantem? Nosse quoque delectabit, popularem Tuum *Rich. Simonium*, τὸν κριτικώτατον, in simili ferme arena desudasse, & alias eiusdem Philadelphiensis Metropolitae opuscula publici iuris iterum fecisse; meque Italum hominem eius vestigiis insistentem laudata quadam aemulatione cum eo decertare. Verum quidem est illum & Latinam suam interpretationem Graeco contextui adposuisse, & luculentis commentariis opuscula illa enarrasse; me autem Graece tantum hasce Epistolas exhibere, nullisque prope scholiis,

& ani-

& animadverſionibus ediſſerere. At haec omnia in praeſens tempus fortaſſis omiſi, & alii libello reſervavi, probe ſciens, TE huiuſmodi adiumentis praeſidiiſque non indigere, quum Graecis litteris adprime excultus ſis, & Atticae Sapientiae adyta rite initiatus penitus ſubire conſueveris. Et profecto qui Graecanica litteratura TE lateat, ſuavis, amabilis, iucundiſſima, qui nec hiſpida & inamoena barbari aevi ſtudia horres ac refugis; & corruptas foedataſque Latinae linguae propagines, nominumque ac verborum, quae ſequior aetas peperit ac procudit, originationes ſedulo ſubtiliterque perquiris; & obſcura incertaque vocabula interpretaris; Gallicumque idioma ex tot aliis coalitum

& co-

& coagmentatum illuſtras, ut tot ac tanta volumina de huiuſmodi argumento a TE conſcripta teſtantur? Vtinam tandem operoſa haec & erudita volumina publici iuris facias, ut tot gloſſemata, & ignota nomina, quae veteres Gallicos Scriptores, atros & tenebroſos efficiunt, manifeſtae demum ſignificationis adpareant, & librorum obſcuriſſimorum intelligentia iam pateat, atque opacis umbris involuta hiſtoriae fides legentibus clara & perſpecta referetur! Interea tamen unum praecipue velim a TE in hoc libello caſtigari & corrigi, vel ſaltem mature expendi, quod *pag.* 7. legitur, ubi in meo ſcholio me ambiguum traducere videor in ſubſcriptione illa Epiſtolae: Δοῦλος τῆς σῆς δεσποτείας Γαβειῆλ

ὴλ ὁ Σεβῆρος Φιλαδελφίας ὁ ἐκ Μονεμβασίας· Ibi enim talem me praesto, quasi ignoraverim *Gabrielem Severum*, Epidaurum, Peloponnesi urbem, Monembasiam deinde adpellatam, patriam habuisse, id quod & *Leo Allatius*, & *Richard. Simonius* testantur. Ceterum quum subscriptio illa corrupta & interpolata fuerit a recentiore quodam, fortassis illud Φιλαδελφίας inepte adpositum fuit, quum anno MDXLVII. *Gabriel Severus* Archiepiscopus Philadelphiae nondum esset; & subscriptio ita se habere debet, ut videtur: Δοῦλος τῆς σῆς δεσποτείας Γαβριὴλ ὁ Σεβῆρος ὁ ἐκ Μονεμβασίας. At haec omnia Tuo subacto iudicio examinanda relinquo; interea, quaeso, aequi bonique consule, VIR DOCTISSIME, hoc qualecumque of-

officium, & meae venerationis argumentum; ex eoque intellige animum meum ad gratias TIBI referendas paratum & alacrem, si mea fortuna pateretur, vel Tua amplitudo requireret. Vale. Dabam Florentiae Idib. Septembr. Anno Domini MDCCXLIV.

ΓΑΒΡΙ-

ΓΑΒΡΙΗΛΟΥ ΤΟΥ ΣΕΒΗΡΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

Τῷ πανιερωτάτῳ κυρίῳ μακαρίῳ μητροπολίτῃ μονεμβασίας, γαβριὴλ ἱερομόναχος ὁ σεβῆρος εὖ πράττειν.

Παρασκευαζομένων ἡμῶν ἤδη, πανιερώτατε δέσποτα, ἐς κρήτην ἀπάραι, ἤδη καὶ ὁ τοὺς οἴακας τῆς αὐτῆς ὑμῶν προεχὼν μητροπολίτης ἱερεμίας ἡμᾶς κατελάμβανε, μεθ᾽ οὗ νύκτα συνεκάθευδον, οὐκ ἄνευ τοῦ σοφωτάτου μου καθηγητοῦ, ἤδη δ᾽ οὖν ἀλλήλοις ἡμῶν διαλεγομένου οὐκ ὀλίγων λόγων λαβὰς, εὐθὺς ἐκεῖνος γράμμα ἡμῖν (οὐκ ἀληθῶς εἰδόσιν εἰ πατριαρχικὸν διατετέλεκεν ὂν) ἐνεχείρισεν, ὃ δὴ ἀνὰ χεῖρας ἔχοντες ἡμεῖς, οὐ τῆς σῆς ἐς ψόγον αἰδεσιμότητος διενέγκαμεν

ἤπερ ἀνδρὸς φθονερώτατοι, οὐ τὸν κριτὴν τὸν τοῖς λαλοῦσι τὸ ψεῦδος ὄλεθρον ἐπαγγελλόμενον δεδοικότες, τῇ σῇ πανιερότητι ἀπηγγέλαντο, ἀλλ᾽ εἰς ἡμῶν (μάρτυρ θεὸς) λυσιτέλειαν, ᾠόμην γὰρ θεοδώρῳ τῷ μακαρίτῃ τῷ σεβηρῷ ἐκείνῳ, ὡς νομίσας ξυμφέρειν ἐπιδεῖξαι, βοηθῶ σοι ὄντι κἀυτῷ, ὡς καὶ ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου διατετέλεκεν ὤν. κυθήροις δ᾽ ἔπειτα προσοκείλαντες, τὰ ἱερεμίᾳ προεργασθέντα ἐς δημηξίου βασκηνάρου διαλεγόμεθα, τηνικαῦτα κἀγὼ τὸ προρρηθὲν γράμμα ἀφθόνως καὶ ἀπαθῶς ἐκείνῳ προσέδειξα, μᾶλλόν γε πρὸς κατηγορίαν ἐκείνου, ἢ πρὸς ψόγον ἡμέτερον, ὡς οἱ φθονεροὶ ἀπηγγήλαντο, καὶ ὡς αὐτὸς οὗτος ὁ ἱερεμίας ἀνακυκῶσας τὰ πάντα κατεστρέψατο. τἀληθὲς μὲν οὖν οὕτως ἔχει, πανιερώτατε δέσποτα, ἐγὼ δὲ οὔπω σε ἐπαινῶν θειότατε, πέπαυμαι, καὶ ἐς᾽ ἂν ὕδωρ ῥέοι καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλοι, καὶ ἥλιός τ᾽ ἀνιὼν λάμποι, λαμπρά τε σελήνη, καὶ τὸν ὑπέρσοφον οὔποτε παύσομαι ὅμηρον. οὐδὲν γὰρ ἀεικὲς τῇ σῇ τελειότητι σύνοιδα, διὸ δὴ ἐπαινεῖν σε ὀφείλω, ὡς καὶ ὁσημέραι μάρτυς θεὸς ὁ πανάγαθος τὰς ἡμετέρας ἀγαθοεργίας καὶ ἀνακτίσεις καὶ τὰ τῇ ἡμῶν μητροπόλει ποιῆσαι σοι δόξοντα, καὶ τὰς ὑπερβαλλούσας σου χάριτας, θαυμάζειν καὶ ἐς ὕψος ἐπαίρειν οὐ πέπαυμαι, ἡμᾶς δὲ διαβάλλειν ἑκάστοτε πρὸς τὴν πανιερότητα, ὡς αὐτόθεν ἀπόντας τῷ τυχόντι καὶ βουλομένῳ γε ἔξεστιν, ἔργον δ᾽ ὑμέτερον ὡς ἂν ἦν κριτὴν δι-

καιό-

καιόπατον μὴ ταῖς τῶν ὑπεναντίων διαβολαῖς πίθεσθαι, ἀλλὰ τὴν ἡμῶν ἐπανέλευσιν προσδοκόντα, ἐπὰν τὴν ἐνεγκαμένην καταλαβεῖν ἡμῖν γε προσγένηται. τότε τἀληθὲς ἀνιχνεύειν τὸ καὶ ψῆφον κατὰ τοῦ ὑστεροῦντος καὶ ἡττημένου, δι' ὧν ἄγειν. καὶ τούτων μὲν ἅλις, ἡμεῖς δὲ διὰ τῶν σῶν εἰλικρινῶν εὐχῶν, καθηγητῇ προσόφῳ ἐνετύχομεν, ὑφ' οὗ ὁσημέραι διδασκόμεθα, καὶ ἡμῖν ἀρκούντως παρέχει τὰ δέοντα. τὸ γηΐνον γὰρ ἄρδειν ὁσημέραι οὐ παύεται, θωμᾶν δὲ ξιβηζάνον ὀνομάζουσι, ὥπερ οἱ ἐντυγχάνοντες ἐν ἀκαρῆ χρόνῳ μετεμφιέννυνται, καὶ ἀντιφασῶν θάνατον περιστεραὶ περιφαίνονται, ἀλλ' οὖν εἰ καὶ τοῦ κακοῦ τῆς ὑμετέρας τανῦν ἐξεβλήθημεν πανιερώτητος, ὅμως παρακλήθητι, ποιμὴν ἀγαθὲ, μήποτε ἐπιλαθέσθαι ἡμῶν τῶν ἀείποτε μιμνημένων σου, καὶ τῶν ὧν ἀναστόμα ἑκάστοτε ὁ θαυμαστὸς καὶ γενναῖος μακάριος, σὰ γὰρ ἐσμὲν θρέμματα καὶ τὴν φωνὴν τοῦ ποιμένος οἴδαμεν, καὶ ἥπερ ἂν αὐτὸς ἡμᾶς προσκαλέσοιο, ἀόκνως σοι συνεψόμεθα. ἔρρωσο.

(1) Hanc Epiſtolam, quum quando ſcripta fuerit non conſtet, heic temere collocavimus; nam alicubi collocanda erat.

Εἰς Καρδινάλην.

Εἰ μὴ ἀναγκαίαις ἀσχολίαις τῇδε κατεχόμην, θειότατε καρδηνάλεων, οὐκ ἂν ἐπέ-

στελλον, ἀλλ᾿ αὐτὸς αὖ ἀφικόμενην τὴν ἱεράν σου ὀψόμενος κεφαλὴν, καὶ προσέτι γονυπετήσας (ὡς ἔθος δούλοις δεσπόταις) ἀσπάσασθαί σε τὸν ἄριστον καὶ φιλελληνικώτατον καρδηνάλεων, καὶ συγχαρῆναί σοι ἐπιβάντι ἤδη καὶ τῆς τῶν ἑλλήνων ἀρχῆς. τὸ μεγαλεῖον εἷς καὶ ἀξίωμα, ὅσον καὶ οἷον διετέλει ὂν; ἔξεστί σοι καὶ ὁρᾶν, καὶ ἀκούειν, ἀπό τε διατάξεων καὶ προσαγμάτων τῶν ἀοιδίμων αὐτοκρατόρων τῆς ῥωμαίων ἡγεμονίας, προσέτι δὲ καὶ ἀπὸ θεσπισμάτων τῶν ἱερῶν ξυνόδων. ὑπέταξαν γὰρ αὐτῇ τῆς χριστιανῶν ἐκκλησίας, ὅσας δὴ καὶ κατέχει τὸ ἰλλυρικὸν, ἤπειρος, ἀκαρνανία, ἀμβρακία, αἰτωλία, πελοπόννησος, βοιωτία, θετταλία τε ἅπασα, καὶ ἔτι μακεδονία, θράκη τε, καὶ μυσία, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν πάντα τὰ τῶν ὑπερβορέων ἔθνη. πρὸς δὲ τούτοις, ὅσας πόντος, καππαδοκία, φρυγία, ἀσία, βιθυνία, ἑλλήσποντος, κυκλάδων ῥόδος, καὶ κρήτη, ἵνα καὶ ποιητικῶς εἴποιμεν τιμήεσσα διὸς μεγάλοιο τιθήνα, καὶ ζάκυνθος, καὶ κεφαληνία, καὶ λιπαρὴ κέρκυρα φίλον πέδον ἀλκινόοιο, σικελία τε ξύμπασα, ἣν καὶ ῥώμης ταμεῖον οἱ παλαιοὶ τῶν ῥωμαίων οὐκ ἀπηξίωσαν καλεῖν. ὑπέκειντο δὲ καὶ ἄλλαι πολλαὶ πόλεις τε καὶ νῆσοι, ὧν τὰ ὀνόματα, φιλανθρωπότατε καρδινάλεων, ἀφίημι τανῦν ἐξεπίτηδες, ἵνα μὴ τοῖς πάντα ἀργυραμοιβικῶς ἀνιχνεύουσιν, εἰκότως ἂν ἀπειρόκαλοι φανείημεν, ἐν εἴδει ἐπιστολῆς φιλοτιμηθέντες χωρογραφεῖν, εἴ τε καὶ γεωγραφεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, (στὴν χάριν,

ριν) διεξήλθομεν, αἰδεσιμώτατε κύριε, ὡς ἂν εἰδείης ὡς οὐ τῆς τυχούσης τῶν ἀρχῶν ἐπέβης. κατέχει γὰρ τὰ δευτερεῖα, ἵνα μὴ εἴπω, ὡς οἱ πολλοὶ διϊσχυρίζονται καὶ τὰ ἴσα τῆς παλαιᾶς ῥώμης. βασιλεία δὲ καὶ ἱερωσύνη μέγιστα παρὰ θεῷ δῶρα τυγχάνουσι, καὶ ποσοῦτον ἱερωσύνη βασιλείας, ἐμὴν κρίσιν, μείζων, ὅσον ἡ μὲν τῶν θείων, ἡ δὲ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιμελεῖται. ὅτι ἡ τῶν μεγάλων φαρνεσίων οἰκία, καὶ πάλαι τῶν περιβλέπτων, καὶ ἐνδόξων ἐτύγχανεν οὖσα, οὐδεὶς ἂν ἀπαρνήσαιτο. καὶ νῦν εἰ τοῖς μεγίστοις τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀξιωμάτων κοσμεῖται, καὶ λαμπρύνεται, οὐκ ἄπο τοῦ καθήκοντος τυγχάνει. πρέπει γὰρ τὰ ῥωμαίων ἀγαθὰ ἐπὶ τοὺς ἑαυτῶν εὐγενεῖς ἀπογόνους ἐπανακυλεῖσθαι. ὅτι δὲ καὶ ἡ ἱερωσύνη παρὰ τοῖς πάλαι ῥωμαίοις τε καὶ ἕλλησι, καὶ βαρβάροις ἐτύγχανε περιμάχητος καὶ αἰδέσιμος, οὐ πολλῶν σοι περὶ τούτου δεήσομεν μαρτυριῶν ἀλλ' ἢ δυοῖν ἢ καὶ τριῶν, καὶ ταῦτα τῶν μεγίστων αὐτοκρατόρων καὶ βασιλέων. ἀλέξανδρος γὰρ ὁ φιλίππου ὁ τὴν τῶν περσῶν μεγάλην ἀρχὴν καταλύσας καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ὀλίγου δεῖν οἰκουμένην τοῖς ἑαυτοῦ σκήπτροις ὑποτάξας, πεσὼν ἐπὶ γῆς τὸν μέγιστον παρὰ ἰουδαίοις ἀρχιερέα προσεκύνησε, καὶ τὸ παρ' ἑβραίοις ἔθνος, αἰδοῖ αὐτοῦ, οὐ μόνον ἐλεύθερον, ἀλλὰ καὶ αὐτόνομον ἀφῆκε. τί δὲ μωσῆς ἐκεῖνος καὶ ἀαρὼν ὁ μέγας, οὐχ ὁ μὲν στρατηγὸς, ὁ δ' ἕτερος μέγας ἀρχιερεύς; ὁ δὲ ἰούλιος καῖσαρ, ὁ διὰ τὰς με-

μεγάλας αὐτοῦ πράξεις θεὸς ἐπονομάσθεις, οὐ πᾶσαν ἐνεδείξατο φιλοτιμίαν, καὶ βίαν ἐπὶ τῷ τυχεῖν τῆς ῥωμαίων μεγίστης ἀρχιερωσύνης, ἢ ἀγνοεῖς ὃν ἀπόρριψεν λόγον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πατέρα τῆς οἰκίας ἐξερχόμενος εἰπὼν, ὥσπερ σήμερον τὸν ὑὸν ἢ ἀρχιερέα ἢ φυγάδα ὄψει; ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀνταγωνιζόμενος, πρὸς ἰσαυρικοὺς καὶ κάτλους, εἴτε βίᾳ εἴτε τινὶ ἄλλῳ τῶν φιλοτίμων χρησάμενος, ἐγκρατὴς ἐγένετο ὧν ἐφίετο. ὁ δὲ σὸς μακαριώτατος πάπας, οὐσίᾳ, οὐκ ἀνάγκῃ, ἀλλὰ κοινῇ πάντων τῶν ἀρίστων αἱρέσει καὶ νεύσει, καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐπέτυχε. ὅσον τοίνυν αἵρεσις βίας τιμιώτερον, τοσοῦτον κρείττων καίσαρος ἐκεῖνος, ὅσος εὐδαίμων παπᾶς. τίδαί; οἱ σοὶ φίλτατοι καὶ ὁμόψυχοι ἀδελφοὶ, οὐχ ἡγεμόνες; οὐ πρόεδροι τῆς μεγάλης τῶν ῥωμαίων πολιτείας; οὐ γαμβροὶ τῶν νῦν μεγίστων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων; τίδαι; ὁ ξυνετώτατος, καὶ στρατηγικώτατος, ὁ μέγας λέγω τοῦ οὐρβίνου ἡγεμὼν, οὐ κηδεστὴς σὸς ἐπὶ τῇ νῦν νεογάμῳ καὶ καλλίστῃ καὶ σωφρονεστάτῃ σου ἀδελφῇ τυγχάνει ὤν, ἢ καὶ πάντ' ἂν δέξαιτο, οἷς ὅμηρος ὁ θεῖος κοσμεῖν εἴωθεν ἐκείνας τὰς πάλαι σωφρονεστάτας ἡρωΐδας, καὶ τουτωνὶ κρείττονα καὶ λαμπρότερα ποιήσασθαι εἶχεν ἡ τύχη, κἀκείνων ἂν οὐκ ἄμοιρον ἀνέδειξε τὴν εὐγενῆ καὶ ἀοίδιμον οἰκίαν τῶν μεγάλων φαρνεσίων. ἐπεὶ τοίνυν οὔτε κρείττονα τῶν παρόντων ἀγάθων, οὔτ' ἀτυχέστερα παρὰ τῇ τύχῃ εὑρεῖν οἷόν τε

ἐςὶ, οὐδ' ἔμοὶ, ὧν εἰρήκαμεν, δοκεῖ περαιτέρω εἰπεῖν. τὰς γὰρ παππῴας ἀρετὰς, οὐ μόνον ἂν τῶν νῦν ὄντων μόγις, ἀλλὰ καὶ τῶν πώποτε ἐπὶ λόγοις ἐπιφανῶν κατ' ἀξίαν τις ὑμνήσει διόπερ σιγῇ τιμάσθωσαν. καὶ ὁ λόγος μοι ἐς τόδε ὠϡίσθω. τὴν δ' ὠπὰ πολυβίου βιβλίαντα εὑρισκομένην ἐπιτομὴν, ἀμβροσίῳ τῷ σῷ πιςοτάτῳ καὶ εὐνουςάτῳ θεράποντι δεδώκαμεν πέμψαι, ἵν' ἅμα μέν σοι εἴη καὶ δεῖγμα καὶ ἐνέχυρον τῆς ἐμῆς πρός σε καθαρᾶς καὶ εἰλικρινοῦς εὐνοίας. εὖ πράττοις ἀνδρῶν μοι ἄριστε. ἐξ ἐνετιῶν, μηνὸς μαιμακτηριῶνος ξίτῃ ἱςαμένου, ἔτους ξέχοντος ἀπὸ τῆς θεογονίας. αφμζ'.

Δοῦλος τῆς σῆς δεσποτείας Γαβριὴλ ὁ σεβῆρος φιλαδελφίας ὁ ἐκ μονεμβασίας. (1)

(1) Haec subscriptio in textu archetypo corrupta & interpolata est recentiori manu, & nomen in ea *Gabrielis Severi* effictum, priori, quod inerat, eraso; quamquam illud *ὁ ἐκ μονεμβ.* integrum intactumque est. Certe anno 1547. *Gabriel Severus* Archiepiscopus Philadelphiae non erat, quum ex Epistolis ad eum scriptis nec anno quidem 1573. fuisse Archiepiscopum liqueat; imo ex *Gerlachio* apud *Crusium* sciamus eum demum anno 1577. die XVIII. Novembris ab Ieremia Patriarcha Archiepiscopum Philadelphiae ordinatum fuisse. Potuit tamen esse

Hieromonachus, si annosus decessit; nam ultra annum 1604 vixisse videtur: vel Patavii, ubi litteris operam dedit, tunc erat. Nescio eum Latinis umquam addictum fuisse. *Arsenii* Monembasiae Archiepiscopi esse non crediderim, quum vix forte hanc aetatem attigerit; nec subscriberet ὁ ἐκ μονεμβασίας, sed ὁ μονεμβασίας. Quicumque tamen hanc Epistolam scripserit, eam certe scripsit Cardinali *Rainuc. Farnesio*, qui ut videtur anno 1547. ad titularem Patriarchae Constantinopolitani dignitatem evectus est, quum anno antecedenti Cardinalis a *Paulo III.* Avo suo creatus fuisset, ut scribit *Onuphrius*. Erat is *Aloysii Farnesii* filius, & *Pauli III.* Nepos. Ex hac Epistola corrigi potest *Jo. Alb. Fabricius* qui huius Cardinalis Patriarchatum anno 1550. consignat.

Νικόλαος πρωτονοτάριος ὁ χωνιάτης γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ.

ΤΟ' πρὸς ἡμᾶς σου πλῆρες ἐπαίνου γράμμα πάππος ὁ σὸς ἐναγχός μοι ἐνεχείρισε, καὶ δὴ τοῦτο ἀναγνοὺς τοιαῦτ' ἐφθεγξάμην, ὁ ἐμὸς γαβριὴλ ᾖσε παλινῳδίαν, τοὺς γὰρ πρὸ μικροῦ ὀνειδισμούς τε καὶ ἐλέγχους, ἢ τἀληθὲς εἰπεῖν μέμψις τε καὶ λοιδορία, ἃς ὑπ' ἐναγῶν ἀνθρωπισκῶν, συῶν ἐχόντων κεφαλὰς, καθ' ὅμηρον, φωνήν τε δέμας καὶ θρίχας, καὶ τῆς πολυφαρμάκου κίρκης ποτοῦ ἐκπιόντων, καθ' ἡμῶν κινηθεὶς ἐγράψατο. νῦν δ' ὡς μεταβαλλόμενος, ἵνα μὴ παροιμιακῶς, ὡς κειὸς τὰ ῥοφεῖα ἀπο-

πο-

ποτίση, διανοήθη ὡς πρὸς φίλον ἥμαρτε, καὶ ἀντὶ τῶν προτέρων κατηγοριῶν καὶ μέμψεων, ἐγκώμιά τε καὶ ἐπαίνους προσήγαγε. ἀλλά γε δὴ ἴθι οὖν, πανιερώτατε ἄνερ, εἰ οὕτω θᾶττον οὐ μετέβαλλε, καὶ σαυτὸν ῥᾷστα οὕτως οὐ μετέθου, οὐκ ἂν ἐξέφυγες τὴν ἐπὶ ἐξοχοῦ κόλασιν. Θεῶν δὲ ἐφετμίαν Ἰξίονα φασὶ ταῦτα βροτοῖς λέγειν ἐν πτερόεντι ἐξοχῷ πάντα κυλινδόμενον· τὸν εὐεργέτην ἀγαθαῖς ἀμοιβαῖς ἐποιχομένους τίνεσθαι. ὅμως δ' οὖν, ἐπεὶ ταῦθ' οὕτως ἔχει, καὶ μετάμελόν σε ὁρῶντες, πόῤῥω που ἀποῤῥίψαντα τὰς πανδελτίας γνώμας, αἵ σε τοῦ καθήκοντος σχεδὸν παρεκβαπτῆναι εἰργάσαντο. οὐκέτι δεῖ ἡμᾶς ἄχθεσθαι, μηδὲ χόλον ποιητικῶς φάναι, ἐν θυμῷ θέμενον. οὕτω γὰρ δεδιδάγμεθα, οὐ δὲ μέχρι δυσμῶν ἡλίου χρὴ θυμὸν ἢ ὀργὴν φυλάττειν. ἀλλὰ τοὺς μὲν διαβάλλοντας σέ τε καὶ ἡμᾶς, οἷς κλῆρος τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ, κατὰ Δαβὶδ, σὺν τοῖς ἄνθραξι τοῖς ἐρημικοῖς ἐς κόρακας βαλλόμεθα, ἡμεῖς δ' αὖθις εἰς τὸ ἑξῆς τὴν ἀνέκαθεν σχέσιν τε καὶ διάθεσιν ἀμετάβλητον καὶ ἀκραιφνῆν διατηρήσομεν. τῆς γὰρ σῆς πολυχρονίου παρ' ἡμῖν ἀναστροφῆς τε καὶ διατριβῆς ὁ διαπυρὸς καὶ διακαὴς ἀείποτε ἔρως ἐξάπτει με. ὃν οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν, οὕτω πέποιθα, καί σοι ἀσφαλίζομαι, δυνήσαιτο σβέσαι, καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. περὶ δὲ τῆς τῶν λόγων σου παιδείας, ἧς οὐδὲν οἶμαι τιμιώτερον, πρὸς τὸ τέλειον αὐτὴν κτήσασθαι, πάντα κάλων ἀνήσεις, καὶ πάντα πτέρον

κε

κεκινεῖ. οἶδας γὰρ οἶδας καλῶς, ὅσον ἰσχύει παιδεία τοῖς μετιοῦσιν αὐτήν. παιδεία γὰρ, κόσμον παρέχει καὶ ἀσφάλειαν. εὐτυχοῦσι μὲν κόσμος, ἀτυχοῦσι δὲ καταφύγιον. παιδεύσις τε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας καὶ ἀγωγὴ σωτήριος. ὅθεν οὖν εἴδης καὶ τῆς σῆς ἀγχινοίας, κατὰ τὸ πινδαρικὸν ἔπος ἐκεῖνο, ὡς ἀγλαΐζεται καὶ μουσικῆς ἐν ἀώτῳ. οὕτω μὴ ἀπαναίνου, καὶ τὴν γλῶτταν ὅτι μάλιστα ἐξελληνίζειν, καὶ ἀποδιώκειν μακρὰν πᾶν βαρβαρῶδες καὶ ἄλογον, εἰ μέλλοι ἀνέκπλυτος σοι ἡ τοῦ ἀγαθοῦ παραμένειν δόξα, καὶ ἐκ δυνάμεως δύναμιν, καὶ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν ἐλθεῖν κατὰ τὸ ψαλτῴδημα. ἔρρωσο καὶ ἡμῶν μὴ ἐπιλάθου. μαιμακτηριῶνος ἢ φθίνοντος.

Νικόλαος πρωτονοτάριος ὁ χωνιάτης.

Εὐγνωμονάσει πρὸς ἡμᾶς ᾧ μὴν εἶναι καὶ χάριν ὁμολογεῖν, καὶ δὴ δίκαιον εἴη, καὶ ἀντὶ χάριτας διαπράττεσθαι, ἀλλ' αὐτὸς, ἱερέων αἰδεσιμώτατε, οὐ μόνον ἀχαριστίαις, ἀλλ' ἐλέγχοις καὶ ὀνείδεσιν ἐκ τοῦ πλείονος τοὺς εὐεργέτας ἀμείψω, οὗ δὴ ἕνεκα, ἣν ἴσθην μάλ' ἔγωγε καὶ ἠγανάκτησα. τὸ μὲν, ὡς οὐ πολλοῦ χρόνου διεληλυθότος, ἐν οὐδένι λόγῳ ἔθου τὰ καθ' ἡμᾶς, ὃ τεκμήριον ἀγνωμοσύνης καὶ ἀκραιφνίου μεταβολῆς, τὸ δ' ἔτι πεισθεὶς συκοφαντίαις καὶ διαβολαῖς ἀνδρῶν εὐηθεστάτων,

μὴ

μὴ πρότερον ἀληθείας ἐρευνήσει χρησάμενος, αἰτίους ἡμᾶς (φεῦ τῆς ἀχαριστίας) τῆς σῆς ἀργίας καὶ τολμητὰς τῶν μὴ ἀνηκόντων ἡμῖν ἀποφαινόμενος διατελεῖς, ἐν τοιαύτῃ γάρ σε προσεδόκουν φιλίᾳ συνηρμόσθαι. ὅς οὔτε τῆς γύγου σφενδόνης σε διαλύσει, οὔτε τοῦ μίδου μεταβαλεῖν ἰσχύσει χρῦσος μή τι γε πλοῦτος εἰπεῖν κροίσου. σὺ δὲ ἀγαθὲ, σαυτὸν οὕτως ἀπερικαλύπτως μεταθέμενος, καὶ τὴν γνώμην θάττον μεταβαλόμενος, καὶ ὡς ἄλλας σειρῆνας παραπλέων ὅλως ἐπιλάθου ἡμῶν, καὶ ὧν σοι ἀγαθῶν γεγενήμεθα αἴτιοι. καὶ οὐ τόσον τῆς σῆς λήθης καὶ ἀμνημοσύνης δυσχεραίνω, ὅσον τὰς οὐκ ἀληθεῖς διαβολὰς, ἀληθὲς ἀναμφιλέκτως καὶ ἀνενδοιάστως ἀναφαίνεις, καὶ τὸ τοῦ πλάτωνος πρὸς τὸν σωκράτην, σαυτῷ συναπίζον παραστησάμενος. γνώσῃ δ' οὐκ εἰς μακρὰν συκίνων τοῦτο ἐπικουρίαν, ὃ δὴ λέγεται προβληματισάμενος εἰ πέπεισαι τοίνυν, τοιοῦτον εἶναί με, ὁποῖον οἱ διαβάλλοντες εἰσάγουσιν, πολὺ τῆς ἀληθείας ἁμαρτάνεις, οὐ τοσοῦτον οὖν ἡμεῖς, φίλη κεφαλὴ, ἀναιδεῖς καὶ ἀπαίδευτοι ὡς ἀπροσόπτως κατατολμᾶν τῶν μὴ προσηκόντων ἡμῖν, ἡ γὰρ ἀνέκαθεν ἡμῶν διαγωγὴ καὶ πολιτεία, σοί τε δήλη πρῶτον, εἶτα καὶ τοῖς τὸ ἐμὸν ἦθος δυναμένοις διακρίνειν, οὐ κομπάζω, οὐδὲ μεγαλαυχούμενος, ταῦτ' ἀγορεύω, ἄπαγε, ἀλλ' ἵνα μὴ τὸ ψεῦδος ἐν ἰσχύσει τῆς ἀληθείας, ὡς καὶ σοῦ, φίλτατε, κατίσχυσε ὁ φθόνος καὶ τὰ ψεύδη, τῶν τὴν γνώ-

μην

μην διαφθειρόντων συκοφαντῶν, καὶ κατὰ τοῦ σοῦ τροφέως ὀνειδισμούς τε καὶ ἐλέγχους ἐξηρεύξω. οὐκ ἐν φρεσὶ ὅλως ἐνθεὶς ἐκεῖνο τὸ τοῦ Θουκυδίδου, τὸ, διαβολὰς οὐ σώφρων, οὔτε λέγειν οὔτε ἀκούειν ἀποδέχεται, οὔτε τοῦ κλεάνθους κακουργότερον οὐδὲν διαβολῆς ἐστὶ πω. λάθρα γὰρ ἀπατήσασα τὸν πεπεισμένον, μῖσος ἀναπλάττει πρὸς τὸν οὐδὲν αἴτιον. πρὸς ἐπὶ τούτοις, οὐ δὴ τῆς τέννου νομοθεσίας, καὶ σόλωνος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἔνορκον, τὸ ἀμφοῖν ὁμοίως δεῖν ἀκροᾶσθαι. εἰ μή τε δίκην δικάσῃς πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς. ἀλλ' ἀνέτως, ὡς ἄλλος ὁ τῆς φρυγίας βασιλεὺς, τὰς ἀκοὰς τοῖς κατηγοροῦσι καὶ διαβάλλουσι παρέχων, ἡμῖν δὲ ἀπολογίας χώραν οὐδὲν τὸ σύνολον κατέλιπον. καί τοι γε οὐ θέμις ἦν, ποθεινότατε, καθ' ἡμῶν τοιαῦτα γράφειν καὶ ἀγορεύειν τῶν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων πρός τε παιδείαν, ἤθη τε χρηστὰ, καὶ πρᾶξιν θεάρεστον διεγειράντων. ἀλλ' ἔδει σε τρόφιμον ὄντα λόγων, τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν σοφῶν τρόπον μιμεῖσθαι, καὶ μὴ ὅτι δάκνεσθαι, ἢ καὶ ὁποσοῦν πιστεύειν ταῖς τῶν συκοφάντων καὶ φιλολοιδόρων ψευδολογίαις, ὑφ' ὧν κατὰ τὸν εἰπόντα, πάτρες κατὰ παίδων ἐξεμάνησαν, καὶ ἀδελφοὶ κατὰ ὁμογενῶν, καὶ παῖδες κατὰ τῶν γεινομένων. ὅμως δ' οὖν, πάντα ταῦτα χαίρειν ἐάσωμεν, εἴτε ἐξ ἀγνοίας χρὴ λέγειν, εἴτε τῆς ἀκαταμαχήτου λήθης ἐξήρτηται. τῶν γὰρ πεπραγμένων ἐνδίκα τε καὶ παραδίκων, ἀποίητον οὐδ' ἂν χρόνος ὁ πάν-

των

των πατὴρ δύναιτο θέμεν ἔργων τέλος, ἔφη ὁ μουσοποιὸς πίνδαρος. ἡγοῦ δὲ ἡμᾶς, τὴν γὰρ χάριν δεῖ ἀμεταμέλητον εἶναι, καὶ ἀσφαλέστατα πίστευσε φίλους σοι γνησίους καὶ ὁμοψύχους, καὶ τὰ βελτίω βουλομένους τέ σοι καὶ συνευχαμένους, καὶ πρὶν, καὶ νῦν ἤδη μάλιστα, καὶ διὰ βίου παντός. ὅπερ ὄντως καὶ τὸ ἀγαπᾶν σε δι᾽ ἔργων ἐδείξαμεν, καὶ μέν τοι δεικνύομεν, οὐ μόνον πρὸς σὲ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς σοὺς, ὅση δύναμις, ἀγχιστάς τε καὶ συγγενεῖς. πλὴν δ᾽ οὖν ἔτι τοσοῦτοι παραινῶ, μὴ οὕτω ῥαδίως οὐ λέγω περὶ ἡμῶν, οὐ φροντὶς ὅ φασιν ἱπποκλείδου περιπίπτης ταῖς κατὰ τῶν συνήθων καὶ φίλων διαβολαῖς. ἀλλὰ τοὺς λάθρα τοῦ πλησίου καταλαλοῦντας, καὶ ὅ δρῶσιν αὐτοὶ, τοῦτ᾽ ἄλλοις περιάπτειν πειρομένους, τούτους κατὰ δαβὶδ ἐκδίωκε, ἀσινῆς τὴν γνώμην τοῖς φίλοις καθάπαξ διατηρῶν. ἔρρωσο, καὶ ἡμῶν μὴ ἀμνημόνευε. ἑκατομβαιῶνος ἢ φθίνοντος.

Ἐγὼ συμφοιτητής σου νικόλαος ζέβερνος ἡδέως ἀσπάζομαι τὴν σὴν ἁγιωσύνην

ΑἼθον κίνει φησὶν ἡ παροιμία, ὡς παίδων τε καὶ ἀδελφῶν μοι ἐν ἱερομονάχοις Γαβριὴλ παμφίλτατε. τὸ κατ᾽ ἐμὲ δὲ ὅσον λέγω, ἐπείπερ παρὰ πολλῶν καὶ πολλάκις πάνυγε τὴν σὴν πιστωθεὶς ἀρετὴν, καὶ τὴν κατὰ θεὸν σου χρηστὴν τρίβον, οὔπω προσεπι

χρά-

γράψαι σοι πέφθακα. τῇ ῥαθυμίᾳ δεινῇ γε οὔσῃ καθυπαχθεὶς, ἀλλ' οὔγε δὴ ταύτην μακράνπως χαίρειν ἐάσας, γράφω, ου δῶρά σοι, μή τε λόγους πέμπων ἁπλῶς ἀλλ' εὐχὰς, ἃς παρὰ μόνου τοῦ τῶν φώτων πατρὸς αἰτήσας τυχὼν, ὡς ἀπὸ χρυσοῦ εἰς χρυσὸν, ἐξ ἀρετῆς εἰς ἀρετὴν, καὶ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν διαπαντὸς μέχρι μοι τοῦ ζῆν ἔνεστι ἀκούοιμί σε μεταβεβλῆσθαι εἰέν, δὸς σαυτόν τινι κόπῳ καὶ περὶ οὗ τὰ πλεῖστα ἤδη διατελῶ ἐφιέμενος παρακαλῶ, εἴπερ καὶ σύ με φιλῆς. τῶν διδαχῶν τοῦ πάλαι κυρίου ἀρσενίου τὸν στύλον, ἔχω χρεῖαν ἰδεῖν. σὺ δὲ ἄριστέ μοι ὑμῶν ἐὰν κοπιάσας ταύτας μοι γράψαι, οὐ μόνον τὸν πρέποντα παρ' ἐμοῦ μισθὸν ἕξεις, ἀλλὰ καὶ πλείστας τότε ὁμολογήσω αὖ σοι τὰς χάριτας, ὁρίζοντί με καὶ τῶν παρ' ἡμῖν εἴ τι δέῃ ὡς οἰκειότατον σόν. ἔρρωσο, καὶ διαπαντὸς εὐτύχει ἐν ἁγίῳ πνεύματι. ἰωάννης θύτης ὁ ναθαναήλ. αφξϛ' φευρουαρίου ιζ', ἐκ ῥυθείμνης.

Εμμανουὴλ ὁ πῆγας τῷ ὁσιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ χαίρειν.

ΟΡᾶς οἷα πράττεις, ὦ φίλη μοι κεφαλή; ἐμὲ γὰρ καὶ ἀπροαιρέτως σχεδὸν εἰπεῖν καὶ βιαίως γράψαι τοιαῦτα ἐπιστέλλων ἠνάγκασας. ἐγὼ γὰρ τὠφθαλμὼ πονήρως ἔχω, καὶ πάνυ ῥευματιζομένω καθ' ἑκάστην, καὶ μηδὲ μικρὸν

γοῦν

γοῦν ἐμφιλοχωρεῖν πῶς τινι ἀναγνώσει κἂν διαγωγῆς ἕνεκα, μή πωγε σπουδάζειν τι τῶν ἀναγκαίων παρεχομένῳ. τοιαῦτα γάρ μοι οἱ τὰ πάντα ὑπισχνούμενοι ἰατρῶν παῖδες ὁσημέραι κελεύονται καὶ ἐκ προστάγματος τό γ' ἐμοί εἰπεῖν μόνον οἱανοῦν νόσον ἰατρεύοντες, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἰατρεύειν φαινόμενοι, καὶ δόσεις μὲν ποικίλας, φάρμακα δὲ παντοῖα παρασκευάζοντες, οὐδὲν μέρος δὲ νόσου θεραπεύοντες. τοιαῦτα μὲν τὰ κατ' ἐμέ, ὦ θεῖε γαβριῆλε, ἐξ ὧν εἴσῃ, καὶ ὅτι οὔθ' ἑὼν καθυφίεμαι, οὔθ' ὡς ἀμελῶν τῶν φίλων καὶ σοῦγε μάλιστα, μάθοις δ' ἂν κάλλιον χθὲς ὡς δι' ἐμοῦ σοι ὁ κύριος συμεὼν γέγραφε, σὺ δ' ὑγιαίνοις μοι, καὶ πρεσβεύοις ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς κύριον καὶ συγγινώσκοις μοι μικρὰ ἐπιστέλλοντι, τὸ πάθος ἀλλ' οὐκ ἐμὲ εἰκότως αἰτιώμενος. ἔρρωσο, ἐκ παταβίου νοεμβρίου πέμπτῃ φθίνοντος.

Γαβριὴλ ἐμμανουήλῳ.

Ἐπεὶ μὲν οὕτως ἔχων διατελεῖς, φίλ' ἐμοὶ μανουήλε, εἰς τὸ γράφειν δὲ οὐκ ἀναβάλλου, μήτε τῆς νόσου ἀηδίαν τινὰ ἢ ῥᾳστώνην ἡμῖν ἐπιδειξάμενος, τοὺς ἡλικιώτας τῷ ὄντι τῶν φίλων πάντας ὑπερεκόντισας, καὶ μόνος σχεδὸν τὰ 'κείνων ἆθλα ἤρου. τίς γὰρ οὑτωσὶ πάσχων καὶ ταῦτα τῶν μορίων τοῦ σώματος τὸ κάλλιστον, οὐκ ἂν τὸ αὐτοῦ μονονουχί, ἢ τῶν ἄλλων ἐφρόντι-

τι-

τίζε; αὐτὸς τῆς νόσου καὶ τῆς ἀλγηδῶνος ὑπερφρονήσας, καὶ μᾶλλον τὸν σύνδεσμον τῆς φιλίας δῆσαι προαιρούμενος. τίς ἂν τὸν κατ' ἀξίαν ἔπαινον προσενέγκοιεν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς καθ' ὑπερβολὴν νὴ τοὺς λόγους ἠλγήσαμεν τῶν σῶν ἀκούσαντες. γεγονὸς σοι (ὡς κοινὸν γὰρ πάντηγε οἰόμεθα) καὶ οὐχ ἧττον ἄσου τὸ συμβὰν λογιούμεθα νόμιζε, ἀλλ' εἴπερ τινὰ τῶν τὴν θεραπείαν σοι δοῦναι ἠπιστάμην, ὑπισχνοίμην ἂν αὐτῷ εἰ δυνατὸν καὶ τιμὴν αἵματος. ἀλλ' ἐπεὶ οὐχ οἷος τε ὢν πρός τ' οὐμὸν μέλημα, τοῦτο γὰρ ἔδει ποιῆσαί με, καὶ μὴν ἥδιω παραπολὺ ἀφικέσθαι. συγγνωτέον, καὶ ταῖς τῆς ἐκκλησίας φροντίσι, καὶ ταῖς τοῦ λαοῦ ἤδη ἐξομολογήσεσι αἴτιον ἀποδοτέον.

Τῷ εὐλαβεστάτῳ καὶ σοφωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ σεβήρῳ πατρὶ ἐν κυρίῳ τιμιωτάτῳ μελέτιος ὁ μοναχὸς παρὰ κυρίου παντοκράτορος παράκλησιν καὶ σωτηρίαν.

Ἐπετυχόν σου τῆς ἐπιστολῆς, ὦ θεία καὶ τιμία μοι κεφαλή, δι' ἧς ἡμῖν τὸν θάνατον ἐγνώρισας τοῦ ἡμετέρου ἀδελφοῦ, ἐν ᾧ ἅμα καὶ τὸ φιλόστοργον καὶ εὔσπλαγχνον τῆς φύσεως ἀπέφηνας, καὶ τῆς ἀνωτέρας φιλοσοφίας τὸ στερρεόν. οὔτε τὸν ἀπελθόντα (τὸ τοῦ θεολόγου φάναι) πλέον θρηνῶν, ἢ καλῶς ἔχει, καὶ πρὸς τοῦ μεγάλου θεοῦ παράκλησιν καὶ λαμβάνων,

καὶ

καὶ προσδοκῶν. λαμβάνων μὲν νῦν τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκὸς εἰς πάθη τὴν ψυχὴν ἐφελκούσης καὶ διὰ τοῦτο ἐνδεοῦς τυγχανούσης οὔσης παραμυθείας. προσδοκῶν δὲ τὸ τέλειον, ὅ ποτε τὴν ἀφθαρσίαν περιτιθέμενος, τῇ ἀπαθείᾳ ἀναλάμψῃ, ἧς νῦν ὁ ἡμέτερος ἀδελφὸς περιαυγάζεται ταῖς ἀκτῖσι ἐκ τῆς μικρᾶς ταύτης παροικίας, εἰς τὴν κατοικίαν μεταθέμενος, ὅθεν ἡμᾶς ἐλεεῖ ἴσως τῆς τοῦ βίου τρικυμίας πανταχόθεν εἰροῦ ἐπανισαμένης, καὶ πάντοθεν ναυάγιον ἀπειλούσης. ἧς τοὺς ἀπαλλαγμένους μακαριστέον ἔγωγε φαία ἂν μᾶλλον ἢ θρηνητέον, καὶ ταῦτα τὸ μυστήριον τοῦ θανάτου εἰδὼς εἰς οἷον ἐξ οἵου τοὺς εὐσεβεῖς βίον διαπορθμεύει. λυπεῖ μὲν ἡ σάρξ τῆς σαρκὸς ἀποζευχθῆσα τῶν ἀπελθόντων τοὺς ἀπελθεῖν μέλλοντας, ἀλλὰ παραμυθήτω τὸ πνεῦμα τοῖς ἀπερχομένοις συναπερχόμενον τῇ διανοίᾳ καὶ συμμετέχον τῆς ἀπολαύσεως τῶν αἰωνίων. ὑποχωρεῖν γοῦν καὶ ἐφησυχάζον τῇ διατάξει τοῦ μεγάλου θεοῦ τοῦ τῇ ζωῇ ὅρια τιθεμένου· πάντες γὰρ ὀφείλομεν θάνατον, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡμεῖς γράφοντες γλαῦκας ἐς ἀθήνας, ὁ δὲ θεὸς καὶ πάσης πατὴρ παρακλήσεως παραμυθήσειε τὴν θείαν καὶ ἱεράν σου κεφαλήν. σῶαν συντηρῶν εἰς θ' ἡμετέρας καὶ εἰς ὀφέλειαν πολλῶν. περὶ δὲ περιφανεστάτου μουδάτζου ὅ μοι ἐνετείλας σπουδαῖος μάλα ἐτέλεσα. ὁλοψύχως γὰρ διὰ τῶν συνδεδεμένων μου γραμμάτων ἀνατέθεικα τὸν ἠγαπημένον μου διδάσκαλόν τε καὶ πατέρα.

ρα. ἔχω δὲ καὶ οὐ μικρὰς ἐλπίδας ἔσεσθαι ἐκεῖνον πρὸς ἡμᾶς καὶ δι' ἐμὲ σπουδαιότερον. ἔρρωσο, τιμιώτατε πάτερ, καὶ ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς τὸν Θεόν σου ἐντεύξεσι μνημόνευε. τὸν εὐσέβιον πέπομφε τῷ εὐλαβεστάτῳ ἱερομονάχῳ μαξίμῳ, ὥσπερ μοι ἐπέστειλας διὰ τοῦ σοῦ πρώτου γράμματος.

Ἰωάννης ἱερεὺς ὁ ναθαναὴλ τῷ ἐν μοναχοῖς ἱερεῖ γαβριήλῳ τῷ σεβήρῳ χαίρειν.

ἽΝα τί περίλυπος εἶ, ἵνα τί συνταράσσεις με φησὶν ὁ προφήτης, οὐχ ἧττον δέ μοι ταυτὸ λυπουμένῳ καὶ ἀθυμοῦντι πεφυκὸς ἔοικε, γαβριὴλ ἐμοὶ τέκνων παμφίλτατε, τὸ μὴ, ὡς ἅπαξ καὶ δὶς γραμμάτων ἀποληθέντων σοι παρ' ἐμοῦ, μηδαμῶς ὑπὸ σοῦ κἂν ψιλοῦ τοῦ χαῖρε κατηξιώθην. ὅπερ λήθης ὀλιγωρίας τε μᾶλλον σημεῖον εἶναί μοι κατεψήφισα. τὸ δὲ, ὡς ἐλπίδος λαβὴν ἐλαχίστης ἐπιγνοὺς ἐφ' ὅμε κατέχειν οὐτινοσοῦν ἐπ' ἄκραν ἡρμοσμένον φιλίαν. ἀλλ' ὅμως δέξαι καὶ ταύτην ἣν ἀνὰ χεῖρας λαβὼν, μὴ ἀποσκυβαλίσῃς οἷα δὴ καὶ τὰς προτέρας, ἀλλὰ ταύτης τε κἀκείνων τὴν ἀντίδωσιν χορηγῶν, κεχαρισμένον λίαν ἔργον μοι ἐκτελέσαις. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμᾶς τοὺς φίλους, ὅπως διάγουσι εἴπερ τοῦτο φιλεῖς, δίελθε, ἐσμὲν γὰρ καὶ ἡμεῖς σὺν Θεῷ ὑγιαίνοντες μετὰ τοῦ υἱοῦ, τὰ πάτρωα ἡμῶν ἔθη καὶ ὅσια μὴ ἀποβάλλοντες, μονονουχὶ δὲ παρ' ὅλων ἀντιφιλούμενοι, κἂν ἐνταυθὶ μήτ' ἐγεννήθημεν, οὔτε

μὲν

μὲν αὐτοῖς συνεξεδράφημεν, τὸν ἐξ ἰωαννίνων καὶ ἀγαθὸν ἱερομόναχον τὸν ἰωανὰν, καὶ πάντας τοὺς λοιποὺς τῶν φίλων ὡς ἀπ᾽ ἐμοῦ πρόσειπε. πέποιθα εἰς θεὸν, ὡς τάχιστά με παρ᾽ ὑμῖν ἕξοιτε χαίροντα. μάλιστα δέ πως εἴπερ γενίκη καὶ τοῖς χριστιανοῖς τῷ θεῷ δωρηθείη. ἀπὸ ῥώμης αχοβ΄, ὀκτωβρίῳ κ΄.

Τῷ ἐν πατράσιν ὁ σοφωτάτῳ. καὶ ἐν ἱερομονάχοις αἰδεσιμωτάτῳ, κυρίῳ γαβριὴλῳ, ἀνδρέας ὁ σπαῦρος ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΟΙ πρὸς τὸ μέλι ἔχοντες ὡς τοὺς τῶν ἡδέων φίλους εἰκὸς, οὐδ᾽ ἤν ποτε εἰς πικρὸν αὐτοῖς τὸ γλυκὺ παρεσχηματίσαι (λέγω δ᾽ ἐφ᾽ ὅσον τὰ ἡλκωμένα δάκνει καὶ καθαίρει) δυσχεραίνουσί τε καὶ μεθίστανται, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπερφιλοῦσί τε καὶ ἀντιποιοῦνται. τί δέ μοι βούλεται τὸ μέλι ἐπισαγόμενον; καὶ τίνος χάριν τοιούτῳ τινὶ προοιμίῳ ἐξεβακχεύθην, οὐκ ἄνευ λόγου (εἰ τῆς σῆς πάντως μνήμων πέφυκας ἐπιστολῆς) τοιοῦτως εἰμὲ ἐνάρξασθαι ἴσθι.. τῆς σῆς γάρ με δακνούσης τὴν καρδίαν, καὶ οἷα μέλι τὴν ψυχήν μου ἀποκαθαιρούσης, οὐ τοσοῦτον ἥδυσμοι, ὅτι τῆς φιλίας τὸ ἔργον ὀρθῶς ἐπραγματεύσατο, τῆς κολακίας μακρὰν ἀπολείπουσα ἔδοξεν, ὡς γὰρ ἀληθὴς καὶ φιλικὴ παῤῥησία τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπεφύετο, ὅσον μοι καὶ πικρὰ τοιαύτην μου ἄγκλοισιν καταψηφίζουσα παρεφάνη. πῶς γὰρ ἐγώ γε σοῖο λαθοίμην, ἵν᾽ οὕτως εἴπω, ὁ καὶ τῆς σῆς γλώτ-

της τῷ ῥεύματι ὑπέχων τὰς ἀκοάς, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ τοῦ τοιούτου πταίσματος ἔνοχός εἰμι νὴ τὸν φίλιον, ἀλλ' ἴσως οἱ τῇ σῇ οὐκ ἀποδόσαντες αἰδεσιμότητι τὰς ἐπιστολάς, ὥς τε με τοιαῦτ' ἀδοκούντων πολλάμις τὴν ὄρεξιν λελυπήκασιν. ἀλλὰ τίνος χάριν οὐ πλείους καὶ συνεχῶς ἔγραψας; ὁ τῆς τεκούσης με θάνατος ὠφιλέτης αἴτιος, ὁ καὶ πολλῶν μοι ἀσχολιῶν γεγονὼς απαίσιος ἀπαρχή. ἐκείνου γὰρ οὔπω τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ ἐκεχωρήκει, ἡμῶν δὲ σχεδὸν τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἀπενοσφίσθη, ψυχὴ τοῦ σώματος οὐχ ὑπερβαίνει. τοῦτο δὲ λέγω, ὡς μᾶλλον τὰς σωματικὰς ἐν νῷ ἔχοντες πράξεις, ἢ πρὸς τὰς τῆς ψυχῆς ἀφορώμενος θεωρίας. καὶ τούτου χάριν ἄφωνος μόνον οὐκ ἂν τοὺς φίλους καὶ ἄτολμος γέγονα. ὅμως σοῦ νὴ τὸν φίλιον οὔτε νῦν οὔτ' ἐς τὸ ἐπερχόμενον οὔτ' ἔλαβεν οὔτε λήψει λήθη, ἵνα δέσοι καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν εἴπω, ἐστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέει καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλει, ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμπει, λαμπρά τε σελήνη. τὰ πάντα σου τῆς ἐπιστολῆς, ὅ, τε ῥύθμος καὶ ἡ τῆς ἰσοζίας πυκνότης, οὐχ ἧμα μοι συνηκοιᾶς διαρίθμητον ἐνέβαλλε, ἀλλ' ὡς ἡδυάμοι οἷα μέλι καθέστηκε. οὐκ ὀλίγης μέντοι με ἔμπλεων ἐποίησε τὸ περὶ τῶν σαυτοῦ ἔργοντι γράψαι ἀπαξιώσασθαι. ἔδει γάρ, εἰ καλῶς ἴσμεν, τοὺς φίλους τὰς ἀλλήλων πράξεις καὶ ἀπούσας ὡς παρούσας ὅμως ἔχειν, καὶ μίαν ὥσπερ ψυχὴν ἐν ἑνὶ τοῖς δυο σώματι οἰκεῖν. ἡ γὰρ φιλία κατ' ἀριστοτέλη μία ψυχὴ ἐν δύω σώμασιν οἰκοῦ-

σα

σα πέφυκε. διόπερ εἰ καὶ περὶ τῶν σῶν τρόπων καὶ σπουδῆς τῆς τε χώρας ἀναδοχῆς, καὶ τῆς ἀξιότητος, τῆς ἱερᾶς σου λέγω κεφαλῆς, ἐπιστελλεῖν τοῖς σοῖς ἀξιώσαιο, οὐκ εἰς ἀπεικὸς ἂν ποι ἀποβαίεις, τερπνὸν γὰρ ἐνίοτε δὲ καὶ χρήσιμον τὸ τοὺς φίλους τὰ τῶν φίλων ἔργα εἰδέναι πῶς καὶ οἵως διάκειται, οὐκ ἄκαιρον ἀρέσαι περὶ τῆς σῆς καὶ ἡμᾶς κατάτι ἀναμνῆσαι διαγωγῆς, τὴν παρ' ἐμοὶ τοῦ βιβλίου ἐκθεῖσαν παρὰ τῆς σῆς αἰδεσιμότητος ἐπιμέλειαν, οὐ τοσοῦτον αὐτὸς ἐπιλέλησμαι ὅσον οἱ οὐκ ἑτοίμως ταύτην ἀναγράψαντες ἀναγραφεῖς. ἀλλ' ὅμως καίπερ τοσοῦτον χρόνον μ' ἠδικήκασιν, ἐτελείωσαν, διὰ μέντοι τὴν τούτου κεφαλαίωσιν οὐ πέπομφα. σὺ δὲ τῷ παμπρώτως ἀφ' ἡμῶν ὡς ἡμᾶς ἀποδημησομένῳ πλοίῳ ταύτην φιλοφρόνως ἀποστελῶ. γράφε δὲ συνεχεστέρως τὰ προσφιλῆ σου γράμματα, τιμιώτατε, καὶ τὰς ἐπιστολὰς μεθ' ἑκάστου πλοίου ἐπίστελλε. εἰ γὰρ τοῦθ' οὕτως πράξεις, καὶ συνεχεστέρας δέξῃ, καίπερ ταῖς σαῖς οὐδ' ὅλως συγκρινομένας, ἐμοὶ γὰρ ἤντιν' ἐξ ἀξίου πάθω τοῦ ξύλου κατὰ τὴν παροιμίαν ἥδιον πέφυκεν. ἔρρωσο, ἐκ κρήτης ποσειδεῶνος δευτέρᾳ ἱσταμένου, χιλιοστῷ ἑβδομηκοστῷ τρίτῳ.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ ἁγιωτάτῳ κυρίῳ γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ ἀνδρέας ὁ σπεῖρας εὐπράττειν.

Ἐδεξάμην τὰ τῆς σῆς λογιότητος γράμματα, αἰδεσιμώτατέ μοι πατέρων, ἐν ἀγορᾷ, καὶ τούτοις μὲν ἐντυγχάνων, αὐτὸν σ' ἐποπτεύειν, καὶ αὐτοῖς ἐφορᾶν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑπελάμβανον. ὅθεν ὑπεροπτικῶς μὲν ἔχων πρὸς ἅπαντας, διὰ τὸ μὴ πάντως τοιούτου ἀνδρὸς φιλίας ἀμέτοχος εἶναι, (οὗ γε καὶ ἐς κρήτην τὰ τῆς φήμης δεξιῶς ἀναπτύσεται ἀξιώματα) καὶ διὰ τὸ μὴ παντάπασιν ἠμελεῖσθαι, συνεχέστερον τὰ γεγραμμένα διεξέρχομαι, καὶ ἄρτι μὲν αὐτοῖς ἱλαρῷ τῷ προσώπῳ προσεπιβλέπων, ἄρτι δὲ πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐπίνοιαν ἀναφέρων, σὲ μὲν τῆς σπουδῆς ἐμακάριζον, καὶ τοῦ αὐτόθι ἀξιώματος (ὡς οἱ παρ' ἡμῶν εἰς ἡμᾶς πλέοντες ἀπήγγηλαν ἐρωτώμενοι) εἰ καὶ σὺ ἀναμνῆσαι ἡμᾶς περὶ τοῦ τοιούτου ἀπηξίωσας, οὐ μόνον δέ σε, ἀλλὰ καὶ τοὺς σοὺς πολίτας, τοὺς τοιαύτης κεφαλῆς τὰς γνώμας, καὶ τὰς τῆς γλώττης ῥήσεις δυναμένους καθ' ἑκάστην ἀκροᾶσθαι, εὐδαιμόνησα τῆς ἀκοῆς. πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλον; οἱ τοιαύτης πηγῆς ἀπολαμβάνειν τὸ ῥεῖθρον εἰς τὰς ἀκοὰς ἠξιώθησαν, σέτ' ἐν τοιαύτῃ πόλει περιβοήτου διὰ τὴν ἀκραιφνὴν σου σοφίαν ἠδηνίσθησαν ἀποτελέσαι, ὥστε με τοὺς τῆς φήμης ἐπαίνους καὶ τὰ ἀξιώματα τῆς λογικωτάτης σου κεφαλῆς ἀκούοντα ὁσημέραι, ὑπερήδεσθαί τε καὶ εὐφραίνεσθαι, ἀλλὰ πάλιν λυπεῖσθαί με ἴσθι,

διὰ

διὰ τὸ μή σε μηνύειν, εἰ αὖθις σοι εἴη ἐγνωσμένον τὴν ἐπὶ τῆς κρήτης στέλλεσθαι, ἐν ᾗ καὶ ἡμεῖς τῆς σῆς ἔχοιμεν ἀγχινοίας ἀπολαῦσαι, ἀλλ᾽ εἰ μένσοι ἐ ῥάδιον τοῦτον καταλαβεῖν τὸν τόπον, μᾶλλον δ᾽ ἐνετίαις παραμένειν σοι δοκεῖ, ἀλλ᾽ οὖν γε ἡμεῖς εἰ θεὸς βούλοιτο, ὡς ἡμᾶς τάχα ταχέως ἐλευσόμεθα. ἴδου σοι καὶ τὸ βιβλίον ἡμιτελὲς πέπομφα. διὰ γὰρ τὰς ἀσχολίας καὶ τὰς σωματικὰς τύρβας οὐκ ἐδυνήθην αὐτὸ τελειῶσαι. ὅταν δ᾽ εἰς σχολίας ἥξει τὰ τῆς ἀσχολίας, καὶ τὸ σῶμα τῆς τοιαύτης τύρβης ἀνακουφίσω, ἀσμένως αὐτὸ περανῶ. καιροῦ μὲν καὶ σχολῆς ἀπορῶν, οὐ πλείω σοι τυγχάνω γεγραφώς, ἂν δὲ καιροῦ καὶ σχολῆς λαβοίμεν ἐκ τῶν ἐπικειμένων μοι πραγμάτων, μακροτέροις πρὸς σὲ ἴσως τε καὶ κομψοῖς τοῖς γράμμασι χρήσομαι. ἔρρωσο, σὸς ὅλος ἀνδρέας σπαῖρας. ἐκ κρήτης, αφοδ᾽, μεμακτηριῶνος δεκάτῃ φθίνοντος.

Τῷ ἐν ἱερομονάχοις ὁσιωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ κυρίῳ γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ, γεώργιος ὁ καροφίλης.

ΑΝΕΡΕΥΝΗΣΑΣ ἀκριβῶς, ὦ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, ὅπερ ἔφθειν εἰπὼν τῇ ἁγιωσύνῃ σου, περὶ τοῦ βαπτίσματος τοῦ εἰωθότος παρὰ τῶν πανευφημίων τοῦ χριστοῦ φοιτητῶν εἰς τὸ τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ ὄνομα γίνεσθαι, οὐχ οἷός τε ἦν μέχρι τοῦ εὑρεῖν. ὑποσχοῦμαι δέ σοι, πάτερ ἅγιε,

ἄγιε, πάντα λίθον φασὶ κινῆσαι, ἐς' ἂν τοῦ ἐφετοῦ ἐπιτύχω. καὶ τότε παραχρῆμα δηλοποιηθήσεται ὑμῖν παρ' ἡμῶν. λίαν γὰρ ἐρωτικῶς ἔχω δρᾶν τά σοι οὐκ ἀποθύμια. δέσποτα μου, καὶ οὐδέν μοι προὔργου, ἢ τῷ ὑμετέρῳ χαρίζεσθαι θυμῷ. τὸ κυρωθὲν παρὰ τῆς ἁγίας ἕκτης συνόδου περὶ τῶν διαταγῶν, ὄψῃ συνεκπεπόμφαμεν γὰρ ἡ τὴν τοῦ ζωναρᾶ ἑρμενείαν. ἐπανακάμπτει δὲ πρὸς τὸν ἴδιον κύριον καὶ ἡ τοῦ βλαστάρεως βίβλος, ἐν ᾗ τὰ παρὰ τοῦ γλυκᾶ εὐσεβοφρόνως ῥηθέντα ἀναγνοὺς ὑπερήσθην, οὗ ἕνεκεν ἀριθμοῦ κρείττους οἶδασι χάριτας. διαμονῆς κατ' ἄμφω ὑπερεύχόμενος καὶ ἡμῶν τῶν ἀνυποκρίτως τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην φιλέντων. σκιρροφοριῶνος ἕκτῃ ἱσταμένου, αφος'.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ ὑπερτίμῳ καὶ προέδρῳ φιλαδελφίας ἐν κυρίῳ εὖ πράττειν.

ΠΟλλοὶ μὲν, ὦ αἰδεσιμώτατε καὶ λογιώτατε πατὲρ, τῶν ποτὲ ὑπὸ θεοῦ ἀνδρῶν, νεύσει θείᾳ, εἰς τὰ τῶν τετιμημένων ἁγίων ἠξιώθησαν καὶ μελέτῃ τῶν θείων γραφῶν, ἔγνωσαν τὰ πάντα, καὶ πῶς, καὶ διά τι, καὶ αἰωνίου τῶν ὑπὸ κατὰ γῆν μακαρίζονται οὕτω, τίμιε πατὲρ καὶ σεβασμιώτατε, καὶ ἡμεῖς οἱ εὐτελεῖς τὰ τῆς σῆς ἁγιώτητος μαθόντες, καὶ τὸ τοῦ ὀνόμα-

ματός σου ἀξίωμα πεποιήσαντες, ὡς αἰδεσίμως καὶ φιλοσεβῶς καθοδηγηθὴς πάντας, καὶ τῷ τῆς ἀγνωσίας κρυμνῷ ὄντας, παιδεύεις καὶ νουθετεῖς. καὶ ἐκ θεοῦ ὁδηγηθέντες, κοινῇ γνώμῃ, τοῦτε πατρὸς αὐτοῦ καὶ μητρὸς, καὶ τῶν συγγενῶν πάντων, καὶ ὡς ἠξίωσαν καὶ ἡμᾶς γράψαι πρὸς τὴν σεβασμιότητά σου ὀνόματι ἀλέξανδρον, οὗ τὸ ἐπίκλην δράκων, φοβούμενοι ὡς ἄνουν ἵνα μήπως ἐκ τῶν ἡμᾶς κρατούντων ἐμπαίσει εἰς τὴν τοῦ ἐχθροῦ παγίδα, καὶ παίγνιον γένει τοῦ διαβόλου, καὶ ὀνειδισμοὺς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ. σὺ δὲ, ὦ τιμιώτατε πατὲρ, ποίησον αὐτὸν ὡς ἴδιον, καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ καθοδήγησον αὐτὸν ὡς οἶδας, ἵνα τύχοις ἐπαινεῖν ἐκ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων καὶ ὑφ' ἡμῶν. καὶ μάλιστα ὡς καὶ βαπτιστικὸν κυρίου μανουὴλ τοῦ μουζάλου. καὶ εἰς μνημόσυνόν σου αἰωνίως γένοιτο. αἱ δὲ ἁγίαι σου καὶ θεοπειθεῖς εὐχαὶ, εἴησαν μεθ' ἡμῶν φυλακτήριον βίῳ παντί. ἔρρωσο σεβασμιώτατε πατέρ.

Λαμπαδάριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας
γεώργιος καὶ δοῦλος τῆς σῆς μεγίστης
ἁγιότητος.

Τῷ

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ ἀρχιερεῖ φιλαδελφίας ὁ λουδάνος ἱππότης εὐπράττειν.

ΟΥ' μὰ τὰς μούσας οὐδὲν ὑγιὲς ὁ πανοῦργος κερκυραῖος ἀναπολεῖ, ἀλλὰ φαιακίζει, καὶ προσποιεῖται, ἄχρι τοῦ λῦσαι τὰ πρυμνήσια τὴν ξηρὴν, ἀναβαλλόμενος τὴν διασάφησιν τῆς ῥητῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐκπληρῶσαι τὸ χρέος τῆς συμφωνίας ὑπέσχετο τῇ ὑστεραίᾳ, ὅτε μεταπεμψάμενος ὑπὸ τῆς ἡμετέρας εὐνοίας, σοφῶν ἄριστε, ἀφῖκτο, καὶ φροντισθεὶς κωλυόμενος γενέσθαι, τὴν εἰς τὴν βελτίονα ζωὴν μετάβασιν τοῦ ἑαυτοῦ ἀδελφοῦ, τῆς μήπω γενομένης ἐκτυπώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων. ἀλλ' ὦ λῷστε, βουλοίμην πείθεσθαι τὴν τιμίαν σου κεφαλὴν τὸν πίξιππον τοῦτον κλέπτειν νόον. καὶ γὰρ ἀπεμάξατο τὴν ἅπασάν μου βίβλον. διὰ τοῦτο πλάττει τὰς τοιαύτας ἐρρεγχελείας καὶ γραιδίων κολοσυρτῶν μυθολογίας, ὥστε χρεὼν σε πρὸς δοκιμασίαν αὐτοῦ ἀφορισμοῦ μετελθεῖν καὶ διὰ συγγραφῆς ἰδίας χειρὸς ἀποδεῖξαι τὸ πρὸς ἐμὲ χρέος αὐτὸν τοῦτον διασαφηνίζων, καὶ τὰ τῆς ἀναβολῆς πρὸς ἐκπλήρωσιν, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐμῆς βίβλου σήμερον, καὶ γὰρ δεῖμαι ταύτης, μάλα νὴ τὴν ἱεράν σου κεφαλὴν, πρὸς τοὔργον ὥπερ αὐτὸς πολλάκις με κατηνάγκασας τέλος ἐπιθῆναι. ὁ δὲ κύριος δώησοι τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα. ἔρρωσο. ἀσπάζομαί σου τὴν δεξίαν, καὶ δέομαί σου σύγγνωθί μοι. εἰ γάρ σοι βαρὺ δοκεῖ τοῦ

καθ'

καθ᾽ ἑκάστην ἐνοχλεῖν σου τὰς ἀκοάς, ἐγὼ τὸν ἄνδρα ἐπισύρω εἰς τὸ δικαστήριον.

·Κυρίῳ Γαβριήλῳ.

Θαυμάζειν μου διὰ τῆς ἐπιστολῆς ἔοικας, ὅτι τὰ κατ᾽ ἐκείνου ὅτ᾽ ἔδεισοι οὐ δηλώσαντι, καὶ μετὰ ταῦτα σαφῆ ποιῆσαι θελήσαντος. ἐγὼ δὲ ὦ θειότατε δέσποτα ἐς τὰ μάλιστα τοῦτ᾽ ἐκεῖνα, ἀλλὰ δεδιχὼς τὸ, σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; καὶ μὴ κρίνετε ἵνα μὴ κριθῆτε, ὅπερ καίμοι νὴ τὸν θεὸν αἴτιον, οὐκ ἐδήλωσα. αὐτὸς δέμοι συγγνώμην περὶ τούτου πάρεχε, καὶ οὐχ ὡς δοκοῦντα καὶ φθεγγόμενον, ἀλλ᾽ ὡς ἀληθῆ καὶ ὄντα τῷ ὄντι φίλον ὑπολάμβανε. τὸ δὲ βιβλίον καθ᾽ ὅλον τὸν σκιρροφοριῶνα, ἐμοῦ καθ᾽ ἑκάστην ἓν τετράδιον ἢ καὶ πλέον γράφοντος, τὸ τέλος λείψεται, καίπερ ἄχρι τοῦνῦν ἓξ καὶ τετταράκοντα χάρται μοι γεγράφθησαν, μέγιστον καὶ κατὰ στοιχεῖα πάνυ δυσνόητον, ἄλλως δ᾽ ὠφελιμώτατον τῇ ἀληθείᾳ καθέστηκε. σκιρροφοριῶνος ἱσταμένου ἀπὸ παπαβίου, σὸς δοῦλος συμεών.

Τῷ σοφωτάτῳ καὶ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφίας (1) κυρίῳ γαβριὴλῳ συνέσιος ὁ ἑλληνικὸς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Δεινὸν ὡς τοὺς σοφοὺς γράφειν, δεινότερον ἢ τὸ μὴ συνεχῶς τοῖς φίλοις ἐπιστέλλειν. οἷάπερ ὀφύκτως ὁ τάλας ἐγὼ πέπονθα τήμερον. τοῦτο μὲν μηδόλως εἰδὼς, τοῦτο δὲ μὴ διακομιστοῦ ἐστιν ὁ τετυχηκώς. ἐπεὶ δ' ἂν κατὰ θεοῦ εὐδοκίαν, οἷάπερ φίλου ἀνέκαθεν ἐντυχὼν, μὴ μόνον καλάμῳ καὶ μέλανι, ἀλλὰ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ γράφων προσαγορεύω κἀσπάζομαι τὴν σὴν λογιότητα. πῶς γὰρ οὔ; ἢ πολλὰ πολλῶν ἔτλη πέρι, καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. τὰ δὲ περὶ ἐμὲ, πάντα καλῶς ὁ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς ἄριστος τῶν σπουδαίων, ὃν καὶ συνίστημι τῇ σῇ λογιότητι, κύριος μητροφάνης ἀναγγελεῖ. ἔρρωσο, ἐκ τοῦ μοχολκείου τῆς ἑλλάδος.

(1) Quum *Gabriel Severus* Metropolita Philadelphiae anno 1577. creatus fuerit; omnes Epistolae, quae ei Metropolitae scribuntur ab hoc anno initium sumunt.

Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφίας ἰωάννης ὁ σωζόμενος ὁ κύπριος εὖ πράττειν.

Η σὴ πρὸς ἡμᾶς ἄφιξις, θεῖε μητροπολῖτα, πάντας μὲν, ἐν τοῖς μάλιστα δ' ἐμὲ ἐς

ὑπε-

ὑπερβολὴν ἧς σε δίψοντα ἤδη ἐκ μακροῦ ξυγγε-
νέσθαι σοι, καὶ τῶν σῶν καλλίστων μορίου τινὸς
ἀρετῶν ἐμφορεῖσθαι. ὅσων δὲ καὶ οἵων τούτων νυ-
νὶ τοῖς πᾶσι καθίσεις θέαξον, ὦ πάντων
θεὸς ὑπεραίρει πᾶν ὑπερβολῆς μεῖζον. οἴ-
μαι καὶ τοῦ ξυνδιάγοντος σοι μονονοὺ ἐγχέειν τὴν
ψυχὴν τῇ πρὸς σὲ ὁσημέραι περιπτύξει, καὶ
προσρήσει, ὕμνους χαριστηρίους τῷ θεῷ ἀπο-
θύοντας καὶ πρὸς αὐτὸν χεῖρας ἱκέτιδας ἄρον-
τας ὑπὲρ τοῦ θείας τῷ ὄντι τυχεῖν τύχης. ἐ-
γὼ δὲ σὺν τούτοισι καὶ ἀπὼν ἐπιδημῶ, καὶ φίλ-
ξοντι περὶ τὴν ψυχὴν ζωπυρῶ, ἀργῶν ὡς ἐ-
νὶ διὰ τάχους τῷ ἱερῷ χεῖρε κῦσαι καὶ ἥδυστα ἐς
τὸ ἀπὸ τοῦδε συνδιημερεύσειν, εἴθ᾽ οὕτως ἀπο-
βαίη ἐπαίρει δέ με ταῖς ἐλπίσιν, καὶ τὸ τῶν
αὐτόθι σοφῶν περὶ τὸ τοὺς ἰδίους παῖδας τὴν ἰ-
θαγενῆ ἀποσβεννυμένην ἤδη, καὶ ἐς λήθην ἀ-
πιοῦσαν ἀναλαβεῖν πρόθυμον, οἵπερ οὐκ ἠνέ-
χοντο τοῦ τὴν εὐθὺ παταβίου βαδιεῖν με, καὶ ἀ-
νάγκην ὡς τὰ πολλὰ εἰσέφερον, ἐν τῷ μέρει, ἕ-
καστος τὸν καθήκοντα μισθὸν ὑπὲρ τοῦ τοιούτου
ἔκλαμπρον ἔργον μετιέναι καταθέσθαι ὑπισχνού-
μενος. ἐγὼ δὲ μέχρι τῆς σῆς ἐπιδημήσεως ἀνε-
βαλλόμην, τὰ νῦν δὲ πᾶν ὅτι συνθήσεις, ὡς δόγ-
μα ψυχῆς εὖ φρονούσης καὶ πρὸς τὸ θεῖον τὸ πᾶν
ποδηγετούσης νομιεῖται καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνα-
γραπτός σοι κείσεται χάρις, κἀμοὶ ἐκτόπως
καὶ ἡδονὴν ἔσται τὸ τοὺς ἕλληνας μᾶλλον ἢ τοὺς ἀλ-
λογενεῖς τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν παιδεύειν. πε-
ρὶ δὲ ταύτης ὑποθέσεως συμμελήσει τῷ θεῷ
ἑαυ-

ἑαυτὸν ἐπιξέψαντι, καὶ ἀναθέντι γνώμην καὶ χεῖρα ὑπηρέτην εἰσενεγκεῖν, τέως πολλῶν μαθημάτων θεολογικῶν τε, καὶ φιλοσοφικῶν ἐχόμενος, οὐ δύναμαι μακροτέροις τοῖς πρὸς σὲ χρῆσθαι λόγοις. ἔρρωσο, καὶ ἐρρωμένος διαβιώης μακρῷ χρόνῳ τὴν ἱερωσύνην συνκαταλύσων. ἐκ παταβίου.

ΟΥ'κ ἀπεκόπη σου τὸ βιβλίον ἐμοὶ, πανιερωτάτε πατὲρ καὶ δέσποτα, ἀλλ᾽ εἰς μικρὸν ἐχωρίσθη, καὶ δοκῶ συγγνώμην δοῦναι σου τὸ φιλάνθρωπον τῷ προξένῳ τούτου καὶ φιλαλήθει ἐμοί.. ἐπαγγειλάμενος τοῖς ἀνδράσι συγκοινῶσαι τὸ ἕρμαιον. ἔκεινα πάντως τὸ διαμαρτεῖν τῶν αἰχίστων, κἀμοὶ ἀηθὲς καὶ ἀλλόξιον, δέξαιο γοῦν εὐμενῶς τὸ βιβλίον, διὰ τοῦ εὐγενοῦς καὶ σοφοῦ ἀλοίζου τοῦ λουλίνου, ἀνδρὸς ἐν τοῖς μάλιστα τῶν φιλούντων, καὶ θερμῶς συμπονοῦντος καὶ συναγονιζομένου τὰ περὶ τὴν ἀρχιερωσύνην σου. ἅμα καὶ τὴν ἐμὴν πρὸς ταύτην διάθεσιν, ἑκάστοτε καθαρὰν καὶ ἀκίβδηλον ἧσθην. ἀλλὰ πῶς οἶον; βαθέως ἥσθην, μαθὼν ἰθύνεσθαί σου κατασκοπὸν τὴν πανιερώτητος ἐφ᾽ οἷς διετέλει πονοῦσα. τί γὰρ ἄλλον ἐχρῆν προσδοκᾶν, ἢ τοὺς καλοὺς τε κἀγαθοὺς εὖ πράττειν, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἥδεσθαι, καλῶς ἄρα μισθὸς ἡ φροντὶς παρὰ θεῷ πεπαροιμίασθαι. πρὸς δὲ τὸν ἀλιτήριον ἀβούρην τί χρὴ καὶ λέγειν, ἢ ὅθ᾽ ὅλως λυπεῖσθαι καὶ πονηρῶς ἔχειν; φυτα-

θα-

θέντας φσ' τὸν κοινὸν ἐπίσκοπόντε ϗ κηδαίμονα τὸν παναγιώτατον δηλαδὴ πατριαρχὴν, συγκοινωνεῖν ἀκοινωνήτοις, καὶ τέτους ἐν τιμαῖς ἔχειν καὶ ἀξιώμασιν; τίσι γὰρ ἡμεῖς τῶν ἄλλων δοίσομεν. εἴπερ οἱ κακῶς καὶ πονηρῶς βιῦντες, πρὸς ἐκείνε σέφοιντότε ϗ λαμπρῶς περιφέροιντο, ὥστε σύμμικτον ἔχειν με τὴν διάθεσιν, μέχρι γράμματι κομίσασθαι, καθ' ἕκαστον ἱσορῦντα, ἐν οἷς εἴη δ' ἄν τι χρισὸν, ϗ περὶ τὸν κεφαλῆνα, τὸν τὰς ζακυνθίας ποιμαίνοντα. ἐῤῥωμένος ϗ ἐν εὐθυμίᾳ βιώης πανιερώτατε μοι πατὲρ καὶ δέσποτα βίῳ παντί. ἀπὸ πατάβιε, μαΐου β'. προσειρήσθωσάν μοι οἱ φίλοι, ὅτε κύριος γεωργίος ὁ μερμέρης, ϗ κύριος ἀνδρέας ὁ γερμανὴς, ἀσπάζομαι τοὺς ἱερωτάτες ἐφημερίες. δοῦλος τῆς ἀρχιερωσύνης σοῦ.

Ἰωάννης ὁ βοναφεὺς.

Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφίας καὶ λογιωτάτῳ κυρίῳ γαβριὴλῳ τῷ σεβηρῷ νικηφόρῳ ἱεροδιάκονος ὁ παρῦσχης εὐπράττειν.

ΤΗ῀Ι προξιπάτῃ μοι, αὐτόθεν ἀφικόμενος ὁ αἰδεσιμώτατος ἀνδρέας, ἀρχιερέων ἄριστε, περὶ οὗ αὐτῷ εἴρηκε βιβλίε πρὸς αὐτὴν πέμψαίσε ἡ λογιότης εἰπεῖν μοι, διηλέχθη. ἴσω πίνυν ἀκριβῶς αὐτὴ τὰ κατ' αὐτό. διάθεσιν

τινα ἡμεῖς οὐ τὴν τυχοῦσαν πρὸς ἀλλήλους (οἷα εἰκὸς τοῖς περὶ λόγους) ἔχοντες, ὅτ᾽ ἀποβεβιωκὼς τῶν φίλων σιγοῦρος καὶ αὐτός, πολλάκις ἀλλήλοις (φιλεῖ γὰρ τουτὶ παρὰ πολλῶν γίνεσθαι τῶν περὶ λόγους) τῶν ἡμετέρων μετεδίδομεν βιβλίων, τοῦτο δὴ τήμερον καὶ ἡμέτερον τοῖς ἐκείνου, καὶ τἀνάπαλιν τοῖς ἡμετέροις ἐνέσι βιβλίοις, ὥσθ᾽ ἑκάστου ἤδη τὸν παρ᾽ ἐμοῦ τοῦτο λαβεῖν αἰτοῦντα, οἷόντε εἶναι ἔχειν αὐθ᾽ ὅτε βούλοιτο παρασχόντα μοι τὸ ἡμέτερον, ταύτῃ μὲν τὰ περὶ τούτου. εἰ δ᾽ αὐτὴ χρεία τῶν ἡμετέρων; μετ᾽ αὐτὰ καὶ τὸ τύπων ἐφόρει (ὅπερ αὐτὸς ἔσθ᾽ ὑπήκοον ἀφιξομένῃ ἐνταῦθ᾽ ὅτι τάχιστα ξὺν θεῷ. ἔτι δὲ τῇ πρώτῃ φθίνοντος τοῦ παρελθόντος ποσειδεῶνος, περὶ τοῦ πόθ᾽ ὡς τὸν οἰκουμενικὸν αὐτὴν γράψειν πιθόμενος τῷ τότ᾽ αὐτόθι πετυχικὼς, ὅταν ἐπὶ κωνσταντίνου πόλιν ἀποπλεύσουσι πλοιάρια ἄττινα τῶν ἀρίστων, ἀνταποκριναμένης αὐτῆς ἀκήκοα, ἅπερ ὡς ὁ αἰδέσιμος ἰωαννίκιος τῇ παρούσῃ ἢ τῇ μετ᾽ αὐτὴν ἑβδομάδι εἰ καιρὸς θεοῦ συναιρομένου ἀποπλεύσουσιν ἀναμφίλεκτα, ὡς ταύτην εἰ θελητὸν ἅμ᾽ ἀποστεῖλαι καὶ τὰ πρὸς τὸν αὐτὸν ἡμέτερα τῶν γραμμάτων γράψαι οἷόντε εἶναι μοι, κατ᾽ ἐπεισόδιον δέ, καὶ τίνα τὰ παρὰ τοῦ σελυμβρίας πεμφθέντος γράμματος διαλαμβανόμενα· πρὸς τούτοις δ᾽ αὐτὴν ὡς ξόφιμον τῆς τε σπουδῆς καὶ τῶν θείων ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων γεγεννημένην ἐπὶ μακρὰν δωθεῖσθ᾽ ἄξιον τὰ παρά τινων αὐτῇ κατ᾽ ἐμοῦ λεχθέντα σωμύλματα,

ἐρε-

ἐραχελίας μεστὰ καὶ βουφωνίας, ἀνδρὸς εἰρήσεται γὰρ τ' ἀληθὲς περί τε τοὺς λόγους καὶ τὰ θεῖα παιδόθεν αὐτόντε καὶ τὰ ἑαυτοῦ καταναλώσαντος, καὶ ἄχρι τοῦ παρόντος οὐ λήξαντος, οὔτε λήξοντος ἐπ' ἂν τοῖς ζῶσιν ἐγκαταλεγῆσαι· οὔτε μὲν τινὸς ὡς ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τοῦ νῦν θεοσεβῶς τῇ περὶ τούτου ἀκριβείας καὶ συνεχεῖ μελέτῃ ἐμυήθη δογμάτων τε καὶ κανόνων καταφρονήσαντος, τοὐνάπαλιν δὲ ἢ δυνάμεως ἔχει φρονοῦντός τε καὶ οὐκ ὀλίγοις ἀνθ' ἁσημέραι κηρύττοντος. ἵν' ὁ πάσης κακίας ἀφαιρετὴς καὶ σκανδάλου παντὸς πρόξενος κοσμοκράτορας τοῦ σκότους ἐκποδὼν ἡμῖν γένηται τῆς χάριτος χάριτας ἀντιποιουμένοις. οὐαλέτε καὶ μέγα χαῖρε ἀντιφιλῶν τὰ ἴσα οἷς αὐτὸς ἐπέκεινα τυγχάνεις φιλέμμορος ἀνδρῶν, ἄριστε. ἀπὸ παταβίου ἐλαφηβολιῶνος α ἑπτῇ δέκα, τοῦ ἀφοή.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ τῆς φιλαδελφίας ἀρχιερεῖ καὶ κυρίῳ ἡμετέρῳ, κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ τὰ πάντα θεράπων, εὖ τε πράττειν διαζῶντι, καὶ μακαρίως ποτ' ἀπαλλάττειν.

Ματθαίῳ τῷ σοφῷ, χθὲς ἐμοῦ περὶ δείλην ὀψίαν ἐλλάδι τῇ φωνῇ γεγράφαντος, καὶ τὰ δι' ἠπείρου ἐς βυζάντιον, κἀκ βυζαντίου ἐς χῖον πρὸς ἐμοῦ ἀποστελλόμενα συστησαμένου, οὐκ ἄκαιρον ᾠήθην, οὐδὲ τοῦ φιλικοῦ καθήκοντος ἀλλότριον, μὴ καὶ πρὸς σὲ τὸν τῆς ἡμετέρας στοργῆς

γῆς τὰ πρωτεῖα φέροντα ἐπιστεῖλαι, καὶ τι τῶν συμβάντων ἀνακοινώσασθαι. ἴσθι τοίνυν τὸν τῆς χίου ἀρχαῖον καθηγητὴν, τὸν ὁσιώτατον καὶ σοφώτατον ἰγνάτιον ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης σχεδὸν ἑκατονταέτη συναρπασθέντα καὶ ἐς οὐράνιον χῶρον μεταστάντα, καὶ τὸ παρ' ἐμοῦ τῶν τοῦ πτωχοπροδρόμου ἐπιγραμμάτων βιβλίον ἀποσταλὲν οὐ φθάσαντα ἐγχειρισθῆναι. γράμματα γὰρ οἴκοθεν κομισάμενος τοῦ γαμηλιῶνος μεσοῦντος ἤδη γραφέντα ἔγνων ἐναργῶς πάντα. ἀντιβολῶ δὲ σε μετὰ τοσαύτης δεήσεως ὅταν ἐνδῷ καιρὸς ἐς ζάκυνθον ἐπιστεῖλαι τῷ ἐμῷ πολίτῃ ἰγνατίῳ τῷ βεστάρχῃ, εἰ ῥάδιον καὶ ὡς ἀπ' ἐμοῦ πρόσθες, ἐνετίαζε τὸ ῥηθὲν ἀνταποστεῖλαι βιβλίον, ἵνα μὴ τὴν ἄλλως οὕτως πως καὶ δίχα σκέψεως διαπέσῃ δυσαρεστότατον ἄν. εἶεν. ἐγὼ δὲ γλίχομαι ὁσημέραι τῆς ἐμῆς ἐνειγκαμένης πυθέσθαι, τὴν σὴν ἀρχιερατικὴν πανιερότητα προστατεῦσαι καὶ μηκέτι ταῖς τῶν ἁλιέων ψευδομέναις φροντίσιν ἐγκαλινδεῖσθαι. παρὰ σοὶ γὰρ οὐδὲν προπετὲς, οὐδὲ παρακεκινδυνευμένον, ἀλλὰ πάντα πρὸς στάθμην ἀπηκριβωμένα, καὶ τῷ ἀρχιερατικῷ τάγματι ξυνῳδά, ὅθεν μοι δοκεῖ τὰ τελευταῖα νῦν, σοῦ ἐς χίον ἀφικνουμένου, ταύτην γραῖαν ἤδη ταῖς ῥικυμίαις γεγονεῖαν, ἀναθαλήσειν τε καὶ ἐπανήξειν ἐκ τῶν πάλαι ῥυτιδίων ἡβῶσαν, καὶ πλείστην καρπώσασθαι τὴν ὠφέλειαν. ὅτι ἄλλοι μὲν ἄλλοις χαίρουσι, σοὶ δὲ θεολογία καὶ φιλοσοφία τὸ σπουδαζόμενον, ὥστε καὶ ὑπὸ τῆς ἄγαν μελέτης, οἵ-

οντι

ὄντι κοινὸν πρυτανεῖον, τοῖς ὁπόσϛν ἀρετὴν ἀντιουμένοις, ἠνεώχθαισε τὴν οἰκίαν, ὅπερ πρὸς τὰ τῶν ξένων ἤθη, καὶ τὰς τῦ βίου πράξεις, καὶ τῦτο παρὰ τοῖς εὖ φρονοῦσιν, οὐκ ἐλαχίϛην ξυμβάλλεται μοῖραν. διὸ ἐμοὶ χρησάμενος συμβούλῳ, τοῖς πᾶσι χαίρειν φράσας ἄπτυ τῆς ἐς χίον πορείας, ὄμνυμι δέ σοι τὸν φίλιον κρειττόνως ταύτην τό γε νῦν ἔχον τῶν ὑπυρανὸν διοικεῖσθαι, ἄνδρας τε τῶν εὐπατριδῶν ἔχυσαν ἐς ἀρετῆς κάλλος ἀκριβῶς ἐξησκημένους, καὶ σωφροσύνης διαπαντὸς ἐπιμελυμένυς. τοσῦτον δὲ τὰ τῆς πολιτείας σφόδρα καλῶς κεκόσμηται, ὥϛε καὶ τὸν μῶμον αὐτὸν εἴπως αὐτῇ δικάϛην ἐπιϛήσειεν οὐδαμῇ ταύτην μωμήσαιτο, εὔανδρόντε καὶ εὔνομον οὖσαν, καὶ πάσας κεκτημένην τὰς ἀρετὰς, ὅσας εἴτις εἰπεῖν ἔχει, εἰ μὴ μόνον βραχύν τινα φόρον, καὶ δασμὸν ἐπέτειον, τοῖς ἀσεβέσιν ἐχθροῖς ὑποτελῆ τυγχάνυσαν. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ. καθομηρίζων δὲ ἀναμνήσω καὶ τὴν τῶν ταύτης παραδείσων ἀμύθητον ὡραιότητα, παρεμφερῆ τῇ ἐν τῷ τῦ ἀλκινόυ διαχραφείσῃ κήπῳ.

Γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ, καὶ δένδρεα ὑψιπέτηλα
Ὄχναι καὶ ροιαὶ, καὶ μηλέαι ἀγλαόκαρποι
Συκαί τε γλυκεραὶ, καὶ ἐλαῖαι τηλεθόωσαι,
Κλεῖθρη τ' αἴγειρός τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος.
Τάων οὔποτε καρπὸς ἀπόλλυται, οὐδ' ἐπιλείπει.
Χείματος οὐδὲ θέρους ἐπετήσιος, ἀλλ' αἰεὶ αὔρη
Ζεφυρίη πνείυσα, τὰ μὲν φύει, ἄλλα δὲ πέσσει.

 οὐ

οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ἄμπελοι παμμήκεις, καὶ λίαν ὑψηλαὶ, παντοδαπῶν δένδρων γένη περιελίττονται ὥστε ἀνακλᾶν πάντας ἐπὶ πολὺ τὸν αὐχένα πρὸς θέαν τῶν κύκλῳ συναιωρουμένων βοτρύων, ὧν οἱ μὲν ὀργῶσιν, οἱ δὲ περκάζουσιν, οἱ δὲ ὄμφακες, οἱ δὲ οἰνάνθαι δοκοῦσι, καὶ πάντα καθ' ὅμηρον τοιαῦτα ἀπηκρίβουνται, οἷα πᾶς τις ἂν ἰδὼν ἀγασθείη. προσέτι δὲ πηγαὶ χαριέσταται ὕδατος ποτίμου, ψυχικοῦ τε εὖ μάλα καὶ διαυγοῦς περιῤῥέουσαι, κἂν δ' ἐγὼ οὐ πάντα διεξέρχομαι τὰ πλεῖστα παραξέχων, παρ' ἄλλων πύσῃ. ἅλις οὖν τούτων ἵνα μὴ καὶ τὰ λεγόμενα δοκεῖ τὸ τῆς ἐπιστολῆς ὑπερβάλλειν μέτρον. ἐγὼ μὲν ἔῤῥωμαι, σὺ δὲ εὐτύχει καὶ σώζοιο, ποθεινότατε, δυοῖν μὲν καλλίσταιν φιλοσοφίᾳ τε καὶ θεολογίᾳ κοσμούμενος, καὶ τῶν σῶν ἀρετῶν καὶ χαρίτων ἀπολαύων, οὖλέ τε καὶ μέγα χαῖρε, θεὸς δέ τοι ὄλβια δοίη. ἐκ παπαβίου, μηνὸς μουνιχιῶνος ὀγδόῃ ἐπὶ δεκάδι, τοῦ αφπα' ἔτους ἀπὸ τῆς θεογονίας.

Ἐγὼ μέν σε ἅπαξ ἰδὼν ἐν ῥώμῃ, θειότατε καρδιναλέων, εὔνους ἐκ τοτέσοι ὡς ἄλλος τις τῶν σῶν γνωρίμων τυγχάνων διατελῶ καὶ φιλῶ, καὶ μέμνημαι, καὶ ἔρομαι, καὶ ἀκούων ὑγιαίνειν σε χαίρω. καὶ τοῖς φίλοις λόγον ποιοῦμαι τὰ σὰ, τοῖς τε εἰδόσι, τοῖς τε μὴ

τὸ σύνολον φήμη γὰρ κατ'

διεί-

εὐελπίδην, τὸν ἐσθλὸν πανταχοῦ δείκνυ σιγῆς, ὧν οἱ μὲν, ὀλίγα ἄττα λέγειν με φασιν, οἱ δ' οὐκ ὀλίγα τε καὶ θαυμάζουσι, σὲ μὲν καλοῦντες μακάριον, ἐμὲ δὲ εὐδαίμονα, τοιοῦδε φίλου τετυχηκότα (καπασοφίζομαι γὰρ αὐτοὺς συναριθμεῖσθαι λέγων τοῖς φίλοις σου) εἰ δὲ ἦν ἔλεγον ἐπὶ πυθαγόρου καὶ πλάτωνος, πολλάκις ἂν εἶπον ἐκεῖνοι χαίρειν διονυσίου τε καὶ φαλάριδος, ἐφ' ᾧτε συνδιατρίβειν τοιῷδε ἀνδρὶ, πάνθ' ὅσα πᾶσιν οὐδέδοται τἀγαθὰ μονονοὺ κεκτημένῳ, εἰ καὶ φορτικὸς ὁ λόγος ὁμήρου μηδενί ταῦτ' εἶναι συνδραμεῖν ἀποφαινομένῳ. ὃ δή φασι ὅτι νέστωρ πεποίηκεν, οὐχ ὁ τοῦ ἀγαμέμνονος, ἀλλ' ὁσὸς λάσκαρις ὁ ἄλλος πλάτων, καὶ τῶν ἑλλήνων ἐπισημότατος. εἴθε δὲ καὶ αὐτὸς συμπαρείην τῇ τοιαύτῃ ἀκαδημίᾳ συνόμιλος τοιοῖνδε ἀνδροῖν ἢ δαιδάλου τέχναισιν ἢ θεῶν τινος. ἐπειδὴ τὸ νῦν εἶναι τῇ χειροποδάγρᾳ πιέζομαι, ἀλλὰ τί πάθων; ὑπεικτέα μοι τῷ τῆς ἀνάγκης σθένει τῷ ἀδηρίτῳ. ἐπεὶ δ' οὕτως ἔχει τὰ κατ' ἐμὲ, θειότατε καρδηνάλεων, ὄρεξον πρὸς θεοῦ χεῖρα βοηθείας ἐμοί τε ἰδίᾳ καὶ τῷ γένει τῶν ἑλληνῶν κοινῇ. πρὸς τίνα δὲ βοήθειαν ἐπικαλούμεθα σὲ τὸν φιλελληνικώτατον καὶ τὸν τῶν καρδηναλέων ἐλευθεριώτατον, ἀναγνοὺς εἴσῃ. τὰ γράμματα πέμπομεν τῷ θειοτάτῳ λασκάρει. γνοὺς γὰρ τὸ ζητούμενον, δὸς ἀπαλλαγὴν τῶν κατεχόντων ἡμᾶς λυπηρῶν. δὸς τῇ ἑλλάδι τὸν ἕλληνα λόγον, ἢ τὴν γλῶτταν αὐτὴν ἀβάρβαρον ἐπὶ σοὶ διαμεί-

νας ὡς ἐπὶ σοὶ βυληθέντι μόνον, ἔνεςι ταυτὶ διασώζεσθαι, ἡγῶ ταῦτα λέγειν, ὐχ ὅπως ἐμὲ, ἀλλὰ τῶν τὺς ἕλληνας ἐκείνους τῶν παλαιῶν, ἐφ' οἷς τὸ περὶ ὧν τῆς σοφίας οὐκ ἀγνοεῖς ὅσον δὲ καὶ οἷον ἐτύγχανεν, ὅ καὶ πολλοῦ εἴτις πρίαιτο, ἠθύμησας ἂν, αὐτὸς οὐκ ὢν ὁ πριάμενος.

Καὶ τῶν σοιῶν ἐπισκόπων τῆς τε ἱερᾶς πίτνας, καὶ τῆς χερροννήσου προςατεύουσιν ἐπισκόποις πανῦν μὴ παραχωρεῖν ἑτέροις τῶν αὐτῶν θρόνων συγχωρῆσαι ποσυνόλον καθὰ δήμοι μανσήλιος καὶ δαμόντες τῷ ἐπισκόπῳ φθονήσαντε πεποιήκατον.

Haec Epiſtola forte *Arſenii* Monêbaſiae eſt.

Ἀκηκόαμεν ὡς ἐς κρήτην ἐπέμφθη γραφὴ παρὰ τῦ ἄκρυ ἀρχιερέως, αἰτήσει τῆς σῆς μεγίςης αἰδεσιμότητος, μήτε τοῦς λοιπὺς τῶν μαθημάτων ἱερέων ἀπαγορεύυσα προκαιροῦ λαμβάνειν τὸ σιτηρέσιον παρὰ τῶν συμπαθῶς καὶ ταῦτα πρὸς ἡμᾶς γε διακειμένων, καὶ διὰ τῦτο πρὸ τῦ γαμηλιῶνος, οὗ πρὸς τὰ τέλη καταβάλλειν ὀφείλυσι τῇ πατριαρχικῇ ξαπέζῃ τὰ ὀφειλόμενα, τῦτο ἡμῖν προδιδόασι μηδὲν ἀηδὲς καὶ πάντα ποιοῦντες τῇ ὑμετέρα παναγιότητι, ταῦτα μαθόντες, ὑπεικτέα ἔδοξεν εἶναι σοῦ τῦ ἡμετέρου δεσπότυ βυλομένου τε καὶ προςάττοντος, οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, παναγιώτατε δέσποτα, πρὸς θεὸν, πρόας-

ϛάξον τοῖς καλοῖς ἐπιτρόποις μὴ ἀναβάλλεσθαι
ἀποδοῦναι ἡμῖν τὸν μισθόν. εἰώθασι γὰρ οὐκ ἀ-
ποτίειν αὐτὸν, πρὶν ἂν ἡμᾶς ἴδωσι πολλά-
κις τῆς ἡμέρας περὶ τὰς ἐκείνων θύρας γε ἀ-
ναστρεφομένους, καὶ πρὶν ἂν γνῶσιν ἠρβύλας
οὐκ ἔλαττον κατερρωγότας ὀκτώ. ἢ δοκεῖς τὸν μο-
ναχὸν ἱερώνυμον, καὶ ῥόδιον τὸν ἐκείνου συνό-
μιλον ἐπ᾽ ὠφελείᾳ τῇ σῇ, ἀλλ᾽ οὕτῃ ἐκείνων
αἰτησαμένους τοιαυτί. ὥστ᾽ ἀπορῶ μᾶλλον
χρημάτων τοῦ πραγματεύεσθαι, ἀλλ᾽ ἡμῖν μὲν
εἴτε παρὰ τούτων εἴτε παρ᾽ ἐκείνων ἀπολαμβά-
νειν αὐτὸν ἐν καιρῷ ἐπεὶ δὲ καὶ ὑμετέρα πανα-
γιότης ἀκριβῶς εἰδυῖα τὴν ἐκείνων γε αἰσχροκερ-
δίαν, δι᾽ ἣν ὀφείλουσι χρυσίνους ὡς ἀκήκοα τῶν
τριακοσίων ἐπέκεινα, καὶ μὴ δυνάμενος φέρειν
ἐκείνην εἰς τὸ ἑξῆς, συνεχώρησας ἑτέρῳ ἀρ-
χιερεῖ τοῦ πατριαρχικοῦ ἀξιώματος, δήλωσον
δικαίῳ τῇ ἐκείνου αἰδεσιμώτητι ὅπερ δὴ θάρ-
ρῶ καὶ πεπείηκας, τὴν συμφωνίαν ἣν ἔχομεν
πρὸς ἀλλήλους, οὐκ εἴωθας γὰρ ἄλλως ἢ τὰ
ὑπεσχημένα διατηρεῖν τε καὶ διαπράττεσθαι. καὶ
πρὸς τούτοις διάθες αὐτὸν, ὥστε πρὸς ἡμᾶς εὔ-
νοιαν, μήτε ἡδίω μήτε ἐπιεικεστέραν τῆς σῆς
δεσποτείας ἐνδείξεσθαι.

ΕΚ τῆς πελοποννησίου ἐπιδαύρου ἐς ἐνετί-
ας ἐπανιὼν, ἀναγκαίων πραγμάτων κα-
τεπειγόντων με, βίβλον αὖθις ἥκω κομίζων
ἀξιολογωτάτην, καὶ ἀναγκαιοτάτην ἴσως τοῖς
μέχει φιλοσοφίαν σπουδάζουσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς

 πε-

περὶ τὰς μαθητικὰς ἐπιστήμας γεγυμνασμένοις παμάλιστά γε συμβάλεται, τοσαύταις πραγματείαις βίβλος αὕτη ἐναβρυνομένη σεμνύνεται, ἀλλ᾽ ὁ ταύτης πατὴρ, ἄγνωστος ἡμῖν γε διατελεῖ, τῆς ἐπιγραφῆς ὑπαρχούσης καταπεπατημένης τοσύνολον. πλὴν τοσοῦτον ἠδυνήθημεν ἀναγνῶναι, τοῦ γερασηνοῦ. εἰ δὲ γερασηνός ἦν ὁ γεννήσας αὐτὴν, νικόμαχός ἐστιν ὁ πυθαγορικὸς, γερασηνὸς γὰρ κἀκεῖνος. ὃς ἄλλα τε πλεῖστα καὶ δὴ καὶ περὶ ἀριθμητικὴν συγγραφὰς ἔτυχε διεξοδικώτερον. ἐλπίσας οὖν τὴν βίβλον ἕξειν πολλοὺς ἐραστὰς, εἰ ἐκθείην αὐτὴν τοῖς βουλομένοις κοινήν, τοῦτο δ᾽ ἂν οὐκ ἄλλων ἐδόκει γενέσθαι, ἢ τοῖς τύποις χρήσασθαι, ἐπιδιορθώσας αὐτὴν ἀκριβῶς, καὶ τὸ σκάζον ἐντε τόνοις, καὶ ὀρθογραφίαις ἐνερείσας ὡς οἷόν τε ἦν (ἔτυχε γὰρ τὸν τὸ βιβλίον ἐκ ὀρθογραφούμενον) τοῖς τυποῦν ἐπισταμένοις ἐνεχείρισα συστησάμενος. ἤγε δὴ παρ᾽ ἐκείνων ἐπιμελῶς σὺν θεῷ ἐκτετύπωται. πρόκειται τοίνυν τοῖς ἐρασταῖς, ὀλίγου μισθοῦ τὴν χάριν αὐτῆς ἀποδρέπεσθαι. ἐκτίθημι δὲ τὸ βιβλίον εἰς ὄνομα σὸν τοῦ σοφωτάτου γασπάρεως, δηλῶν μὲν προηγουμένως ὡς ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων τὸ δὴ λεγόμενον, πολλὰ περὶ φιλοσοφίαν γε πονησάμενος, καὶ τὰς λοιπὰς ἀκριβωσάμενος ἐπιστήμας ταμεῖον ἀρετῶν γενέσθαι τὴν σαυτοῦ ψυχὴν προποιήμασας, καὶ διὰ πάσης ἐπιστήμης ἐς ἄκρον ἐλληλακυῖαν ἀπέδειξας. ἐπεὶ τάδε καὶ πρὸς ἔνδειξιν, ἅμα μὲν, τῶν πρὸς ἐμέσου γενομένων με-

μεγάλων καὶ πολλῶν εὐεργεσιῶν, ὧ δὲ λέγειν καὶ τῶν γενησομένων ἐσέπειτα ἅμα δὲ καὶ τῆς φιλίας, ἣν ἡμῖν ἀντίστροφος συνέστησε εὔνοια. καὶ εἴγε τηρημένη, ἕως ἂν ἐν ζῶσι διατελοίημεν, ἐφ' ᾧτέ σε μὲν ἐμὲ γεροντανωγεῖν καὶ περιέπειν· ἐμὲ δὲ τὰ σὰ γεραίρειν καὶ ἐκθειάζεσθαι.

Insequens Epistola *Arsenii* Archiepiscopi Monembasiae fortassis fuerit, scripta quidem sub *Clemente* VII. cuidam viro praeclaro Romae tunc versanti, & quidem Graeco. Vereor ne *Antonio Eparcho* scripta sit.

Μεγίστη τῷ ὄντι καὶ ἀξιάγαστος καὶ ἐπαίνου παρὰ πάντων ἡ περὶ τὸ ἡμέτερον γένος κηδεμονία παρὰ τῆς σῆς μεγαλοπρεπείας καὶ λογιότητος, καὶ ταύτην μὲν καὶ ἐξ ἄλλων ἴδοι τις ἄν, μάλιστα δὲ ἐξ ὧν τὸν διδασκαλικὸν λόγον ποικίλον καὶ πολυανθῆ τοῦτον ποιεῖς. ὁρῶν γὰρ τοὺς τῶν ἑλλήνων λόγους τὰ λοίσθια πνέοντας....... δέπω καὶ τήμερον (καλῶς ποιῶν) ἐκείνοις πάνυ συνάραθαι καὶ τοῦτο σου πρὸς τὸ γένος τῆς ἄκρας σύμβολον σχέσεως. ἀλλὰ σὺ μὲν τοιοῦτος. ἐγὼ δὲ, καὶ διὰ τὸ τῆς ἐκείνου βελτιώσεως καὶ τῆς πρὸς τὰ καλὰ ἐπιδώσεως ἐπιμελῶς τε καὶ ἐμπονῶς μου κήδεσθαι, τοῖς σοῖς ἴχνεσιν ὁ-

σῆ

στη δύναμις ἐπακολουθοῦντα, προσῆκον εἰμὶ παρὰ τῆς σῆς λογιότητος ὑπακούεσθαι, καὶ ταῦτ' ἐπειδὴ καὶ τὴν βυσσοδομουμένην ἔνδοθέν μοι ἐπικουρίαν πρὸς τὴν τῶν λόγων ἐπίδοσιν προσενεγκεῖν, εἰς προὔττον ἔκεινα δεῖν, ὅπως ἂν δαψιλεστέρως μᾶλλον πρὸς τὴν ἐκείνων ἀντίληψιν. τοιγὰρ ἄμφω τὰ χρέη τοναίως ἀποτινῦντες, ἐγὼ μὲν τοῦ μνημονεύειν καὶ ἀναμιμνήσκειν, σὺ δὲ τοῦ πράττειν μηδόπωσοῦν τὸ σύνολον λήξωμεν, ἐπὶ λέοντος τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως αἴτιος ἐγένου τοῖς τῶν ἑλλήνων βουλομένοις μὲν, μὴ δυναμένοις δὲ, τῇ πενίᾳ, τῆς περὶ τοὺς ἑλληνικοὺς λόγους σπουδῆς, πείσας τὸν ἀρχιποίμενα γυμνάσιον ἐνεργεῖν ἑλληνικὸν ἀναδεῖξαι δυοκαίδεκα μειρακίων ἑλληνικῶν, ὃ δὴ καὶ ἀνέδειξαι σοῦ καταβαλλόντος τὰ σπέρματα, ὁ δὲ τὰ σπέρματα καταβαλὼν ὡς ὁ καλὸς...ῥήτωρ οὗτος τῶν φύντων αἴτιος. μέχρι μὲν οὖν ἐκεῖνος διετέλει τοῖς ζῶσι συναριθμούμενος, καὶ αὐτὸς παρὼν ἐτύγχανες ὁ τὰ καλὰ σπέρματα τοῖς ἐκείνου ὑποσπείρων ὠσὶν, ἐπίδοσις οὐ μικρὰ τῷ γυμνασίῳ ἐγίγνετο. ἀποιχομένου δ' ἐκείνου, φεῦ κακοδαιμονίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ, συναπέσβη καὶ τὸ γυμνάσιον. ἀλλ' ὦ θειότατε, ὑπεράσπισαι καὶ αὖθις τοῦ γένους. ἐν σοὶ γὰρ μόνῳ τὸ τῶν ἑλλήνων γένος ἐξήρτηται. θέλησον καὶ εἶναι κἂν τῇ ἑλλάδι τοὺς λόγους ἀνθῆσαι, ὁ τῶν λόγων γε πρύτανις, ἤδη ἀπομαρανθέντας, μᾶλλον δὲ καταξηρανθέντας τοσύνολον, ἔργον τέλεσον καὶ τανῦν τιμιόντε καὶ ἐπιπρεπὲς ἐμοί τε ἰδίᾳ καὶ παντὶ τῷ γένει κοινῶς χρη-

χρησιμώτατον. εἰ γὰρ κλήμης ὁ ἄκρος ἀρχιερεὺς ἐπιβεβαιώσειε τὰ παρὰ τοῦ ἀρχιποιμένος λέοντος ὑποσχεθέντα μοι καὶ συγχωρηθέντα, ἔχομεν πάλιν αὖθις εὐεργεσίαν, οὐκ ἐλάττω τῆς προτέρης ἐκείνης, ἧς διὰ τῆς σῆς μεγαλοπρεπείας ἐτύχομεν. ἵνα δ' ἐγῶς τὴν εὐεργεσίαν ἐκείνου τοῦ φιλέλληνος λέοντος καὶ καλοῦ ἀρχιποίμενος, πέμπεταί σοι τὸ ἱερὸν τῆς ἱερᾶς ἐκείνου γραφῆς, ἣν ἐπιδείξας τῷ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ καὶ γονυπετήσας ὡς ἀπὸ τοῦ γένους παντὸς αἴτησον ἐπικυρωθῆναι, καὶ παρὰ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος τὰ δόξαντα τῷ φιλτάτῳ αὐτοῦ ἀρχιποίμενι, καὶ διαμένειν ἀμετακίνητα, καὶ μὴ ἀποπέμψαι ἐξίτηλα πρὸς θεοῦ. ἄγε τοίνυν ἀσμένως καὶ προθυμῶς βοήθησον, διὰ σοῦ γὰρ τὰ τῶν ἑλλήνων ἔνεστιν ἀναθῆλαι. σοῦ γὰρ τῶν πραγμάτων ἐρρωμένως συναραμένου καὶ αὖθις βεβαίου τοὺς λόγους, ὁ πρύτανις τῶν λόγων. σοῦ γὰρ ἄνευ τῆς συμμαχίας μετὰ θεὸν, τοξεύσομεν ἐς οὐρανὸν, καὶ ἐς τετρημένον πίθον ἀντλήσομεν, ὃ μὴ γένοιτο χριστὲ παντάναξ.

Ἱερόθεος μητροπολίτης μονεμβασίας τῷ φιλαδελφείας ἀρχιερεῖ κυρίῳ γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ.

Θαλάσσαις ἐπαίνων ἡμᾶς καταποντίσας, θεοῦ θεράπων θαυμάσιε, καὶ τῶν αὐτοῦ θείων τελετῶν μύστα καὶ μυσταγωγὲ, καὶ ποταμοῖς ἐγκωμίων κατέδυσας ἐν ἁγίῳ πνεύμα-

τι

τι, ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτοῦργε. ἀνθρώπους παιδόθεν ὡς εἰπεῖν ἀκρατοῦ μετασχηκότος τοῦ χείρονος. καὶ στοιχείου τοῦ κατωτάτου τοῖς χηραμοῖς ἀεὶ ἐμμένοντας. ἅτε τὰ καθαίροντα φύσιν πνεύματος τοῦ φανταστικοῦ, αἴσθησιν οὖσαν αἰσθήσεων; δι' οὗ δεχεία τοῦ Θεοῦ χρηματίζομεν, ἔργα μὴ ἀγωνισάμενοι, καὶ ἀπλέμενοι φυλάττειν ὑποχεθέντες συντηροῦντα τὸ ἀκριβὲς τῆς εἰκόνος περ ὡσάμοι. ἀλλὰ μέχρι μὲν τῆς τοσαύτης ἐπιρροῆς ἀντέχειν ἐνόμιζον, καὶ διανοίξεσθαι κατ' ὀδυσσέα ἢ λέανδρον κυλινδούμενος εἰς γῆν ἐξενεύσασθαι ἤλπιζον, ἐμοὶ δ' ἂν ἄλλα τοῖς ἐλπιζομένοις καὶ χείρωνα τῶν προτέρον συνέβη τὰ ὕστερον. τὸ γὰρ ὕφος καταλέξιν ἀναγινώσκοντι, ἐῤῥάγησαν αἱ τῆς ἀβύσσου πηγαὶ καὶ οἱ καταράκται τοῦ οὐρανοῦ κατὰ τὸ λόγιον ἠνεώχθησαν, ὅτι ποσειδὼν ἐφ' ἅρματος παροχούμενος τὴν ἀμφιξίτην νηρηΐδας τε καὶ ξιπωνας ἔχων, οὐ χειμῶνας, καὶ ζάλας καὶ ξικυμίας, ἀλλὰ πεντακυμίας καὶ δεκακυμίας διήγειρε, καὶ πρὸς πέξας ὑφαλεῖς καὶ σκοπέλους ἀποκρήμνους ἠπείγετο περιῤῥῆξαι, μόλις δ' ἐκ τῆς τοσαύτης ἀναδὺς θαλάσσης παραδόξως γαλήνης με περιδραξαμένης, ἐφ' ἁπαλήν τινα ἠιόνα κατήχθην, ἄσματος πλήρες τὸ στόμα, καὶ τὸν νοῦν φρενίτιδος ἔχων παράφορον, ὡς οὐκ ὄφελον; ταῦτα με ἡ τῶν σῶν παρ' ἀξίαν ἐπαίνων ὑπερέλφωσις παθεῖν ἠνάγκασε, δέσποτα ἅγιε. τούτοις καὶ τούτων ἐπέκεινα ἡ μελισαγὴς καὶ θαύματος ἀξία ἐπιστολή σου περιπετεῖν ἐβιώσα-

σα-

σατο. τίς γὰρ ἐγὼ καὶ τίς ὁ οἶκος τοῦ παιδός μου, ὥστε πόλιν τοσαύτην δι' ἐμὲ τὰ μέγιστα εὐδαιμονίζειν, καὶ σωρὸν ἀγαθῶν πλουτεῖν ὡς γράφεις, κἂν τὴν κατὰ κανόνας καὶ νόμους κυβέρνησιν προβάλλῃ, τὸ τῶν πολλῶν ἀνύπαρκτον ἐνεπιδείξῃ τοῦ μέρους σοφιστικῶς σὺ στῆσαι βουλόμενος. ἐμὲ δ' αὐτῆς μάλιστα μέγα τὸ κλέος ἀράμενον καὶ ἀείμνηστον πόλεως τοσαύτης προστατεύειν λαχόντα θεοῦ κρίμασιν ἀρρήτοις ἣν βασιλεῖς ἠρετίσαντο οἰκεῖν ἐν αὐτῇ. καὶ δωρεὰς μεγαλοπρεπεῖς χρυσοβούλλῳ λόγῳ ἐθέσπισαν, προκαθημένην μὲν εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι πάσης πελοποννήσου, τοὺς δὲ λαχόντας, πανηγιωτάτους εὐφημίζεσθαι καὶ προεδρεύειν τῶν ἄλλων ἐν ταῖς κατὰ καιρὸν συνελεύσεσιν, εὐκαιρίαν θέσεως, ἐρυμνότητος ἀσφάλειαν, οἰκειτόρων πλῆθος πολύολβον, εὐγένειαν, πολιτείαν, τεχνῶν ἀσκήσεις, πασῶν πάντας εὐρόντας τὰ παρακινοῦντα, εὐανδρίαν τε καὶ εὐφυΐαν, καὶ μάλιστα τὸ κάλλιστον πάντων, τήν τε πρὸς θεὸν πίστιν ποιμένος τε καὶ ποιμνίου, καὶ εἰς τοὺς ἐκείνους ἐνεργοῦντε καὶ ἄξεπτον παντάπασιν εὔνοιαν, ὡς ἐν πολλοῖς τῶν προλαβόντων χρόνων ἔργοις τὴν πεῖραν ἐπεδείξατο, καὶ τὸ πιστὸν καθάπαξ ἄσειστον ἐγγυήσατο τούτοις. οὐ πρόπαλαι δὲ μόνον ὅτε τὸ σέβας κατ' οὐδὲν ἐλλειπὲς εἶχε τῆς δόλου ὡς αἵμηρα τὴν κλῆσιν ἐχηκέναι ταῖς ἐνδελεχέσι θυσίαις τῶν ζώων θυομένων τῷ ἀσκληπιῷ. οὐθ' ὅτε ταῖς ἀριστείαις τοῦ περιφανεστέραν ταύτην καὶ παράδοξον τείχεσί τε καὶ

βα-

βάρεσι τελέσαντος ἐπὶ ταύρου ἐκαλλύνετο, γε-
ναίους καὶ πρὸς πάντας θαυμαστοὺς τοὺς οἰκήτο-
ρας ἔθρεψεν. ἀλλὰ μέχρι καὶ νῦν εἰ καὶ ζυγὸν
δουλείας φθοῦ ὑπῆλθεν, οὐ λήγει ἄνδρας τοῖς
ἀρίστοις διὰ μνήμην ὄντας, καὶ πρὸς φιλοσοφί-
αν ἐξ οἰκείας ὁρμῆς καὶ ἐμφύτου ἔρωτος κεκινημέ-
νους ἐκφύειν. καὶ δεῖγμα τῶν λόγων ἀναμφίλεκ-
τον ἡ κατὰ πάντα σὴ αἰδεσιμότης, ὅτε βαθύ-
νους χωνιάτης νικόλαος, καὶ ὁ ἀγχίνους κόμης
ὁ μαμωνᾶς, οἳ ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων ὑπερειδόντες
πάντων ἐν τῷ βίῳ τερπνῶν, σωφρόνως τε καὶ
εὐσεβῶς καὶ ἀνεπιλήπτως πολιτευόμενοι διατε-
λεῖτε πρός τε φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἄλλην τῶν μα
θημάτων σπουδὴν ὀξύτι φύσεως, δηλοῖ ἐν πυ-
ρὶ κατὰ τὸ παροιμιῶδες εὑρεθέντες εἰς ἄκρον
κατὰ τὸν νῦν καιρὸν ἐφθάσετε παιδείας, ἀσ-
φαλεστάτοις τὴν κρηπῖδα ἐνθέντες ὑπ᾽ ὀρόφῳ τῶν
μαθημάτων πρὸς θεὸν ἀνελθεῖν καθ᾽ ἑκάστην
ἐρίζετε, εὐδαιμονίαν τὴν ἐσχάτην μόνον καὶ ἐρα-
στὸν ἔρωτα τοῦτον εἰδότες ὑπὲρ ὧν σοὶ μὲν κατὰ
παῦλον ὡς καλῶς προϊσταμένῳ τῆς τοῦ χριστοῦ
ποίμνης διπλὴν τὴν τιμὴν χρεωστοῦμεν, καὶ πε-
ρισσοτέραν ὡς ἐν λόγῳ κοπιῶντι καὶ διδασκα-
λίᾳ, τοῖς δὲ τιμὴν τὴν προσήκουσαν καὶ βαθμὸν
τὸν πρέποντα ἐν καιρῷ ἀποδοῦναι τῷ οἰκείῳ,
καὶ θεοῦ δέεσθαι τοῦ τὰ τέλη τῶν ὑψηλοτέρων συ-
νάπτοντος ταῖς ἀρχαῖς τῶν ταπεινοτέρων κα-
τὰ τὸν θεῖον διονύσιον, καὶ ἀναβάσεις διατιθε-
μένου ἐν καρδίαις ἰσχὺν ἐπιδοῦναι πέρας αὐ-
τοῖς ἐπιθεῖναι τῆς ἐπαινουμένης ἀρχῆς, ὁλικῶς τε
ἑνω-

ἑνωθῆναι κατὰ μέθεξιν τῷ στεφοδότῃ, οὐκ ἄρα
τὴν πόλιν ἐγὼ, ἀλλὰ τὸ ἀνάπαλιν εὐδαιμονί-
ζειν, τὰ γὰρ αἰσθητὰ κινοῦσι τὴν αἴσθησιν, καὶ
τὰ φαντάσματα τὸν δυνάμει νοῦν, ὡς ὁ φιλόσοφος
ἐν τῷ γ΄ περὶ ψυχῆς ἀποφαίνεται. εὖγέ σοι τοί-
νυν, καὶ χάρις σοι τῆς πρὸς ἡμᾶς τοσαύτης δια-
θέσεως, ἀρχιερέων ἐλλογιμώτατε. ἐθισθεῖσα γοῦν
ἐκ βρέφους ἡ εὐμαθὴς καὶ ἀπλήσου ψυχὴ πρὸς
πᾶσαν ἰδέαν ἀρετῆς, ὡς οἱ παρ' ἡμῖν μεγαλο-
φυῶς εὐδοκιμήσαντες παῖδες θεόσοφοι, οἱ τοὺς
κύνας εὐλογημένους ἐκάλουν. καὶ τὸ τῶν ἀκκιζο-
μένων πορνῶν κάλλος καὶ μύρων ἀποζουσῶν ἐπὶ
ψυχικὴν ἀρετὴν λαμβάνειν τοὺς ἀπτασομένους
ἐδίδασκον, ἐξ ἔθους δὲ καθ' ἕξιν τῷ ἐπιπό-
νῳ τὸ καλὸν κτησαμένη, πάντας καλοὺς, πάν-
τας ἁγίους εἶναι ὑπολαμβάνει. εἴωθε γὰρ
πᾶς τις ἐκ τῶν οἴκει φαντάζεσθαι τὰ ἀλλότρια,
τὴν ἡμῶν οὐθενότητα, πρὸς θεὸν εὐσέβειαν,
πρὸς ἀρετὰς πάσας ἐπισηπότητα. παιδείας
πηγὰς ἐν στόματι ὠφελούσας τοὺς ἀκούοντας δι-
α πρυσίου κεκτῆσθαι γράφων ἐπιστέλλεις, πάν-
των ἀμοίρους ὄντας, πρὸς δὲ καὶ κατεστίκτους
κηλῖσι τῶν καθ' ἑκάστην ἀτοπημάτων. ὁ θεὸς σοῦ
τοίνυν τὴν ἱερὰν κεφαλὴν στεφάνοις τοσούτοις
ἐν τῇ ἀποθέσει τοῦ πολυπόνου σώματος ἀναδή-
σειεν, ἐν γήρᾳ πίονί τε τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ βί-
ου χαρίσαιτο, περιόντι δὲ πλουσίαις αὐτοῦ
ταῖς δωρεαῖς ἔξωθέν τε καὶ ἔσωθεν κατακοσμή-
σειεν, ἀνθ' ὧν εἰς ἡμᾶς ἐνεδείξας ἀγαθῶν. οὐ
δὲ γοῦν τῆς ἡμετέρας ἀξίας ἀνταποδοῦναι τὰς ἀ-

μοι-

μοιβὰς τῶν τοσέτων εὐεργεσιῶν. ἢ δέως δ' ἔτι δικαιολογισαίμην, μὴ ὀλιγωρίαν τὴν μακρὰν μου σιωπὴν ὑπολάβης φίλτατε, ἢ λήθην τῆς ἀδόλε καὶ καθαρᾶς σε φιλίας. σὺ γὰρ πρωῖνον ἐνθύμημα, σὺ καὶ δειλινὸν ἐντρύφημα· ἀλλ' ὁ τῆς μακρηγορίας αἴτιος μπτατέσος καὶ οἱ καταυτὸν λησρικῶς καὶ ἐ διὰ τῆς θύρας εἰσερχόμενοι λύκοι ὕβρεις ἀτιμίας, ζημίας, καὶ χολὴν μὴ κεκτῆσθαι τοῖς φίλοις ἀντιγράφειν πρυξένησαν. πάντα θεσμὸν ἐκκλησιασικὸν, πᾶσαν εὐταξίαν ἐκκλησίας χισιανικῆς ἐκ βάθους ἀναξέψαντες, ὁμόφρονάς τε καὶ σύμφρονας, τὲς μὲν φόβῳ τῶν κρατέντων, τὲς δὲ διαφθορᾷ χρημάτων, ἄλλες δὲ ἐλπίδι μείζονος βαθμὲ καὶ κέρδες φενακίσαντες ὑπηγάπντι πάντας τὲς γενικὲς ἀρχιερεῖς. ἐγὼ δὲ ἀσυνετῦντας ὁρῶν ἐξεπηκόμην ὅτι θεῷ δικαιωμάτων ἐπελήθοντο. χαλάνωντες ἀπὸ τῶν ῥίβων αὐτῦ. κανόνας καὶ νόμες καὶ τὸ τῆς ἀρχιερωσυνης φεικτὸν χρῆμα, παικτὰ γεγονότα, μὴ ἀνεχόμενος ἐλάλεν, ἐσηλήτευον τὸ ἀτοπώτατον καὶ ἀσεβὲς τῦ ἐγχειρήματος. οἱ δὲ πρὸς τὸ κακεργεῖν προχειρότατοι τὴν τῦ ὀνείδες μὴ φέροντες ἀλήθειαν, εὐάμορφον δραξάμενοι ἔγκλημα τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς αὐτῦ προςάγμασιν αὐθήσασθαι μικρῦ δεῖν καὶ κατέλυσαν ἡμᾶς, καὶ εἰς ἑρέτας ἐγκατέμιξαν, εἰ μὴ θεὸς διὰ τῦ λαοῦ τὰ αὐτῶν βελεύματα ἐματέωσεν. ἀδείας δὲ νῦν μόλις ἢ εἰρήνης μερικῆς ἀπολαύσας τῆς διετῦς ἀποδημίας ἐπισέλλω σοι ταύτην τὴν βαττα-

ειχὴν ἐπιςολὴν, ψυχροτέραν μὲν τῆς κασπιακῆς χιόνος, καὶ τοῦ κελτικοῦ κρυςάλλου ταῖς λέξεσι, θερμοτέραν δὲ τῆς πυλάδου καὶ ζωπύρου φίας τῇ προαιρέσει. εἰ δὲ καὶ αὐχμὸν νιὸς ἐν τοσαύτῃ ἐπομβρίᾳ λέξεων ἔχει, ἡ ἔμφυτος καὶ πολυμαθεστάτη σου ἀγχίνοια τὸ κεχηνὸς καὶ πίπτον τοῦ μέτρου τῷ τῆς φιλίας ςαθμῷ ἀναπληρωσάτω. ἔρρωσο ἐν μέσῳ πολλῶν ἀρχιερατικὴ σύνεσις, καὶ ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς θεὸν δίχαις σου μέμνησο. ὁ ἐν ἀρχιερεῦσι ἐλάχιςος καὶ σὸς κατὰ πάντα, ἱερόθεος ὁ μονεμβασίας τῆς σῆς πατρίδος, ἀπὸ καλαμάτης, ἐπιςέλλω σοι μίαν ζωὴν μνήμης ἀγαταιχάεις.

Ἀνωνύμου, ἢ τοῦ ἡμετέρου δεσπότου γαβριὴλ τοῦ φιλαδελφίας.

Ἄρτίως μοι ὁ λογοθέτης προσελθὼν εἴρηκεν, ὡς διὰ φροντίδος ἔχει πρὸς ἡμᾶς ἀφικέσθαι. ὑπερφρονεῖ γὰρ θαλάσσης, καὶ ὁδοῦ μακρᾶς, καὶ τῆς ποθεινῆς ἕνεκα πατρίδος. ἀσπάζομαι γοῦν καὶ αὖθις τὴν σὴν θεσπεσίαν κεφαλὴν, καὶ ἀποςέλλομεν σοι ἐγχειρίδιον τι ἡμέτερον περὶ τῶν μυςηρίων, μικρὸν μὲν ποσόν τι καὶ εὐτελὲς καρπὸν δὲ φέρον θεῖον, καὶ τοῖς εἰς ἔπειτα κλέος προξενήσει ἀναμφιβόλως σωτήριον.

Κυρίῳ Γαβριήλῳ Συμεὼν εὖ πράττειν.

ΕΓώ μὲν καὶ νῦν ἀκριβῶς εἰδώς εἰμι, ὅτι κατὰ τὸ ἀριστοφάνειον ἐκεῖνο λόγιον πέπονθα. ὅπερ παλαιπότε Εὐριπίδῃ καὶ δικαιοπόλει προσαιτοῦντι ἐπέβη γενέσθαι. αὐτὸς δ' ὥσπερ ὁ εὐριπίδης σαφῶς οἶδα, τοὐμὸν οὐ πείσῃ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ ἐς ἀεὶ ἐνοχλούμενος, ἀλλ' ὡς χρυσομύστης, καὶ τοῖς εὐαγγελικοῖς δόγμασιν ἑπόμενος κατ' ἀκρίβειαν, ἐθὲ τὸ ὑπ' ἐμοῦ σοι φερόμενον ὄχληρον ὑπολήψει, καὶ τοῦτο ὡς τὰ πολλὰ τῆς σῆς χρηστότητος τεκμήριον, περὶ οὗ σοι πρὸ ὀλίγου ὁ κύριος ἐμμανουῆλος γέγραφε ὁ ἐμὸς λόγος ἀνδρῶν ἄριστε, ὅπερ εἰ βούλειο τὸν κύριον ἰωνᾶν ἤπερ τῶν φίλων ἕτερον μετὰ τοῦ γράμματος, πρὸς τὸν ἐν ἄρχουσι ῥαβένα, ἀποσταλῆναί σοι, καὶ ἐξ ἐκείνου, ὡς ἔθος, τἀργυρία λήψεται. αὐτὸς δέ μοι καὶ ταῦτα ἐν μεγίστῃ χρείᾳ ἀποστελοῖς, καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων οὔποτε λήθης γενήσεταί σου ἕνεκα ἄξιον. πρὸς τούτοις καὶ ταυτασὶ τὰς ἐπιστολὰς τῷ ἀκαρνάνι ἐκείνῳ, ὡς προείπομεν παρέξειας, ὃν ἱκετεύω τὴν ταχίστην ταύτας ἀποστέλλεσθαι. ἔρρωσο γαμηλιῶνος ἕκτῃ ἐπιδέκα ἱσταμένου. ἐκ παταβίου.

ΟΥ' μετρίως ἥσθην, πανιερωτάτε δέσποτα, τὴν σὴν ἐνετίαζε ποθεινοτάτην ἡμῖν τε ἀκηκοὼς ἄφιξιν. ὅσων γὰρ λυπῶν αἴτιος ἡ σὴ ἀφ' ἡμῶν

ἡμῶν ἀποδημία ἐγένετο, τοσούτων ἐξ ἀμοιβῆς εὐφροσύνων ἡ πρὸς ἡμᾶς σου ἐπιδημία κατέστη, εἰκότως μάλλα. συναυξηθείσης γὰρ πῶς ἤδε μου, καὶ συντακείσης τῆς ψυχῆς τῷ λαμπρῷ κάλλει τῆς σῆς μεγαλονοίας τε καὶ καλοκαγαθίας, εἶτα τοσοῦτον ἀποληφθείσης χρόνον, πονήρως διεκείμην, καὶ τὴν πολυχρόνιον ταύτης ἀπουσίαν φέρειν οὐκ ἐδυνάμην, μέχρι καὶ τῆς πρόξιτα, ἐν ἧ τὴν σὴν εὐαγγελιθεὶς ἐπάνοδον, ὥσπερ ἀπὸ μηχανῆς ἐξαίφνης λήθημοι τοῦ πάθους ἐγένετο, γλιχόμενος δὲ ὡς ὑμᾶς ἀφίξασθαι, καὶ μηδεμιᾶς τό γε νῦν ἔχον οὔσης μοι τὸ παράπαν σχολῆς, διὰ καλάμου καὶ χάρτης τὴν σὴν θείαν κεφαλὴν δουλικῶς προσειπεῖν ἔγνωκα. οἶμαί γε μὲν οὐ μετ' οὐ πολὺ ἐπανήξειν ἐνετίαζε, ἵνα καὶ τὴν σὴν ἀσπάσωμαι δεξιὰν, καὶ τὸν ἀγχειοίζοντάσοι τουτὶ τοὐμὸν γραμμάτιον πρὸ τῆς αὐτοῦ ἐπισκέψωμαι ἀποδημίας, ὅνπερ τῇ σῇ πανιερώτητι συνίστημι καὶ τοῦτ' ἀξιῶ ἵν' ἀντ' ἐμοῦ ὡς ἐμοὶ τούτῳ προσφέρῃ θείῳ ἐμῷ ὄντι καὶ καθ' ἡμᾶς προσήκοντι. τέως τοίνυν εὐτύχει καὶ εἰ τούτων τῇδε χρήζεις ὧν ἱκανὸς εἰμὶ ὑπουργῆσαί σοι, μὴ γράφε παρακαλῶν, ἀλλ' ἀπαιτῶν χάριν. ὀφείλω γάρ. προσειρείσθωσαν πάντες οἱ παρὰ σοί. ἐρρωμένως μοι καὶ εὐαγῶς διαβιώης ἡμέτερε κύριε, ἐκ Παταβίου, τοῦ ͵αφπβ' ἔτους, σκιρροφοριῶνος ϛ' ἱσταμένου.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ πανσοφωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφίας κυρίῳ γαβριὴλ ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης χίου ἱππόλυτος ἐν χριστῷ χαίρειν καὶ ἐν πᾶσι εὐτυχεῖν.

ΑΙ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀντιλήψεις, δένδρεσι ἐοίκασιν ἱσταμένοις ἐν τῇ ὁδῷ καὶ καρποὺς ἔχουσιν, ὥσπερ γὰρ ἐκείνοις ἐστὶ, καὶ πρὸς πελ᾽ ἀνακωλύτως καὶ ψυχέσθαι ὑφ᾽ αὐτοῖς ἐν ὥρᾳ μεσιμβρίας, καὶ καρπὸν δρέπεσθαι, οὕτω πρόκεινται καὶ αἱ τῶν δυναμένων καὶ ἀγαθῶν εὐποιΐαι τοῖς θέλουσιν, εἰς κοινὴν ἀπόλαυσιν τῷ τοι γε καὶ ἡμεῖς εἰδότες τὴν σὴν ἐν θεῷ πανιεροπρεπεστάτην προαίρεσιν. ἀξιῶσας ὁ παρὼν (ᾗ οἶδας τοὺς παρόντας) κύριος ἰωάννης παππαδόπουλος, υἱὸς τοῦ ποτε ἐκείνου παπᾶ κυρίου κοδομήνου, μετὰ τοῦ ὑμετέρου καὶ ἡμετέρου ἐν ἱερεῦσι τιμιωτάτου κυρίου ἀντωνίου ναθαναήλου ἀξιῶσαι τὴν σὴν τελειότητα, εἰ μὴ ἀπαξιώσῃς δοῦναι χεῖρα βοηθείας αὐτοῖς ἐν τοῖς αὐτόθι ἐν οἷς χρήζωσι μετὰ δικαιοσύνης καὶ αὐτοῖς κατ᾽ ἀμφοτέρων συνοίσονται, καὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν, ὡς ἂν θεὸς ὁδηγοίησε, καὶ τὸ παρ᾽ αὐτοῦ σοι δωρηθὲν, καὶ ταμιευθὲν, τοιούτων ἕνεκεν (ἀμαλθείας κέρας πηδάλιον γνώσεων) ἰθύναι ἐν καιρῷ δηλαδὴ τῷ προσήκοντι. ἐρρώσομεν ἐρρωμένου ἐν κυρίῳ ἐρρωμένος δεσμὸς ἀλληλένδετος. βάσκανοι καὶ λῆροι μὴ τὴν σὴν παρακρυέσθωσαν φρόνησιν, ἡμεῖς γὰρ σοι οἰκέται ἱκέσιοί ἐσμεν (ὡς καὶ πάντες οἱ κατὰ θεοῦ φιλίας οἴδασι καὶ διὰ ζώσης φωνῆς προεῖπω-

πομένῳ) ἐφ᾽ ὥρῳ ζωῆς ἡμῶν. σύγγνωθι πρὸς βίον γράφοντι.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφοτάτῳ ἐν ἀρχιερεῦσι κυρίῳ γαβριὴλ τῷ φιλαδελφίας ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κοσμίως πάνυ καὶ αἰδεσίμως ἐγχειρισθείη.

Πανιερώτατε, καὶ σοφώτατέ μοι φιλαδελφίας δέσποτα.

ΟΥ͂ς ἑλληνικοῖς ἐνατενίζειν με γράμμασι, τὰ τῆς θείας σου ψυχῆς ἐφευρήματα πειροξήνει τυμία μοι κεφαλὴ, πρὸς σύνθεσιν λόγων διεγείροντα καὶ τὸν ἄκοντα, ἤδη τε τοῦ χρονίου ὕπνου ὡς ἀληθῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποσείοντα φαίνεται, πρὸς ἐπίγνωσιν τῶν ἐσφαλμένων βεβαρημένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἀμαθίας ἐπιστερόμενα. τί γὰρ οὐχὶ πρὸς σὲ τ᾽ ἀληθῆ λέγειμι; ὃς ἐξ ὅτου τοῖς νόμοις ἐγκείμενος πέφυκα τῇ τῶν ἰδιωμάτων δεινοτάτῃ καὶ εὐπορωτάτῃ ταῖς λέξεσι οὐδένα φόρων προσάξας, ἀνδράσι τοιούτοις τοὺς σκινδαλμοὺς αἰσχύνομαι καὶ ψελίσματα ὑποφαίνεσθαι, καὶ τούτους ἐρυθριῶ ὑπ᾽ ἄλλων προσβλεπομένους ἀκούων. ἀλλ᾽ ἔμοι καὶ ταῦτα πρὸς ἡδονὴν εἰ τῶν σῶν οὐκ ἀνάξια δούλων νομίζοιτο, ὑπὸ τοιούτων καὶ μάλιστα, φίλων δηλέγω προσοχαζόμενος, οὐχ ὑπὸ φιλαιτίων καὶ φιλομέμπτων ἀνθρωπίνων τεχνολογούμενα. εἴπερ γὰρ παρ᾽ ὑμῶν μου τὸ ἀμαθὲς ἐπι-

σκώψηται κρειττῶν ἀρίςων, ἀλλ' ἔν γε ἐξ ἀξίου τῶ ξύλου (κατὰ τὴν παροιμίαν) ὑποίσω τὸν ἔλεγχον ἐπικομπάζων, τὴν τῶ καιρῶ καὶ μάλα ἀσχολίαν εἰδότων, τὴν τὰς ἐν παταβίῳ γυμναζομένους μᾶλλον πρὸς τέχνην ἐπαγγελίαν τὰ πρὸς τὸν βίον ἀποφερούσης παρορμῆσαι ἢ πρὸς ἐγκυκλίους μαθήσεις ἀφορᾷν ἐπαγγέλλομεν. ἀλλὰ περὶ μὲν τέτων ἅλις χάριτάς τε μεγάλας προσεπιγνώσομαίσε τῇ θεία κεφαλῇ πρὸς τὸ ὀρθῶς (κατά μοι τὸ δυνατὸν) γράφειν ἐπικουρέσῃ, ἐνδείκνυσθαι γράφων μετὰ τῶν ἄλλων τῷ εὐγενεςάτῳ κυρίῳ ἀλοιζίῳ τὰ γράμματα. περὶ δὲ τῶν βίβλων καὶ καλάμων ὁ ἐν ἱερομονάχοις αἰδήσιμος ἀποκρινεῖται θεοφάνιος τέτταρας ἀποφέρων τὴν εὐςαθίου καὶ κεδρηνοῦ, μετὰ τεσσάρων σοι καλάμων. τὰς δὲ λοιπὰς αὐτὸς οἴσω. ἔῤῥωσο θεία καὶ πανιερωτάτη ψυχή. εὗτ' ἀσπάζεταίσε τὴν πανιερώτητα εὐσεβῶς τὼ χεῖρε προσκύων ὁ κύριος ἰωάννης ὁ φωναφέύς.

Ἐκ παταβίε, τῆς σῆς πανιερότητος ὁ κατὰ πάντα δοῦλος

Ἀνδρέας ὁ σπεῖρας.

Τῶ

Τοῦ φιλαδελφίας κυρίου γαβριὴλ τῷ σκευοφύλακι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Πολὺς μὲν τῶν σῶν γραμμάτων τὴν ἐμὴν κατατέτηκεν ἔρως ψυχὴν, λογιώτατέ μοι μέγα σκευοφύλαξ, καὶ τὸ τυχεῖν με τούτων ἐράνιον ὅσον, καὶ τὸ διακαὲς σφόδρα καὶ διάπυρον. εἰ γὰρ καὶ ἄψυχα ταῦτα καὶ οὐχ ὡς αἱ φωναὶ σύμβολα τῶν τῆς ψυχῆς εἰσι παθημάτων, ἀλλά γε τὰς ἐν αὐτῇ διαθέσεις τοῖς πόρρωθέν πως ποθοῦσι καταμηνύουσι, καὶ γίγνεται αὐτοῖς ἔαρ, καὶ ὡρῶν λαμπρότης, καὶ γῆ ποικιλλομένη τοῖς ἄνθεσιν, ἡ τούτων παρουσία. ἔτι δὲ καὶ φιλίας βαθὺς ῥυθμὸς, καὶ ἀκριβὴς σύνδεσμος, καὶ τὰ μὲν τῆς εὐνοίας καὶ τῆς ἀναμνήσεως φιλεῖ αὐξάνειν, καὶ ἀναζωπυρεῖν αὐτὰ, διαστήματι τυχὸν ἢ λόγοις ἐχθρῶν ἀσθενῆ ἢ ἀφανῆ γεγονότα. τὰ δὲ τῆς ἔχθρας καὶ ἀμνημοσύνης ἐλαττοῦν καὶ μειοῦν τὰ μέγιστα. ὅθεν κἀυτὸς ἐγὼ τούτοις προσέχων τὸν νοῦν, εἰ καὶ μὴ πυκνοῖς γράμμασιν, οὐκ ἐπαυσάμην προσαγορεύειν τὴν θείαν σου κεφαλὴν, ἣν ἐγὼ ἄκρως ταῖς ἀρεταῖς καὶ λόγοις εὐδοκιμοῦσαν εἰδὼς, πῆ μὲν, ἀφορμὴν ἐνδιδοὺς γεύσασθαί με τῆς ἀττικῆς σοῦ μελίττης. πῆ δὲ τὰ φιλικὰ ἀνανεοῦν προαιρούμενος. σὺ δ᾽ αὐτὸς ἄριστε τῶν καθ᾽ ἡμᾶς πάντων ἀμνημονεῖν ἔοικας, ὁ μηδὲ γράμμασι ποτὲ ἢ λόγῳ πρὸς αὐτοὺς ἡμᾶς φανεὶς προσφθέγξασθαι. τοίνυν ἀπάλλαξον ἡμᾶς τῆς ὅσης ταύτης θλίψεως. καὶ ἀνταπέστειλον ἡμῖν τι τῶν σῶν θεσπε-

θεσπεσίων γραμμάτων, τοῖς αὐτὰ ἰδεῖν τὰ μάλιστα γλιχομένοις. πρὸς τούτοις δὲ ἀντιβολοῦμεν σὲ τὸν τοῦ βίου καθηγητὴν, καὶ αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἄριστον φύλακα, ὑπὲρ ἡμῶν φροντίσαι καὶ σὺν τῷ μεγάλῳ λογοθέτῃ τὴν πλήρη φρονήσεώς φημι πολίαν, ψευδοῦς γέμουσαν τὴν καθ' ἡμῶν πεμφθεῖσαν ἔναγχος γραφὴν ἀποδεῖξαι. καὶ τοὺς ἡμᾶς σκαιῶς ἀτιμάσαντας, καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς λοιδωρήσαντας, ἐναντίως ἅπασι τοῖς νόμοις βεβιωκότας, καὶ ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς ἐρυθριᾶν οὐκ ἐπισταμένους, τοῖς ἐνταῦθα πᾶσι φανερῶς ἐκδηλῶσαι, μέγα γὰρ δῶρον τυχόντι παρὰ τῆς τύχης τοῦτό μοι ἔσται, καὶ ὑμῖν τὰς μεγάλας ὁμολογεῖν χάριτας ἐς ἀεὶ ἀφορμὴ εὐλογοτάτη. ἔρρωσο. αφπγ' φευρουαρίου κβ' ἐξ ἐνετιῶν.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΤΗ'ν μὲν εὐλογίαν ὑμῶν, πατέρες αἰδεσιμώτατοι, μεθ' ὅσης τῆς εὐλαβείας ἐκομισάμεθα, καὶ ταύτην ὑπὲρ τὸν τοῦ κροίσου θρυλλούμενον ἐλογισάμεθα θησαυρὸν, καὶ πῶς γὰρ οὔ; ἀνδρῶν εὐλογίαν τῶν τὰ τῇδε πάντα μηδὲν κατατιθεμένων, ἀλλὰ τὸ πᾶν διανόημα, πρὸς ἃ ὁ παῦλος ἡμῖν ἐπαγγέλλεται ἐπεκτεινομένων. τοὺς δ' ἀδελφοὺς ὡς εἰκὸς ἀπεδεξάμεθα, καὶ ὡς οἷόντε ἐπικουρήσαμεν αὐτοῖς, ὑφ' ὧν καὶ μέγα τι ἀπονάμεθα, τὴν τῶν αὐθοτι μακαρίων ἀν

δρῶν

δρῶν τῶν μὴ κατειλημμένων τινὶ τὸν θόρυβον καὶ νύκτα τῇ ψυχῇ ἐμποιούντων διαγωγὴν καὶ βιωτὴν ὁσημέραι διηγουμένων. τοίνυν καθικετεύομεν τὴν ὑμῶν σεμνοπρέπειαν, μνημονεύειν ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς τὸ θεῖον λιτανεύσεσι, ὅπως δυνηθῶμεν τὰ μεγάλα πελάγη τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς κούφως περάσαι, καὶ τῶν ἐνταῦθα ὑπερφρονῆσαι, καὶ ἆραι τὸν ἐλαφρὸν ζυγὸν τοῦ κυρίου, καὶ εἰς τὸν αὐτόθι λιμένα καταντῆσαι, ἔνθα ἡ τῶν ἀγγέλων χορεία ἐμπολιτεύεται, καὶ ἡ ἀληθεινὴ φιλοσοφία ἀσκῆται παρὰ τῶν νῦν ὑγίαν ἐχόντων. ἐρρῶσο τε.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΕΙ' καὶ μικροῦ τὰ ἡμῶν ἔχειν σε μαλ' ἐπέγνωμεν, καὶ ὀλίγα ὡς ἔοικας ποιεῖν τὰ ἡμέτερα, ὅσον γ' ἐξ ὧν διατεκμαίρεσθαι, ἐξ ὧν μέχρι τοῦ δεῦρο μικρὸν γοῦν καὶ ἡμῖν ἐγχαράξαι γραμμάτων διέγνωκας, θειάμοι κεφαλὴ μεγαλογοθέτα, ἡμεῖς δ' ὅμως οὐ παυόμεθα ὑπεραύξειν τὸν διακαῆ, ὃν πρὸς σὲ τὸν τῆς σοφίας τρόφιμον, καὶ τὸν σὸν θεῖον ἀδελφὸν, ἔχοντες διατελοῦμεν πόθον. ἔτι δὲ καὶ τὰ φιλικὰ ἐπεκτείνειν, καὶ διὰ τιμῆς ἄγειν τὰ ἤματα πάντα ὅποι ἂν διατρίβοντες ὦμεν οὐ διαλίπομεν. ἐγώ γε μοῦ τό γ' ἐμὸν εἰπεῖν, ὃς καὶ τρὶς ἐπροσηγόρευσα ὑμᾶς, τοὺς λίαν φιληκῶς κατέχειν ἀεὶ κατ' ἐμαυτὸν ἐννοούμενος. ἐκτελοῦμεν διὰ

ματ-

ματθαίου, ἔναγχος δὲ διὰ νικολάου τοῦ ἱερέως τῶν κυπρίων. οἷς καίτι τῶν τῆς φιλίας συμβόλων μετὰ πάσης εὐνοίας ἐνεχείρησα. οὐ τόσον τῇ ποσότητι τοῦ πεμφθέντος θαρρήσας, πόῤῥω γάρ μοι ταῦτα πάντα νενόμισαι τοῦ τῶν σοφῶν γενναίου σκοποῦ. ὅσον τῇ ἐν ὑμῖν ἐλευθεριότητι καὶ ἐμφύτῳ συνέσει, ἄλλως τε δὲ καὶ τῶν κατ' ἐμὲ πάντων, οὗ ἂν ἐδεήθητε προθύμως διανύειν πρὸς ἀποδείξει. ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις μοι ἀνιαροῖς καὶ τόγε ἄκρως ὑπὸ τῆς τύχης προστετέθημοι, τὸ ἀποτυγχάνειν μου τοῦ ποθουμένου δηλαδὴ, καὶ τὸ διόλου ὑστερῆσθαι οὐχὶ μόνον τῆς ὑμετέρας ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἡμετέρων γραμμάτων. ὅπερ οὐκ ἄλλοθέν μοι σκοπεῖται τὰς ἀφορμὰς ἔχειν, ἢ τῶν ἐχθρόδως ἡμῖν διακειμένων καὶ ὁσημέραι πλημμυρῶν σκανδάλων καθ' ἡμῶν κινεῖν οὐ διαλιπομένων. καὶ δισῶ ὑμᾶς τοῦ φιλοῦντος καὶ ποθοῦντος ἐμοῦ, πάντα δὴ τρόπον κατασοφιζομένου. οἶδας μὲν οὓς λέγω, τοὺς δυσγενεῖς, τοὺς συκοφάντας, τοὺς ψευδογράφους, καὶ ψευδοξάρχους τοὺς τὴν ἄτιμον αὐτοῦ διαγωγὴν διὰ γραμμάτων φερόντων μὲν πατριαρχικὸν ὄνομα, ἥκιστα δ' ὄντων ἀληθῶν. παρὰ γὰρ τὴν τοῦ οἰκονόμου συνετωτάτου ἔννοιαν, καὶ ἀείστην αὐτοῦ θέλησιν ταῦτα γε πάντα γίγνεσθαι, θαῤῥῶν εἰμι καλύπτειν ὡς οἷόντε καταμηχανῶνται. ἀλλ' ἔγχοντ' ἀντικρὺς οἱ παμμίαροι, ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως καὶ τῆς φήμης, καὶ ἑκασταχοῦ ὑπὸ τοῦ ἑαυτῶν βίου καταμαρτυροῦνται, καὶ ὡς τοῦ ψεύδους γεννήτορες,

ρες, καὶ κακίας ἔφεδρεται καὶ δόλου παντὸς καὶ φθόνου πίθοι μεμεστωμένοι ἀναφανδὸν ἐκκηρύττονται, οἷς οὐ δεῖ πιστεύειν, ἢ ῥαδίως καταπείθεσθαι ὡς κακούργους καὶ τοῦ πονηροῦ κόμματος ὄντας, καὶ τῆς διαβολῆς ἧς οὐδὲν κακουργότερον κατὰ κλεάνθη. λάθρα γάρ φησιν ἐκεῖνος ἀπαντήσασα τὸν πεπεισμένον, μῖσος ἀνάπτει πρὸς τὸν οὐδὲν αἴτιον) θρέμματά τε καὶ γεννήματα, τοίνυν βοηθήσατε ἡμῖν, μᾶλλον δὲ τῇ ἀλήθεια, τοῖς μηδὲν εἰδόσιν ἢ μικρὸν ἢ μεῖζον ὧν ἡμῶν ἀδίκως οἱ ἐπὶ κακίᾳ διαβόητοι, ἐγκαλοῦντες κατηγοροῦσι. καὶ γὰρ ὡς τοῖς αὐτοῖς δολίοις ἔοικε γράμμασι, θάτερον παθεῖν ἡμᾶς ἐπανουργήσαντο, ἢ τὸν οἰκουμενικὸν καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν πάντας ἀπεχθῶς ἡμῖν διακεῖσθαι ποιῆσαι, ἢ τὴν γαληνοτάτην ἀρχὴν τῶν ἐνετιῶν τιμωρῆσαι ἡμᾶς καὶ δεινῶς κολάσαι, διεγεῖραι, θάνατον γὰρ πάντως ἢ φυγὴν ᾤοντο ἡμῖν ἔσεσθαι τὸ παρὰ τῶν ὧδε κρατούντων ψηφισθὲν, ὅπερ πέρας ἂν εἴληφεν, εἰ μὴ κύριος ἐβοήθησεν ἡμῖν καὶ ὑπερασπίσεν, καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐκύκλωσεν ἡμᾶς. ὅθεν ἀξιοῦντες ἱκετεύομεν ὑμᾶς τοὺς πάσῃ ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ κεκοσμημένους, ὑπὲρ ὑμῶν παντὶ σθένει φροντίσαι, καὶ πάντα κάλον κατὰ τὴν παροιμίαν κινῆσαι, τέως ἂν ὁ οἰκουμενικὸς νόθον τοῖς ὧδε κρατοῦσι καὶ πλάσμα σφαλερῶν ἀνδρῶν τὴν καθ' ἡμῶν πεμφθεῖσαν γραφὴν ἐμφανίσαι, καὶ διὰ προσκυνητοῦ αὐτοῦ γράμματος ἐσφραγισμένου, τὰ πάντα ψευδῶς ἔχειν τοῖς ἀνὰ τὴν ἰταλίαν πᾶσι φανερῶς ἐξελέγξῃ.

ξῃ. ἔσαι γάρ μοι τοῦτο φιλίας ἄκρον τεκμήριον, καὶ τοῖς ἑσπερίοις πᾶσι, κρίσεως ἀκριβοῦς καὶ ἀδώρου ψήφου, σύμβολον ἀεὶ φανές. ἔρρωσο, αφπγ΄ φεβρουαρίου κδ΄, ἐξ Ἐνετιῶν, ὁ ὑμέτερος κατὰ πάντα,

Γαβριὴλ ὁ Φιλαδελφείας

Haec Epiſtola ſcripta eſt magno Logothetae magnae Eccleſiae, Conſtantinopolitanae videlicet.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΕΙ' καί τινι ἄλλῳ ἐξῆν ἐπὶ μέγα αἴρεσθαι, καὶ ὡς ἄλλος οὐδεὶς εὐφραίνεσθαί τε καὶ ἀγαλλιᾶν, ἐξῆν ἐμοί, μακαριώτατε πατὲρ καὶ δέσποτα, τῷ μάλα ἡδέως τὴν τῆς λαμπρᾶς Ἀλεξανδρέων πόλεως παρὰ θεοῦ εἰληφέναι σε προστασίαν ἀκηκοότι. τῇ μὲν τῆς ὀφειλῆς, ἣν ἀνεξάλειπτον τῷ μνήμην ἔχοντι καὶ διατηροῦντι. τῇ δὲ τῆς εὐτυχίας ὑπερφυοῦς εὐδαιμονίας, ἣν ἐκεῖνος ὁ θρόνος ἢ τἀληθὲς εἰπεῖν ἡ ὑφήλιος ἅπασα νῦν ἀπειληφὼς ἦν, δικαίως καθορῶντι. εὐφρανοίης τοίνυν ἡμᾶς τοῖς μελισταγέσι σου γράμμασι, δι' ὧν ἰδικώτως τὰ κατὰ τὴν σὴν θεσπεσίαν κεφαλὴν δηλώσειας, ἡμῖν εὐαγγελιζόμενος. ἴσθι γὰρ ἴσθι, ὡς μεγάλης ἡμᾶς ἐμπλήσεις εὐφροσύνης τοῦτο ποιῶν. τοὺς μέ-

χει

χει τοῦ νῦν οὔπω παύλαν, τοῦ μὴ ὑπὸ τῶν ὁμοχήμων ἐνοχλεῖσθαι, καὶ ἐφ' οἷς ἐπεποίθαμεν μὴ ἐπηρεάζεσθαι σχεδὸν ἐφθαρηκότας.

Τοῦ αὐτοῦ.

Μελέτιον ἐκεῖνον, ὃν ἐγώ γε διὰ θαύματος εἶχον, καὶ ἔχειν οὔποτε παύσομαι, ὡς τοῖς πάλαι ἄξιον παραβάλλεσθαι καὶ συγκαταλέγεσθαι θείοις ἀνδράσι, τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνον διοικεῖν πνεύματι θείῳ διαδεξάμενον ἐπύθομεν. λείπει τυχεῖν δὲ τούτου τοῦ γράμματος τὰ μέγιστ' ἐφίεμε τὸν ἄνδρα, τῇ σῇ σεμνοπρεπείᾳ φιλικῶς τὰ πρὸς αὐτῶν εὖ μάλα εἰδὼς ἐχούσῃ προσανατίθημι. τοίνυν πέμψειας ἢ ἀποδώσειας αὐτὸ ὅσον τάχος, ἡμῖν τοῖς ὅλῃ ψυχῇ καθικετεύουσι, καὶ τοῖς ἄκρον φιλοῦσί σε καὶ ποθοῦσι, τὰ μέγιστα χαριζόμενος.

Τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ μὲν τῶν ὄντων οὐδὲν ἀντάξιον εἶναι τοῦ πιστοῦ φίλου οἱ θεσπέσιοι τῶν διδασκάλων φασὶ δι' ὅτι ἂν ἐξισχύσαι μ' εὑρεῖν, ἢ εἰπεῖν ἔχω ὑπὲρ τῆς σεμνοπρεπείας, θειάμοι κεφαλὴ ἰωάσαφ. τῆς ἀεὶ ἔργῳ γε καὶ λόγῳ ἡμῖν μνημονευούσης καὶ διὰ θαύματος τὰ ἡμέτερα ἀγούσης,

σης, οὐ πρὸς χάριν ἢ πρός τι τῶν αἰσθομένων ἀποσκοπούσης, ἐφ' οἷς τοῖς νόθοις τῶν φίλων μόνον σκοπὸς ὢν παυσάμενος, καὶ ὁ τῆς φιλίας συνεξηφάνισον σύλλογος. ἀλλὰ ῥυθμὸν καὶ τάξιν φιλίας τηρούσης ἀκίβδηλον, καὶ ταύτην ἐν παντὶ βίῳ καὶ καιρῷ ἀγαθὸν ὑπερεκτείνειν εὖ εἰδούσης, τοίνυν εὐχαριστοῦμέν σοι τῆς μνήμης καὶ λαμπρᾶς εὐνοίας, ἣν πρὸς ἡμᾶς διὰ τῆς καλῆς σου ἐκείνης ἐνέδειξας ἐπιστολῆς. καὶ ἴσθι μὲν ἀντιφιλεῖν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐκ μέσης αὐτῆς τῆς καρδίας τὴν ἐμὴν θεσπεσίαν ψυχὴν, ἠθῶν καὶ τρόπων εὐκοσμίαν καὶ θαυμαστὴν σου φύσιν ἣν ἡμῖν ἐμφανῆ κατέθετο, τὰ εὐμεθόδως σοι γραφέντα, οὐ τοῖς παροῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πάλαι θείοις ἐκείνοις ἀνδράσι ἀξίαν εἶναι συνεξετάζεσθαι, καθομολογεῖν οὐκ ἄν ποτε διαλειψώμεθα. ἔρρωσο.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ευχαριστῶ σοι τῆς διαθέσεως, καὶ τῆς πρός ἐμέ σου διηνεκοῦς μνήμης, ἐπιεικέστατέ μοι κύριε ἰωάννες, καὶ γὰρ ἤδη τουτὶ σχεδόν μοι ἐνεστέρνιστο, καὶ εἰς ἔπειτα τηρηθήσεται ἕως ἂν ὕδωρ τε ῥέει, ἥλιος λάμπῃ, κατὰ τὸν ποιητήν. οὐκοῦν ἴσθι, τὸν πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πεμφθέντα ἱερέα, ναυπάκτῳ μόνον προσοκειλάντα ἔνθα στρώματα καὶ τὰ περὶ τὴν κλίνην, ὡς ἐκεῖνος ἐκέκτητο τοῦ ἐπισκόπου χρήμασιν ἐμπορευθέντα

μὴ

μὴ παύτὸς ὁ πανῦργος κομίσαι τὰ ἡμῶν ὡί ὑπέχετο προαιρεθεὶς γράμματα, μήτετι τῶν ἐκεῖσ' ἀφιξυμένων διδόναι, ἀλλὰ ταῦτ' ἔχων, οὐκ οἶδ' ὅπως ἀσλίσας ἀπράκτως ἐπάνηκεν. τοιγαροῦν συναλγήθητι τῷ κακῶς πράσσοντι & τῷ ὄντι δυσυχοῦντι ἐπισκόπῳ. κὴ γὰρ σύγενῦς ψυχῆς τῦτ' αὐτὸ ἴδιον, τὸν δ' ἀλιτήριον τὸν ἄβουσον. οὕτω γὰρ αὐτὸς ἐκεῖνον καλῶ, εἰ κὴ ςεφανίτην αὐτὸν ἐπανελθεῖν οἱ ὑπερεμοὶ ἀπεφήναντο, οἰκονόμοντε καὶ ἔξαρχον πάσης ζακύνθυ ποιηθέντατε καὶ πεμφθέντα ὅπερ νὴ τὴν ξιάδα, ἧς κἀυτὸς λάξις ὢν διατελῶ, οὐ μικρὸν τὴν πᾶσαν ἐκείνην διεδόνησε πόλιν ὥςε μονονυχὶ λέγυσα ὐδοτιοῦν τὸν πεμφθέντα δέξαθαι θέμις, οὔτε μὲν τοῖς παξιαρνχικοῖς θεσπίσμασιν ὑπείκειν. ὁρᾷς γε τοίνυν πῶς τὰ ἡμῶν διοικεῖται κὴ ποῖαν τὴν λύμην τοῖς πιςοῖς οἱ αμεθόδως τὰς ὑποθάσεις ποιῦντες προςεννηκοχέναι περασκυάζυσιν, ἀλλὰ τί μοι πρὸς ταῦτα κὴ λέγειν, οἴχεται τὰ ἡμῶν οἴχεται. ἄλλῳ τε ἱερεμίᾳ διηνεκῦς θρηνεῖν ταῦτα χήζει. τὰ ἐπὶ τῆς ἡμῶν λαβῆς, εἰ πέρας ἤπερ τὴν ἀρχὴν λείψειεν, δύτυχῆσαι τὰ μέγιςα. αὐτὸς δὲ ὑγίαινε, κὴ ὁ τὰ περὶ τῆς ρώσυ ἡμῖν συνεχῆ δήλυ μεγάλην ἡμῖν τοῖς δαψιλέως ταῦτα μανθάνειν ὑπηρεσίαν ποιύμενος τὸν κύριον ἡμῶν τὸν διάκονον ἀσπάζομαι, καὶ τοῖς ἡμᾶς κὴ σε φιλῦσι τὸ προσῆκον αὐτοῖς ὡς ἐξ ἐμῦ ἀφειδῶς χορήγησον.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ἤρισε ποτὲ περὶ μὲν ᾠδῆς ὅμηρος ἡσιόδῳ. περὶ δὲ εὐγενείας καὶ διαίτης φυσίγναθος, καὶ ψιχάρπαξ οἱ γενναῖοι, ὡς παρ' ὁμήρῳ μυθεύεται. ἡμῖν δὲ τῷ τε παιδὶ νικηφόρῳ, κἀμοὶ, οὐχ ὁ τυχὼν ἀγὼν πρόκειται· ἡ δὲ πάλη, οὐ περὶ λέβητος χαλκέου, ὡς ἄν τις εἴποι, ἀλλ' ὅς τις τὰ περὶ τὸν περίβλεπτον ἀλοίζον ᾄσεται μουσικώτερον. καὶ συγγνώμητε ἡμῖν τοῖς ἐν οὐ παικτοῖς παίζουσι, καὶ σκόπτωμένοις ἀνδρὶ, ὅν τινα καὶ πίνδαρος ἐπαινῶν αἰδεσθήσαιτο. ἐγὼ τοίνυν κλαγίῃ τὸν ἀντίπαλον προκαλούμενος, ἄρχομαι δωρικώτερον, καὶ λέγω τὰν ἀρετάντι, οἷα ἦχον τυμπάνου προφερόμενος τὴν ἀρχὴν ὅτι δὲ ὁ ἀνταγωνιστὴς, μένεα πνείει, καθ' ὁμήρον, ὃς ἤρισε περὶ λύρας καὶ ταῖς μούσαις αὐταῖς, ἤδη παρὰ πολλῶν ὁμολόγηται, διὸ δέδοικα, μή τ' ἐπαχθὲς πάθω ὥσπερ ἑρμοῦ ὁ μαρσίας, καὶ τοῖς κυσὶ καὶ οἰωνοῖσιν ἑλώριον καὶ κύρμα γενήσομαι καὶ τοῦ μὲν τοῦ στιχοπλέκειν ἢ ἀθυρεύεσθαι καὶ ψελλίζειν ἡμᾶς αἴτια, εὐγενὲς ἀλοίζε. καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ αὐτεξετάζειν ταῦτα καὶ ἀντιπαραβάλλεσθαι ταῖς πολλαῖς σου πρὸς ἡμᾶς εὐεργεσίαις καὶ χάρισιν, ἀλλὰ σὺ μὲν οὐδέποτε ἀνύσειν ἔοικας, πάντα τρόπον χαριζόμενος, καὶ τιμῶν ἀεὶ τὰ ἡμέτερα καὶ νῦν ἀπόντος μου δῆλον εἶ. φῇς γὰρ με ἐν τῇ καλῇ σου ἐπιστολῇ, συνεχῶς

σε μεμνῆσθαι καὶ πράττειν πάντα καὶ λέγειν. ἃ πρὸς ἐπαινοῦντε, καὶ δόξαν τὴν σὴν ἀφορᾷ. καὶ ταῦτα πρὸς τὸ νικᾷν σε ταῖς φιλοτιμίαις καὶ ἐπιγράμμασιν, ὅτι ἀνθ᾽ ἑνός σοι, πέντε πέπομφα. ἐγὼ δὲ τοσοῦτον δέω τούτοις ἀμοιβεῖσθαι, ὥστε μοι ἀβίωτον ἡγοῦμαι τὸν βίον, ὅτι μή σοι καὶ τρόπον ἄλλον τῶν προυπραγμένων ἐξέστιν ἀποτίσαι τὴν χάριν τὸ μέντοι διὰ τοῦ θαύματος ἄγειν καὶ ὑπερεπαινεῖν τὰ σὰ κοινὸν ἐμοί γε πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν ἀνθρώπων ἅπαντάς ἐστιν. οἷς σὺ τοῦ εὖ λέγειν τὰς ἀφορμὰς ὁσημέραι καλοκαγαθίᾳ καὶ τρόπων χρηστότητι παρεχόμενος, δίκαιος εἶ καὶ παρ᾽ ἐμοῦ τοῦτον ἀπολαμβάνειν τὸν ἔρανον. οὐ χάριν οὐδεμίαν μὰ δία ἀποδιδόναι σοι, διὰ τούτων πειρομένου, οὐδὲ ἐπαινέτου τάξει καθιστάντος ἐμαυτόν. οὐχ οὕτως ἀνόητος ἐγὼ, ὥστε μὴ τιμῆς κρείττω τὰ κατὰ σέ. ἄλλῳ μὲν γὰρ ἄλλοτι τῶν δοκούντων εἶναι καλῶν ἔδωκέ φασιν ὁ θεὸς, ὧν ἐφ᾽ ἑνί γε τῷ σεμνύνεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖν ἔξεστι ὦ κεκτημένῳ δικαίως. σὺ μέντοι πάντα ταῦτα συλλαβὼν ἔχεις, ᾧ πατρίδα μὲν συνέβη λαχεῖν τὴν πάντων χρησιμωτάτην, προγόνοις δὲ χρήσασθαι τῶν εὐγενῶν τοῖς ἐκλαμπροτάτοις, χρημάτων δὲ περιουσίαν, καὶ πλοῦτον ἄλλος μὲν ἂν τις θαυμάσειε, τῶν ἀτοπώτερον διατιθεμένων, ἐγὼ δὲ τὸν ἀληθῆ τε ἅμα καὶ ὄντως ἀκήρατον ἀσπασάμενος πλοῦτον, τοὺς λόγους φημὶ καὶ τὴν φιλοσοφίαν αὐτὴν, ἐφ᾽ οὕτω παρούσης σοφίας τε καὶ δόξης, ὥστε τῆς ἐν τοῖς λόγοις δεινότητος

παρὰ πᾶσι σχεδὸν ὁμολογουμένως ἀνῃρεῖσθαι τὰ πρωτεῖα. καί τοι τὸ μὲν περὶ τὴν πάτριον εὐδοκιμίας φωνὴν, καὶ μὴ τοῖς ἄλλοις ἐξίσου καθίςασθαι, μεγὰ μὲν καὶ λαμπρὸν, οὐ παράδοξον δ' ἴσως. τὸ δὲ περὶ τὴν ἄλλην, ὡς ἄντις εἴποι, καὶ τοῖς πλείςοις ἄβατον, λέγω δὲ τὴν ἑλληνικὴν, ποσοῦτον διενεργεῖν, ὥς τε παρὰ πάντων θαυμάζεσθαι, καὶ νομίζεσθαι, ἐν τῇ μεσογίᾳ τραφῆναι τῆς ἀττικῆς, καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλλάδα, καὶ παλαιοὺς ῥήτορας, φιλοσόφους, ἀναφέρειν σου τὴν ἰδέαν τοῦ λόγου, καὶ τοῦ ἤθους. τοιαῦτα μὲν τὰ σὰ, ὦ ἀλοΐζιε, οἷς τόγε ἐνδιατρίβειν, ἡ δὴ μὲν καὶ ἄλλως οὐ φορτικὸν, ἀγωνιςικώτερον δ' ὅμως ἢ κατ' ἐπιςολὴν καὶ ἐπιγράμματα, εἰς ἄλλον ἀναβεβλήσθω καιρόν. ὑγίαινε. προσαγορεύουσί σου τὴν φιλόσοφον καὶ θαυμασίαν ψυχὴν, οἱ ἐνταῦθα φίλοι, ἐξ ἁπάντων δὲ μάλιστα νικηφόρος καὶ διονύσιος ἡ τιμία ξυνωρίς. προσηρήσθω μοι ἑταῖρος ὁ ὕπαρχος καὶ οἱ λοιποὶ τῶν φίλων.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΜΕτὰ τὴν τοῦ διοτυχοῦς πατριαρχείου τραγῳδίαν, καὶ τὴν τοῦ ναοῦ ἐκείνου (οἴμοι τῷ ἀθλίῳ) διαπόρθησιν ἢ τὴν τῶν ἱερῶν καὶ ἁγίων εἰκόνων, καὶ αὖθις, οἵ μοι ἔξωσίν τε καὶ ἔκβλησιν, ἣν ἀδακρυτὶ οὐ διῆλθον, πρὸς δὲ καὶ τὴν τοῦ γένους ἡμῶν κοινὴν ὑπερφρόνησιν, ἰδιαίτατα δὲ τὴν τῶν φίλων ξυμφορὰν, καὶ ταῦτα τῆς

σῆς

τῆς μεγαλοφυΐας, ἣν κοινὴν νὴ τὴν ἀλήθει-
αν ἥγημαι ἢ ἡγοῦμαι, τὰ κατ' ἐμοῦ ἡ καλήσου
καὶ εὔρυθμος περιεῖχεν ἐπιστολή, ὧν τὰ μὲν ὁ
ἐπὶ κακίας διαβόητος καὶ ὁμώνυμος σεραφίμ,
τὰ δὲ ὁ νόθος καὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν κλῆσιν δου-
κατάρης, ὁ νέος οὐρσῖνος παραλόγως ἅμα καὶ
φθονερῶς ἐξέμεσαν, τῇ μὲν μισάνθρωπον τῇ
δὲ κενόδοξον καὶ σοβαρὸν ἀποκαλοῦντες καὶ πρὸς ἐξου-
σίαν τὸ πρῶτόν φημι, ὅτι τὸ μισεῖν τοὺς ἀν-
θρώπους διχῶς νοεῖται, ἢ κατὰ τὴν φύσιν αὐ-
τοῦ, ἢ κατὰ τὰς πράξεις τὰ περὶ αὐτὴν τὴν φύ-
σιν; ὥστε κατὰ μὲν τὸ ἂν τῶν ἀδυνάτων ἐστὶ,
μισεῖν μὲν τὴν φύσιν, ἐξ ἧς αὐτὸς ὢν τυγχά-
νω. θηριῶδες γάρ. κατὰ τὸ δεύτερον, ἔπελθε
ἔμπροσθεν ἐν τούτῳ τὸ σήμερον, τὸ ἐλέγχειν με καὶ
ἐλευθεροστομεῖν, τοῦτό μοι προσεπέθηκαν τοὔνο-
μα, τῆς ἡμῶν πόρρω ξὺν θεῷ ὄντα γνώμης τε
καὶ θελήσει. δοκεῖ δέ σοι θέμις πρὸς θεοῦ σε-
ραφὶμ ἐᾶν καλλειστίλβοντα, περὶ ἡμῶν δὲ ξυ-
στίδα τῶν λεπτοτάτων; οὐκ ὀφθαλμὸν, οὐ φρό-
νημα, οὔτ' ἴχνος ὅλως φέροντι μοναχῶν, ἀλλὰ
λόγῳ μὲν μοναχικὸν ἐπαγγελλόμενον ἔχειν βί-
ον, ἔργῳ δὲ ἅπασαν κακίας ἰδέαν μετερχόμε-
νον, ἀνὰ τὴν τῶν ἐνετῶν ἀναιδῶς οὑτωσὶ περι-
όντα. καὶ ταῦτα ἐνταῦθα ἔνθα σκηπτοῦχοι βα-
σιλεῖς, ἐπεσσεύοντο δὲ λαοὶ, ἥν τε ἔθνεα εἶσι
μαλιστάω ἀδινάων. λείπει. ὧν χάριν ὁ μὲν τὴν
ἐπὶ τὰς κυκλάδας, ὁ δὲ τὴν ἐς κύπρον ἐνεχειρίσθη
ὑπὸ τοῦ δαιμονῶντος νικηφόρου, πρᾶγμα μὲν πω-
όντι αὐτῷ ἀνῆκον ποιήσας, μεγάλην δὲ ζημί-

ων καὶ σκάνδαλον καὶ ἀτιμίαν, ἐπὶ τῷ δυστυχεῖ πάντων προσεπίφερε γένει. ἀλλὰ τίς ἂν δύνατ' ἀκύειν, ἢ φέρειν γεννεσίως, ὅσα τε καὶ ὁποῖα οἱ τῶν κυπρίων τὰ πρωτεῖα ἐνταυθῖ φέροντες, καὶ οἱ ὡς ἡμᾶς ἐκεῖθεν ἀεὶ καταίροντες, ἄθλατε καὶ ἀγῶνας, ὓς ὁσημέραι τοῖς ἐκεῖ ἐπιφέρυσιν, ὅτε ῥηθεὶς οὐρσῖνος καὶ συνεκείνῳ λαυρέντιος ὁ φήμης ὁ ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἐπέκεινα ἀγαδείρων διελθὼν, καὶ κρητῶν, καὶ τὴν τῶν ἰβίρων, υἱὸν τῆς θεοδώρας ὁ παρὰ τὸν τῆς φύσεως νόμον καὶ τὸ δίκαιον, πόρυς ἡδονῆς ἐκ παντὸς πειρόμενος εὑρίσκειν, ὁ σφραγίδας σιδερέας τῶν ἁπάντων ἔχων πατριαρχῶν καὶ γράμματα τέτων ἀνὰ χεῖρας φέρων, τὴν δύσιν ἅπασαν περιιὼν σωρὺς χρημάτων συνάξας κακῶς ὁ κακὸς ταῦτα δαπάνησε. μάρτυς τέτων φλωρεντία, καὶ παρθένιός τις ἱερομόναχος ὁ ἐκεῖ ἐφημερεύων. μάρτυς τέτων ὁ καλὸς κἀγαθὸς οὐρσῖνος, ὃς παρὼν ἦν, ἡνίκα τὰς σφραγίδας καὶ τα γράμματα ἐν τοῖς ἐκείνου ηὗραμεν κιβωτίοις. καὶ ἂν μὴ προσεχῶς ἐπὶ τὴν τῦ γένυς εἶχόν τι μὲν, τοῖς ἐν τῇ ξηρῇ συγκατεψηφησάμην τὸν ἀλήθειον, ἀλλ' ὁμόζοπος αὐτῷ νικηφόρος, ἀρχιεπίσκοπον κύπρυ χειροτονίσας, τοῖς ἀθλίοις ἐκείνοις ὡς ἄλλην ἀκρίδα, ἢ χάλαζαν, ἢ βέλτιον φάναι λοιμῦ ἀνάλωσιν βαρυτέραν ἐξέπεμψεν. ἄραγε δοκεῖ σοι θεῖα μοι κεφαλὴ πρὸς ἀνδρὸς ἐλευθέρως τ' ἀληθῆ λέγειν ἐθέλοντος, παρὰ κανόνας τῦτο ποιῶν; ἀλλὰ τῦ μὲν φημὶ τῦ ἐκ κυδωνίας ἀγροίκου ταῦτα.

τα. τὰ δὲ περὶ τὸν δουκατάειν τίς ἂν ἐξαρκέσειεν χρο... ἐξειπεῖν· ὅς πάντων μὲν κρατεῖν ἐθέλει, πάντων δ' ἀνάσσειν..... ...ἐρσῖνον καβαλιέρην ἱππότην, πρωτοψάλτην πατριαρχικὸν ἀποκαλεῖν ἀέκοντα ἑκόντι ἐπαναγκάζων. τίς γοῦν πρὸς Θεοῦ προστατεύων λαοῦ ταῦθ' ὁρᾶν τὰ καθάρματα καὶ ἀκούειν ἀνέχεσθαι δύναται.

Τοῦ αὐτοῦ τῷ παναγιωτάτῳ ἡμῶν αὐθέντῃ καὶ δεσπότῃ τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ. σχόλιον. οὕτω γράφουσι καὶ εἰς τὴν ἐπιγραφήν.

ΤΗν μὲν μεστὴν φθόνου, καὶ παντὸς πάθους ἐπνέουσαν καθ' ἡμῶν πεμφθεῖσαν ἔναγχος ψευδογραφὴν, ἤδη σοι πέμπομεν, παναγιώτατε δέσποτα. ἐφ' ἣν οἱ τὰ πρῶτα δυσμενῶς πρὸς ἡμᾶς ἔχοντες, καὶ εἰς ἔτι τὸν τῆς κακίας σπινθῆρα ὑπέχοντες, ἔργον ἀνόσιον καὶ παράνομον ποιήσαντες, πατριαρχικὸν προσεπέθηκαν ὄνομα. νομίσαντες δῆθεν οἱ ἀσελγεῖς τε καὶ μισητέοι, τοὺς τῶν ὧδε κρατοῦντας ῥαδίως φαινακίσαι, ὥς τε ἀναμφιβόλως πατριαρχικὴν οὖσαν ταύτην θαῤῥεῖν, ἡμῖν δ' εὐθύνας τῶν ἀνηκέστων, καὶ τιμὰς τῶν ἀφορήτων προσενεγκεῖν. ἀλλ' οὐ κατὰ σκοπὸν γέγονε ταυτὶ τοῖς παμμιάροις, οὔθ' ὡς ὀνειροπόλουν οἱ δυσγενεῖς. εἰς πῦρ γὰρ ἔδοξαν ξαίνειν, καὶ πάντως γύγαρ τουφῖσαν κατὰ τὴν παροιμίαν. οἱ γὰρ πεποιθότες ἐπὶ ἂν ὡς ὄρος σιών. τὰς δ' ὑπὲρ κόρον ὕ-

ϐρεις, καὶ τὰς ὑπὲρ τὸ μέτρον λοιδορίας, ἃς κατὰ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς σκαιῶς πάνυ καὶ δυσσεβῶς οἱ ἐπὶ κακίαν διαβόητοι, μελαγχολοῦντες ἐξέμεσαν, οὐ μετρίως ἔφερον, δέσποτα, οὔτ᾽ ἄν ποτε φέρειν δύναμαι, μὴ τὴν ὀργὴν κατ᾽ ἐκείνων κινεῖν, μέχρις ἂν τὴν κατ᾽ αὐτῶν θεάσομαι κατὰ κανόνας καὶ οὐ πρὸς χάριν ἐνδιδοῦσαν, ὑπὸ τῆς σῆς παναγιότητος θείαν ψῆφον ἐξενεχθεῖσαν. εἰ δὲ καί τις τῶν σοφῶν οὐδὲν ἥδιόν φησιν, οὔτε μουσικώτερον, ἢ δύνασθαι τὸν λοιδορούμενον φέρειν, ἀλλ᾽ αὗται ἱκαναί εἰσιν αὐτῆς καρδίας μέσης καθάψασθαι, καὶ τὴν τῆς πραότητος ἀρετὴν, περὶ ὀργὰς καὶ θυμὸν διεγεῖραι. ἀλλὰ τῶν μὲν τούτων ἅλις. ἐμὲ δὲ τὴν καρδίαν σὺ ἴσθι, παναγιώτατε δέσποτα, σφόδρα δηχθῆναι, ὁποίαν ἤκουσαίμοι τὰ τῆς γραφῆς ἐκείνης πάντα ῥωμαϊστὶ μετοχευθῆναι, καὶ πρὶν ἢ τὴν ἑλληνικήν με κομίσασθαι. πεπόμφασι γάρ μοι ταύτην οἱ τῆς ὧδε γαληνοτάτης ἀρχῆς καλούμενοι ζάβιοι, οὐ μόνον δεῦρί, ἀλλὰ καὶ μέχρι ῥώμης αὐτῆς διασπαρθῆναι, κἀμὲ ἀτόπων ἔργων πληρωτὴν διατερατολογηθῆναι. πρὸς δὲ κατὰ τοῦ διδασκάλου καὶ δεσπότου μου, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐκλαμπροτάτων κληρικῶν, χωρῆσαί με διακοδωνηθῆναι, τὸν μηδὲν ἄξιον ξιχὸς κατὰ τῆς ἱερᾶς καὶ ἀξιαγάστου εἰπόντα ποτὲ κεφαλῆς ἢ τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ θεσπεσίων ἐκείνων ἀνδρῶν, μᾶλλον δὲ θαυμάζοντα καὶ διὰ τιμῆς ἄγοντα, καὶ μετ᾽ εὐφημίας σὺν τῷ παντιμίῳ αὐτῆς ὀνόματι κἀκείνους διηνεκῶς παραπέμποντα. τοιγ-

οὖν

οὖν σπλαγχνίσθητι, δέσποτα, καὶ τὸν σωρὸν τοῦ ἐν τῇ γραφῇ ἐκείνῃ ψεύδους. τὸν κατ' ἐμοῦ ἀδίκως ὁρμήσαντα τῇ τῆς ἀληθείας ἰσχύι διασκέδασον, καὶ τὸ ἐπέκεινα τῆς ἀληθείας καθ' ἡμῶν ἁπάντων ἀναφυεῖσαν μέμψιν ἐξάλειψον. ᾄδεται γὰρ ὑπὸ τῶν ὧδε ὡς οἱ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας διοικηταὶ, πρὸς τοῖς ἄλλοις χρηστοῖς, καὶ τὸ τηρεῖν τὰς ἐξομολογήσεις συναπόλεσαν. τοίνυν κυβέρνησον τὰ πάντα, ὦ τῆς ἐκκλησίας φωστὴρ, καὶ τὴν ἀλήθειαν τὰ μέγιστα ὑπερασπίζων, καὶ ἀκίβδηλον ταύτην διατηρῶν. καὶ τοῖς μὲν ἐνταυθοῖ οὔπω μὲν ἡγεμόσιν ἰταλοῖς, οὕτω δὲ τοῖς ἡμετέροις γραικοῖς νόθον τὴν γραφὴν, διὰ προσκυνητοῦ σοῦ γράμματος διατράνωσον. καὶ πλάσμα ταύτην ἀνδρῶν ἀναιδῶν ὧν ἡ βδελυρὰ καὶ ἀνόσιος φύσις τῶν αὐτῶν ἐπιθυμεῖ, τοῖς ἑκασταχοῦ ἐμφάνισον. τοὺς δὲ νοθεύσαντας, ἢ πλάσαντας, τῆς ἐκκλησίας ὡς παρανόμους καὶ ἀθέσμων ἐργάτας ἐνεργειῶν ἀποδίωξον. πολλοὺς γὰρ τῷ ὄντι, δέσποτα παναγιώτατε, ἀπαλλάξειας πραγμάτων ψυχοφθόρων τοῦτο ποιῶν. καὶ τίμιον καὶ εὐπρεπὲς ἐμοί τε ἰδίᾳ, καὶ παντὶ τῷ χριστωνύμῳ λαῷ χρησιμώτατον ἔσται. ἔτι δὲ καὶ πολὺ βελτίω εἰς τὸ ἑξῆς τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐγκαταστήσειας, καὶ ἡμᾶς τοὺς σοὺς δούλους τοὺς καθάπερ κύκλος εἰς κέντρον ἀεὶ ἀφορῶντάς τε, δεινῶν τε καὶ ἀπροσδοκήτων ἀπολυτρώσειας παθῶν, καὶ εἰρηνικῶς διάγειν τὸ λοιπὸν διανύσειας τοῦ βίου, οὐ γὰρ περὶ

χαλκουλέβητος ἤδη ὁ ἀγὼν, δέσποτα, οὐδ' ὁ κίνδυνος τῶν ῥαδίων ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ζωῆς καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς. ἧς τὸ πᾶν τῇ ἐνούσῃ σοι πνευματικῇ ἀνατίθημι ἐκβλύσει, ἀφ' ἧς ὕδωρ πηγάζει, καὶ πρὸς ὁσίαν τοὺς ἀρρυομένους μετοχετεύει, καὶ φθόνου παντὸς καὶ τῆς δεινῆς ἔρειδος σβεννύει τὸν καύσωνα. ἔρρωσο παναγιώτατε πατὲρ καὶ δέσποτα. αφπγ' ἰανουαρίου κβ' ἐξ ἐνετιῶν.

Τῆς παναγιότητος σου δοῦλος

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

(1) Haec Epiſtola ſcripta eſt *Ieremiae II.* Patriarchae Conſtantinopolitano, eiuſque mentio facta eſt in obſervationibus ad Epiſtolas *Maximi Margunii pag.* 301.

Τῷ σοφωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ, ἐν ἀρχιερεῦσιν ἐξοχωτάτῳ καὶ πανιερωτάτῳ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ τῆς φιλαδελφείας ἀρχιεπισκόπῳ, νικόλαος ἐλάχιστος ἱερεὺς ὁ ῥόδιος εὐπράττειν.

ΕΓὼ μὲν ὡς ἀεὶ καὶ γαβριὴλ ἐπαινῶ, καὶ πρώτιστον ἀρχιερέων ἐκκηρύπτω, καὶ τὸ περὶ αὐτοῦ λέγειν, ἢ γράφειν ἥδυμοι πέφυκεν εἶναι, διό καὶ τὸ μὴ ξυνεῖναι τούτῳ διαπαντὸς

τῶν

τῶν λυπηροτάτων τίθεμαι. ἀλλὰ τί ἂν καὶ πάθοιμι, πολλὰ κακὰ γένοιτο τοῖς τῶν ἀνθρώπων πονηροῖς, καὶ χαιρεκάκοις, τοῖς κακῶς εἰδόσι λέγειν ἐπεὶ καλῶς οὐκ ἔμαθον. καὶ γὰρ διὰ γραμμάτων ὡς ἔοικα τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ὁσιωτάτου κυρίου λαυρεντίου τοῦ μαρίνου ἔγνων, ὥς τινες παράτινων ἐκβιβασθέντες ἴσως τῶν τῆς σφάκης ἀπογόνων κακῶς σοι καταγγεῖλάν μου, ἐφ' ᾧτε κωλύσωσιν ἴσως ἢ καὶ τέλεον ἀπαλείψωσι τὴν πρὸς ἡμᾶς σου σχετικὴν εὔνοιαν, καὐτοῖς δὲ πάλιν τὰ ὅμοια κατεπιφερόντων, τὸ κατ' ἐμοῦ ὃν ὑπὲρ ἐμοῦ ἐνόμιζον εἶναι. ἀλλὰ πρὸς τοῦ θεοῦ, σοφώτατε δέσποτα, τὰ κακῶς καὶ οὐκ ἀληθῶς εἰρημένα καὐτὸς ὡς τάχιστα ἔκλειψον, καὶ τοὺς παρὰ σοὶ προαιρουμένους εἶναι, καὐτὸς τὸ εὔγνωμον δεχόμενος ἔχειν ἐθέλησον, καὶ γὰρ εἰ δυνατὸν μή τινας σκανδαλισθῆναι παρὰ σοὶ χρονοτριβῆσαι διώγνωμεν. διχῇ καὶ γὰρ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκ τῆς πατρίδος ἔξοδον διηρήσαμεν, ἢ ἐς πόλιν κωνσταντίνου, ἢ εἰς τὴν τῶν ἐνετιῶν. περὶ μὲν οὖν τῆς ἐν ἐκείνῃ κλιμάτων οὐδεμίαν φροντίδα καταβαλλόμεθα, καίπερ μὲν ὑμετέρων ἐτύχομεν πολλάκις ἐς τιμὴν προσκαλούντων. φοβεῖται καὶ γὰρ ἡμᾶς τὸ τῆς πανώλης δέος, ὅπερ τὰ πλεῖστα τοὺς ἐκεῖθεν πολεμοῦντας θανατοῖ. περὶ δὲ τῶν πρὸς ἡμᾶς ἀπασίως ἂν καὶ ἐνδώσαιμεν, σπουδῆς τοῦ πρὸς παξος μοί χάριν ἐγκαλειφθέντος ἀδελφοῦ. τοῦτο δὲ πολλάκις εἰς νοῦν θέμενοι, καὶ ἵνα μή τις ἀγνοῶν τὴν ἡμετέραν πρὸς ὑμᾶς ἄφιξιν, ἑτέρων

μὲν

μὲν στέρησιν, ἑαυτῶν δὲ κέρδη ταύτην ὀνομάσει, οὐχ ἡ τῆς γνώμης θέλησις ἐς τοὔργον αὐτὸ κατεπείγετο, ἀλλ' εἰ σοῦ ἡ πανιερώτης τὸν ταύτῃ ὑπακούοντα, καὶ τὸν ἐς πλεῖστον ἀγαγεῖν ἐλπίζοντα τὴν περίφημον αὐτῆς ἀρετὴν, προαιρεῖται παρ' αὐτῇ ἔχειν, δῆλα τὰ τῆς προαιρέσεως ἐγκαταστησάτω, ἢ καὶ τὸ ἔργον ἐκ πάντων ἀπολυθήσει. οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὁ ἀντιποιούμενος αὐτῇ τοῖς καλοῖς. εἰ οὖν μικροῖς ἂν γράμμασιν ἐλθὲ λέγουσιν ἐκπέμψοι, τάχιστα ὃν εἶχεν υἱὸν πρότερον ὑπήκοον, πάλιν ἐν ταύτῳ προθυμότατον ὄψεται. ἔρρωσο, σὺν πάσῃ ἐν θεῷ εὐτυχίᾳ, πανιερώτατε δέσποτα, πρὸς σύστασιν τῆς λογικῆς ποίμνης τοῦ κυρίου. κατὰ τὸ αφπδ' ἔτος ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, μαιμακτηριῶνος γ ἱσταμένου.

Εὐλαβέστατε πρωτοπαπᾶ ...., υἱὲ ἀγαπητὲ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, χάρις εἴη σοι καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος. ἕκαστον ὀφφίκιον ἔχοντα τὸ οἱονοῦν δεῖ τοῦτον σύμφωνα τῷ ὀφφικίῳ ἑαυτοῦ πράττειν ὡς ἂν εἴη δικαίως ἔχον τὸ ὀφφίκιον, καὶ σὲ πρωτοπαπᾶν ὄντα ταῖς τῷ πρωτοπαπᾷ καθήκουσι πράξεσι δεῖ ἐφαρμόζειν σεαυτὸν, ὅπως δοξάζηται μὲν ὁ θεὸς, παρ' οὗ πᾶσα δόσις ἀγαθὴ κατερχομένη, τοῖς οἷς ἐδόθη ἢ δίδοται παρέχεται. ὠφελῆται δὲ ὁ βλέπων λαὸς τὰ καλὰ ἡμῶν ἔργα, καὶ τρίτον, καὶ σὺ αὐτὸς μάλιστα.

ὅθ

οὐ γὰρ περὶ ἑαυτοῦ μόνον ἕκαστος μεριμνᾷν ὀφείλει, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλων σωτηρίας κήδεσθαι τὰ εἰς τοῦ ἑαυτοῦ δύναμιν φθάνοντα. ἔσο οὖν τύπος τῶν λοιπῶν ἱερέων καὶ τοῦ λαοῦ, καθὼς καὶ ὑπερέχεις αὐτῶν τῷ ἀξιώματι. οὕτω δὲ ποιῶν, ἕξεις μὲν παρ᾽ ἡμῶν τὴν πρέπουσαν εὐχαριστίαν, παρὰ δὲ Θεοῦ τὸν μισθὸν, οὗ ἡ χάρις μετὰ σοῦ.

(1) Haec Epiſtola ſcripta eſt Protopapae Corcyrenſi, qui Praeſul eſt Graecorum in ea Inſula degentium, ab Archiepiſcopo Philadelphiae, ni fallor, qui Graecis Venetiarum, & fortè etiam Corcyrae praeeſt.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ μοι αὐθέντῃ καὶ δεσπότῃ κυρίῳ γαβριὴλ τῷ φιλαδελφείας, σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν, μητροφάνης ὁ τῶν ἱερομονάχων οὐτιδανὸς καὶ ἐλάχιστος, εὖ πράττειν,

Εἰ καὶ προὔξειπες διὰ τάχους καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐξαπίνης ἀπέσταλκά σοι τὸ οἰκεῖον διασύλλαβον ἐπιστολείδιον. μεθ᾽ οὗ χάριν μικρᾶς ἐνθυμήσεως καὶ δέκα δέσμας ἀσπαράγγων τῇ τῆς ὥρας βραχύτητι πεπομφὼς ἔφθην· ἀλλ᾽ οὖν καὶ αὖθις τῇ σῇ ἄκρᾳ πεποιθὼς εὐνοϊκῇ καλοκαγαθίᾳ καὶ διαθέσει οὐ κατώκνησα κατὰ τὸ ἐνόν μοι σοι γράψαι, καὶ δηλῶσαι τὰ κατ᾽ ἐ-

μὲ

με οἷα καθέστηκε. καὶ πρῶτον μὲν ἴσθι, ἐλλογι-
μώτατε δέσποτα, ὅτι εἰ προειδὼς ἦν τὰ τούτου μῶ-
ρα, φημὶ δὲ καὶ τὸ σφῶν ἄστατον καὶ φιλόνι-
κιον καὶ ἐριστικὸν καὶ ἀσύμφωνον εἰς ὃ ὁσημέραι
διατελοῦντες τυγχάνουσιν, οὐκ ἂν ἐνταυθοῖ
ἀφικόμην. νῦν οὖν ἐπεὶ ταῦθ' οὕτως γέγονεν, ἀ-
νάγκη με ταῦτ' ὑπενεγκεῖν, εἰ καὶ οὐκ ἀνεκτά.
ἔγω γε δὲ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς τοῦ κυρίου
ἡμῶν ἀναστάσεως, εἰ βουλητὸν ἦν τῷ θεῷ, βούλο-
μαι τῶν ὧδε ἀπᾶραι καὶ τὴν αὐτόθι παραγενέ-
σθαι, καὶ τῆς σῆς ποθεινῆς καὶ ἐπεράστου θέας ἀ-
πολαῦσαι, θεῷ δ' εὔχομαι μόνῳ. οὐ μετὰ πολλὰς
ἡμέρας τὴν σὴν τιμίαν εἶχον δεδεγμένος ἐπιστο-
λήν, δι' ἧς ἔγνων ὅτι οὔπω ἀπειληφότες ἐστὲ
τὰ ζητούμενα. κἀκ τούτων τεκμαίρομαι ὅτι καὶ αὐ-
τὸς ἐγώ γε τὴν ἄλλως προσμένω τοῖς ὧδε, ἄ-
χρι τοῦδε, τῶν πραγμάτων μηκέτι ἀπολειψομέ-
νων τὰ οἰκεῖα ἐξ ὧν ἐξώσθησαν καὶ οὐ μέλει μοι
περὶ τούτων ναὶ μὴν μὰ τοὺς ὑπὲρ ἀρετῆς ἀγῶνας,
τῆς σῆς μόνον λογιότητος ἐν εὐπραγίᾳ καὶ ὑγείᾳ
τὸν βίον διατελούσης. καὶ οὐχ ἡδύτερόν μοι κα-
θέστηκεν ὡς ἡ τῶν δεσποτῶν μου καὶ φίλων δια-
γωγή τε καὶ πολιτεία ἐπὶ καλοῦ ἀχειρογήρως καὶ
πρεσβίον τοῖς πᾶσι διαφημίζεται. εἶεν ὁ ἐν
μοναχοῖς κῦρ ἀρσένιος ὁ ποτὲ καὶ πέρυσι τῶν
λατινιστὶ μυστηρίων μεταλαβών, προσῆλθεν
αἰτιῶν ἐξομολογήσεσθαι καὶ μεταλαβεῖν τῶν
μυστηρίων τῶν τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας, ἐγὼ
δὲ οὐ κατένευσα τούτῳ μὲν πρότερον τοῦτο ἀνενέγκας
σοὶ τῷ κοινῷ ἡμῶν πατρὶ καὶ δεσπότῃ, ὃς δέ μοι προσ-

σέ.

τέθετο ὅτι ποτὲ τούτων ἐν ῥώμῃ μεταλαβόντι συνεχώρησας ἐπανήκοντι αὐτῷ ῥώμηθεν. καὶ οὐκ ἀπαξιῶν τοῦτον τῆς θείας δωρεᾶς ταυτησί. μὴ γένοιτο. ἀλλὰ δεδιὼς τὴν τῶν λατίνων διαβολὴν καὶ συκοφαντίαν, καὶ τὸ τοῦ ἡμετέρου σχήματος ἐξωμοτικὸν ὁ αὐτὸς πέπραχεν ἑωρακὼς καὶ κεῖνας μὴ δεῖν ἐᾶσαι τοῦτο ἀνεκφώνητον τῇ σῇ σεμνοπρεπείᾳ, οὐχ ὑπῆξα τῷ τούτου αἰτήματι, ἐς τ' ἂν τὴν ἀπόκρισίν μοι ὅτι τάχιστα περὶ τούτου παρέξοις. ἀξιῶ κἀπὶ τούτοις εἰ ἡσυχίαν διάγεις γράψον μοι καὶ περὶ τοῦ ζωγράφου κυρίου γαβριήλου, οὗ πρότερον ἕνεκα ἔφθην σοι γράψας, πῶς γλίχεται τὸν μοναστὴν ὑπεισελθεῖν βίον. μετὰ μέν τοι τῆς τοιαύτης καταδύσεώς τε καὶ ὑποσχέσεως, φημὶ δὲ τῆς συμπλασάσης μοι εἰς τὸ ἁγιώνυμον ὄρος τοῦ ἄθω ἔτι δὲ περὶ τοῦ ἰωάννου μανδομένου τοῦ συμπλεύσαντός μοι ἐνταῦθα, ἀντιβολῶ γράψειας τί γέγονε ἡ κατ' αὐτοῦ γραφὴ, εἰ ἐξαλείφθη τῆς δίκης καὶ τοῦ γραμματίου ἢ οὔ, πρὸς δὲ, ταῦτα ἔσω σοι ἐνμυστικῷ τρόπῳ καὶ ἀπορρήτῳ χαρίτων με δέσποτα. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως, σὺ δέ μοι ἐρασμία καὶ θεοφίλη ψυχὴ ἐρρωμένη διαβιώης ἐς ἐπιμήκιστον χρόνου τῶν σοι καταθυμίων ἐπαπολαύουσα.

Ἐκ πόλας, θαργηλιῶνος ὀγδόῃ ἱσαμένου.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ μοι αὐθέντῃ καὶ δεσπότῃ κυρίῳ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ φιλαδελφείας, ἀβλαβῶς καὶ προσηνῶς δοθείη.

Ἐς ἐνετίας.

Ἐγὼ

Τοῦ φιλαδελφείας κυρίου γαβριήλ.

Ἐγὼ μὲν ᾤμην σε, παναγιώτατε δέσποτα, καθ' ὑπερβολὴν ἀχθῆναι καὶ λυπηθῆναι, ἐφ' οἷς ἐκνομιώτατα προπιλακίσθην, ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς σῆς δόξας. ἔτι δ' ὅσην πρὸς σε εὔνοιαν ἔχων διατελῶ, τοσαύτην παρὰ σοι εὑρεῖν με βοήθειαν ἐν τῇ νῦν μου ἐλαττῶσι, τὸ μὲν ὡς τὸ σὸν φέρω πρόσωπον, ἐφ' ᾧ οἵτ' ἔπαινοι τῶν ἀγαθῶν, καὶ οἱ ψόγοι τῶν πονηρῶν διαβαίνουσί πως ἀνδρῶν. τὸ δὲ, ὡς καὶ αὐτὸς ἀρχιερατικὴν, εἰ καὶ ἀναξίως περιτίθεμαι ἀξίωσιν. ἐπεὶ δὲ ἤκουσαί μοι ὡς τοὺς δυσχερεῖς καθ' ἡμῶν λόγους προβαλλομένους, ἐφ' οἷς διαπεπράχασιν ἀνυπευθύνους εἴασας, κἂν τῇ ἀγορᾷ ἐλευθέρως περιιέναι παῤῥίδος, οὓς συνοδικῇ ἔδει ὑποβάλλειν κατάρᾳ, τοῦτί γε οὐκ ἄκρας καρδίας ἔψαυσέ μου, καί τοι εἰ μὲν ἰσότης εἶεν ἡ αὐτὴ ἐμοί τε κἀκείνοις, παναγιώτατε δέσποτα, εἰκότως γ' εὖ μάλα τὴν αὐτὴν ἀμφοτέροις εὔνοιαν ἔδει σε ἔχειν. εἰ δ' ἂν οὐδὲν ἴσον, ἄρχοντος γὰρ ἀρχομένου, καὶ τῶν ἐννόμως βιούντων, καὶ παρανόμως ἀνισότης δήπου καθέστηκεν, οὐ θέμις ἄρα τὸ τὴν αὐτὴν ἀμφοτέροις διάθεσιν ἔχειν, οὔτε μὲν γενέσθαι δ' αἴτιον, εἴ γε μοι ἐξῆν τοῦτο εἰπεῖν, τὸ τῶν ποιεῖν διαμαρτεῖν οἱ καθ' ἡμῶν ἐξεμέσαντες, λείπει.

(1) Haec Epistola scripta videtur *Ieremiae II.* Patri-

triarchae CP. vel anno MDLXXIX. quando primum de sede deiectus est; vel anno circiter MDLXXXIV., quando iterum e recepto throno deturbatus fuit.

Τοῦ αὐτοῦ φιλαδελφείας.

Τοῦ πρέσβεως τοῦ τῆς φραγγίας ἄρχοντος εἰς τὸν ἐνταυθὶ ναὸν εἰσελθόντος, παναγιωτάτε δέσποτα, καὶ τὴν ἡμετέραν θείαν μυσταγωγίαν, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν πάντα ὅπως τελεῖται ἀκριβῶς ἐθέλοντος ἰδεῖν, φιλοτίμως αὐτὸν προϋπαντήσαντες, οἷα εἰκός γε προσεδέχθημεν. φιλικῶς δὲ μετὰ τὴν τελετὴν ὑπὲρ τῆς μητέρος ἡμῶν, τῆς μεγάλης φημὶ ἐκκλησίας λαλήσαντες, ταύτην αὐτῷ γνώριμον ἐποιησάμεντε καὶ συνιστήσαμεν, δυναμένῳ ἡμῖν δοκοῦντι χεῖρα ταύτῃ ὀρέξαι, κυμαινομένῃ ὡς ἤδη τὰ πολλά, καὶ χειμαζομένῃ, καὶ αἰνότατα τῶν πώποτε πεπονθείᾳ. ὁ δέ, πολλοὺς πόνους καὶ κινδύνους, εἴ γε δυνατὸν ἔφη, ὑπὲρ αὐτῆς ὑποστεῖναι, καὶ συναρέσθαι αὐτῆς, καὶ βοηθῆσαι αὐτῇ λόγῳ τε καὶ ἔργῳ ὡς οἷόν τε πρός τε πολλῶν καθυπέσχετο, καὶ γραμμάτιόν τι τῶν ἡμετέρων τῇ σῇ προσκομίσαι παναγιότητι προσεξετήσατο. μεσίτην ὅ γε μοι δοκεῖ, τοῦτο θέλων τῆς πρὸς αὐτὴν διαθέσεως. δεχθείη τοίνυν αὐτὸν ἀσμένως οἷα ποιμὴν ἄριστος, καὶ τὰ τῆς φρονήσεως βάθη ὡς ἄλλος οὐδεὶς ἔμφυτα ἔχων, καὶ φιλοφροσύνως

νως καθάπερ κοινὸς πατὴρ ἐνηγκαλήσοις, τῷ καιρῷ ἀκολουθῶν, ᾧγε καὶ θεοὶ αὐτοὶ δουλεύειν ὡς ὁ λόγος, ἄντικρυς κατέμαθον.

(1) Haec quoque Epiſtola *Ieremiae II* Patriarchae ſcripta videtur, circa eadem tempora, quibus ſuperior.

Τοῦ αὐτοῦ.

Καπασκοπὸν μοι ἔδοξε, θεία μοι κεφαλὴ συμεὼν, ὅπως τὰ ἡμῶν ἔχει τῷ ἤδη πρὸς ἡμᾶς ἀφιξομένῳ πρέσβει δηλῶσαι σοι, καὶ λαβὴν τινα δοῦναι τῶν ὑμετέρων τὴν διοίκησιν ἁπάντων ἡμῖν γνωρίσης. προὐκειρεῖ γὰρ οὐδὲν ἐπ' αὐτοῖς γνωστὸν ἡμῖν γέγονεν οὔτ' εἴδησιν τινα τούτων ἔχοντες διατελοῦμεν, καὶ ταῦτα νῦν ταύτης εἰπέρποτε δεόμενοι καὶ ἐκτόπως ἀφικόμενοι. ἴσθιμε τοίνυν σοῦ ἔχοντα καὶ μικρόντι ἐπὶ τὴν φυσικὴν ἀσχολούμενον, καὶ τὴν τῶν λατίνων ἠρξάμενον γλῶτταν ἀσκεῖν, ὡς μᾶλλον τῶν ἁπάντων τοῦτόγε τοῖς ὀρθῶς φιλοσοφεῖν θέλουσι ξυμφέρον νομίσαι. διὰ θαύματος γὰρ ἔχων τὴν περὶ τὰς μεθόδους αὐτὰς αὐτῶν τάξιν, καὶ τήν τε τῶν ἀριστοτελικῶν ξυγγραμμάτων ἐπὶ τὸ κείμενον διαίρεσιν, ἀφ' ὧν ῥαδίως, τόντε σκοπὸν, καὶ τὴν αἰτίαν τούτους, καὶ τὴν συνεχίαν δυνατα ἴτις ἀμέσως διανυσεῖν, τὴν δὲ τοῦ βεσσαρίωνος βίβλον

βλον σὺν τῇ ἑτέρᾳ τῇ αὐγούστῃ, μετὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς πλεύσαντες λήψειας ἀσμένως φίλων ἔκκειτε.

ΤΗ'ν πολὺ ἐξαίρουσαν ἡμᾶς, μᾶλλον δέ σε τὸ τοῦ ἀρχιερέως θεῖον χρῆμα, ἀσμένως ἐκομισάμην ἐπιστολήν σου, θεία μοι κεφαλὴ ἱππόλυτε. ἐν ᾗ τὸ πρὸς τὴν σοφίαν αὐτὴν τρόφιμον, καὶ τὸ ἐν λόγοις γλαφυρὸν, σύντομόν τε καὶ δυνατὸν, καὶ τὸ τῆς ἁρμονίας ἔναυλον. ἅμα δὲ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἄλλα ἥδιστα δὲ μάλα εἰδὼς, θαυμάζειν σε κατ' ἀξίαν, καὶ ἱκανῶς ἐγκωμιάζειν τοίτι ἐμαυτὸν πολὺ τοῦ δέοντος, καὶ τοῦ ἀναγκαίου ἐκλείπειν προσεπέγνωμαι. μείζονος γὰρ κομιδῆς δεῖται δυνάμεως ἢ τῆς ἡμῶν, ὁ προαιρεθεὶς ἐπαινέσαι σε τὸν ἐπὶ σοφίαν διαβεβοημένον. τοίνυν προσδεχθείοις τὴν ἐξ ἡμῶν ταύτην προϊοῦσαν ῥανίδα, ὡς οἱ τῶν μεγίστων οἱ ποταμοὶ τὸ ἐπ' αὐτοῖς ποσὸν τῶν σταγόνων, καὶ οἱ μεγάλοι θησαυροὶ τοὺς ὀβολοὺς, ὃν δέ μοι συνιστᾷς νικόλαον, οὐκ ἄν ποτε ἡμᾶς νόμιζε λήξειν, συνεπιλαβέσθαι αὐτῷ καὶ ἀντιποιῆσαι. καὶ εἴ γε δυνατὸν καὶ τοῦ πόνου καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ μετέχειν ἡμᾶς, ἥκιστ' ἂν διαλιψαίμεθα. ἔρρωσο, ἡμῖν συγγινώσκων τοῖς παρ' ἱεραρχικοῖς ἔθεσι μὴ ἐπαίρειν προαιρουμένοις, λάκωνες γὰρ ἐσμέν.

Μοῦνος ἄρα ζάθεος σοφὸς ἔξοχα ἔμμεν ἁπάντων

 Ἐν-

Ἔνθεα τῆς σοφίης ἴδε πειθοῖς θελξινόοιο.
Ῥυθμοὺς σοῖσιν ἐνὶ γράμμασι δ' ῥέμεναι
Καὶ ῥήτωρ δεινὸς πᾶσί τε ὀψιγόνοις.

Τὰ περὶ τὴν τετρακοστὴν ἀσχολουμένοις καὶ ἐς τὴν φυσικὴν οὐράνιον ὅσον ὁσημέραι φροντίζουσι.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΕἸ καὶ μὴ τὰ ἀριθμοῦ ἐπανακάμπτειν, ὁ φιλόσοφός φησι ἐλλογιμωτάτη μοι κεφαλὴ, ὅ, γε τοῖς πεπερασμένην νομίζουσι τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν εἶναι, οὐ τὴν τυχοῦσαν αὐτοῖς προξενεῖ ζημίαν, ὅτι γε ὅλως τὴν τῆς ἀναστάσεως ἀπαναίνονται ἐνέργειαν, ἀλλ' ἡμεῖς οἱ μὲν πέρας ταύτην ἔχειν φανῶς ἐκκηρύττοντες καὶ τῷ τὰ ὅσα τὰ ξηρὰ καὶ ἀκίνητα, ἀπειροδυνάμῳ ἰσχύει πειθόμενοι, καὶ τὸν τοῖς φυσικοῖς ἐντρυφῶντα χαίρειν εἰπόντος, τὴν πρὸς τὸ εἶναι, μᾶλλον δὲ τὴν πρὸς τὸ οὐκ εἶναι προσδοκῶμεν ἐπαναλήψεσθαι κίνησιν, ἥν περ καὶ σὲ αὐτὸν ἀξιοῦμεν διὰ τοῦ παρόντος τὸν τὰ δεινὰ τῆς τύχης ἀπηντηκότα καὶ καθυπερβολὴν ἀνιαθέντα καὶ δειναῖς ἀλγήσεσι συσχεθέντα οἷόν τινα παραμυθείαν κεκτῆσθαι εἰς τὸ ἐπικουφίζειν τὰς ἐκ τῆς καρδίας συνεχεῖς ἀναφυομένας σοι ὀδύνας, καὶ τὰς ἀφορήτους λύπας, ἀλλ' ὁ δαίμων σοι τῇ τῆς φιλτάτης στερήσει προξένησοι, ἀλλὰ τῶν μὲν τούτων ἅλις, ἡμεῖς δὲ οἱ ἐτοίμως τὰ τοῦ πλοῦ ἔχοντες, ἀμφορειδιόντι μέλιτος μεστὸν,

σὸν, καὶ τῶν μηδικῶν μήλων μικρόν τι μέρος, μνήμης ἕνεκα δεῖν ᾠήθημεν ἐπιστεῖλαί σοι τῶν γὰρ ἐνταῦθα ἄλλων ἀγαθῶν οὐδὲν ἀπηλαύσαμεν, ἀλλὰ ταντάλειῳ πιεζόμενοι τιμῇ.

Ἡμῶν μνημόνευσον τῶν τὰ σὰ διὰ τιμῆς καὶ θαύματος ἄγειν ἢ ἔχειν διηνεκῶς μὴ παυόμενος.

Τοῦ αὐτοῦ ἀνονύμως.

ΤΗν ἔμπλεον σοφίας ἐπιστολήν σου, ἀσμένως ἐκομισάμην, ἀρχιερέων ἄριστε, ἐφ' ἣν νὴ αὐτὴν τὴν σοφίαν οὐ μάλα λελύπημαι, οὐκ οὔσης μοιχολῆς τάγε πάντ' ἄνδρα. εὐθὺ γὰρ κρητῶν ἑτοίμως ἔχω διαπλεῦσαι, ὅσα ἡμῖν τῆς σῆς ἕνεκα ὑγείας διὰ τῶν μεθοδικῶν σοι γε γραμμάτων ἐμφανίζεις, ἀλλ' ἴσθι μὲν ὡς πολλάκις ὡς λόγους τῷ μερκουριάλι ἐκείνῳ ἐλθόντες, καὶ ὅπως ἄρα οὐ ἔχειν ἡμᾶς, καὶ τὸν δὴ πάντα χρόνον ἄπειρον. εἴ γε δυνατὸν ἀρρωστίας πυνθανόμενοι κεκτῆσθαι, οὐχ ἄν γε ἄλλως ἐκεῖνος ἀντέφησεν οὐ ἐκτεῖν ἡμᾶς, εἰ μὴ διαίτης χρησαίμεθα, πολὺ διαφερούσης τῆς γε νῦν κακοχύμου καὶ ἀνωφελοῦς ὑπαρχούσης, ἢ τῷ ἀτόμῳ τοῦ ι ταχινὸν, εἰ μὴ τῇ θείᾳ χάριτι φυλάττεσθαι, προσάγει τὴν κατάλυσιν. αὕτη τοίνυν ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ἀπόκρισις, πρὸς τοὺς μὴ ἅπαντα ὑποβρύχιον, τοῖς τῶν νοσημάτων κύμασιν ἐθέλοντας ἔχειν. εἰ τοίνυν

τῦ ἀτόμυ, ὅγε τῇ πίσει ἐς τὸ αὐτὸ ἀνακάμψειν. τῇ ἀποδείξει ἢ, μοναπὰ εἴδη, ἢ τὰ ἀειθμῶ ἓν, καὶ συνεχῆ τὴν χοντα, διαίτης ὑγιῦς, ἢ ζοφίμυ ἀνάγκη χϱῆσθαι καὶ τῷ μὲν τύτων.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΕΙ' καὶ μικρά γε σχολὴ παρ' ἡμῖν οὐκ ἔνεςιν εὑρεῖν σπυδαιὸν, ἄριςε νικόλαε, ὑπότε τῶν ὁσημέραι ἐκφυυσῶν ἡμῖν φροντίδων, καὶ ἀλλεπαλλήλων ἐννοιῶν, ὑφ' ὧν κἂν τοῖς ἡμᾶς φιλικῶς ἔχουσι, λακωνικῶς βυληθῆμὲν γράψαι κωλυώμεθα. ἀλλ' ἄγε σὺ μεμνημένοι τυτὶ τὸ μικρὸν μὲν φέρον δὲ μεῖζον πόθον, προσεπιςεῖλαίσοι δέον ἐκείναμὲν, σημεῖον μέγα τῆς πρός σε ἡμῶν διαθέσεως, ἢ ἀνεξαλείπτυ μνήμης, δεχθείοις δὲ αὐτὸ ἀσμένως, εἰ ἢ λόγων μοῖραν ὐκ ἐκτήμιον μεγάλην, καὶ τοῖς μεγάλοις ἢ καλοῖς συγκαταλέξειας. σὺ δ' αὐτὸς τῷ τῶν μυσῶν θείω σηκῷ προσέρχεσθαι κατεπῖγον, καὶ εἰ δυνατὸν ἀεὶ παρ' αὐτῷ μένειν μὴ κατοκνεῖ, καὶ γὰρ σαυτὸν κατακοσμήσεις οὕτως ποῖον ἢ τὺς φήσαντάς σε μακαρίυς τε ὁμῦ καὶ ἀειμνήςυς, τοῖς ἅπασιν ἐμφανίσειας. ἔῤῥωσο, κυδονίηθεν αφπς' δικεμβρίου ιδ' σπυδαις.

Τοῦ

Τοῦ αὐτοῦ.

ΟΥ' μικρὸν λελύπημαι, θειάμοι κεφαλὴ θεοδώσιε, ἐς μηδοπωστοῦν ὄφλημα διαθέσεως, οὔτε φυσικὸν, οὔτε ξενικὸν, οὔθ' αἱταιρικὸν, τῆς σῆς ἀπολαύσεως σεμνοπρεπείας, καὶ ταῦτα ἐφ' οἷς ἔναγχος ὑπὸ τοῦ ἀντιχρίστου σεραφὶμ, ὃν οἱ περὶ ἡμᾶς στεφανίτην ἀνὰ τὴν δυστυχίαν ἀνηγόρευσαν πόλιν, καὶ πνευματικὸν, φεῦ τῆς ζημίας, οἱ τὸ ἦθος ἐπίβουλοι καὶ μηδὲν ἴχνος χριστιανῶν ἑαυτοῖς ἐπιφέροντας, τοῖς πέπόσιν καὶ ἀχαΐδαις σοι προΐεσαν. ἆρα γε πρὸς θεοῦ ὑμεῖς ἧς τε οἱ τῶν πάλαι ἐκείνων ἀνδρῶν ἀπόγονοι; καὶ πῶς ὑπὸ ἀνδραπόδων τοιούτων, καὶ καθαρμάτων κυριεύεσθαι καὶ διοικεῖσθαι ἀνέχεστε; πῶς τὴν τῆς ἐκκλησίας σεμνοπρέπειαν, ὑπὸ ἀσήμου καὶ ἐν κακοῖς τὸν βίον διανύσαντος φέροντες ὁρᾶν διευθύνεσθαι; ἀναίσθητε παντὶ σθένει, παντὶ τρόπῳ, ἀπελάσατε τῆς μάνδρας τὸν λύκον, τὸν λυμεῶνα τῆς ποίμνης τὸν τοῦ ἀντιχρίστου πρόδρομον, τὸν ὃν ἡ κύπρος ἔναγχος ἀσμένως βιοῦντα ἔγνω, πατάβιον δὴ ἤδη οὐχ ἧττον ἐκείνης πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ δαιμονιῶντα διέγνω. τοίνυν ἄν σοι που σύνθηρ φιλίας παραλέλειπται, δείξοις ἂν τοῦτόγε ἡμῖν περὶ πλείστου ποιοῦσι, καὶ αὐτοῦ ἐπιτυγχάνειν δαιμονίως ἐφιεμένοις.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ὅτι μὲν τῆς ἀληθείας ἥ τις ἐστὶν ὁ κύριος ὑπερασπίσας, καὶ ὅλῃ ψυχῇ ταύτην τοῖς ἅπασιν ἐφανέρωσας παντί που δῆλον· ὅτι δέ γε κἀμοὶ τῷ ἀδίκως κατηγορηθέντι ὑπὲρ δὲ τῶν ἀπείρων μου ἁμαρτιῶν δικαίως τιμωρηθέντι, πρὸς δὲ καὶ τῷ γένει παντὶ τῷ ἡμετέρῳ ἐβοήθησας, καὶ ὡς ἄλλος τις ἥλιος τὴν ὁμίχλην τὴν ἐπ' αὐτὴν ἀνεγειρομένην, καὶ σχεδὸν μέλαιναν ἐθέλουσαν πεποιηκέναι, διέλυσας, καὶ τοῖς τ' ἑσπερίοις ἅπασι, καὶ τοῖς ἐπέκεινα γαδείρων ἐμφανὴ γέγονε. τοίνυν ξύμπαντες ἡμεῖς εὐχαριστοῦμέν σοι, καὶ τὰς μεγίστας ὁμολογοῦμεν χάριτας, τῷ ὑπὲρ ἡμῶν συναλγήσαντι μὲν τῆς λύπης, συνηδομένῳ δὲ τῆς εὐφροσύνης, ἣν ἤδη ἀνήκοας, ἢ ὅσον οὔπω ἀκούεις. οὐκοῦν ὑγίαινε καὶ ἡμῶν ἐν ταῖς πρὸς θεὸν ἐντεύξεσι μέμνησο τῶν τούτων παρὰ τῶν κροίσου χρῃζόντων καὶ τὰ μάλιστα δεομένων πλούτου.

Εἰ μὲν καὶ ἄλλος τίς κοινῇ δήγε ἀλγεῖ, παναγιώτατε δέσποτα ἐπὶ τοῖς ἀφορήτως συμβεβηκόσι τῇ ἡμετέρᾳ μητρὶ ἐκκλησίᾳ, τῇ τὰ ἔσχατα οἶμαι σχεδὸν πνεούσῃ, καὶ ἡμῖν ἅπασι τοῖς ὑπ' αὐτὴν οὔτε σηπόσι μέλεσι μείζονα τὴν ζημίαν καὶ τὴν πτῶσιν χαλεπὴν ἐπίμως ἐχούσῃ προσενεγκεῖν, ἢ σὺν ἐμοὶ οὔτις καὶ μετ' ἐμὲ ἀντικρύς ἐστι· καὶ γὰρ ἐγώ γε νὴ αὐτὴν τὴν τριάδα

ἀδα ἧς ᾗ αὐτὸς λᾶξις εἰμὶ, ἐκ ἄνποτε παύσομαι ἄχθεσθαι, ᾗ ὑπερβαλλόντως ἀνιᾶσθαι ἕως ἂν ταύτην ὁ τῶν ἁπάντων βασιλεὺς, ὃς ἐ μόνον τὴν αἰχμαλωτισθῆσαν φύσιν ᾗ ταπεινωθεῖσαν ἐλυτρώσατο καὶ ἀνύψωσεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀνωτάτω τίμην ἀνήγαγε, ὑπεράνω τῶν δεινῶν γενέσθαι ταύτην, ἐ τῶν ἄκρων δυστυχιῶν ποιήσας. ἣν οἶμαι ξὺν θεῷ τούτων ἁπάντων ταχέως ἀπαλλάξειν ᾗ ὅλως ἐλευθερώσειν, διὰ τῆ θεσπεσίε θεολήπτε, οὗ τὴν ἀρετὴν εἰκότως ἂν τῷ ὄντι αἰδεῖς θεῖεν ᾗ οἱ θεοὶ, ἅσ' ἐ μόνον ἐυθὺς ἑτοιμοτάτη ταύτη γε ᾗ ἡμῖν ὁ πᾶσιν ὤφθη θεραπεία, ἐ τὴν λοιμωτάτην ὅσον τὲς μπατεςαονικηφορήτας φημὶ ὡς παλαιογλυκὺς ἰησὲς τῆ ναῆ, ἀπελάσας ἀπεσκοράκισεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τῆ κυρίου πόθον ἐκ ἀθενέςερον τῆ χρυσοῦ καθιςάναι ποιεῖν. καὶ γὰρ ὁ περὶ κυρίε πόθος ἀθενέςερός ἐςιν ἡμῖν, ὅταν ὁ τῆ χρυσῆ δυνατώτερος καθέςηκε, τοίνυν ἡ σὴ πανογιότης δεχθείην ἀσμένως τεκμείρεόντι τῆς πρὸς αὐτὴν ἀνεξαλείπτε με μνήμης, καὶ σημεῖον ταῖς ἄκραις δελικῆς ἀπειθείας, τῆς πρός σε τὸν δεσπότην με. εἰ δέ γε τὸ δῶρον ἐυτελὲς, ἐξ ἐυτελῆς μὲν πάντως ἤγε, ᾗ τῇ ἐξολοςέρᾳ πάντων τῶν θηρίων πενίᾳ συνόντος, ἐλευθέρε δὲ, καὶ εἰδότος διδόναι οἷς δεῖ, ἢ λαμβανόντος ὅθεν δεῖ, εἴ γε τῆτο τῆς ἀρετῆς ἴδιον, τὸ εὖ ποιεῖν μᾶλλον, ἢ τὸ εὖ πάσχειν καὶ τὸν φιλόσοφον. ἔρρωσο, ἐξ ἐνετιῶν αφπς' ἀπριλλίου κς', δῦλος τῆς πανογιότητός σε

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

Τοῦ αὐτοῦ μέρος τι.

ΕΓὼ μὲν εἴπερ τις ἄλλος γράμμασι καὶ πράγμασι τὴν ὅσην εὔνοιαν ἔχων διατελῶ ἐμφανίζειν ὑμῖν, ὅσον οὐράνιον ἐφίεμαι, πολὺ γὰρ μοι δοκεῖ δή πω μεῖζον ἐς ἀδίκημα, καὶ ἥλικον ἁμάρτημα, τὸ μὴ διὰ μνήμης ἔχειν, οὓς ποθ' εὗρον, καὶ ὅσον οὔπω εὑρήσω, ἀνύποπτον εὔνοιαν ἔχοντας καὶ οὐτ' ἃ τοιαῦτα χαρίζεται τοῖς ἑταίροις .. ...πάντως μὲν ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι καὶ χαλεπὸν κατὰ δημοσθένην. ἄλλως τε κἂν ὑπ' ἐχθροῦ φησι τοῦτο συμβαίνει, μάλιστα δὲ τῆς παρ' ἡμῶν εὐνοίας καὶ φιλανθρωπίας, ὅσωπερ καὶ τὸ τυχεῖν τούτων μέγιστον, οἶμαι δὲ ὑμᾶς συγγνωκέναι μοι χειμερίοις ἐντυγχάνοντι ἀεί.

ΤΑ'ς μὲν ἐσχάτας ὑμῶν ὀδύνας καὶ ἀφορήτους ἀλγηδόνας, ἡ τῶν ἱερῶν σου γραμμάτων παρουσία διέλυσε, παναγιώτατε δέσποτα, καὶ γὰρ οὐ μόνον ταῖς ἀλήκτοις ὀδύναις, ὁ ἀμόναχος σεραφὶμ καὶ οἱ αὐτοῦ ὀπαδοὶ, ἡμῖν προσενηνόχασι κατεπιεζόμεθα, ἀλλὰ καὶ ταῖς τῆς σῆς παναγιότητος, ὡς μὴ ὅλως γνῶντες ὅπως τὰ περὶ αὐτὴν ἔχει, καὶ οἵου τέλους τεύξεται, ὡς δ' ἐξαπίνης τὸν ἐμὸν καλῶς ἔχειν δεσπότην μεμαθηκὼς, καὶ χρηστὰς ἔχειν τὰς ἐπὶ κωνσταντίνου ἐλπίδας, οὐκ ἔτι συνεχόμεθα λύπαις, οὔτε ἄγιος ἡμῖν ἔνεστι. τὰ δὲ περὶ τὸν κύριον τὸν βεσιάριον, τὸν γαμβρὸν τοῦ λαμπροτάτου πέτρου

βοι-

βοιβόδα, οὕτως ἔχει, παναγιώτατε δέσποτα· εἰ μὲν ὁ ῥηθεὶς ἡσυχῶς διάγειν ἐνταῦθα ἐθελήσειεν, καὶ ὡς τῶν πολλῶν εἷς διατρίβειν, μὴ δὲ πλούτῳ βρύθειν φαίνεσθαι τοῖς ἐν τέλει συγκαταλέγεσθαι, οἶμαι ξὺν θεῷ τὰ πάντα κατασκοπὸν αὐτῷ γενήσεται. εἰ δ' αὖ ἄλλως παρ' ἢ τὸν εἰρημένον τρόπον ἐθελήσειεν βιῶσαι, οὐκ εὐτύχησεν, οἱ γὰρ ἐνταῦθα διοικηταὶ τοὺς ὑποφόρον καὶ δουλείων, τοῦ ἐν κωνσταντινουπόλει τυράννου ὄντας, προσποιεῖσθαι φανερῶς καὶ λαμπρῶς δέχεσθαι οὐ βούλονται, τὸ παρανόμιον ἀποσκοποῦντες τοῦ ἅλου φαλάγγιδος. τὸ συνάγειν γὰρ εἴωθεν ὅθεν οὐκ ἔσπειρε, καὶ ἁρπάζειν, ὅθεν οὐκ εἰσήνεγκε.

Ἀπὸ τῆς οὐγκροβλαχίας τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἱεροαγίου σου γράμματος, ὡς εὔφρανας ἡμᾶς, παναγιώτατε δέσποτα. τὸ μὲν τῷ μαθεῖν ὅπως τὰ περὶ τὴν θείαν σου καὶ μακαρίαν ψυχὴν διοικεῖται. καὶ τῷ μὴ παρορᾶν ἡμᾶς εὖ μάλα μεμαθηκότες. νῦν δ' ὡς ἐξαπίνης ἐπανήκειν σε πυθόμενοι ἐς κωνσταντίνου, ὡς λόγος, κατασκοπόν σοι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν βέλτιον, τῇ οἰκουμένῃ, καὶ τοῖς τῆς ἀληθείας ὑπερασπισταῖς, διήνυσθαι τὰ πάντα, τῇ διηθηνέστῃ προνοίᾳ πιστεύεται, μεγάλας μὲν ταύτῃ χάριτας ὁμολογοῦμεν, καὶ ὁμολογεῖν οὐ παυσόμεθα. πῶς γὰρ οὔ; οἱ τοὺς ἀναιδεῖς, τοὺς μή τε τὰ ὄντα, μήτ' ἂν γενόμενα τολμῶντας λέγειν, καὶ

ἀναι-

ἀναίσχυνται ποιεῖν. ἰερεμία τῷ πάνυ δίκην δώσουσιν ὡς εἰκὼς ἡγούμεθα, καὶ βεβαίαν παῤῥησίαν μὴ ἔχειν ὁμολογοῦμεν, τοὺς φθονεροὺς, καὶ τοὺς πρὸς πάντα χρυσᾶ ἀντιταττομένους, καὶ αἰσχύνην οὐκ ὀλίγην τῷ δυστυχεῖ ἡμῶν γένει παύσωνται καὶ παραστήσωνται. ἀλλὰ τούτων μὲν τούτων ἅλις.

Τῷ πανιερωτάτῳ δεσπότῃ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ φιλαδελφίας.

Δίκαιος ἂν εἴη, πανιερώτατε δέσποτα, δικαίαν μέμψιν μεμφθῆναι, καὶ ἔνοχος πάσης ἀπρεποῦς ὑποπτευθείσης περὶ ἐμοῦ ὑποψίας εἶναι, εἰ γνοὺς ἐγὼ τὸν ἄνθρωπον, καὶ μὴ καταγνοὺς, μετὰ ἑξῆν ἡμέρων τῆς εἰς βιένναν ἀφίξεως, τῆς ἐκείνου, μὴ ἀνεχώρησα ξυνουσίας, ἀλλ' ἐπειδήπερ ἐγὼ τὸν ἄνθρωπον ἐξωκήλαντα γνοὺς, καὶ μηδεμίαν νουθεσίαν ἐπ' αὐτὸν τὸ ἐνεργοῦν ἔχουσαν, ἡμέρας ῃ τεσσαρεσκαίδεκα, μέχρι τῆς τιβιγγίας διάστημα ἔτι μετ' αὐτοῦ δέον ὁδεῦσαι, παραιτησάμην τὸν ξυνοδοιπόρον, πῶς οὐκ ἀπελύθην ἐπὶ λοιμῶν καθέδρα καθῆσθαι ἐγκλήματος. μένω τοίνυν ἐνταῦθα πανιερώτατε δέσποτα, τοιούτῃ πειρώμενος δαίμονος, οἷον εἴσῃ παρὼν τῷ αἰδεσιμωτάτῳ ἀπέσταλκα πρωτοπάπᾳ, ὁ δὲ τὴν ἁπανταχῇ φέρουσαν ᾤχετο, ἀχρηδῶν πατριάρχης γραφόμενός τε καὶ ὀνομαζόμενος, ἀλλ' ἐπὶ τούτοις μὲν ἐγὼ

ἐγὼ ἠδικήθην οὐδὲν, πλὴν ὅτι τῆς προκειμένης οὐδὲ μοι κεκώλυμαι. μένοις οὖν, πανιερώτατε δέσποτα, τηρῶν τὴν ὑπόσχεσιν ἐπ' ἐμῇ ψυχῇ εὐδαιμονίᾳ τὸν θεὸν ἱλεούμενος. ἀλλὰ κἂν τῷ ἐνδοτέρῳ τῆς ψυχῆς αἰὲν ἀναπεμπάζων οὐ λήγω, τί ὅτι κἀγὼ τῆς σῆς βοηθείας μετὰ πολλῶν ὅσον οὐκ ἀπολέλαυκα, οὐκ ἄλλῳ τῷ τούτου, ἀλλ' ἐμφύτῳ προσάπτω τὸ αἴτιον, ὅς ἅπερ ὡς ἐνόμιζον τῇ σῇ προσέρχεσθαι ἱερώτατε, διόπερ καὶ εἴλημαι ἀνάξιος τῆς παρὰ σοῦ προμυθείας ἐπιτυχεῖν ἀρ' ἀνάγκη μοι ἔθνεσιν ἀλλοδαποῖσιν ξυνδιαιτᾶσθαι εἰ τὴν σὴν εὔνοιαν, πανιερώτατε δέσποτα, εἶχον τὰ μὰ προμυθουμένην, ἀλλ' οὖν καὶ αὖθις καθ' ἡδονήν μοι τοῦτ' ἔσται, καίτοι μακρὰν πως ἀποικισμαι ταύτης ὑπολαμβάνειν ἣν ὑποδέξηται τὸν ἱκέτην. ἐῤῥωμένην διατηρείη κύριος τὴν σὴν ἱερὰν κορυφήν, πανιερώτατε δέσποτα, ἡμῖν τὰ ἄειστα εὐχομένην. ὑπὸ βιέννας νοεμβρίου, ις' αφπθ'

μικρὸς δοῦλος λεόντιος ἱερομόναχος.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφείας κυρίῳ ἡμετέρῳ κυρίῳ γαβριὴλ, ὁ ταπεινὸς χίου ἱππόλυτος, ἐπίδοσιν πνεύματος ἁγίου

ΤΗν μετὰ τῆς προσηκούσης δορυφορίας καὶ αἰδοῦς ἀνάῤῥυσιν, εἴτε παλινῳδὶ πισθεὶς τῆς σῆς ἐνδελεχοῦς μοι σεμνοπρεπειότητος, ὦ θεῖα

ὦ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, ἤσθην πῶς δοκεῖς μέχρι τούτου μοι τῷ ἐπεὶ χρυσέον, δι' ἃς ὑπολήψεις ματαίας καὶ ὑπονοίας οἶδας ἡμεῖς δὲ παμφιλτάτου, τοσοῦτόν σε ὑπὸ τῶν ἀσθενειῶν, ἐπικαιρικῶν πραγμάτων, ἰδεῖν ἐπεξάπημεν, ὅσον οἱ ἐν πελάγει ἀλλήλους παραμειβόμενοι. πλὴν κἂν τὸ μεταξὺ διάστημα οὐκ ὀλίγον ἡμᾶς ἀπετείχισεν, ἀλλ' ἡ τῆς φιλίας διάθεσις, οὐκ ἀπ' ἀλλήλων διαστῆναι πεποίηκε, καὶ εἰ τὴν διὰ στόματος ὁμιλίαν ἀπεκλείσθημεν, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ καὶ φωνῇ. οὐ γὰρ σιγῆσαι τὰ σὰ σὺν θεῷ προτερήματα, ὁ θεσπέσιος φίλος δυνάμενος, καὶ ὅπερ φύσις ποιεῖν ἀμήχανος τοῦτο φιλία ἐπινοεῖν εὐμήχανον. καὶ ἔστιν ἰδεῖν ξένον θέαμα γινόμενον, τοῖς ὁρῶσί τε, καὶ ἀκούουσιν, ὃ γὰρ οὔτε δυνάστειμαι κατεπράξατο, οὔτε ἄλλη τίς ἐπινοήσατο μεθόδος, τοῦτο φιλία καὶ ἐφευρεῖν ἠδύνατο καὶ ἐξεργάσασθαι. διὰ τοῦτο χρὴ ἡμᾶς ὁμόσε ταύτην, ἀσπάζεσθαι καὶ φιλεῖν. ἃ γὰρ παρὰ τῶν ἄλλων ἀμήχανα ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ ἀδύνατα, δυνατὰ μᾶλλον εὑρήσεις ἐν ταύτῃ ὡς καὶ τὰ ἀδύνατα δύνασθαι. ἐπεὶ καὶ σύντροφος καὶ σύνδεσμος καθέστηκεν πάσης σοφίας καὶ φιλοσοφίας. αἳ διό ταῦτα οἶδασι, τὸ, μετρίας διαθέσθαι τὴν εὐταξίαν, καὶ εὐσχημοτάτου τὴν συμφορὰν, οἷον ἡμεῖς θαυμάσια ἐπεπόνθημεν εἰ καὶ ὁ θεὸς οὐκ εἴασεν ἡμᾶς πειρασθεῖναι, παρ' ὃ οὐκ ἠδυνάμεθα. ἐῤῥωμένος μοι διαβιώης, ἐῤῥωμένος δὲ ἀλληλέν δετος ἀρχιερέων κορωνὶς καὶ σοφῶν ἀκροθήνιον, ἐμοὶ

γὰρ κα-

ἢ κατὰ πάντα παραιδεσιμώτατε δέσποτα, καὶ καταξιῶ εἰ μὴ ἀπαξιῇς, μὴ λῆγε τοῦ γράφειν. ἴσθι γὰρ ὡς οὐκ ὀλίγης τίς παραμυθία, ἡμῖν τῆς πάντοθεν ἀπαραλήπτου ἐκ τῶν σῶν σοφωτάτων γραφῶν (τῶν ὡς ἄλλο κέρας ἀμαλθείας τό τε) ἢ νῦν καὶ ἀεὶ ἐπιρρώννυε ἡμᾶς ταῖς πρὸς θεὸν εὐπροσδέκτοις ἐντεύξεσιν.

Τοῦ αὐτοῦ.

Τοῖς πανιερωτάτοις καὶ θεοφιλεστάτοις σοφωτάτοις τε καὶ λογιωτάτοις ἀρχιερεῦσιν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς κυρίῳ γαβριὴλ τῷ φιλαδελφείας καὶ κυρίῳ μαξίμῳ κυθήρων τῷ μαργουνίῳ, ὁ ταπεινὸς ἱππόλυτος ἐπίδοσιν πνεύματος ἁγίου.

ΤΡέχει μὲν πᾶς εἰς τὴν ἄνω βοήθειαν ἐφ' οἷς καὶ χρήζει δεόμενος, οὐ γάρ ἐστιν ὅστις οὐ δέεται. οὕτω γὰρ τὰ καθ' ἡμᾶς σαφῶς οἰκονομεῖ καὶ πλέκει ἡ πρόνοια, ἵνα πᾶς τις ἐξ ἑαυτοῦ μανθάνων, ὁποιόν ἐστι τὸ, δεέσθαι αὐτὸς ἐπ' ἄλλων καὶ ἄλλων δεόμενος, δεκτος εἴη τῷ δεομένῳ, ἐκ τῶν καθ' αὐτὸν τ' ἀλλότριον στοχαζόμενος, καὶ ἀρκεῖ ἐπὶ τῆς εἰκόνος ταύτης ἐᾶσθαι τὸν λόγον, νοήμασι καὶ οἰδήμασι λόγων καὶ ἀρχιερέων κανόσι, σταθμασι, καὶ κορωνίσι λόγον ὑποσημαίνων συμβολικόν. νόει γάρ φησιν ὁ πίνδαρος, ἔνθεν φέρετε τὴν εἰκόνα ὑμεῖς θεσπεσιώτατοι, οἱ πολλῶν ὑπερέχοντες, καὶ εἰ καὶ πάντων εἴπω, οὐκ ἂν ἁμαρ-

μαρτάνω, κατάγε τὴν ἀξίαν, καὶ ἐντελέχιαν τῆς σοφίας ποσότητάτε, καὶ ποιότητα τῆς ὑψηλοτάτης φιλοσοφίας, καὶ χρήζουσιν ἡμῖν ἐνταῦθα, βοηθεῖοιτ᾽ ἐκ τῶν αὐτόθι. οἶμαι δ᾽ ὅτι ἡ πρός με βοήθεια, καὶ πρὸς τὴν ἡμετέραν σεμνοπρεπειότητα διαβήσεται, καὶ ἄλως, ἵν᾽ ὃ ἂν, καὶ αὐτοὶ χρήζηται ἐκ λαπτυχοῦντες τῷ δέεσθαι. ᾧ γὰρ μέτρῳ μετροῦμεν ἀντιμετρεῖσθαι παρὰ θεοῦ διδασκόμεθα, χρῆσθαι τοιγαροῦν ἐν καιρῷ τῷ ἐν δέοντι ὑπὸρ ἀδελφοῦ τῇ δυνάμει κατὰ τὴν βέλησιν, ὡς ἂν δυναμοδύναμις ἡ δύναμις γένοιτο, ὡς ὁ ἀριθμητικὸς ἀνὴρ ἰσχυρίσαιτο. ὁ γὰρ τὸν τετράγωνον ἀριθμὸν καθ᾽ ἑαυτὸν πολλαπλασιάζων, ποιεῖν τὴν δυναμοδύναμιν.

Ἔρρωσθέμοι καὶ εὐβιώοιτε, πατέρες καὶ ἀδελφοί, εἰ μὴ ἀπαξιῆτε αἰδεσιμώτατοι οἱ αὐθέντες καὶ δέσποται πανιερώτατοι, χαριζόμενοί μοι, καὶ ὡς ἐγὼ θέλω, θέλω δὲ ὡς αὐτὸς ἐπ᾽ ἐμαυτῶν, ζωὴν ἢ ὑμῖν καὶ τὴν κατὰ κόσμον εὐετηρίαν πάλαι προσεπηυξάμην. τὸν ἡμέτερον ἀνεψιὸν νικόλεων τὸν ἀνδρειόπουλον συνίστημι ὑμῖν ὡς ἐμαυτὸν, τὸν οὐτιδανὸν ἐν χριστῷ ἀδελφὸν ἡμῶν. πάντες οἱ ἡμέτεροι δὲ ἡμῶν πάμπολλα προσαγορεύουσι τὴν ἡμετέραν τελειότητα, καὶ γονυκλιτῶ τὰς τὸ δεσποτικὸν σῶμα αἰρούσας παναλαβῶς κατασπάζονται.

Μεμακτηριῶνος, δέκα ἐπὶ τρισὶ φθίνοντος.

Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως φιλαδελφείας κυρίῳ γαβριὴλ τῷ σεβήρῳ νικηφόρος ἱερομόναχος ὁ χαρτοφύλαξ αὔξησιν θείου πνεύματος.

ΟΥ παύεται ἡ κακία τοὺς ἑαυτῆς ὑπουργοὺς κατὰ τῶν τὴν ἀρετὴν μετιόντων διερεθίζουσα πᾶσι τρόποις κακώσειν τούτους καὶ ἣν ἔχουσι πρὸς πάντας ἀγαθὴν ὑπόληψιν σμικρῦναι μηχανομένη, οὐ φέρουσα τούτους δι' ἀρετὴν εἰς ὕψος ὄντας ὁρᾶν, εἰς ὅπερ αὐτῇ διὰ πονηρίαν ἀναβῆναι οὐ δυνατόν. τοιοῦτον τι περὶ σὲ τὴν τιμιωτάτην μοι κεφαλὴν ἔναγχος συμβεβηκέναι πυθόμενος καὶ λελύπημαι σφόδρα καὶ ἥσθην τὰ μέγιστα, τὸ μὲν, τὴν τῶν διαβαλλόντων ὀδυρόμενος ἀπώλειαν, τὸ δὲ, σὲ τὸν διαβληθέντα λαμπρότερον τανῦν ἢ πρότερον ἀναφανῆναι μεμαθηκώς, ὥστε ἐξεῖναι μοι λέγειν ἀπεναντίας τῷ σοφῷ σολομῶντι, ὅτι συκοφαντία ἄνδρα οὐχὶ ταπεινοῖ, ὡς αὐτὸς διακελεύεται, ἀλλ' ἀνυψοῖ, ὡς ἐπὶ σοὶ γεγονὸς τεθεώρηται. χαίρω τοιγαροῦν καὶ συγχαίρω σοι, πανιερώτατε δέσποτα, τῆς τοιαύτης κατὰ σοῦ τό γε νῦν ἔχον σκευωρηθήσης διαβολῆς παρὰ τῶν μὴ φοβουμένων τὸν κύριον ἀνωτέρω φανέντι. πῶς γὰρ οὔ; τὴν σὴν τιμὴν κοινὴν εἶναι παντὸς τοῦ γένους ἡμῶν τοῦ ποτὲ μὲν περιφανεστάτου, τανῦν δὲ καὶ λίαν δυστυχεστάτου τυγχάνοντος λογιζόμενος τὴν σὴν λέγω, τοῦ μόνου σχεδὸν ὑπολειφθέντος ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις σπινθῆρος τῆς ἀρετῆς, καὶ

οἱ·

σίονεῖ ζωτικῆς δυνάμεως τῦ ἀπονεκρωθέντος τοῦ σώματος ἡμῶν τῶν ἐ λήνων. εἴης τοίνυν δι-κητῶν ψυχῇ τε καὶ σώματι, πατέρ μου πανιε-ρώτατε, εἰς τε καλλωπισμὸν κὶ κόσμον τῦ ἡμε-τέρου γένους, καὶ καταρτισμὸν τούτου καὶ πρὸς οὐ-ρανοὺς χειραγωγίαν διὰ τῶν πνευματικῶν ὑπο-θημῶν τε καὶ παραινέσεων, μᾶλλον δὲ διὰ τῶν ἐν σοὶ ὡς ἐν παραδείγματι θεορουμένων ἀνε-ξαλείπτων τῆς ψυχῆς σπουδαίων ἕξεων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. περὶ δὲ τῶν κατ' ἐμὲ. εἰ περὶ τούτων τίς λόγος παρὰ τῇ σῇ ἁγιωτάτῃ, γινωσκέτω σου ἡ ἀρχιερωσύνη, ὡς ἤδη σὺν θεῷ ἀπῆθυ ῥώμης πλέομεν καὶ ἄλλων ἕνεκα ὑποθέ-σεων, ὡς παρὰ τῶν ἡμετέρων πᾶσι καταλε-πτότερον, καὶ πρὸς ταύταις, ἄλλης τινὸς ἀναγ-καιοτέρας, ἣν ἡ πάντα κυκῶσα κὶ συγχέουσα κακία διεπράξατο. διεβέβλητο γὰρ ὁ πάντα κα-λὸς κἀγαθὸς κύριος νικόλαος ὁ γελμάκης πα-ρά τινων πονηρῶν κὶ μισοκάλων ἀνθρώπων, ὡς αὐτὸς εἴη καθηγεμὼν καὶ προδότης τοῖς μεμι-ασμένοις ἀγαρηνοῖς τῆς λήψεως πειρατικῆς τι-νος νηὸς τῦ μεγάλου μαγίστρου τῆς νήσου μελί-της, ὥστε κατ' αὐτῦ κινηθέντα τὸν ῥηθέντα μά-γιστρον εἰς τοσαύτην μεγίστην καὶ ἀνυπέρβλη-τον ὀργὴν, ἀποφήνασθαι μεγίστην ἄξιον ἔσε-σθαι δωρεῶν τὸν ὑπεξαγάγοντα τοῦτον τῆς πα-ρούσης ζωῆς, οὐ τὸ μὲν ἕτερον τῶν ὄντων κατὰ τὸν μακεδῶνα τοῖς διαβάλλουσι παρασχόντα, τὸ δὲ φυλάξαντα τῷ διαβαλλομένῳ, ἀλλ' ἄμ-φω ταῦτα τοῖς διαβάλλειν ἐθέλουσιν ἀκάραια

πα-

παραχωρήσαντα. τούτου τοίνυν ἕνεκα ἀξιοῦμέν
σου τὴν πανιερώτητα ἐνδείξασθαι τὴν πρὸς πάν-
τας εἰθισμένην σου καλοκἀγαθίαν καὶ εὔνοιαν
πρὸς τὸν διαληφθέντα κύριον νικόλαον, συνι-
στῶσαν τοῦτον τῇ ἐκλαμπροτάτῃ γερουσίᾳ τῶν
ἐνετῶν ἄνδρα χριστιανικώτατον καὶ εὐσεβέστατον
καὶ τὰ πρὸς τοὺς χριστιανοὺς πιστότατον ὁμοῦ καὶ εὐ-
νοικώτατον, αἰτήσασαν τε γράμμα παρ' αὐτῶν
δηλοῦν τὴν ἣν ἐνεδείξατο πρὸς αὐτοὺς τῷ τῆς μά-
χης καιρῷ εὔνοιάν τε καὶ προαίρεσιν ἀγαθὴν διά-
τε σιτηρεσίου ὅτι πλείστων κομιζομένων παρ' αὐ-
τοῦ δι' ὁλκαδίου ἰδίων ἐς κρήτην, καὶ ἄλλων ἀγ-
γελιῶν ἀναγκαιοτάτου εἰς προφυλακὴν τοῖς πι-
στοῖς, ὡς ἐπίσταται καλῶς ὁ γαληνότατος πρίγ-
κηψ, καὶ οἱ πλείους τῆς ἐκλαμπροτάτης αὐ-
τοῦ γερουσίας, ὅ, τε ἐκλαμπρώτατος κύριος ἰά-
κωβος ὁ φωσχαρίνης, καὶ ὁ ἐκλαμπρότατος
κύριος λουκᾶς ὁ μικέλλας. περὶ οὗν τούτων ὡς ἐκ
προσώπου ἰδίου τοῦ ῥηθέντος κυρίου νικολάου ἐ-
πιστέλλω σοι, δέσποτά μου πανιερώτατε, σὺ δὲ
ὡς νουνεχής τε καὶ περὶ ταῦτα πρακτικώτερον
ἔχων, οἰκονόμησον τὸ βέλτιον, ὥστε ἣν πρὸς
αὐτὸν ἔχων διατελεῖς εὔνοιαν καὶ ἐν χριστῷ φι-
λίαν καθαρητέραν ἀναδεῖξαι διὰ ταύτης σου τῆς
συνδρομῆς, καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν ἐκλαμπροτάτην
γερουσίαν τῶν ἐνετῶν τούτου συστάσεως ἔρρωσο,
δέσποτά μου πανιερώτατε, μεμνημένοι καὶ ἡμῶν ἐν
ταῖς πρὸς θεὸν ἱεραῖς σου ἐντεύξεσιν.

Τὰ γράμματα ἀποσταλθήτησαν ἐς ῥώμην εἰς
τὸν αἰδεσιμώτατον καρδυνάλιν μουντάλτον ἐ-

πίσκοπον τῆς καθ' ἡμᾶς σεβασμίας μονῆς· ἀπὸ Ζάρας, ἐν ἔτει ἀπὸ χριστοῦ γεννήσεως, ͵αφπθ' ἐν μηνὶ ἰουνίου ά

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ παναγιωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφείας κυρίῳ γαβριὴλ, εὐπράττειν.

Καίπερ μέχρι θανάτου διὰ θαλάσσης καὶ ξηρᾶς ἐκινδυνεύσαμεν, δέσποτα ἅγιε, λοιπὸν δόξα τῷ θεῷ τῷ παιδεύοντι καὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους αὖθις ἀναδεξαμένῳ δι' εὐχῶν σου ἁγίων, εἰ μὲν γὰρ ἀριθμῆσαι θέλω τῶν εὐεργετημάτων αὐτοῦ, ἐπίλειποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, τοίνυν τὸ μὲν τμῆμα τῆς ἐξευωνύμου χειρὸς ὡς οἶδας, ἄχρι τοῦ νῦν καιριώτερόν ἐστιν. καὶ γὰρ τὸ ὀστοῦν τῆς σιδερωστίας κεχωρισμένον ἦ, καὶ ἐς ἀεὶ πιέζουσί με οἱ πόνοι καὶ ἀναθαρρεῖν οὐκ ἐῶσιν, μόνον αἱ παναγίαι σου εὐχαὶ γένοιντο ἀλεξιτήριαι. περὶ δὲ τῆς ἐμῆς ἐπισκοπῆς οὕτως ἔχουσιν. τινὲς πρεσβεῖς τῶν κεφαλλιώαιων ἀναγκαζόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῶν, ὥρμησαν καθ' ἡμῶν, φάσκοντες πρῶτον, ὅτι χρόνου πολλοῦ παρεληλυθότος, καὶ οὐδείς ποτε τῶν ἐπισκόπων τῆς κυθηρίας παρεγένετο, εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ. δεύτερον μηδενὶ τῶν κρητῶν δεῖ με καὶ ἔξεστι χειροτονεῖν, καὶ ἄμφω ἐκ πάλαι φασὶν ἔλαβον δι' αὐθεντικοῦ προστάγματος, καὶ ταῦτα οὐχ οἷόν τε ὡς ἔχειν, τούτου ἕνεκεν κωλύουσιν ἡμᾶς ἀπιέναι εἰς τὸν θρόνον, ὃν

τὸ

τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ μέσε τῆς σῆς πανιερώτητός μοι ἐδωρήσατο, περὶ ὧν τις τῶν χειςιανῶν ἐνόμισέ ποτε τοιῦτον παρανομώτατον ἐπιχείρημα, ὅτι εἷς ἐπίσκοπος κρατεῖν καὶ ἐξεσιάζειν θρόνῳ τεσάρε καὶ παροινορίας, κεφαληνίας, ζακύνθε, κυθηρίας, καὶ κρήτης, ὅπερ ἐςὶν ἔξω τῶν κανόνων τῆς καθολικῆς καὶ ἀποςολικῆς ἐκκλησίας, λοιπὸν τίνα ἂν δίκην ἀξίαν κομίσαιτο, ὧν εἰς ἡμᾶς εἰργάσατο καὶ ποιεῖ, ὅμως ἀνατίθειμι τὰ πάντα θεῷ. τῷ παντεπόπτῃ.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ ἀνδρὶ, καὶ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφείας κυρίῳ κυρ᾽ ὼ γαβριὴλ τῷ ὑπερτίμῳ εὐτελὴς ἱερομόναχος ἰωάσαφ ὁ δαρυανὸς εὐπράττειν.

Ἡ Δέως νὴ τὸν φίλτον, φίλτατε, καὶ δεξαίμην ἂν σὸν γράμμα δὶ ἀμφότερα, ὅτι καλὸν, καὶ ὅτι παρά σε, ἀπὸ δὲ τῆς χαρᾶς ταύτης ἀπεςερήθην, ἰδοὺ πέμπω ἐγὼ τὸ γράμμα τουτί. εἰ δ᾽ ἀνειμένως ἔχω καὶ ἀφελῶς, καὶ ὡς ἐκ ἂν ἀρέσκοιτό τις τῶν σοφωτέρων ὁρῶν, (πόῤῥω δὲ εἰρωνίας ὁ λόγος) μή μοι τῷ ἀχρείῳ ἀχθηθῇ, ὦ σοφώτατε ἄνερ. οἶδα γὰρ καὶ τὴν ἐμὴν πρὸς τὸ γράφειν ἀσθένειαν, οἶδα καὶ τὴν σὴν εὐφυΐαν καὶ ἀκρίβειαν, ἀλλὰ καὶ ἕτω πέπομφα τὸ γράμμα, μηδὲν ἀναβαλλόμενος. τίνι θαῤῥήσας τῷ τε δεξαμένου τρόπῳ, πε-

φυκότος μὲν, εἴ τι καλῶς εἴργασθαι, οὐκ ἀποστερεῖν ἐπαίνων. εἰωθότος δὲ καὶ τοῖς ὡς ἑτέρως ἔχουσιν, ἐπάγειν μὲν κατὰ δύναμιν τὴν διόρθωσιν, κατηγορεῖν δὲ καὶ φανεροῦν πρὸς οὐδένα τὴν ἁμαρτίαν, ἰατροὺς ἐν τούτῳ ζηλοῦντος τοὺς περὶ τὰ τῶν ψυχῶν ἄκη θεραπεύοντας, ἀλλ' οὐ τοὺς ὑλικοὺς τούτους καὶ περὶ τὰ σώματα στρεφομένους, οἳ κἂν τὸ βραχύτατον νοσημάτων ἢ τραυμάτων τύχωσι καταδήσαντες ἢ θεραπεύσαντες ἐμπομπεύουσι τῷ πραχέντι καὶ πάσαις ἀκοαῖς ἐνοχλοῦσι, τὴν περὶ θεραπείαν δεινότητα διηγούμενοι, ἀλλ' ἰδοὺ πέπομφα τὸ γράμμα τοῦτο πρὸς τὴν σὴν σεμνοπρέπειαν, πέπομφα δὲ οὐχ ἑκὼν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς κατὰ θεὸν ἀγάπης τυραννηθείς. τετυράννημαι δὲ οὐκ ἄκων, ἀλλ' ἑκουσίως, ὡς συμβαίνειν ἐντεῦθεν καὶ αἴνιγμα εἶναι, καὶ λέγεσθαι τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἑκουσιοακούσιον, ἀλλὰ δέδοικα, μὴ πταίσματά τινα ξυνῶσι τῷ γράμματι τούτῳ. τὸ δὲ καινὸν, εἰ πταῖσαι συνέβη μοι εἴτε τῷ ἐπιλελῆσθαι, εἴτε τῷ ἀπροσεκτῆσαι, εἴτε τῷ τι πάθειν ἕτερον, οἷς εἰκός ἐστι πάσχειν ἀνθρώπους ὄντας ἡμᾶς. ἀλλ' ὥσπερ ἐγὼ, τὸ μὸν μέρος, θεσμὸν φιλίας πεπλήρωκα κατὰ δύναμιν. οὐ γάρ μοι ἔξεστι τοῖς ἀριστοτελικοῖς ἐγκύπτειν λαβυρίνθοις. ἄλλων γὰρ ἄλλων, ἢ τῶν ἐμῶν ἐπαίνων ἐδέησε πρὸς τὸ σὲ ἐπαινεῖν, οὕτω καὶ σὺ, τίμιε πατὲρ, τοσὸν ἐκπληρῶν φάνηθι, καὶ ἀμοιβαίοις ἡμᾶς καθιλάρινον σοῖς γράμμασι. καὶ γὰρ χαρίζῃ τὰ μέγιστα

ὅτι

ὅτι εἴπερ μοι τὰ χρύσεα προσέπεμψας πάλαντα, οὐκ ἂν οὕτως ἀσμενέστερον εἶδον ὀφθαλμοῖς, ὡς σὰ γράμματα. πλουτῶν ὄντως σου, πανιερώτατε πατὲρ, ἀναπλουθεὶς οὐ τὸν ῥᾴδιον καὶ ἐπίκηρον, οὐ τὸν φιλοῦλον καὶ φιλόσαρκον, ἀλλὰ πλοῦτον ἀληθῆ, διʼ οὗ τοὺς πιστοὺς ἐπιδεῖς τῇ μελισταγεῖσου γλώττῃ, διʼ οὗ ἡδονὴν ἐνοικίζεις τοσαύτην τοῖς τῶν σῶν λόγων ἀκούουσιν, ὅσον οὐδὲ αἱ σειρῆνες ἐκεῖναι τοῖς πλέουσι ξυγγενέσθαι σοι δἰαὖθις καὶ ξυζῆσαι σὲ σὺν ἡμῖν τοῖς σοῖς τέκνοις, οὐ πρὸς ἡμῶν, ἀλλὰ πρὸς θεοῦ τοῦ τὰ πάντα ῥαδίως τελεσφοροῦντος, ἀλλὰ δίωκε καὶ σὺ τίμιε πατὲρ, καὶ πράττε ἣν βούλῃ ὁποῖόν σοι ἐστὶν αἱρουμένῳ, καὶ αὖθις μὴ δίωκε, εἰ τοῦτο νικῶ παρά σοι. ὡς ἡμεῖς γε καταδεξόμεθα μάλα ἀσμένως τὴν παρὰ σοῦ ψῆφον, ὁποῖα ποτʼ ἂν ἡ πλὴν ὅπως ὅπερ ἐπὶ τοῖς παροῦσι ποιῆσαι κρινεῖς, ἔχειεν καὶ ἄλλοι συνεπαινεῖν. καὶ περὶ μὲν τούτων ἅλις. ἀγαπῶης δὲ ἡμᾶς οὕτω τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον, ὦ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, μεταβάλλων σαυτὸν τῆσδε τῆς διαθέσεως ὑπʼ οὐδενὸς μηδὲ ποτε, ἀλλʼ ὁ αὐτὸς μένων, λέγε τὸ θεσπέσιον ἐκεῖνον εἰπόντα τὸ, ἐγὼ ὁ αὐτὸς εἰμὶ καὶ οὐκ ἠλλοίομαι. ἀλλʼ ἐφάπτοι τόσον τῆς ψυχῆς κύριος ἐπὶ τὴν διοδευτὴν σε διὰ παντὸς τῶν ἑαυτοῦ δικαιωμάτων ἰθύνων ὁδὸν, ἐν ᾗ καὶ τοῖς πορευομένοις, ὡς ὁ μέγας λέγει δαβὶδ, τὸ ἑαυτοῦ σωτήριον δείκνυσι. ταῦτα εὔχομαι, ταῦτα καὶ ἐκπληροίη θεὸς, καὶ παρέξοι σοι ὅσα εἰς ἁγιασμὸν καὶ θέωσιν τῆς σῆς ψυ-

ψυχῆς, καὶ ὅσα εἰς ὑγείαν τοῦ σκήνους καὶ εὐεξίαν, ὡς γένεσθαι, λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ ἀρεταῖς, τῶν παρὰ πᾶσι ᾀδομένων γενναίων ἀνδρῶν ὁμόζυγον ὄντα καὶ ὁμότιμον. Ἔρρωσο. ἀπὸ τῆς Κρήτης βοηδρομιῶνος τετάρτῃ φθίνοντος, καὶ τὸ ͵αφπθʹ ἔτος τῆς ἐνσάρκου τοῦ σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας.

Γαβριὴλ τοῦ φιλαδελφείας.

ΤΟ μὲν διαβάλλειν ἀπὸ τοῦ κακῶς ποιεῖν, δαιμονίου πνέοντι ἐστὶ θεσμῶν καὶ ἔχθρας ζυφὴ καὶ μίσους ὑπέκαυμα. τὸ δὲ διαβάλλεσθαι ἀπὸ τοῦ καλῶς ποιεῖν καὶ εὐεργετεῖν, κυρίου ἐστὶ ἐπίταγμα τοῦ σωτῆρος, οὕτω τοίνυν κἀμοὶ συνέβη, παναγιώτατε δέσποτα, τῷ πολλάκις καὶ ἐν πολλοῖς. τῷ τῆς κυθηρίας δὲ ἵν' οὕτως εἴπω ἐπισκόπῳ εὐεργετήσαντι καὶ ἐπικουρήσαντι, ὅς ἐφ' οἷς νῦν ἔδει ἀνταμείψασθαι συκοφάντας ἐπὶ τῶν ἐνθάδε ἀφορίσαι προείλετο. ἀλλ' οὐ κατασκοπὸν γέγονε τὸ ῥαδιούργημα, μᾶλλον δὲ τοῖς μὴ εἰδόσιν ἑαυτὸν, ἐμφανῆ ποιοῦντι κατέθετο. τοιγαροῦν ἴσθι μὲν ἡμᾶς, παναγιώτατε δέσποτα, οὐ συκοφαντεῖν μεμαθηκότας, τηρεῖν δὲ τὴν γλῶσσαν καθαρὰν κατηγορίαν ὡς οἷόν τε, καὶ μάλιστα. τὸν δὲ μαργούνιον συκοφαντεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν ἀδύνατον, ἢ μομφήν τινα κατ' αὐτοῦ διεγειρομένην εὑρεῖν, αἰτιαθῆναι δὲ αὐτοῦ τὴν προαίρεσιν, καὶ τὴν αὐτοῦ

κα-

κατεστέλλεσθαι προπέτειαν οὐκ ἀρνούμεθα. πῶς
γὰρ οὐκ ἔδει, ἀρνητὰς κυρίου ἐπὶ τῶν ἐκεῖ σε
τό τε καλέσαντα ἡμᾶς. οἳ τὰ μέγιστα ἠξίουν τὴν
ὅπως δήποτε αὐτῷ γεγραμμένην κατά τινος φρά-
ρου γραφὴν μὴ ἐπιστεῖλαι. παρ' αὐτοῖς δὲ ταύ-
την ἐᾶσαι, σκέψεως καὶ ἐξακριβώσεως ἕνεκα.
μυρίαις γὰρ ἀνωμαλίαις περιεπέσαμεν ἄν, καὶ
γέλωτα τὸν οὐ τυχόντα παρὰ τῶν κρατούντων, ἂν
μὴ σιγῇ τὸ πρᾶγμα καὶ ὡς τυχὸν διέλθωμεν,
οἱ σὺν ἐμοὶ τότ' ἐβόων ἀδελφοί, ὁ δὲ τῇ λα-
τίνῳ διαλέκτῳ τάχα φυσιούμενος, ἢ καλύψαι
πειρώμενος οἵαν πάλαι περιειλημμένος ὢν αἰ-
σχύνη, ὑπερασπίζαν αὐτοῖς, καθ' ὧν ὑπισχνεῖ-
ται ἀποδεῖξαι ὅτι ἡ προσθήκη καλῶς γέγονε,
καὶ ὅτι πρεπόντως προσετέθη, καὶ ὅτι ἐδύναντο
προστεθεικέναι αὐτήν. οὐκ ἐς νοῦν ὅλως βαλ-
λὼν οἷα τὰ παρ' ἡμῖν, ὅτι ἀσθενῆ καὶ τῆς ἀ-
παρρησιάστων, καὶ ὅτι τὰ τῆς ἐνταῦθα ἐκκλη-
σίας κινδυνώδη, τοίνυν καταλέγξαμεν αὐτὸν
ὡς εἴρηται μήτε τὰ τῶν γραικῶν μήτε τὰ τῶν
λατίνων φρονοῦντα οὐκ οἰκοθέντι διεγείραντες,
ἀλλὰ τοῖς αὐτοῦ λόγοις τε καὶ ῥήμασι κατ' αὐτοῦ
ἠκοντίσαμεν. καὶ οἷα ὁ γενναῖος ἐνδομυχῶν εἶ-
χε καὶ διετήρει, τοῖς ἐκεῖ τότ' ἐμφανίσαμεν.
τὰ γὰρ τῆς καρδίας κρύφια, παναγιώτατε δέ-
σποτα, διὰ τῶν χειλέων καταλαμβάνεται, καὶ
τὰ τοῦ νοὸς ἡ χεὶρ διὰ τοῦ καλάμου ἐκκυρύττει.
ταῦτα πάντα τοιγαροῦν ἡ σὴ παναγιότης, διε-
ξοδικώτερον θεάσοιτο ἐν ταῖς πρὸς αὐτὴν ἤδη
πεμπομέναις αὐτοῦ γραφαῖς, καὶ ἂν μὲν καλῶς

 γε-

γέγονεν ἡ προσθήκη, καὶ πρεπόντως ἐπροσετέθη ἐν τῷ συμβόλῳ, σύμφωνα τῷ μαργουνίῳ ἡ σὴ σὺν τῇ ἱερᾷ συνόδῳ σοι συνομολογεῖ παναγιότης καὶ συνκυροῖ, γράψειας ἡμῖν ὅσον τάχος τοῦτι τὸ εὐαγγέλιον τοῖς τὴν τῆς ἐκκλησίας ἕνωσιν ὑπερφυῶς εἰ ἂν ἐπιθυμοῦσι ἰδεῖν ἂν δ' ἄλλος τὰ περὶ αὐτὴν ἐννοεῖν, τοὺς πλημμελεῖς περιστέλλειν τὸ φρόνημα ποίησον, καὶ μὴ ὀρθῶς ἀλλὰ παραλόγως αὐτοῖς ἐγράφη ἃ ἐγράφη, διάτε γραφῆς καὶ ζώσης φωνῆς ἐνέτειλε. ἡμῖν δ' εὐχὴν καὶ εὐλογίαν τοῖς μὴ σεσηπόσι μέλεσι πεμψοιας. καὶ γὰρ τοῖς γνησίοις καὶ θερμωτάτοις τέκνοις ἑαυτοὺς ξὺν θεῷ τῆς ἀνατολικῆς εἶναι ἐκκλησίας θαῤῥοῦμεν ὑπὲρ ἧς καὶ πάλαι καὶ νῦν καὶ εἰς τὸν ἐσόμενον χρόνον, καὶ αὐτὸ τὸ ζῆν προτιθέναι ἀναμφιβόλως προαιρούμεθα. ἔῤῥωσο, παναγιώτατε δέσποτα, τοῦ σοῦ δούλου μνημόνευε γαβριὴλ ἐν ταῖς πρὸς τὸ θεῖον ἐντεύξεσιν, ἐξ ἐνετιῶν αφϛ σεπτεμβρίου ιε.

Δοῦλος τῆς σῆς παναγιότητος

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

Τοῦ αὐτοῦ.

ΤΟ θεσμοὺς μὲν τηρεῖν ἀγάπης, ὅρια δὲ διαλύειν ἔχθρας ὑπὸ τῆς σῆς νουθετεῖσθαι

θαι ἡμᾶς παναγιότητος, ἐ δεσποτικὸν μόνον ἀλλὰ καὶ παξικὸν τὸ ἐπίταγμα, παναγιώτατε δέσποτα. διὸ καὶ ἀπὸ πρώτης ἀφετηρίας ὡς λόγος, πεισθῆναι αὐτῷ ἔδει, καὶ ἔργῳ διανύσαι τὰ ἐντελόμενα, εἰ καὶ παρ᾽ ἐμαυτῷ νὴ τὴν σοφίαν αὐτὴν, οὐδὲν σύνοιδα ὅσον τὰ κατ᾽ ἐμὲ, κατὰ τὸ νῦν ἐνδομιχῶνος κυθήρων. ὃς ἐπὶ τοσοῦτον ἀπαχθείας ἐλήλυθεν, ὡς καὶ συκοφάντας αὐτοῦ, καὶ μέχρι τῆς σῆς παναγιότητος ἀποφημίζων ἡμᾶς, οὐκ ἐπαύσατο. ἀγνώμων φανεὶς ὁ τάλας ἐκείνῳ ὑφ᾽ οὗ πολλάκις ἐ λόγῳ τὰ μέγιστα εὐεργετήθη. ἐπεὶ δὲ ἀφορισμόν τινα οὐκ οἶδ᾽ ὅπως, ἀπολυθέντα τὸ τὰ πρὸς τὴν εἰρήνην παροτρῦνον προσεπέφερεν, ἣν ἄρ᾽ ἀνάγκη τὰ πρὸς αὐτὴν ἀναβάλλεσθαι, μέχρις ἂν οἱ ἀδίκως τῷ ὄντι ὑπὸ τοῦ καλοῦ ἐπισκόπου διαβληθέντες ἑαυτοὺς μὲν ἀθώους καὶ ὀρθοῦ λόγου φύλακας, καὶ τῆς ἀληθείας ὑπερασπίσας, καὶ ὃν εἶπον κατ᾽ αὐτοῦ οὐ συκοφαντικῶς ἀλλ᾽ ἐλεγκτικῶς τε καὶ παναληθῶς, παῤῥησίᾳ διαφημήσαντας, καὶ ἐξ ὧν ὁρμηθεὶς κατὰ γραικῶν καὶ λατίνων ὑποχνεῖται ἀποδεῖξαι, τὴν λαβὴν λαβόντας, τοῖς ἐνταῦθ᾽ ἅπασιν ἐναργῶς ἐμφανίσωσί τε καὶ ἀποδείξωσιν. οὐ γὰρ περὶ χαλκοῦ λέβητος ὁ ἀγὼν αὐτοῖς δέσποτα, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τῆς σοφῶν τιμῆς, ἣν οὐχ ἧττον οἱ νοῦν ἔχοντες αὐτῆς ἔχοι τῆς ζωῆς, τὸν δὲ μαργούνιον οὐ μόνον ὅτι κρατίζειν, εἰ καὶ ὁ λόγος ἐκ ἐπὶ πάντα τῶν ἐκεῖσε, ἀλλὰ καὶ προσποιεῖσθαι μηδὲν νῦν εἰδέναι, ἅπερ προέγνω, καὶ

μὴ

μὴ θέλων ὁμολογεῖν ἃ γέγραφε. καίπερ ταῦ-
τα ἐπίφερον ἦν τὸ χαρτίον, καὶ τοῦ γράψαντος
καταβοὰν τοῖς ὁρῶσι περιέχει δικαιοσίαν. ταῦ-
τα τοίνυν ἡ σὴ παναγιώτης ἀκριβῶς σκεφθεί-
η, ἐν ταῖς πρὸς αὐτὴν ἀντιγραφείσαις αὐτοῦ
γραφαῖς, ὧν τὴν μὲν ἑλληνικῶς γραφεισαν σῶ-
αν, τῆς δὲ ἰταλικῶς, τὸ μέρος π . . ὁ . οὗ
ἑρμηνεύσαντες ταύτῃ ἀποσέλομεν,
ἐξ ὧν κατὰ τῶν ἀθλίων γραικῶν, φεῦ τῆς δυσ-
τυχίας, ὅτι ἡ προσθήκη ἡ ἐν τῷ συμβόλῳ
καλῶς γέγονε, καὶ ὅτι πρεπόντως προσε-
τέθη καὶ ὅτι ἐδύναντο ταύτην πρὸς τεθηκέναι,
τοῖς ἐνταῦθα γαληνοτάτοις τὸν καλὸν κἀγαθὸν
μαργούνιον γνώσῃ, καθυποσχνούμενον ἀπο-
δεῖξαι. πρὸς δὲ κἀμὲ προσβιάζονται, τῷ αὐ-
τοῦ ὑπείκειν βουλήματι, τῷ τοῖς λατινοις λέ-
γειν τὴν ἀλήθειαν ἐμφανῆσαι, καὶ ἄλλα τινὰ
ὑποκειμένον δολερῶς ταῦτα μέν εἰσι τῷ μαρ-
γουνίῳ ποιηθέντα, ἀφ' ὧν ἡμᾶς τὰς ἀφορμὰς
λαβόντες, οὔτε τὰ τῶν λατίνων φρονεῖν ἐπὶ
τῶν ἐκεῖσε καθαιρεθέντων ἐκαλέσαμεν, αὐτὸς
κἂν τοῦτο νὴ τὴν ὄντως ἐνυπόστατον σοφίαν τοῦ
πατρὸς αἴτιος ὤν. μὴ ὁμολογεῖν γὰρ τὸν κύ-
ριον ἔμπροσθε τῶν ἀνθρώπων ἡμᾶς αὐτοὺς δια-
βάλλεσθαι. ὅτι κατά τινος φυχροῦ μὴ πέμ-
ψειν, τὴν αὐτῷ γεγραμμένην γραφὴν, ὅτε γα-
στάλδος καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀδελφῶν ἀδελφι-
κῶς παραινοῦντες οὐκ ἐάσαμεν, τόν τε καιρὸν
καὶ τὸν τόπον ἀποσκοποῦντες μὴ καταθυμὸν ἡ-
μῶν εἶναι   τοίνυν, παναγιώ-

τατε δέσποτα, ὁ μαργούνιος ὑπ' οὐδενὸς ἐσυκοφαντίσθη, αὐτὸς δὲ μᾶλλον τοὺς ἀνθύνους διέβαλε καὶ οὐ λήγει διασύρων, πλὴν ἄν, παναγιώτατε, σὺν τῇ παρ' αὐτῇ ἱερᾷ συνόδῳ τῷ εἰρημένῳ φρονεῖ, καὶ καλῶς τὴν προσθήκην βεβαιαν ἔχειν, τὴν ὅπως δή ποτε προστεθηκυῖαν, ἄν τε τῷ ὁμοούσιον τὸν υἱὸν τῷ πνεύματι δηλῶσαι προσετέθη, ἄν τε τῷ αἴτιον καὶ τὸ αἰτιατὸν ἐμφανίσαι, γράψειας ἡμῖν ὅσον τάχος. καὶ τῷ μὲν τὰς ἀπείρας ὁμολογήσωμεν χάριτας. τὴν δὲ σὴν παναγιότητα, λίθον ἀκρογωνιαῖς μετὰ χριστοῦ, ἥτε δόσις ἅπασα κἀγὼ, τοῖς ὑπὸ τὴν ὑφήλιον ξ̓ανῶς ἀνακηρύττειν καὶ λαμπρῶς διαλαλεῖν οὐκ ἄν ποτε παυσώμεθα, καὶ τῶν μὲν τούτων ἅλις, ἐφιεμένως δὲ ἔχω μαθεῖν, εἰ μὲν ἡ σὴ παναγιότης τὴν περίσκεψιν μέλλει ποιῆσαι τῆς δισσοῦ

καὶ τὰς ἁγίας αὐτῆς κατασπάζομαι χεῖρας, τοίνυν γράψον ἡμῖν τουτὶ τὸ εὐαγγέλιον, τοῖς ἐκμέσης καρδίας αὐτῆς ἰδεῖν προαιρουμένοις, ἔρρωσο, παναγιώτατέ μοι αὐθέντα δέσποτα, αφϛ' σεπτεμβρίου ιβ' ἐξ ἐνετιῶν τῆς σῆς παναγιότητος δοῦλος

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

Υ'Περηυξάμην ἂν τῷ ὄντι, παναγιώτατε δέσποτα, κἀμοὶ πτέρυγας περιστερᾶς δοθῆναι, καὶ πρός σὲ τὸν δεσπότην μου πεπαθήσομαι, καὶ μεθ'

μεθ' ὅσης τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς εὐφροσύνης προσπτύξασθαι τὰς ἁγίας σου χεῖρας, καὶ ἀπολαῦσαι τῆς τῶν ἠθῶν εὐκοσμίας, καὶ τῆς τοῦ φρονήματος μεγιότητος. παιδείαν γὰρ καὶ μάθησιν ὑπὸ τηλικούτων θείων ἀνδρῶν ἀσμένως κομίζειν καὶ λαμβάνειν, εἴπερτις γίνομαι πρόθυμος, ἀλλ' ἐπεὶ δὴ τανῦν τοῦτ' ἐκτελῆσαι ἀδύνατον, τῷ βραχὺ τούτῳ γράμματι, δουλικῶς προσαγορεῦσαι τὴν ἱεράν σου καὶ θείαν κεφαλὴν δεῖν ᾠήθην, τὸν πάντα πόνον ὑπὲρ τῆς τοῦ χριστοῦ ἐκκλησίας, ὥσπερ ἀθλητὴς γενναίως προσυπομείναντα, καὶ θαυμαστὸν κλέος εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον ἄφθαρτον ἀραμένην. τοιγαροῦν δεχθείης τοῦτ' ἀσμένως, καὶ ἡμῶν τῶν οὐδὲ ποτ' ἐπιλαθέσθαι οἰομένων, τῆς μακαρίας σου ψυχῆς ἀχαριστίας μὴ καταψήφειας, οὐ γὰρ τοι ἐκκαιρία τις ἢ δαίμων ὀλέθριος, τῆς εὐτυχίας ἡμῖν ταύτης ἐφθείνησε, τοῦ μὴ κἀμὲ δύνασθαι τοῖς ποθουμένοις σοι συναριθμεῖσθαι, καὶ συγκαταλέγεσθαι, ἀλλ' ἄγε θαῤῥεῖν οὐδείς ἐστιν ὁ κωλύσων με, μὴ ἐλπίδας ἀνεφίκτους ἐλπίζειν, καὶ σχέδον ὅλως ἀπιστεῖν, τῆς σῆς ἥκιστα μετέχειν ἀνυπόπτου εὐνοίας, καὶ μὴ λίαν πρὸς ἡμᾶς φιλικῶς διακεῖσθαι τὴν σὴν παναγιώτητα, καὶ γὰρ εἰ καὶ ἀνιαροῖς ὁμιλεῖ, καὶ περιστάσεσι τῶν ἀλγεινῶν ἐνέτυχε. ἀλλὰ τὴν συνοῦσαν εὐγένειαν, καὶ τὴν συμφυεῖσαν ἀγαθότητα, οὐκ ἄν ποτε ἰσχύσειας ἀποβαλλεῖν ἀτελῆς.

Τοῦ

Τοῦ αὐτοῦ τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

ΤΑ' μὲν ἡμέτερα, παναγιώτατε δέσποτα, μέχρι τοῦ δεῦρο σιγὴν εἶχε, καὶ ἐν ἐρεμίᾳ διῆγεν, ἐπίπερ οὐδεὶς ἦν ὁ κινῶν, ἢ σαλεύων αὐτὰ προαιρούμενος, τὰ δ' ἀπεντεῦθεν καὶ πάνυ μοι δοκεῖ ἀναγκαῖον, τὴν σὴν εἰδέναι παναγιότητα, ὅπως τ' ἔχει καὶ τίνι τρόπῳ διώκεται. τοιγαροῦν ἴσθι, παναγιώτατε δέσποτα, ὡς ὁ τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης ἄκρος ἀρχιερερεὺς, τὰς ἐν τύπῳ ἁπάσας βίβλους τοῖς τὴν αὐτῶν φροντίδα ἔχουσι, καὶ ἐρευνᾶν αὐτὰς καὶ ἀνακαθαίρειν ἐξουσίαν ἔχουσι, μεθ' ὅσης τῆς αὐθεντίας ἐνετείλατο, ἀνακαθαίρειν καὶ διορθοῦν αὐτὰς ἐπιμελῶς. οἱ δὲ τῷ αὐτοῦ ἑτοίμως ὑπείκειν προστάγματι βουλόμενοι ἤρξαντο ἐρευνᾶν καὶ ἀνιχνεύειν τὰ περὶ αὐτὰς πάνυ ἐπιμελῶς. ἐλθόντες δὲ ἐπὶ τὸ βιώδιον τοῖς τοῦ ξαν-θοπούλου ἐνέτυχον συναξαρίοις ἐν οἷς τότε περὶ ἀζύμων, καὶ περὶ τῶν ψυχῶν τῶν δικαίων καὶ ἁμαρτωλῶν εὑρόντες, τῆς ἐκκλησίας οὐ καλῶς ταῦτ' ἔφησαν ἔχειν, οὐ γὰρ τῇ ἀληθινῇ γνώμῃ συνᾴδει. διὸ τὰ μὲν δέονται σαφηνισμοῦ, τὰ δέ γε ἀναμφιβόλως ἀφανισμοῦ. τὴν γὰρ διὰ ἀζύμων θυσίαν οὐ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας μόνον διδάσκαλοι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἁγίαν εἶναι καθομολογοῦσι, φασίν. ὅτι δὲ δῆλον τοῦτο, οὐδεὶς τοῖς πάλαι ἁγίοις καὶ διδασκάλοις λόγος περὶ τούτου ἦν. ὁ δὲ ξανθόπουλος ἰδιώτης ὢν, καὶ οὐδεμίαν ἐξουσίαν ἔχων, ἀλλ' ἀπά-

θει

θει κινηθεὶς τοῦτο τὸ σκάνδαλον τοῖς χριστιανοῖς ἐνέθηκε. καὶ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν δικαίων ψυχὰς αἵ γε ὑπὸ πάντων μαρτυροῦνται ἐν οὐρανῷ εἶναι, καὶ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ καθαρῶς ἐποπτεύειν καθὸ ψυχαί, μέλλουσαι δὲ τελείαν ἀπολαβεῖν τὴν μακαριότητα σὺν τοῖς σώμασιν ἐν τῇ κοινῇ ἀναστάσει, μηδὲν ἄλλο ἔχειν αὐτὰς λέγειν, ἀλλ' ἢ τῇ ἐλπίδι μόνον χαίρειν. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς τῶν ἁμαρτωλῶν ψυχὰς μηδὲν ἄλλο τι μωρίας εἶδος νῦν κεκτῆσθαι, ἀλλὰ τῇ τῶν δεινῶν προσδοκίᾳ λυπεῖσθαι. τούτων τοίνυν οὑτωσὶ ἐχόντων, τὸ μὲν περὶ τῶν ἀζύμων τό, αἰσχυνέσθωσαν λέγων οἱ τὴν θυσίαν ἄζυμον προσφέροντες, ἐξελεῖν ὅλως βούλονται, θελόντων ἡμῶν καὶ μὴ θελόντων. πρὸς δὲ καὶ τό, λέγων χριστιανῶν πάσχα ἐν τῷ πασχαλίῳ καὶ λέγειν αὐτό, ἢ κυριακὸν ἢ ἅγιον πάσχα. οὐ γάρ φασι θέμις λέγειν ὑμᾶς χριστιανῶν νῦν πάσχα μὴ σὺν ἡμῖν ἑορτάζειν βουλομένους. ἔδοξεν ἂν πάντως ὑμεῖς μόνοι χριστιανοί, καὶ οὐχὶ καὶ ἡμεῖς εἶναι τόδε, σαφηνῆσαι ἀναγκαῖόν φασι, τὸ περὶ τῶν ψυχῶν τῶν δικαίων καὶ ἁμαρτωλῶν. ὅτι μὲν τῶν δικαίων οὐ μόνον τῇ ἐλπίδι χαίρειν ἡ ἐκκλησία κηρύττει, ἀλλ' ὅτι καὶ τῆς ἀπολαύσεως μερικῶς μετέχειν αὐτὰς διαῤῥήδην ὁμολογεῖ. τὰς δέ, τῶν ἁμαρτωλῶν οὐ μόνον τῇ τῶν δεινῶν προσδοκίᾳ λυπεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ νῦν μερικῶς τιμωρεῖσθαι. τοίνυν, παναγιώτατε δέσποτα, ὅσον τὸ κατ' ἐμέ, καὶ ἐν ὅσῳ ἡ ἡμετέρα φθάνει γνῶσις, οὐδέν μοι τούτων τῇ ὑ-

γιῇ

γιῇ διδασκαλίᾳ δοκεῖ ἐναντίον. τίς γάρ ἐστιν ἐκεῖνος, ὅς γε τολμήσειε εἰπεῖν, τὴν δι᾽ ἀζύμου θυσίαν μὴ εἶναι, σῶμα χριστοῦ; τῆς αὐτῆς οὔσης ὕλης καὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους, ἐξ ὧν καὶ ὁ ἔνζυμος ἄρτος. τὸ γὰρ μὴ διαφέρον κατά τε τὴν ὕλην, καὶ τὸ εἶδος, πάντως ὅμοιόν ἐστι τῷ ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης καὶ εἴδους πράγματι. τοίνυν καὶ ὁ ἄζυμος ἄρτος ὅμοιος τῷ ἐνζύμῳ. τίς δὲ τὰς ψυχὰς τῶν δικαίων, ἐν οὐρανῷ μὴ εἶναι ἀρνηθείη ποτέ; καὶ καθὸ ψυχαὶ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ ξ ωνῶς μὴ ὁρᾶν. τίς δὲ τὰς τῶν ἀσεβῶν καὶ ἁμαρτωλῶν μὴ τιμωρᾶσθαι ἐν τῷ ἅδῃ καθομολογήσει; τίς δὲ ὁ λέγων ἦν ὡς οὐ βέλτιόν ἐστι τὸ καλεῖσθαι τὸ πάσχα, ἅγιον πάσχα, ἢ χριστιανῶν; πᾶν γὰρ τὸ ἅγιον πάντως καὶ χριστιανὸν, οὐ μὴ πᾶν τὸ χριστιανὸν καὶ ἅγιον. ἆρα βέλτιον τοῦ χριστιανῶν, τὸ ἅγιον λέγειν. τοίνυν ταῦτα πάντα πρὸς τὴν σὴν παναγιότητα, τὰς τῶν ὧδε κρατοῦντας καθικετεύσαντες ἐδεήθημεν, καὶ καιρὸν διορίας δοῦναι ἡμῖν προσαιτήσαμεν οἱ μεθ᾽ ὅσης τῆς ἐφέσεως προσδοκῶμεν, τὴν τῶν εἰρημένων διόρθωσιν. κρεῖττον γὰρ καὶ πολὺ βέλτιον καὶ τιμῆς ἄξιον καὶ μεγαλοπρεπείας, τὸ τὴν σὴν ἐξουσίαν ἀστικῶς, παναγιώτατε, τὰ ἡμέτερα διορθοῦν καὶ σκέπτεσθαι, καὶ κυβερνᾶν καὶ διοικεῖν, ἢ ἕτεροι καὶ ταῦτα ὑποχομένων ἡμῖν ἐξελεῖν ὅσον γε δυνατόν. πᾶν τὸ καθ᾽ ἡμῶν γραφὲν) μὴ δός γάρ φησιν ἑτέρῳ τὴν δόξαν μηδὲ τὰ συμφέροντά σοι, καὶ τὰ ἑξῆς. αἱ δὲ ἅγιαι σου εὐχαὶ ἔσωσαν ἡμῖν ἅπασι φυλακτήριον ἐν βίῳ παντί.

Ἰε-

Ἱερεμίας ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος κωνσταντινουπόλεως νέας ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ἱερώτατε καὶ λογιώτατε μητροπολῖτα φιλαδελφείας ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε πάσης λυδίας, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη σῇ τῇ ἱερότητι, καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος. διὰ τοῦ παρόντος δηλοποιοῦμεν τῇ σῇ ἱερότητι, ὅτι προολίγου καὶ αὖθις οἱ ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας σου φιλαδελφείας κληρικοὶ ἱερεῖς καὶ ἄρχοντες, οἱ μὲν δι᾽ ἀναφορᾶς ἐν ὑπογραφῷ, οἱ δὲ, σωματικῶς παραγενόμενοι, ἀνέφερον πρὸς τὴν ἡμῶν μετριότητα συνοδικῶς προκαθημένην ὅτι εἰ καὶ ἄχρι τοῦ παρόντος σιωπὴν ἦγον, καὶ τὴν τοσαύτην στέρησιν σοῦ τοῦ γνησίου ἀρχιερέως εἶχον καὶ ὑπέμενον, ἀλλ᾽ οὖν πάντα φόβον ἀποτιναξάμενοι, ἠξίωσαν ἡμᾶς ἐπανελθεῖν σε τὸν γνήσιον αὐτῶν ἀρχιερέα, ἐπεὶ δὲ ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ καὶ τῆς καθευρεθήσης ἀρχιερατικῆς συνόδου, διεσκέψατο καὶ εἶδεν, ὅτι ἐὰν καὶ νῦν τὴν αἴτησιν ἀπορράπτιου ἁμαρτάνει ἀλλοτρίαις ἁμαρτίαις καὶ ταῦτα τῶν θείων κανόνων ἐπαναγκαζόντων ἡμᾶς μὲν, μὴ παραθεωρεῖν τὰς εὐλόγους αἰτήσεις, σὲ δὲ ἐπανελθεῖν πρὸς τὴν γνησίαν μητρόπολιν, τούτου χάριν γράφουσα ἀποφαίνεται, καὶ ἐν ἁγίῳ παρακελεύεται πνεύματι, ἵνα ἐξ ἀποφάσεως ἐντὸς διωρισμένου καιροῦ μηνῶν ἓξ ποιήσῃς ἐν τῶν

δίο

δύο τούτων, ἢ ἐπανέλθῃς πρὸς τὴν ἐπαρχίαν σου ἢ διὰ παραιτήσεως ἀποστῆς τῆς τοιαύτης μητροπόλεως, ὡς ἂν ἕτερος ἐκεῖσε ἀποκατασταθῇ ποιμὴν γνήσιος, εἰς τὸ φροντίζειν τῆς ψυχικῆς σωτηρίας τοῦ ἐκεῖσε χριστωνύμου λαοῦ γινώσκε δὲ, εἴπερ ἕνα τούτων τῶν ἀνωτέρω οὐ τελείως, μέλλεις κατὰ νόμους τῶν ἱερῶν πατρῶν, ὑποπεσεῖν καθαιρέσει εὐλόγῳ καὶ δικαίῳ. ἵν' οὖν τοῦτο μὴ γένοιτο, ποίησον ὡς γράφομεν. ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις ἢ μετὰ τῆς σῆς ἱερότητος. μηνὶ νοεμβρίου μεσοῦντος δ'.

Ταπεινὸς μητροπολίτης κυζίκου δαμασκηνός.
Ὁ καισαρείας καππαδοκίας γρηγόριος.
Ἡρακλείας γερμανός.
Μητροπολίτης φιλιππουπόλεως.
Ὁ ἀδριανου πόλεως κάλλιστος.
Ὁ προύσης νεόφυτος.
Τορνόβου διονύσιος.
Βαδίνης θεοφάνης.

Εἰς τὴν αὐτὴν ἀπόκρισις.

ΤΟ μὲν εἰς φιλαδέλφειαν παραγενέσθαι, παναγιώτατε δέσποτα, καὶ ἱερὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν σύνοδος, ὅσον μοι ποθεινὸν, ὅσον μοι ἐράσμιον, καὶ τῶν ἁπάντων λυσιτελὲς καὶ σεβάσμιον, οὐχ ὡς τοῦ ἐπισκοπεύειν γλιχόμενος, ἀλλὰ τοῦ ἔργου αὐτοῦ, οὐ καὶ παῦ-

 λος

λος ἐκεῖνος ἐπιθυμεῖν ἡμᾶς ἀποχειματίςως παρακελεύεται, τότε ὁ τυχὼν καὶ ἀμελῶν ἢ ἀμελήσων, οἴμοι οἵα κίνδυνος αὐτῷ ἡ τιμωρία, καὶ ἡ τοῦ κριτοῦ φρικτὴ ἀπόφασις ἐκείνη, ἡ τὸ αἷμα τῶν ψυχῶν ἐκείνων ζητοῦσα. τὸ δέ με εἶργον, τοῦ μὴ κατασκοπόν μοι γένεσθαι τὸ ποθούμενον, καὶ τὸ ἤδη σοι ἐν χερσῷ ἐντελλόμενον, οὐ τῇ σῇ μόνον παναγιώτητι δῆλον, ἀλλὰ καὶ τοῖς τοῦ ὠκεανοῦ ἐπέκεινα. τοίνυν εἰ μὲν τὰ περὶ τὴν φιλαδέλφειαν, ἐς τόσον ἧκεν δυστυχίας τανῦν, ὡς καὶ προσέχους ποιμένος δεῖσθαί σοι τῷ κοινῷ ἡμῶν μετὰ θεὸν κηδεμῶνι, τὸ πᾶν ἀνατίθειμι, καὶ ὃ ἂν λυσιτελὲς ὑπὲρ τῆς ἐκείνων γνοίης σωτηρίας, ἀναμφιβόλως οἷς οἶδας τρόποις διόρθωσον. ἡμεῖς δὲ τὸν ἐνταῦθα τοῦ κυρίου χριςώνυμον λαὸν, ὃν ἡ τὰ πάντα καλῶς διοικοῦσα πρόνοια, καὶ ἡ χριςιανικοτάτη καὶ γαληνοτάτη αυθεντία τῶν βενετῶν ἡμῖν ἐνεχείρησε, παραμενῶμεν εὐαγγελικῶς διδάσκειν ὡς οἷόντε, ἀποςολικῶς τε καὶ πατροπαραδότως νουθετεῖν, ἀρχιερατικῶς ποιμένειντε, καὶ εὐλογεῖν, μέχρι ἂν ἡ τῶν ὅλων αἰτία ἐπί τινα μεγαλυνιῶντα χῶρον μεταθέσῃ, ὅταν δὲ ἂν θ' ἡμῶν ἄλλος φιλαδελφείας χειροτονηθῇ ἀρχιερεὺς, ἡμεῖς πρώην αὐτῆς καλεῖσθαι, οὐκ ἂν ἐρυθριάσωμεν. σὺ δ' αὐτὸς ὁ πρᾶος καὶ ἄκακος καὶ ὅσιος ποιμὴν ἡμῶν ἀγιαίνοις, εὐτυχείοις συνηδόμενος καὶ ἐς ἀεὶ πνευματικῶς ἀγαλλιώμενος, τῇ ἱερᾷ καὶ θείᾳ συνόδῳ σοι ἣν αἰδεσίμως προσαγορεύω, καὶ ὅλῃ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ ἀδελ-

φι-

φικῶς καὶ δουλικῶς κατασπάζομαι. ἐξ ἐνετιῶν, ,αφϛ´ ἰανυαρίῳ ιβ´.

Δοῦλος τῆς παναγιότητος

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας.

Τοῦ αὐτοῦ γαβριὴλ φιλαδελφείας τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

ΤΟ´ μὲν τοῖς νόμοις ὑπείκειν, παναγιώτατε, ἔμφυτόν μοι ἐστὶ διηνεκῶς, καὶ οὐ τοῖς μὲν ὑποπίπτεσθαι, τοὺς δ´ ἀποβάλλεσθαι, ἀλλὰ τοῖς πᾶσιν ὡς οἷόν θ´ ἕπεσθαι, καὶ τούτοις κλίνειν αὐχένα ξὺν θεῷ μεμάθηκα, τὸ δ´ ἐς φιλαδέλφειαν παραγενέσθαι καὶ τῶν ἐκεῖ φροντίζειν, τῶν ἀδυνάτων πρῶτον, ὡς τὴν τῶν ἐκείνων οὐδέποτ´ ὑποσχόμην θεὸν μαρτύρομαι τὸν τὰς καρδίας ἐμβατεύοντα, καὶ τὴν σὴν παναγιότητα ἐπιλαβεῖν φροντίδα. οὐ γὰρ οὕτως ἀποβλητέος ἐγὼ εἰ καὶ τῶν ἁπάντων ἀνάξιος ἐμαυτὸν σύνοιδα, τῆς φιλαδελφείας ἀρχιερατεύειν, οὐκ εἰς ἐπισκοπὴν, ἀλλὰ κατάγε τὸ νῦν μή τε εἰς ἐφημερίαν, ἱκανὴν οὖσαν, τοῦ δὴ μὴ ἔχειν τὴν τῶν ψυχῶν ἐκείνων φροντίδα, φιλαδελφείας προείρημαι κεκλῆσθαι, ἂν δέ γε νῦν ἐς τόσον τὰ ἐκ τῆς ἐκεῖ δυσδαιμονίας ὥς τε καὶ ποιμένος δεῖσθαι, δύλογος ἡ σκέψις καὶ ἡ αἴτησις, ἂν μή τις ὑπὸ πέτραν σκορπιός τις ἐστὶ ὅθεν κατὰ

 δύ-

δεύτερον δὲ, μὴ ἐκεῖσε παραγενέσθαι δυνάμενος, τόν τε σεραφὶμ, καὶ τὸν νικηφόρον τὴν τῆς γεέννης τροφήν φημι, οὓς τὴν σὴν παναγιότητα καὶ τῇ παρ' αὐτῇ συνόδῳ, οὐ ταῖς ψυχικαῖς, ἀλλὰ καὶ ταῖς τοῦ ποιναῖς καθ' ὑποβολαῖς ἡγέμην, δεδοικὼς τὴν συνοῦσαν αὐτοῖς πονηρὰν φύσιν, καὶ διαβολικὴν θέλησιν. τοίνυν ἡ σὴ παναγιότης ἐχέτω τὸ ἐμὸν θέλημα, καὶ ὃν βούλη τῶν ἐκεῖ ἀρχιερατεύειν ἀπόστολον

ἣν ὁ κύριός μοι ἐδωρήσατο, καὶ τὸν ἐνταῦθα ὑπὲρ τὰς τέσσαρας χιλιάδας ὄντα λαὸν, ἐπ' ἄμβωνος τὰ τοῦ χριστοῦ διδάσκειν, ὅν μοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐνχειρήσω, καὶ ἡ γαληνοτάτη αὕτη αὐθεντία καὶ χριστιανικωτάτη ἐβεβαίωσεν, μέχρις ἂν ὁ κύριος τὰ πάντα μοι δωρήσοι.

Γαβριὴλ φιλαδελφείας τοῦ ἐκ μονεμβασίας τοῦ σεβήρου πρὸς τὸν παναγιώτατον πατριάρχην κύριον ἱερεμίαν.

ΟΥ' πρὸς δούλου πιστοῦ, παναγιώτατε δέσποτα, μὴ ὡς οἷόν τε δεικνύειν, ἣν πρὸς τὸν αὐτὸν δεσπότην, ἔχων διατελεῖ εὔνοιάν τε καὶ εὐπείθειαν, καὶ γράμμασιν τοὐλάχιστον, ἂν μὴ ἔργοις τὸν πρὸς αὐτὸν ἐξανάπτειν πόθον. τοιγαροῦν τοῦ χρυσοβέργου εὐθὺ κωνσταντίνου, ἀπάραι βουληθέντες, τὴν πρός σε τὸν μετὰ χριστὸν δεσπότην μου, καὶ πατέρα καὶ κύριον, ἀνεξάλειπτον ἡμῶν μνήμην, διὰ τοῦ παρόντος ἡγησα-

σα-

σάμην ἐμφανίσαι σὺν ἅμα δὲ καθικετεύσαι, ἄντινος τὸν ὧδε χρήζῃ, δεσποτικῶς κελεύειν μὴ διαλίπειν ἡμᾶς καὶ ταύτῃ μὲν οὕτως. τὰ δὲ περὶ τὸν πεζὸν βοιβόνδα διεξοδικώτερον παρὰ τοῦ γραμματοφόρου μαθήσῃς, οὗ τοῖς ἐπιζόποις ἐς λόγους ἐλθὼν, καὶ τῷ χρυσοβέργῃ εὐχαριστῆσαι νουθετήσας, οὐδὲν ἤνυσα. ἀνδράσι γὰρ ὧν θεὸς ὁ χρυσοῦς, τί εὔλογον ἀδύνατον διαπράξεσθαι. ἐν βενεζίαις αφϛα σεπτεμβρίου. 12

Τοῦ αὐτοῦ φιλαδελφείας.

ΕΓὼ μὲν, παναγιώτατε δέσποτα, τὸ προσαχθέν σοι ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀντὶ τινος ἀναβολῆς διηνύσα καὶ παντίπου δῆλον. ἐκφωνεῖται γὰρ κἀνταῦθα τὸ πανέντιμον ὄνομά σου, καίπερ μὴ ὄντος σαυροπηγίου τοῦδε τοῦ εὐαγοῦς ναοῦ, μήτε εἴθισαι πατριαρχῶν μνημονεύειν προσόντων ἄλλων ἀρχιερέων. τὸ περὶ ἐμοὶ πάλιν οὔτε ἐν πρώτοις οὔτε μὴν ἐν ὁσάπις συγχωρηθήσεται ἀντὶ τῆς σῆς καλοκαγαθίας ἐπιζοπῆς τε καὶ ἐπιταγῆς, περί τε τῶν ἄλλων ὧν μοι ἐπιτάττεις, ὁ λοιπὸς συνομολογήσει μοι χρόνος. αἰχρὸν γὰρ ἀμνημονείη τοσούτων καὶ τηλικούτων εὐεργεσιῶν ὧν αὐτὸς πέπονθα καὶ πάλιν εὐέλπις εἰμὴ παθεῖν θεοῦ διδόντος, ὅν τε μαρτύρομαι τῆς εὐόργου διαθέσεως τῆς πρὸς τὴν σὴν φιλανθρωπίαν, καὶ ὡς οὐκ ἂν ὁπάς μοι βίος προσαρκέσειεν ἂν ἀξίως ἀντιμείψεσθαί

 ὥστε

ὥστε τῶν ἀδυνάτων πάλιν ἐστὶν, τὸ κατηγορεῖν μου ἔργον ἀλαζονίας τε καὶ κατὰ τοσοῦτον πεφυσιοῦσθαί με, ὡς τὸ σὸν σιωπᾶσθαι, τὸ δ' ἐμὸν, ἐκφωνεῖσθαι ὄνομα ἐν ταῖς θείαις μυσταγωγίαις πεποιηκέναι μὲ φασιν οἱ μύσαι τοῦ ψεύδους, οἱ τὰ πολλὰ ὑποβαλλόμενοί μοι ἐγκλήματα, ὡς βάσκανοι καὶ σκαιοὶ τὸν τρόπον βαβαὶ τῆς αὐτῶν μοχθηρίας, οἳ τυφλώττουσι καὶ τοὺς ἐμὲ προηγησαμένους ἀεὶ μεμνημονευμένους ὑπὸ τῶν τῇδε γενέσθαι οὐ καταμαθεῖν ἠδύναντο, τόν τε Θεωνᾶν καὶ μητροφάνην τὸν ἔτι βιοῦντά φημι, καὶ μακάριον τὸν μονεμβασίας πάντας μακαριστοὺς ἄνδρας καὶ γὰρ οὗτοι οἱ μεγάδες τῷ ἔθει ἑπόμενοι τῷ ἀνέκαθεν ἑκάστῳ ἀρχιερεῖ ἐνταῦθα διάγοντι χαρίζονταί τε τὴν ἱερὰν τοῦ μνημοσύνου δωρέαν ἐκείνην, οὐ μὴν ὅτι βούλονται ὥσπερ ὑποταττόμενοι καὶ τῷ τῆς ἐλευθερίας προνομίῳ ἐπαίροντα τῆς οὔσης ἐνταῦθα γραικῶν ἐκκλησίας, τάτε ἄλλα ἐάσω, πρὸς τὸ τοῦ ἀφορισμοῦ μόνον ἔγκλημα ἀπολογητέον ἡγοῦμαι εἰ μὲν τῷ ὄντι εὑρέθη τις ὑπὸ τῷ ἐπιτιμίῳ τοῦ ἀφορισμοῦ ἄνευ τινὸς εὐλόγου αἰτίας δέσμιος ὑπ' ἐμοῦ γεγονὼς τὸ ἔργον ἄξιον διαήσεως καὶ ποινῆς, καὶ πρέπον ἐστὶν ἀνταποδόσεως, εἰ δὲ καὶ πρὸς σωφρονισμὸν ἀγριαινομένων θηρίων μυρίων σκανδάλων ἀφορμὰς ὁσημέρα παρεισαγόντων, τί θαυμαστὸν, πάτερ παναγέσατε, εἰ ἐκωλύσαμεν τὰς ὁρμὰς τούτων τοῖς κανόσιν ἐξακολουθοῦντες. ἔξεστι γὰρ τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ σαθρὰ καὶ σεσαπημένα ταύτης μέλη, μέχρι καρ-

πῶν

πῶν ἀξίων τῆς μετανοίας πόῤῥω διείργειν; ἵνα μὴ πᾶν τὸ ποίμνιον τῇ αὐτῶν μιμήσει καταχράτοι. ἀφανισθῇ τῇ αὐτῶν νόσῳ ὑποπεσὼν καὶ ταῦτα λοιπὸν συνέλοντι φάναι ἔδοξε κἀμοὶ κεφαλαιωδῶς παραστῆσαι τῇ παναγιότητι τῇ ὑμετέρᾳ, ὅπως γνώσηταί με τῇ κουφότητι τῦ τύφου μὴ ὑπερρειδόμενον, ἀλλὰ τοῖς ἁγίοις κανόσιν οἷς ὑπηρετοῦμαι ἀπροσωπολήπτως ὡς ἡ σοφία τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἐδίδαξεν. ὁ δὲ θεὸς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν τὸ ἅγιόν σου σκῦνος φυλάξει ἐς λύπαρον γῆρας ὅπερ εὐχόμεθα, παναγιώτατε δέσποτα.

Τῷ σοφωτάτῳ μοι καὶ πανιερωτάτῳ κυρίῳ γαβριὴλ μητροφάνης ὁ τῶν ἱερομονάχων οἰκτρὸς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Μακρὸς διελήλυθε χρόνος μέχρι τῆς δεῦρο ἐξ ὅτου ἀπῆρα ἐντεῦθεν τὴν ἐνταῦθα ἀφικέσθαι γλιχόμενος, καὶ σὸν τίμιον γράμμα ἕως τοῦ νῦν μὴ δεξάμενος, καὶ γὰρ οὐ μικράν μοι ὠδῖνην παρέχει τὸ τῆς σῆς ἐπιστολῆς ἐστερεῖσθαι, ἐγὼ δὲ ὡς οἶδε θεὸς οὐκ ἔληξα ὁσημέραι σοι γράφειν καὶ ἐπιστέλλειν, καίπερ πεπομφέναι σοι τὰ κατ' ἀξίαν διαπορούμενος. ἀλλ' οὖν καὶ τούτων μὴ εὐπορῶν οὐκ ἀπεναρκησα τοῖν χεροῖν γράψαι σοι αὖθις. τοιγαροῦν, φιλτάτη καὶ ἐρασμία μοι κορυφή, συγγνωσθήμοι τανῦν ἀξιῶ, ὅτι μνήμης χάριν καὶ ἀπε-

ποσολῆς ἄξιον εὑρεῖν τι καὶ πέμψαι σοι οὐχ εὑρήκαμεν, τοῦ χειμῶνος σφοδροῦ γε ἤδη ἐπικρατοῦντος ἠβουλήθημεν δ᾽ ὅμως εὑρεῖν καὶ ζητῆσαί τι ἐκ τῶν τῆς γῆς φυομένων ἅττα τυγχάνει σοι καταθύμια, καὶ τοῦ σκοποῦ οὐκ ἐπιτεύξαίμεθα. καὶ γὰρ οὔπω ἀσπάραγγοι καὶ ἕτερ᾽ ἄττα γῆθεν ἀνήχοντο πρὸς τὸ ἀποσαλκέναι τῇ σῇ λογιότητι. ἴσθ᾽ οὖν φιλότης ὅτι ὁ ζωγράφος ὁ ἐκ κύπρου τοὔνομα γαβριῆλος βούλεται τὸ ἀγγελικὸν καὶ μονῆρες ἀμφιέσασθαι σχῆμα, καὶ τὸ χρῆμα καὶ πρᾶγμα τοῦ ἐγχειρήματος πνευματικῷ τρόπῳ μοι ἐκοινώσατο. ἐγώ γε οὖν μὴ ποιῆσαίτι ἄξιον κεῖναι τῆς σῆς ἔκτος γνώμης τε καὶ κελεύσεως, ὡς τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ, ἀνήνεγκα τῇ σῇ σεμνοπρεπείᾳ τὸ δράματε καὶ γνωμάταμα. πλήν γε μετὰ ταύτης τῆς ὑποσχέσεως ὅτι ὑπισχνεῖται συνελθεῖν καὶ συναποδημῆσαί μοι εἰς τὸ ἁγιώνυμον ὄρος τοῦ ἄθω. σὺ δὲ, σοφώτατε δέσποτα, καὶ περὶ τούτου ἐκλιπαρῶ ἀντιγράψειάς μοι καὶ ἀντιπέμψειας. πρὸς τούτοις δὲ ἔσο γινώσκων, ὅτι ἐγευσάμην τοῦ οἴνου οὗπερ σοι γέγραφα πρὸ μικροῦ, καὶ δεδοκίμηκα τοῦτον εἰ πόσιμος εἴη γευστός τε, καὶ πότιμος, καὶ ἀρεστός μοι ἐφάνη. καὶ εἰ ἐφετόν σοι ὑπάρχει γράψον μοι, ἵνα σοι πέμψω ἐξ αὐτοῦ πέντε, ἢ ἐξ σέκια. ἔτι δὲ δηλώσαις ἀντιβολῶ τί ἀπεκατέστη περὶ τῶν ἐνεχύρων καὶ ἱερῶν σκευῶν. ὅτι οὐ μικρῶς περὶ τούτων μαθεῖν ἐφιέμεθα, καὶ ταῦτα μὲν οὕτως, σὺ δὲ, ἁγιώτατε δέσποτα, ἐρρωμένος εἰς ἐπιμήκιστον χρόνον

νον

νὸν διαβιώης τῶν σοι καταθυμίων ἀπολαύων. ἅπαντας τὰς περὶ τὴν σὴν λογιότητα προσυνῶς καταστάζομαι. μουνιχιῶνος ἐκτῇ ἐπὶ δέκα, ἐκ πόλλας. ὁ νύμφος καταφιλεῖ τὰς αἰδεσίμους καὶ ἁγίας σου χεῖρας.

Τῷ σοφωτάτῳ καὶ πανιερωτάτῳ αὐθέντῃ καὶ δεσπότῃ κυρίῳ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ φιλαδελφείας σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν, μητροφάνης ὁ τῶν ἐλαχίστων ἱερομόναχος εὐπράττειν.

Ὀλίγων ἡμερῶν διελθουσῶν ἔφθημεν γεγραφότες τῇ σῇ λογιότητι, σοφώτατε δέσποτα, μετὰ τοῦ μισερ ἀνδρέου βονζάμου τὰ καθ' ἡμᾶς λέγω, τὰ περὶ τῆς ὑγιείας καὶ ἀνόδου ἡμῶν, πρὸς δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦ οἴνου καὶ τῶν ἱερῶν ἀμφίων, μεθ' οὗ καίτινας λαυρακίσκου, εἴημεν πεπομφότες μικρᾶς γέτινος μνήμης ἕνεκα. σὺ δὲ, ἐλλογιμωτάτη καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, σήμηνον ἡμῖν δι' ἐπιστολῆς τίδ' ἂν καὶ περὶ τούτων ποιήσαιμεν. νῦν δὲ ὡς οἶδε θεὸς πρός γε τὸ παρὸν οὐχ εὑρήκαμεν ἀποστάλκέναι τί ὄψον θαλάττιον τῇ σῇ ἀξίᾳ φιλότητι. ἀξιοῦμεν δὲ τὴν πανιερώτατα ἵνα ποιήσῃς τοῦτο τὸ εὐεργέτημα, ὡς ποιεῖν εἴωθας πάντοτε. ὁ συμπλάσας μοι ἰωάννης, ὁ καὶ τἀργύρεια μυστικῶτινι τρόπῳ σοι παραδοὺς, ἃ ἔφθασαν αὐτὸν κεκλοφέναι ἔφημοι ὅτι ἐμηνύθοι αὐτῷ παρά τινος κεφαληναίου νοταρίου τῆς δίκης τοῦ

κρε-

χρεμονσαλλίου, τῇ δίκῃ γραφῆναι. ἡ σὴ δὲ λογιότης ἀκριβῶς πέμψας ἐρεύνησον πρὸς αὐτῆς τῆς μακαρίας καὶ ὀλβίας ψυχῆς σου εἰ ὄντως ἔχει τὸ πρᾶγμα ὅτι ἐς τὰ μάλιστα γίνεται ὁ ἀνὴρ, καὶ εἰ οὕτως ἔχει ὡς ἐδηλώθη τ' ἀνδρὶ, εἰ δύναιο τοὔνομα τ' ἀνδρὸς τῆς γραφῆς ἐξελεῖν καὶ ἀπαλεῖψαι, ἀπάληψον· εἰδ' ἄλλως, διὰ γράμματος δήλωσον. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. σὺ δὲ ἐῤῥωμένος διαβιώης εἰς χρόνους πολλοὺς πολλῶν ὠφελείας ἕνεκα. μαρτίῳ α' ἴσαμβου, ἐγεγράφη ἡ παροῦσα σπουδαίως.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ φιλαδελφείας ἱππότης λ.νδάνος εὖ ἔχειν.

Ὅτι μὲν, οὐκ ἐκ ῥαθυμίας ἢ βραδίας, πρὸς τὸ σχεδάριον τῆς φιλοστόργου σου πρὸς ἐμὲ ψυχῆς ἀπόκρισις, ἀλλ' ἐξαμελείας γε θεραπαίνων, παντίπου δῆλον, καὶ τῶ, ὀψέ ποτε μοι πρὸς ἀνάγνωσιν τοῦτ' αὐτὸ δεδωκασί μοι. ὅτι δὲ τηλικαύτην βίβλον νῦν τὴν ἱερὰν σου κεφαλὴν αὐτός γε οὐκ ἔκτημαι καὶ αὐταῖς ταῖς ἀληθείαις φανερὸν, ἐκ τῶν συνόντων μοι. τοιγαροῦν εἰκελδύσοιο ὑπισχνοῦν καὶ τὴν ὑπαγόρευσιν, καὶ γὰρ τὸ θρυλλούμενον ὡς τὰ τῶν φίλων κοινὰ, διὰ μνήμης ἔχειν τὰ ὁμολογηθέντα μοι ἑκατὸν ἐκτετυπωμένα ἐκκλησιαστικῶν κανόνων βιβλία μετὰ καὶ τοῦ ἐμοῦ ἀρχετύπου ἀντιβολῶ τὴν προσκυνετὴν σου τιμιότητα, ἐπεὶ ἤ-

κυςαίμοι τὸν χαλκετύπον εὐθὺ τῶν κερκύρων κατὰ τάχος βούλεσθαι ἀναχθῆναι. ἐῤῥωμένως διαβιώης ἀρχιερέων καλωνί.

Ἀνδρέας λονδάνος ἱππότης γαβριήλῳ τῷ μοναχῷ εὐπράττειν.

Ὁ Μὲν ἀσκραῖος ποιητὴς, σεβασμία κεφαλὴ, φθονεῖσθαι τοὺς ἀοιδοὺς ἀπεφήνατο, σὺ δὲ ὅμως χαίρειν ἐάσας ταύτην τὴν γνώμην, ὡς εἰκὸς ἀνδρὶ σπουδαίῳ καὶ πεπαιδευμένῳ, ἄλλως τε, καὶ τοῦ θείου κάλλους καὶ ἔρωτος ἐνδεδιμένῳ, μὴ ὅτι φθονεῖν οὐκ οἶδας τοὺς ἀοιδοὺς, ἀλλὰ μᾶλλον τῷ λόγῳ ἐπαίρεις τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἐπαίνους, ὡς αὐτὸς πεπείραμαι, τῶν σῶν ἀνθηρῶν λόγων τὸ ἐμμελὲς ἔναγχος κατατρυφήσας, εἰς ὑπερβάλλοντα τῶν ἐμῶν συνόντων ἀγαθῶν ὄγκον. φημὶ τὸ ὑπαγορευθέν μοι ὑπὸ σοῦ τοῦ ἐπαινοῦντος, μᾶλλον ἢ ἐπαινουμένου. ἐπανέρχονται οἱ ἔπαινοι γὰρ, πρός τε τοὺς ἐπαινοῦντας ἂν ἄγαν ἐπαινῶσιν. ἐγώ γε μὲν, ὅπερ ἐκ τῶν αὐτῶν σοῦ λόγων δισχυρίζομαι, οὐκ ἂν ἀποσιωπήσαιμι. ἢν γὰρ τῶν ἑλληνικῶν λόγων, ὥς φασιν, ἀκρωδακτύλῳ γευσάμενος, καὶ γέγονα νῦν σοφώτερος, κατὰ τὸ σολομόντιον. καὶ δοὺς μικρὰς ἀφορμὰς τόκους ἐκομισάμην, ὥστε δεῖ δὲ, μεγίστας τὰς χάριτας ὁμολογεῖν σοι, μᾶλλον δὲ τῷ ὁδηγήσαντι σου θεῷ ἐκ προνοίας ἐνταῦθα εἶναι ὑπὲρ τῶν

ὧδε

ὧδε νηπιαζόντων, καὶ ἁπαλῆς τροφῆς ὑπὸ σοῦ δεομένων, ἄνδρα γεννάδα, καὶ ἐνάρετον ἐπιδαυρίτην, φύλακα τοῦ ἑαυτοῦ λογικοῦ καὶ βασιλικοῦ ποιμνίου, τῷ ὄντι, ἐκ τοῦ λακωνικοῦ καὶ παλαιοτάτου γένους, ἐ τοῦ νῦν καλουμένου ῥωμαίου, σώφρονά τε, καὶ ἐπιεικὴ, καὶ μουσηγέτην. ἐρρωμένως διαβειώης, προστάττων ἀεὶ τὸ κατ᾽ ἐμέ.

Hanc quidem Epiſtolam iis interſerere debuiſſem, quae annum MDLXXVII, quo Gabriel Epiſcopus ordinatus eſt, praecedunt ; ſed neſcio quomodo diligentiam meam hoc effugerit.

Ἔπαινος οὐενετιῶν ὡς ἀπὸ προσώπου τοῦ κελτῶν βασιλέως.

Σκηπτοῦχος κελτῶν
Βασιλεὺς ὁρῶν
Τὰν ἀδελφάδος
Βασιληΐδα.
Τόσον βληθεὶς ὃς
Οἶστρον, ὅσσον τὲ
Κύπριδος ἄρης.
Εἶπον, ἐμοῖο
Πλῆθος πολίων
Ἔμ᾽ ἀνικήτων.

Ἀλλ᾽ ἄγε τοίνυν
Ποτ᾽ ἴδον, οὔτε.
Μὲν εἰσόψεται.
Ἠέλιος, ὧν
Πάντα ἐφορῶν.
Χ᾽ ἵμερος μ᾽ αἱρεῖ.
Δηρόντε μῆνα.
Κενεὸν τῆδε
Βραδύνειν, πλοῦ.
Δουκετίνης τε.

Ὀφρυ-

Ὀφρυοέσσης
Ἡμετέρης, ὡς
Πραπίδεσσ' ἴδω.
Θαῦμά τε νοήσω
Πολυπτερέων.
Θαῦμα γάρ; ὡς ῥώξ
Ἀδριάδος μὲν
Ἐμπέφρακται, καὶ
Τὰ τενάγεα
Πόῤῥω που γαίης.
Θέμεθλ' ἄστεως.
Ἐνεάπων, καὶ
Τὸ παλίῤῥητον
Ἅλμαρ ὕδωρτε.
Δινάμενον ἐν
Ὥραισιν ῥηταῖς.
Ἴδεῖν εἴκελον
Τῷ εὐβοίης, καὶ
Τὰ διοτρεφῶν
Βενέτων καλὰ
Δώματ' ἄστροισιν
Γειτονέοντα
Τειόροφα, καὶ
Κούρους εὐζώνους
Καλλικόμους τε
Γυναῖκας, ἢ τὰν
Ἐρώτων χάριν.
Ἀμιλλωμένας.
Τέλος.

Cuiuscumque opus hi versiculi sint, licet ex praecedenti Epistola *Londano* tribui possunt, facti quidem videntur occasione capta ex adventu Venetias *Henrici III. Valesii* Galliarum Regis. Quum enim e Sarmatia in Gallias contenderet, Venetiis transivit anno MDLXXIV.

Ἐκομισάμην τὰ παρὰ σοῦ πεμφθέντα μοι γράμματα, καὶ δὴ καὶ τὴν τοῦ ἐφεσίου ἐπισκόπου ἐπιστολήν. τῆς μὲν οὖν σπουδῆς τε καὶ ἐπιμελείας ἣν εὐποιήσω, τοῦτο μὲν ὥς τε μετὰ γραφῆναι, καὶ ἀκριβῶς διορθωθῆναι. τοῦτο δὲ ὥς τε διαπεμφθῆναι τὴν ταχίστην, μεγάλην οἶ-

δά-

δάσοι χάριν, τὸ δὲ μηδὲν ἐπεςαλκέναι περὶ τοῦ μισθοῦ, ὅπως τὸν μεταγράψ ταμείψωμαι, τοῦτο θαυμάζω, πλὴν εἰ μὴ φιλόδωρος καὶ μεγαλόψυχος αὐτὸς ὢν, ταπεινὰ τὰ τῶν ἄλλων ἀποδεῖξαι, καὶ τὸ μέξιον αὐτῶν ὑπερβαλεῖν φιλοτιμίαν, καὶ πῶς ὦ φίλη κεφαλὴ τοῦτο δίκαιον, ἢ πῶς τῶν τῆς φιλίας θεσμῶν ἐκ ἀπόξιον, τὸ μέσον αὐτὸ, καὶ τὴν ἰσότητα οὐ σῶζον, σήμαναι τοίνυν διαβραχέως τί πέμψας τῷ γραφεῖ, τοῦτ' τὸ χρέος ἐξαλείψω. ἐκείνω γὰρ οὐδ' εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλπίζω ἐξαλείψειν. τὸ τῶν πσέτων λέγω καὶ τοιούτων ἐπαίνων οὓς κατὰ κεφαλῆς μοι κατέχεας ἐκ πηγῆς ἀενάου δίγλωττίας νᾶμα χρυσοῦν ἀρσάμενος. ἔῤῥωσο, καὶ μὴ θαυμάσῃς τὸ ψυχρὸν τὸ τῆς ἐπιςολῆς ἐν τοσαύτῃ φρίκῃ καὶ χιόνι γραφείσης ἐκ φερραρίας μηνὸς γαμηλιῶνος δ' φθίνοντος, ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς τοῦ σωτῆρος γεννήσεως, αφλα.

Ὁ κατὰ πάντα σὸς

Φραγγίσκος ὁ Δαπάρτος.

Cur heic hanc *Francisci Daporti* Epistolam inseruerim, ne ipse quidem rationem adferre possim, nisi quod post Epistolas quasdam *Gabrieli Severo* scriptas una cum aliis invenerim; sed quum & istam publici iuris facere proposuissem, parum refert an heic, vel alio loco, edatur, quum iam de meo

ausu

ausu Lectores opportune monuerim. Ceterum in litteris *Daporti* annos signatos notis αφλά existimavi, quamquam tertiam numeri litteram non facile legerim, & forte non tam λ quam ν esse possit; sed aliquo modo legendum erat.

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας
Τῷ θείῳ ἀρχιερεῖ κυρίῳ Ἀρσενίῳ τῷ τορνόβου.

ΕΙ' καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην σου ἥκιστα εἴδομεν, οὔτε σοι συνομιλήσαμεν, καί τοι διαμελέτης τὸ δ' ἐκ τηλοῦ εἶχον, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο οὐ διαλείπομεν, μὴ τὰ σὰ ὑπεραίρειν, καὶ διὰ τιμῆς ἄγειν ὅποι ἂν διατρίβοντες ὦμεν. ἤκουσαι γὰρ αἱ ἡμῖν τῆς γεννέας σου ψυχῆς πρὸς τὸ ἀγαθὸν διαθέσεις, καὶ ὁ περὶ τὴν σοφίαν αὐτὴν βίος, καὶ ἡ τῶν ἀγαθῶν ἕξις, ἣν γε οὐ τὸ τῆς ἑώας μέρος μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἑσπερείων μετὰ πολλοῦ ἀεὶ τοῦ θαύματος, καὶ ὑπερθαυμάζει τὰ μὲν πάντα, εἰ καί τις ἀνθηρίῳ χωρείῳ καταγωγὰς ἔχοντι καὶ τέρψεις ἐφημέρους οὐκ ἂν τοῦ σκοποῦ δοκεῖ μοι διαμάρτοι. τοίνυν διὰ τοῦ ψυχροῦ τοῦδε γράμματος ὅπερ ῥυθμὸς τῆς ἀμφοῖν φιλίας εἴγε ἀναγκαῖον αὕτη τῷ βίῳ, καὶ οὐκ ἄντις ποτὲ ἄνευ φίλων ἕλοιτο ζῆν. τὰ λοιπὰ πάντα ἔχων ἀγαθὰ κατὰ τὸν φιλόσοφον, ἔτι δὲ πρῶτον αἴτιον καὶ σύνδεσμος ἀδιάλυτος ἔσεται. προσαγορεύ-

ρεύωσε τὴν θείαν καὶ ἱερὰν κεφαλὴν, τὴν ὄντως καὶ μόνην ἀρκοῦσαν τοῖς πάλαι θεοεικέλοις ποιητικώτερον φάναι, συνεξετάζεσθαι σοφοῖς τε ἀρχιερεῦσι καὶ ἐπιγήμοσι, ἀξιοῦντες ἱκετεύομεν φιλικῶς ἔχειν πρὸς ἡμᾶς καὶ εὐνοικῶς διακεῖσθαι. εἰ γὰρ καὶ τὸ διείργειν μέγα, ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν μόνον τῆς φιλίας, οὐ μέν γε καὶ αὐτὴν τὴν φιλίαν δύναται διαλύσαι. καὶ τῶν μὲν τούτων ἅλις, τὸν δὲ παρόντα μοναχὸν τὸν κύριον λαυρέντιον, τὸν ὑπότινας τῶν ἀναγκαίων πρὸς ὑμᾶς ἤδη παραγενόμενον συνίστημι σοι τῷ ἀξιαγάθῳ ἀρχιερεῖ, δεχθείοις αὐτὸν ἀσμένως, καὶ ἐπικουρήσοις αὐτῷ, διάτε λόγου καὶ σκέπης τῆς σῆς πανιερώτητος, ἡμῖν δ᾽ αὖθις κέλευε τὸ δυνάμενον καὶ εὕροις ἂν ἑτοίμως ὑπηρωτεῖν καὶ ὑπήκειν σοι, ἀρχιερέων ἄριστε.

Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφείας κυρίῳ γαβριὴλ, πέτρος ὁ ἀρκούδης, εὐπράττειν.

ΕΓώ σε, τιμιώτατε πάτερ, καὶ πρότερον διὰ εὐφήμου μνήμης, καὶ θαύματος ἦγον, καὶ νῦν δὲ περιπλειόνος ποιεῖσθαίσε τὴν ἱερὰν καὶ τριπόθειτον κεφαλὴν ὁ ἡμέτερος λεόντιος αἴτιός μοι γέγονε, πάνυ γοῦν σαφῶς τὴν σὴν περὶ τὸν θεῖον ἀδολωτάτην σπουδὴν πυθόμενος ἔγνων. καὶ τὴν παρὰ θεοῦ σοι πίστιν ἀρχαίαν εἰλικρινῆ, παρθῶαν καὶ ἀκίβδηλον εἰσπνευσθεῖσαν, μεθ᾽ ὅσης εἰπεῖν χαρμονῆς τυγχάνω με-

μεμαθικῶς, καὶ ταῦτα ἐν τῷ νῦν χρόνῳ τοῦ γένους οὕτω δυστυχοῦντος, στασιάζοντος, καὶ ἑτεροδοξοῦντος. τοιγαροῦν ἐμακάρισάσε τῆς εὐτυχίας τῆς ὀρθῆς γνώμης ἐπῄνεσα, καὶ τοῖς γνησιωτάτοις τῶν παλαιῶν τῆς σοφῆς ἐπινοίας ἐνέκρινα. ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλα περὶ ἄλλων λεγέτωσαν, σοὶ δ' ἅπαντα ὡς προτίσω καὶ μόνῳ πάντων μὲν κρατεῖν, περὶ πάντων δ' ἔμεναι παραχωρείτωσαν, ὁ σοφὸς τοῦ σοφωτέρου δεῖται καί σε ἐνοχλεῖ ὁ βουλευόμενος τὸν καθ' ὅμηρον συμφράδμωνα διώκων τὰ ἑαυτοῦ ἀνακοινοῦται. ὁ ἕλλην τὸν φιλέλληνα περιπτύσσεται. οἱ περὶ τὴν εὐσέβειαν τὸν φιλόχριστον ἀλογοῦσι. τὸν δίκαιον οἱ περὶ πολιτείαν ζωγραφοῦσιν. ὁ ἐνδεὴς τὸν φιλάνθρωπον τῆς χρείας μακαρίζει. ὁ ξένος αὐτόν σοι τὸν φίλιόν τε καὶ ξένιον ἐνορᾷ. κἂν τούτοις ἅπασιν ὁ θεόφρων τὸν ὀρθόφρονα ζηλωτὴν ἀποφαίνει. ῥάδιον γοῦν ἑρμηνεῦσαι νοῦν ἐπιστολῆς ὅτῳ πρόσεστι μᾶλλον τὸ καλῶς φρονεῖν τῶν ἄλλων.

Ἔρρωσο, ἀπὸ ῥώμης ποσειδεῶνος ὀγδόῃ ἱσαμένου.

Ἱεραρχοῦντος γρηγορίου τοῦ τεσσαρασκαιδεκάτου, ἀνδρὸς εὐγενοῦς, φιλανθρωποτάτου, καὶ ἀξιεπαινετάτου.

Γαβριὴλ τῆς φιλαδελφείας παχωμίῳ τῷ δοξαρᾷ.

ΚΑὶ διὰ τοῦτο μικρὸν δῶρον προσενηνοχότος σοι ἡμέτερον ἐπέμφθησοι γράμμα, εὐχαριστοῦντι μάλιστα τῇ σῇ σεμνοπρεπείᾳ, τῆς τε μνήμης καὶ τῆς διαθέσεως ἣν πρὸς ἡμᾶς ἔχων διατελεῖς. νῦν αὖθις οὐκ ὀκνῆσαί μοι ἔδοξε τὰ ἡμῶν ὡς εὖ ἔχει θεοῦ εὐδοκοῦντος δηλῶσαί σοι, καὶ μένειν σε τῇ πατρίδι μέχρι τὸν ἥλιον ἐς κοῖλον παραγενέσθαι. καὶ γὰρ σκόπος μοι πάντως τότε, εἰ μή τοι γε ἄλλομοι ἐμποδὼν γενήσοιτο, ἢ αὐτὸν ἐμὲ ὡς ὑμᾶς ἢ αὐτόν σε πρὸς ὑμᾶς ἐλεύσεσθαι, τοίνυν ὕγεινε ἡμῶν μνημονεύειν τῶν ποθούντων σε ὅλῃ ψυχῇ.

Τοῦ αὐτοῦ, διονυσίῳ τῷ σιμέωνι.

ΤΟ' μὲν τυχεῖν τῶν βιβλίων, θεία μοι κεφαλὴ διονύσιε, οὐ τῶν εὐποροτάτων ἐστὶν ἤδη γερμανῶν γὰρ τούτων ἐπιμέλειαν ἐχόντων καὶ φροντίδα, οὓς οἱ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐνταῦθα διοικοῦντες, οὐ μόνον αὐτοὺς, ἀλλά γε καὶ ὁποιονοῦν ὑπ' ἐκείνων νεωστὶ πεποιημένον, καὶ διωρθωμένον ἀποτρόπαιον ἡγοῦνται, ὧν δὲ τύχομεν ταῦθ' ὡς ἔτυχεν ὠνήσαντες τῇ σῇ ἀποστέλλομεν σεμνοπρεπείᾳ, ἐξ ὧν τὰ τοῦ ἀριστοτέλους δυοκαίδεκα τῶν ἐνταῦθα καλουμένων λιβρῶν ἐπριάμεθα, τὰ μὲν τοῦ στράβωνος τεσσαρασκαίδεκα,

κα,

κα, τὰ δέγε ἰωσήπου εἴκοσι καὶ ἕξ, καὶ τὰ τοῦ φίλωνος εἴκοσι τὰ μὲν βασιλείου καὶ γρηγορίου καὶ τῶν λοιπῶν γεγραμμένων σοι οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν, ἂν δέγε τούτοις ἐντύχοιμεν, οὐκ ἂν διαληψώμεθα ταῦθ' ἀσμένως ὠνήσασθαι, τὴν δὲ τῶν εἰρημένων βίβλων τιμὴν, ἀποδώσειας τῷ γατιάνῳ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.

Hanc primam Epistolam *Arsenii* esse Monembasiae Archiepiscopi non videtur dubitandum, cum ex argumento, quod tractat, tum ex eo quod aliis *Arsenii* Epistolis, una cum Epistolis *Maximi Margunii* in his *Deliciis* publici iuris factis, in Codice Manuscripto succedit, aetasque eius *Arsenio* omnino congruit. Adde quod secunda harum Epistola *Arsenii* esse ex ipsa etiam indubitata subscriptionis nota dignoscitur, quae statim hanc primam consequitur. Sed & tertia Epistola, ut videtur, mutila, eidem *Arsenio* tribuenda est, prout vel ex ipsa materia elucet atque eminet; praeterquamquod tertia haec in MS. Codice secundam excipit & consequitur. Cui scribantur hae tres Epistolae non indicatur in codice; sed quasdam *Antonio Eparcho*, Corcyrensi, viro litteratissimo, scriptas esse prope est ut adfirmem: verum hanc disquisitionem in aliud tempus lubenter omitto.

ΣΥ̓ μὲν ταῖς τῶν ἑλλήνων ἀχθόμενος συμφοραῖς, ὁ τοῦ γένους τῶν ἑλλήνων ἐπισημότατος καὶ τοὺς λόγους ἐκείνων ὁρῶν τὰ λοίσθια πνέοντας, μηδέπω καὶ τήμερον ἐκείνοις παύη συνάραθαι, καὶ ζητεῖν ὅθεν τἀκείνων ῥαΐσει. καὶ τοῦτό σου πρὸς τὸ γένος τῆς ἄκρας σύμβολον χέσεως.

σεως. ἐγὼ δὲ καὶ διὰ τὸ τῆς ἐκείνου βελτιώσεως, καὶ τῆς πρὸς τὰ καλὰ ἐπιδόσεως, ἐπιμελῶς τε ἅμα καὶ ἐπιπόνως με κήδεσθαι, τοῖς σοῖς ἴχνεσιν ὅση δύναμις ἐπακολουθοῦντα, δίκαιος ἂν εἴην παρὰ τῆς σῆς λογιότητος ὑπακούεσθαι, καὶ ταῦτ᾽ ἐπειδὴ καὶ τὴν βυσσοδομουμένην ἐντὸς ἐπικουρίαν πρὸς τὴν τῶν λόγων ἐπίδοσιν, προσενεγκεῖν εἰς πρῶτον ἐκεῖνα δεῖν. ὅπως ἂν διυπασαίης μᾶλλον πρὸς τὴν ἐκείνων ἀντίληψιν. τοιγάρτοι ἄμφω τὰ χρέη τοναίως ἀποτιννύντες, ἐγὼ μὲν τοῦ μνημονεύειν, καὶ ἀναμιμνήσκειν, μηδ᾽ ὁπωσοῦν τοσύνολον λήξομεν. ἐπὶ λέοντος τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως, αἴτιος ἐγένου τοῖς τῶν ἑλλήνων βουλομένοις μὲν, μὴ δυναμένοις δὲ τῇ πενίᾳ, τῆς περὶ τοὺς ἑλληνικοὺς λόγους σπουδῆς πείσας τὸν ἀρχιποίμενα, γυμνάσιον ἐν ῥώμῃ ἀναδεῖξαι δύο καὶ δέκα μειρακίων ἑλληνικῶν, ὃ δὴ καὶ ἀνάδειξαι, σοῦ καταβάλλοντος τὰ σπέρματα, ὁ ἢ τὰ σπέρματα καταβαλὼν, ὡς ὁ καλός φησι ῥήτωρ, οὗτος τῶν φύντων αἴτιος. μέχρι μὲν οὖν ἐκεῖνος διετέλλει τοῖς ζῶσι συναριθμούμενος, καὶ αὐτὸς παρὼν ἐτύγχανες, ὃ τὰ καλὰ σπέρματα τοῖς ἐκείνου ὑποσπείρων ὦσιν, ἐπίδοσις οὐ μετρία, τῷ γυμνασίῳ ἐγίγνετο. ἐποιχομένου δ᾽ ἐκείνου, κακοδαιμονίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ συναπέσβη καὶ τὸ γυμνάσιον. ἀλλ᾽ ὦ θειότατε ὑπερείσασο καὶ αὖθις τοῦ γένους. ἐν σοὶ γὰρ μόνῳ τὸ πῶν ἑλλήνων γένος ἐξήρτηται. θέλησον τοινῦν εἶναι κἂν τῇ ἑλλαδικοὺς λόγους ἀνθῆσθαι, ἤδη ἀπομαρανθέντας, μᾶλλον ἢ κατα-

παξηρανθέντας τὸ σύμπολον. ἔργον τέλεσον καὶ τὰ νῦν, τίμιόν τε καὶ εὐπετὲς, ἐμοί τε ἰδίᾳ καὶ παντὶ τῷ γένει κοινῶς χρησιμώτατον. εἰ γὰρ κλήμης ὁ τῆς ἐκκλησίας προςάτης, ἐπιβεβαιώσειε τὰ παρὰ τοῦ ἀρχιποίμενος λέοντος, ὑποσχεθέντα μοι καὶ συγχωρηθέντα, ἕχομεν καὶ αὖθις εὐεργεσίας οὐκ ἐλάττω τῆς προτέρας ἐκείνης, ἧς διὰ τῆς σῆς μεγαλοπρεπείας, ἐτύχομεν πρότερον. ἵνα δὲ γνῷς τὴν εὐεργεσίαν ἐκείνου τοῦ φιλέλληνος λέοντος, καὶ καλοῦ ἀρχιποίμενος, πέμπεταί σοι τὸ ἴσον τῆς ἱερᾶς ἐκείνου γραφῆς ἣν ἐπιδείξας τῷ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ, καὶ γονυπετήσας ὡς ἀπὸ τοῦ γένους παντὸς, αἴτησον ἐπικυρωθῆναι καὶ παρὰ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος, τὰ δόξαντα τῷ φιλτάτῳ αὐτοῦ ἀρχιποίμενι, καὶ τοῖς τῶν ἐπισκοπῶν, τῆς ἱερᾶς λέγω πίτνας καὶ τῆς χερρονήσου, προςατεύουσιν ἐπισκόποις τανῦν, μὴ παραχωρεῖν ἑτέροις τῶν ἑαυτῶν θρόνων. καπὲ δὴ πρότερον μαννήλιος καὶ δαμόντης, τὼ ἐπισκόπω, φθονήσαντε πεποιήκατον, συγχωρῆσαι τὸ σύνολον. ἄγε τοίνυν ἀσμένως, καὶ προθύμως, βοήθησον. διὰ σοῦ γὰρ τὰ τῶν ἑλλήνων ἔνεστιν ἀναθῆλαι, σοῦ τῶν πραγμάτων ἐῤῥωμένως συναραμένου, καὶ δὸς τοῖς λόγοις ῥαῖσαι, ὁ τῶν λόγων πρύτανις. σοῦ γὰρ ἄνευ τῆς ξυμμαχίας μετὰ θεὸν, τοξεύσομέν τ' οὐρανὸν καὶ ἐς τετρημένον πίθον ἀντλήσομεν. ἔῤῥωσο, ἐξ ἐνετιῶν, πυανεψιῶνος, πέμπτῃ ἐπὶ δέκα, τοῦ αφλα ἔτους ἀπὸ τῆς θεογονίας.

Οὐ

ΟΥ' χρὴ θαυμάζειν, ὦ ἀρχικῆς ἀρετῆς ἀψευδέστατον βασανιστήριον, εἰ οἱ πονηροὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἐκπεπολέμωνται, καὶ οἱ ἀμαθεῖς τοῖς πεπαιδευμένοις. τοὐναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστὸν, εἰ οὕτω μὴ εἶχεν. εἰ γὰρ καὶ λίαν ἄτοπον δοκεῖ, καὶ οὔτε λόγῳ ῥητὸν οὔτε ἔργῳ φορητόν ἐστι τοῦτο. ἀλλ' ὅμως κατὰ λόγον γίγνεται· ἐναντιοῦται γὰρ τὸ σκότος τῷ φωτὶ, καὶ λησταὶ τοὺς λύχνους σβεννῦντες, ἐπὶ τὸ λῃστεύειν τρέπονται, ἔλεγχον γὰρ ἡγούμενοι τοῦ σφῶν βίου τὸν τρόπον ἐκείνων ἐκ ποδῶν αὐτοὺς ποιῆσαι πραγματεύονται. τοῦτο τοίνυν τῶν τῇ κακίᾳ προστιθεμένων τινὲς τυρρεύσαντες κατ' ἐμοῦ, συνεστήσαντό με τῷ ἡγεμόνι κακοήθως καὶ πονηρῶς, ὡς ποιεῖν γε εἰώθασιν, ὦ δὴ ζητήσαντί γε μαθεῖν, ὅτου χάριν τριάκοντα πρὸς τοὺς ἓξ χρυσίνους λαμβάνω παρὰ τῆς ἐκλαμπροτάτης αὐθεντίας ἡμῶν κατ' ἔτος γε σιτηρέσιον, τὰς αἰτίας ἀνήνεγκα γράμμασιν ἃς ἔξεστι καὶ σοὶ τῷ σοφωτάτῳ μαθεῖν, εἰ ἀρεστὸν φανείη τῇ σῇ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ λογιότητι, οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ ἄλλας δύο γράφω πρὸς σὲ τὸν σοφώτατον καὶ ἀληθῆ διδάσκαλον. ἑπτὰ γὰρ καὶ μόνον ἐκείνῳ τῷ μεγαλοπρεπῆ ἡγημόνι πολλὰς ἔχων λέγειν ἀνέφερον. ὅτι ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων, οὐχ ὅπως τῇ ἀρετῇ ἀλλὰ τῇ ἐκλαμπροτάτῃ αὐθεντίᾳ τῶν βενετιῶν καθοσιωσάμην ἑαυτοὺς, καθάπερ μοι πάντες οἱ ἐμοὶ συμπολῖται συμμαρτυρήσουσιν, ὅσοι τιμᾶν εἰώθασι τὴν ἀλή-

λήθειαν. ἡ δὲ τέρα, ὅτι τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις ὑμῶν μισθοφόρων ἄνωθεν κατὰ νύκτα βοώντων, οἱ φυλάττοντες ὑμεῖς, τόδε καὶ τόδε μέρος τῆς πόλεως φύλακες, φυλακὰς ποιεῖ τε καλὰς, τῶν δὲ κάτωθεν ἀντιβοώντων καλὰς καλὰς, ἐγὼ τὴν αὐτὴν μισθοφορίαν ἐκείνοις λαμβάνων, ξ εἰς γὰρ ἕλκουσι κἀκεῖνοι κατὰ μῆνα χρυσίνους νύκτα καὶ ἡμέραν εἰς οὐρανὸν ὄμματα καὶ χεῖρας ἐκτείνων, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου κράτους εὐχόμενος, οὑτωσὶ βοῶ πρὸς θεὸν, παντάναξ κύριε, τὸ κράτος τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς τῶν βενέτων, τὸ ταῖς σαῖς ἡνίαις διοικούμενον καὶ φρουρούμενον, εἴη ἄν γε ἀεὶ, τοῖς μὲν ἐχθροῖς ἀνιαρὸν, τοῖς δὲ φίλοις, ἐπέραστον, ἡμῖν τε τοῖς ἱκέταις ἐκείνων, τιμώμενον καὶ φρουρούμενον. βούλει δ' ἵνα σοι παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν, καὶ ξ ἴτην αἰτίαν προήσομαι, ὅτι οὐδεὶς τουτωνὶ τῶν γραμμάτων, εἰ καὶ μὴ ἐμφιλοπονοῦμεν ἐν τούτοις ἀττικουργεῖ, ἑρμηνεὺς σοι γενήσεται, πλὴν μιχαήλου γε τοῦ μηλίνου, ὅς ἐστι εἷς τῶν ἐκ τῆς ἐμῆς πηγῆς ἀπηντληκότων ῥεῖθρα δὴ πολύκρατα τῶν ἄλλων ἐμοὶ φοιτητῶν. οἱ μὲν, ἐνετίαζη, οἱ δ' ἀλλαχότε τῆς ἰταλίας διδασκόντων τὸν ἕλληνα λόγον, ἐπὶ οὐκ εὐκαταφρονήτοις συντάξεσι. τοιαύτην μὲν οὖν ἀντιμισθίαν ὑμῖν ἀποδίδωμι διδασκάλων ἄριστε καὶ σοφώτατε, πίστιν φυλάττων καὶ ἀγάπην εἰλικρινῆ πρὸς τὸ κράτος ὅθεν εἰ καὶ τῆς μισθοφορᾶς με ταύτης ἀποστερήσητε, ὅπερ ἀπείργοι θεός, πίστεώς τε καὶ ἀγάπης καὶ

τῆς

τῆς εἰωθείσης δεήσεως, ἐγὼ μὲν οὐκ ἀφέξομαι, φωνὴ δ' ὅμως οὐκ ἐντεταμένη τὴν ἀρχὴν ἐσαῦθις προήσομαι, λίμῳ τότε δηλιμῷ πιεζόμενος.

Ἐῤῥωμένως διαβιώης πάντων ἕνεκεν

Ὁ μονεμβασίας ἀρσένιος.

Μεγίστη τῷ ὄντι καὶ ἀξιάγαστος, καὶ ἐπαίνου πέρα παντὸς, ἡ παρὰ τῶν μεγαλοπρεπεστάτων, καὶ ἐλευθεριωτάτων μεδικῶν, περὶ τὸ ἡμέτερον γένος κηδαιμονία, παναγιώτατε δέσποτα, καὶ ταύτην καὶ ἐξ ἄλλων ἴδοι τις ἂν, μάλιστα δὲ, ἐξ ὧν τοὺς λόγους, ὅσον τὸ καθ' ἑαυτοὺς, τῶν ἑλλήνων ἐποίκιλαν, καὶ πολυανθεῖς τούτους ἀπέδειξαν. ὁ γὰρ μεγαλοπρεπὴς ἐκεῖνος καὶ φιλέλλην καὶ μεγαλόνους λαυρέντιος, τὸ ἄκρον τῆς τῶν φλωρεντίνων γερουσίας ἄωτόν τε καὶ κλέος, εἰδὼς τὰς τῶν παλαιῶν ἐκείνων, καὶ μακαρίων βίβλους ἀνδρῶν, ὧν οὐχ ὅτι γε οἱ καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ οἱ πολλῷ ἡμῶν πρότεροι, οὐδ' ἴσως ᾔδεσαν τὰ ὀνόματα, μὴ ὅτι γε τὰ συγγράμματα, τὰς μὲν, ὅποι γῆς τῷ χρόνῳ κρυβείσας, τὰς δ' ἡμιβρώτους σησὶ, καὶ κόνισι γενομένας, ἀναλώμασιν οὐκ εὐκαταφρονήτοις τοῖς ἑαυτοῦ, ἀνεσώσατο ἐν φλωρεντίᾳ, διὰ τοῦ σοφωτάτου λασκάρεως. τῶν μεδίκων δὲ τοῖς ἴχνεσιν ἐπακολουθῶν, μᾶλλον δὲ τῶν ἄλλων τῆς ὑμετέρας παναγιότητος

ιω-

ὧδε ὑπαζόντων, καὶ ἁπαλῆς τροφῆς ὑπὸ σοῦ δεομένων, ἄνδρα γεννάδα, καὶ ἐνάρετον ἐπιδαυρίτην, φύλακα τοῦ ἑαυτοῦ λογικοῦ καὶ βασιλικοῦ ποιμνίου, τυγχάνοντι, ἐκ τοῦ λακωνικοῦ καὶ παλαιοτάτου γένους, ἐ τοῦ νῦν καλουμένου ῥωμαίου, σώφρονά τε, καὶ ἐπιεικῆ, καὶ μουσικήν γίτην. ἐῤῥωμένως διαβιώσης, προστάττων ἀεὶ τὸ κατ᾽ ἐμέ.

Hanc quidem Epiſtolam iis interſerere debuiſſem, quae annum MDLXXVII, quo Gabriel Epiſcopus ordinatus eſt, praecedunt; ſed neſcio quomodo diligentiam meam hoc effugerit.

Ἔπαινος οὐενετιῶν ὡς ἀπὸ προσώπου τοῦ κελτῶν βασιλέως.

Σκηπτοῦχος κελτῶν
Βασιλεὺς ὁρῶν
Τὰν ἀδελφάδος
Βασιλνίδα.
Τόσον βληθεὶς ὃς
Οἶστρον, ὅσσον τε
Κύπριδος ἄρης.
Εἶπεν, ἐμοῖο
Πλῆθος πολίων
Ἐμ᾽ ἀνικήτων.

Ἀλλ᾽ ἄγε τοίνυν
Ποτ᾽ ἴδον, οὔτε.
Μὲν εἰσόψεται.
Ἥλιος, ὢν
Πάντα ἐφορῶν.
Χ᾽ ἵμερος μ᾽ αἱρεῖ.
Δηρόντε μῆνα.
Κενεὸν τῆδε
Βραδύνειν, τηλοῦ.
Ἀδυνετίης τε.

Ὀφρυ-

Ὀφρυοέσσης
Ἡμετέρης, ὡς
Πραπίδεσσ' ἴδω.
Θαῦμά τε νοήσω
Πολυαστερέων.
Θαῦμα γάρ; ὡς ῥώξ
Ἀδριάδος μὲν
Ἐμπέφρακται, καὶ
Τὰ τενάγεα
Πόῤῥω που γαίης.
Θέμεθλ' ἄστεως.
Ἐνετῶν, ϰ
Τὸ παλίῤῥυτον
Ἅλμαρ ὕδωρτε.
Δινάμενον ἐν
Ὡραίσιν ῥηταῖς.
Ἴδειν εἴκελον
Τῷ εὐβοίης, καὶ
Τὰ διοτρεφῶν
Βενέτων καλὰ
Δώματ' ἄστροισιν
Γειτονέοντα
Τελόροφα, καὶ
Κούρους εὐζώνους
Καλλικόμους τε
Γυναῖκας, ἢ τὰν
Ἐρώτων χάριν.
Ἀμιλλωμένας.
Τέλος.

Cuiuſcumque opus hi verſiculi ſint, licet ex praecedenti Epiſtola *Londano* tribui poſſunt, facti quidem videntur occaſione capta ex adventu Venetias *Henrici III. Valeſii* Galliarum Regis. Quum enim e Sarmatia in Gallias contenderet, Venetiis tranſivit anno MDLXXIV.

Ἐκομισάμην τὰ παρὰ σοῦ πεμφθέντα μοι γράμματα, καὶ δὴ καὶ τὴν τοῦ ἐφεσίου ἐπισκόπου ἐπιστολήν. τῆς μὲν οὖν σπουδῆς τε καὶ ἐπιμελείας ἣν εὐποιήσω, τοῦτο μὲν ὥς τε μετὰ γραφῆναι, καὶ ἀκριβῶς διορθωθῆναι. τοῦτο δὲ ὥς τε διαπεμφθῆναι τὴν ταχίστην, μεγάλην οἰ-

δά-

δάσοι χάριν, τὸ δὲ μηδὲν ἐπεσταλκέναι περὶ τοῦ μισθοῦ, ὅπως τὸν μεταγράψ- ταμείψωμαι, τοῦτο θαυμάζω, πλὴν εἰ μὴ φιλόδωρος καὶ μεγαλόψυχος αὐτὸς ὢν, ταπεινὰ τὰ τῶν ἄλλων ἀποδεῖξαι, καὶ τὰ μέζιον αὐτῶν ὑπερβαλεῖν φιλοτιμίαν, καὶ πῶς ὦ φίλη κεφαλὴ τοῦτο δίκαιον, ἢ πῶς τῶν τῆς φιλίας θεσμῶν οὐκ ἀλλότριον, τὸ μέσον αὐτὸ, καὶ τὴν ἰσότητα οὐ σῶζον, σήμαναι τοίνυν διαβραχέως τί πέμψας τῷ γραφεῖ, τουτὶ τὸ χρέος ἐξαλείψω. ἐκείνω γὰρ οὐδ' εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλπίζω ἐξαλείψειν. τὸ τῶν τοσούτων λέγω καὶ τοιούτων ἐπαίνων οὓς κατὰ κεφαλῆς μοι κατέχεας ἐκ πηγῆς ἀεννάου εὐγλωττίας νᾶμα χρυσοῦν ἀρυσάμενος. ἔῤῥωσο, καὶ μὴ θαυμάσῃς τὸ ψυχρὸν τὸ τῆς ἐπιστολῆς ἐν τοσαύτῃ φρίκῃ καὶ χιόνι γραφείσης ἐκ φερραρίας μηνὸς γαμηλιῶνος δ' φθίνοντος, ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς τοῦ σωτῆρος γεννήσεως, αφλά.

Ὁ κατὰ πάντα σός

Φραγγίσκος ὁ δαπάρτος.

Cur heic hanc *Francisci Daporti* Epistolam inseruerim, ne ipse quidem rationem adferre possim, nisi quod post Epistolas quasdam *Gabrieli Severo* scriptas una cum aliis invenerim; sed quum & istam publici iuris facere proposuissem, parum refert an heic, vel alio loco, edatur, quum iam de meo ausu

ausu Lectores opportune monuerim. Ceterum in litteris *Daporti* annos signatos notis αφλα´ existimavi, quamquam tertiam numeri litteram non facile legerim, & forte non tam λ quam ν esse possit; sed aliquo modo legendum erat.

Γαβριὴλ ὁ φιλαδελφείας
Τῷ θείῳ ἀρχιερεῖ κυρίῳ Ἀρσενίῳ τῷ τορνόβου.

ΕΙ' καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην σου ἥκιστα εἴδομεν, οὔ τε σοι συνομιλήσαμεν, καί τοι διαμελέτης τὸ δ' ἐκ τηλοῦ εἶχον, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο οὐ διαλείπομεν, μὴ τὰ σὰ ὑπεραίρειν, καὶ διὰ τιμῆς ἄγειν ὅποι ἂν διατρίβοντες ὦμεν. ἤκουσαι γὰρ αἱ ἡμῖν τῆς γεννέας σου ψυχῆς πρὸς τὸ ἀγαθὸν διαθέσεις, καὶ ὁ περὶ τὴν σοφίαν αὐτὴν βίος, καὶ ἡ τῶν ἀγαθῶν ἕξις, ἣν γε οὐ τὸ τῆς ἑώας μέρος μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἑσπερείων μετὰ πολλοῦ ἀεὶ τοῦ θαύματος, καὶ ὑπερθαυμάζει τὰ μὲν πάντα, εἰ καί τις ἀνθηρίῳ χωρείῳ καταγωγὰς ἔχοντι καὶ τέρψεις ἐφημέρους οὐκ ἂν τοῦ σκοποῦ δοκεῖμοι διαμάρτοι. τοίνυν διὰ τοῦ ψυχροῦ τοῦδε γράμματος ὅπερ ῥυθμὸς τῆς ἀμφοῖν φιλίας εἴγε ἀναγκαῖον αὕτη τῷ βίῳ, καὶ οὐκ ἄντις ποτὲ ἄνευ φίλων ἕλοιτο ζῆν. τὰ λοιπὰ πάντα ἔχων ἀγαθὰ κατὰ τὸν φιλόσοφον, ἔτι δὲ πρῶτον αἴτιον καὶ σύνδεσμος ἀδιάλυτος ἔσεται. προσαγω-

ρου-

ρεύωσε τὴν θείαν καὶ ἱερὰν κεφαλὴν, τὴν ὄντως καὶ μόνην ἀρκέσαν τοῖς πάλαι θεοεικέλοις ποιητικώτερον φάναι, συνεξετάζεσθαι σοφοῖς τε ἀρχιερεῦσι καὶ ἐπιγήμοσι, ἀξιοῦντες ἱκετεύομεν φιλικῶς ἔχειν πρὸς ἡμᾶς καὶ εὐνοικῶς διακεῖσθαι. εἰ γὰρ καὶ τὸ διείργειν μέγα, ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν μόνον τῆς φιλίας, οὐ μέν γε καὶ αὐτὴν τὴν φιλίαν δύναται διαλύσαι. καὶ τῶν μὲν τούτων ἅλις, τὸν δὲ παρόντα μοναχὸν τὸν κύριον λαυρέντιον, τὸν ὑπό τινας τῶν ἀναγκαίων πρὸς ὑμᾶς ἤδη παραγενόμενον συνίστημί σοι τῷ ἀξιαγάστῳ ἀρχιερεῖ, δεχθείοις αὐτὸν ἀσμένως, καὶ ἐπικουρήσοις αὐτῷ, διά τε λόγου καὶ σκέπης τῆς σῆς πανιερώτητος, ἡμῖν δ' αὖθις κέλευε τὸ δυνάμενον καὶ εὕροις ἂν ἑτοίμως ὑπηρωτεῖν καὶ ὑπήκειν σοι, ἀρχιερέων ἄριστε.

Τῷ πανιερωτάτῳ μητροπολίτῃ φιλαδελφείας κυρίῳ γαβριὴλ, πέτρος ὁ ἀρκούδης, εὐπράττειν.

ΕΓώ σε, τιμιώτατε πάτερ, καὶ πρότερον διὰ φήμης μνήμης, καὶ θαύματος ἦγον, καὶ νῦν δὲ περιπλειόνος ποιεῖσθαι σε τὴν ἱερὰν καὶ τριπόθειτον κεφαλὴν ὁ ἡμέτερος λεόντιος αἴτιός μοι γέγονε, πάνυ γοῦν σαφῶς τὴν σὴν περὶ τὸν θεῖον ἀδολωτάτην σπουδὴν πυθόμενος ἔγνων. καὶ τὴν παρὰ θεοῦ σοι πίστιν ἀρχαίαν εἰλικρινῆ, παξῶαν καὶ ἀκίβδηλον εἰσπνευσθεῖσαν, μεθ' ὅσης εἰπεῖν χαρμονῆς τυγχάνω με-

μεμαθηκῶς, καὶ ταῦτα ἐν τῷ νῦν χρόνῳ τοῦ γένους οὕτω δυστυχοῦντος, στασιάζοντος, καὶ ἑτεροδοξοῦντος. τοιγαροῦν ἐμακάρισά σε τῆς εὐτυχίας τῆς ὀρθῆς γνώμης ἐπῄνεσα, καὶ τοῖς γνησιωτάτοις τῶν παλαιῶν τῆς σοφῆς ἐπινοίας ἐνέκρινα. ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλα περὶ ἄλλων λεγέτωσαν, σοὶ δ' ἅπαντα ὡς προτίσω καὶ μόνῳ πάντων μὲν κρατέειν, περὶ πάντων δ' ἔμεναι παραχωρείτωσαν, ὁ σοφὸς τοῦ σοφωτέρου δεῖται καίσε ἐνοχλεῖ ὁ βουλευόμενος τὸν καθ' ὅμηρον συμφράδμωνα διώκων τὰ ἑαυτοῦ ἀνακοινοῦται. ὁ ἕλλην τὸν φιλέλληνα περιπτύσσεται. οἱ περὶ τὴν εὐσέβειαν τὸν φιλόχριστον ἀλογοῦσι. τὸν δίκαιον οἱ περὶ πολιτείαν ζωγραφοῦσιν. ὁ ἐνδεὴς τὸν φιλάνθρωπον τῆς χρείας μακαρίζει. ὁ ξένος αὐτόν σοι τὸν φίλιόν τε καὶ ξένιον ἐνορᾷ. κἂν τούτοις ἅπασιν ὁ θεόφρων τὸν ὀρθόφρονα ζηλωτὴν ἀποφαίνει. ῥάδιον γοῦν ἑρμηνεῦσαι νοῦν ἐπιστολῆς ὅτῳ πρόσεστι μᾶλλον τὸ καλῶς φρονεῖν τῶν ἄλλων.

Ἔρρωσο, ἀπὸ ῥώμης ποσειδεῶνος ὀγδοῇ ἱσταμένου.

Ἱεραρχοῦντος γρηγορίου τοῦ τεσσαρασκαιδεκάτου, ἀνδρὸς εὐγενοῦς, φιλανθρωποτάτου, καὶ ἀξιεπαινετάτου.

Γαβριὴλ τῆς Φιλαδελφείας Παχωμίῳ τῷ δοξάρῃ.

ΚΑὶ διὰ τοῦτο μικρὸν δῶρον προσενηνοχότος σοι ἡμέτερον ἐπέμφθη σοι γράμμα, εὐχαριστοῦντι μάλιστα τῇ σῇ σεμνοπρεπείᾳ, τῆς τε μνήμης καὶ τῆς διαθέσεως ἣν πρὸς ἡμᾶς ἔχων διατελεῖς. νῦν αὖθις οὐκ ὀκνῆσαί μοι ἔδοξε τὰ ἡμῶν ὡς εὖ ἔχει θεοῦ εὐδοκοῦντος δηλῶσαί σοι, καὶ μένειν σε τῇ πατρίδι μέχρι τὸν ἥλιον ἐς κριὸν παραγενέσθαι. καὶ γὰρ σκόπος μοι πάντως τότε, εἰ μή τοι γε ἄλλο μοι ἐμποδὸν γενήσοιτο, ἢ αὐτὸν ἐμὲ ὡς ὑμᾶς ἢ αὐτόν σε πρὸς ὑμᾶς ἐλεύσεσθαι, τοίνυν ὑγίαινε ἡμῶν μνημονεύειν τῶν ποθούντων σε ὅλῃ ψυχῇ.

Τοῦ αὐτοῦ, Διονυσίῳ τῷ Σιμέωνι.

ΤΟ μὲν τυχεῖν τῶν βιβλίων, θεία μοι κεφαλὴ Διονύσιε, οὐ τῶν εὐπορωτάτων ἐστὶν ἤδη· γερμανῶν γὰρ τούτων ἐπιμέλειαν ἐχόντων καὶ φροντίδα, οὓς οἱ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐνταῦθα διοικοῦντες, οὐ μόνον αὐτοὺς, ἀλλά γε καὶ ὁποιονοῦν ὑπ᾽ ἐκείνων νεωστὶ πεποιημένον, καὶ διωρθουμένον ἀποτρόπαιον ἡγοῦνται, ὧν δὲ τύχομεν ταῦθ᾽ ὡς ἔτυχεν ὠνήσαντες τῇ σῇ ἀποστέλλομεν σεμνοπρεπείᾳ, ἐξ ὧν τὰ τοῦ Ἀριστοτέλους δυοκαίδεκα τῶν ἐνταῦθα καλουμένων λιβρῶν ἐπριάμεθα, τὰ μὲν τοῦ Στράβωνος τεσσαρασκαίδεκα,

κα,

κα, τὰ δέγε ἰωσήπυ εἴκοσι ϗ ἕξ, ϗ τὰ τῦ φίλωνος εἴκοσι τὰ μὲν βασιλείου ϗ γρηγορίυ ϗ τῶν λοιπῶν γεγραμμένων σοι ὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν, ἂν δέγε τύτοις ἐντύχοιμεν, ὐκ ἂν διαληψώμεθα ταῦθ' ἀσμένως ὠνήσασθαι, τὴν δὲ τῶν εἰρημένων βίβλων τιμὴν, ἀποδώσειας τῷ γατιάνῳ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.

Hanc primam Epiſtolam *Arſenii* eſſe Monembaſiae Archiepiſcopi non videtur dubitandum, cum ex argumento, quod tractat, tum ex eo quod aliis *Arſenii* Epiſtolis, una cum Epiſtolis *Maximi Margunii* in his *Deliciis* publici iuris factis, in Codice Manuſcripto ſuccedit, aetaſque eius *Arſenio* omnino congruit. Adde quod ſecunda harum Epiſtola *Arſenii* eſſe ex ipſa etiam indubitata ſubſcriptionis nota dignoſcitur, quæ ſtatim hanc primam conſequitur. Sed & tertia Epiſtola, ut videtur, mutila, eidem *Arſenio* tribuenda eſt, prout vel ex ipſa materia elucet atque eminet; praeterquamquod tertia haec in MS. Codice ſecundam excipit & conſequitur. Cui ſcribantur hae tres Epiſtolae non indicatur in codice; ſed quaſdam *Antonio Eparcho*, Corcyrenſi, viro litteratiſſimo, ſcriptas eſſe prope eſt ut adfirmem: verum hanc diſquiſitionem in aliud tempus lubenter omitto.

ΣΥ' μὲν ταῖς τῶν ἑλλήνων ἀχθόμενος συμφοραῖς, ὁ τοῦ γένους τῶν ἑλλήνων ἐπισημότατος καὶ τοὺς λόγους ἐκείνων ὁρῶν τὰ λοίσθια πνέοντας, μηδέπω καὶ τήμερον ἐκείνοις παύη συνάρασθαι, καὶ ζητεῖν ὅθεν τἀκείνων ῥαΐσει. καὶ τοῦτό σου πρὸς τὸ γένος τῆς ἄκρας σύμβολον χέσεως.

στεως. ἐγὼ δὲ καὶ διὰ τὸ τῆς ἐκείνου βελτιώσε-
ως, καὶ τῆς πρὸς τὰ καλὰ ἐπιδόσεως, ἐπιμε-
λῶς τε ἅμα καὶ ἐπιπόνως με κήδεσθαι, τοῖς σοῖς
ἴχνεσιν ὅση δύναμις ἐπακολουθοῦντα, δίκαιος
ἂν εἴην παρὰ τῆς σῆς λογιότητος ὑπακούεσθαι,
καὶ ταῦτ᾽ ἐπειδὴ καὶ τὴν βυσσοδομουμένην ἐντὸς
ἐπικουρίαν πρὸς τὴν τῶν λόγων ἐπίδοσιν, προ-
ενεγκεῖν εἰς προῦπτον ἐκεῖνα δεῖν. ὅπως ἂν δι-
ωνασαίης μᾶλλον πρὸς τὴν ἐκείνων ἀντίληψιν.
τοιγάρτοι ἄμφω τὰ χρέη γενναίως ἀποτιννύν-
τες, ἐγὼ μὲν τοῦ μνημονεύειν, καὶ ἀναμιμνήσ-
κειν, μηδ᾽ ὁπωσοῦν τὸ σύνολον λήξομεν. ἐπὶ λέ-
οντος τοῦ ἄκρου ἀρχιερέως, αἴτιος ἐγένου τοῖς τῶν
ἑλλήνων βουλομένοις μὲν, μὴ δυναμένοις δὲ
τῇ πενίᾳ, τῆς περὶ τοὺς ἑλληνικοὺς λόγους σπου-
δῆς πείσας τὸν ἀρχιποίμενα, γυμνάσιον ἐν
ῥώμῃ ἀναδεῖξαι δύο καὶ δέκα μειρακίων ἑλλη-
νικῶν, ὃ δὴ καὶ ἀνάδειξαι, σοῦ καταβάλλοντος
τὰ σπέρματα, ὁ γὰρ τὰ σπέρματα καταβαλὼν, ὡς
ὁ καλός φησι ῥήτωρ, οὗτος τῶν φύντων αἴτιος.
μέχρι μὲν οὖν ἐκεῖνος διετέλει τοῖς ζῶσι συνα-
ριθμούμενος, καὶ αὐτὸς παρὼν ἐτύγχανες, ὁ
τὰ καλὰ σπέρματα τοῖς ἐκείνου ὑποσπείρων ὦσιν,
ἐπίδοσις οὐ μετρία, τῷ γυμνασίῳ ἐγίγνετο.
ἐποιχομένου δ᾽ ἐκείνου, κακοδαιμονίᾳ τῇ ἡμετέ-
ρᾳ συναπέσβυ καὶ τὸ γυμνάσιον. ἀλλ᾽ ὦ θει-
ότατε ὑπερείσασο καὶ αὖθις τοῦ γένους. ἐν σοὶ
γὰρ μόνῳ τὸ τῶν ἑλλήνων γένος ἐξήρτηται. θέ-
λησον τοίνυν εἶναι κἂν τῇ ἑλλαδικοὺς λόγους ἀν-
θῆσθαι, ἤδη ἀπομαρανθέντας, μᾶλλον ἢ κα-

παξηρανθέντας τὸ σύμβολον. ἔργον τέλεσον καὶ τὰ νῦν, τίμιόν τε καὶ εὐπρεπὲς, ἐμοί τε ἰδίᾳ καὶ παντὶ τῷ γένει κοινῶς χρησιμώτατον. εἰ γὰρ κλήμης ὁ τῆς ἐκκλησίας προστάτης, ἐπιβεβαιώσειε τὰ παρὰ τοῦ ἀρχιποίμενος λέοντος, ὑποσχεθέντα μοι καὶ συγχωρηθέντα, ἕξομεν καὶ αὖθις εὐεργεσίας οὐκ ἐλάττω τῆς προτέρας ἐκείνης, ἧς διὰ τῆς σῆς μεγαλοπρεπείας, ἐτύχομεν πρότερον. ἵνα δὲ γνῷς τὴν εὐεργεσίαν ἐκείνου τοῦ φιλέλληνος λέοντος, καὶ καλοῦ ἀρχιποίμενος, πέμπεταί σοι τὸ ἴσον τῆς ἱερᾶς ἐκείνου γραφῆς ἣν ἐπιδείξας τῷ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ, καὶ γονυπετήσας ὡς ἀπὸ τοῦ γένους παντὸς, αἴτησον ἐπικυρωθῆναι καὶ παρὰ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος, τὰ δόξαντα τῷ φιλτάτῳ αὐτοῦ ἀρχιποίμενι, καὶ τοῖς τῶν ἐπισκοπῶν, τῆς ἱερᾶς λέγω πίτνας καὶ τῆς χερροννήσου, προσατεύουσιν ἐπισκόποις ταν ῦν, μὴ παραχωρεῖν ἑτέροις τῶν ἑαυτῶν θρόνων. κατὰ δὴ πρότερον μανήλιος καὶ δαμόντης, τὼ ἐπισκόπω, φθονήσαντε πεποιήκατον, συγχωρῆσαι τὸ σύνολον. ἄγε τοίνυν ἀσμένως, καὶ προθύμως, βοήθησον. διὰ σοῦ γὰρ τὰ τῶν ἑλλήνων ἔνεστιν ἀναθῆλαι, σοῦ τῶν πραγμάτων ἐῤῥωμένως συναραμένου, καὶ δὸς τοῖς λόγοις ῥαῖσαι, ὁ τῶν λόγων πρύτανις. σοῦ γὰρ ἄνευ τῆς ξυμμαχίας μετὰ θεὸν, τοξεύσομέν τ' οὐρανὸν καὶ ἐς τετρημένον πίθον ἀντλήσομεν. ἔῤῥωσο, ἐξ ἐνετιῶν, πυανεψιῶνος, πέμπτῃ ἐπὶ δέκα, τοῦ αφλα ἔτους ἀπὸ τῆς θεογονίας.

Οὐ

ΟΥ' χρὴ θαυμάζειν, ὦ ἀρχικῆς ἀρετῆς ἀψευδέστατον βασανιστήριον, εἰ οἱ πονηροὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἐκπεπολέμωνται, καὶ οἱ ἀμαθεῖς τοῖς πεπαιδευμένοις. τοὐναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστὸν, εἰ οὕτω μὴ εἶχεν. εἰ γὰρ καὶ λίαν ἄτοπον δοκεῖ, καὶ οὔτε λόγῳ ῥητὸν οὔτε ἔργῳ φορητόν ἐστι τοῦτο. ἀλλ᾽ ὅμως κατὰ λόγον γίγνεται· ἐναντιοῦται γὰρ τὸ σκότος τῷ φωτὶ, καὶ λῃσταὶ τοὺς λύχνους σβεννῦντες, ἐπὶ τὸ λῃστεύειν τρέπονται, ἔλεγχον γὰρ ἡγούμενοι τοῦ σφῶν βίου τὸν τρόπον ἐκείνων ἐκ ποδῶν αὐτοὺς ποιῆσαι πραγματεύονται. τοῦτο τοίνυν τῶν τῇ κακίᾳ προστιθεμένων τινὲς τυρρεύσαντες κατ᾽ ἐμοῦ, συνεστήσαντό με τῷ ἡγεμόνι κακοήθως καὶ πονηρῶς, ὡς ποιεῖν γε εἰώθασιν, ὦ δὴ ζητήσαντί γε μαθεῖν, ὅτου χάριν τριάκοντα πρὸς τοὺς ἓξ χρυσίνους λαμβάνω παρὰ τῆς ἐκλαμπροτάτης αὐθεντίας ἡμῶν κατ᾽ ἔτος γε σιτηρέσιον, τὰς αἰτίας ἀνήνεγκα γράμμασιν ἃς ἔξεστι καὶ σοὶ τῷ σοφωτάτῳ μαθεῖν, εἰ ἀρεστὸν φανείη τῇ σῇ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ λογιότητι, οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ ἄλλας δύο γράφω πρὸς σὲ τὸν σοφώτατον καὶ ἀληθῆ διδάσκαλον. ἑπτὰ γὰρ καὶ μόνον ἐκείνῳ τῷ μεγαλοπρεπῆ ἡγημόνι πολλὰς ἔχων λέγειν ἀνέφερον. ὅτι ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, οὐχ ὅπως τῇ ἀρετῇ ἀλλὰ τῇ ἐκλαμπροτάτῃ αὐθεντίᾳ τῶν βενετιῶν καθοσιωσάμην ἑαυτοὺς, καθάπερ μοι πάντες οἱ ἐμοὶ συμπολῖται συμμαρτυρήσουσιν, ὅσοι τιμᾶν εἰώθασι τὴν ἀλή-

τῆς εἰωθείσης δεήσεως, ἐγὼ μὲν οὐκ ἀφέξομαι, φωνὴ δ' ὅμως οὐκ ἐντεταμένη τὴν ἀρχὴν ἐσαῦθις προήσομαι, λίμῳ τότε δηλιμῷ πιεζόμενος.

Ἐῤῥωμένως διαβιώης πάντων ἕνεκεν

Ὁ μονεμβασίας ἀρσένιος.

ΜΕγίστῃ τῷ ὄντι καὶ ἀξιάγαστος, καὶ ἐπαίνου πέρα παντὸς, ἡ παρὰ τῶν μεγαλοπρεπεστάτων, καὶ ἐλευθεριωτάτων μεδικῶν, περὶ τὸ ἡμέτερον γένος κηδαιμονία, πανταγιώτατε δέσποτα, καὶ ταύτην καὶ ἐξ ἄλλων ἴδοι τις ἄν, μάλιστα δὲ, ἐξ ὧν τοὺς λόγους, ὅσον τὸ καθ' ἑαυτοὺς, τῶν ἑλλήνων ἐποίκιλαν, καὶ πολυανθεῖς τούτους ἀπέδειξαν. ὁ γὰρ μεγαλοπρεπὴς ἐκεῖνος καὶ φιλέλλην καὶ μεγαλόνους λαυρέντιος, τὸ ἄκρον τῆς τῶν φλωρεντίνων γερουσίας αὐτόν τε καὶ κλέος, εἰδὼς τὰς τῶν παλαιῶν ἐκείνων, καὶ μακαρίων βίβλους ἀνδρῶν, ὧν οὐχ ὅτι γε οἱ καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ οἱ πολλῷ ἡμῶν πρότεροι, οὐδ' ἴσως ᾔδεσαν τὰ ὀνόματα, μὴ ὅτι γε τὰ συγγράμματα, τὰς μὲν, ὅποι γῆς τῷ χρόνῳ κρυβείσας, τὰς δ' ἡμιβρώτους σησὶ, καὶ κόνισι γενομένας, ἀναλώμασιν οὐκ εὐκαταφρονήτοις τοῖς ἑαυτοῦ, ἀνεσώσατο ἐν φλωρεντίᾳ, διὰ τοῦ σοφωτάτου λασκάρεως. τῶν μεδίκων δὲ τοῖς ἴχνεσιν ἐπακολουθῶν, μᾶλλον δὲ τῶν ἄλλων τῆς ὑμετέρας παναγιότητος

ἰω-

ἰωάννης ματθαῖος ὁ γίβερτος, ὁ αἰδεσιμώτατος τῆς οὐερώνης ἐπίσκοπος, καὶ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων ὁ ἐλευθεριώτατος, τὴν τοῦ χρυσορρήμονος ἰωάννου εἰς τὰς τοῦ θεσπεσίου παύλου ἐπιστολὰς ἑρμηνείαν, κτῆμα δηλαδὴ ἀξιολογώτατον, παντὶ τῷ χριστωνύμῳ λαῷ, πνευματικῆς παιδευσίας προὔθετο, ἐξάπεζων, μηδεμίας δαπάνης φεισάμενος. ἣν εἴτις νὴ τὸν λόγιον πολυανθεῖ λειμῶνί γε ἀπεικάσειεν, οὐκ ἄποθεν πάντως τοῦ σκοποῦ τοξεύσειε. ὡς γὰρ ἐκεῖσε ῥοδωνιαὶ, καὶ κρινωνιαὶ, καὶ πολυειδῶν ἑτέρων ἄνθεων εὐωδία ἐκπνέει οὕτω κἀνταύθα ἀρετῶν ποικίλων διδασκαλία εὐωδιάζει. ὅθεν καὶ οἱ ἐν αὐτῇ εἰσιόντες, ἀνδρείας λόγους διδάσκονται. φρονήσεως, σωφροσύνης, ἀ[illegible]ης ταπεινώσεως, μεθόδους, πραότητος καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὑποδιηρημένων ταῖς πρακτικαῖς ἀρεταῖς. καὶ ὅπως μὲν τοῖς δαίμοσι δεῖ πολεμεῖν. ὅπως δ' ἐνίστασθαι κατὰ τῶν παθῶν, οὐ λειμῶνι δὴ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ ἰατρείῳ ἀκεσωδύνῳ ὁμοίωται, ἐν ᾧ, ὁ νόσῳ συνεχόμενος φοιτῶν, τὸ κατάλληλον δρέπεται φάρμακον, τοίνυν ὁ τῇ τῆς ἐπιθυμητικῆς φλεγμονῇ πυρακτούμενος, τὸ τῆς τοῦ βίου διατάξεως μνημοσύνης τὴν ῥῶσιν τρυγεῖ, καὶ ἁπλῶς φάναι, τὸ πρόσφορον νοσήλιον φάρμακον ἑκάστου πάθους, ἐκ τῶν θειοτάτων συγγραμμάτων τοῦ παμμάκαρος ἰωάννου ἀρυόμενοι, ἃ τὸν ἀριθμὸν ὑπερβαίνουσι πᾶσαν γραφὴν ἑρμηνεύσας καταλέλοιπε τῇ τοῦ κυρίου ἐκκλησίᾳ. τινὲς γὰρ τῶν φιλοθέων μετὰ τὴν πρὸς κύριον ἐκδημίαν αὐτοῦ,

τοῦ, πεζακισχιλίους ὀκτακοσίους συναγάγοντες λόγους ἐκ τῶν αὐτοῦ βιβλίων περὶ τῶν λοιπῶν ἠτονήκασιν. πᾶσα μὲν οὖν καὶ ἄλλη τούτοις μάκαρος τούτου γραφὴ, πλεῖστα ὀνείνησι τοὺς ἐμπόνως μετιόντας αὐτὴν, ἡ δὲ τῶν ἐπιστολῶν ἑρμηνεία τε καὶ διδασκαλία, εἴπερ τις ἄλλη τῶν ἑαυτοῦ, ὀρέγει παντοδαπὴν διδασκαλίαν, καὶ ψυχικὴν λυσιτέλειαν. ποταμὸς γὰρ βαθυδίνης πολλῷ μᾶλλον ἐν αὐτῇ ἀναδέδεικται. οὐ μικρὰ κατάγων ὡς ὁ πακτωλὸς πρὶν χρυσοῦ ψήγματα, ἀλλ᾽ ὅλος χρυσὸς αὐτόχρημα ὤν, καὶ πλημμυρῶν ἀφθονῶς χρυσόρρειθρα νάματα, μᾶλλον δὲ τῆς τοῦ χρυσοῦ δίψης ἀπάγων, καὶ φιλαργυρίας σβεννύων τὸν καύσωνα, ἰδοὺ τοίνυν πᾶσιν ἐπέρρευσιν ἀκίνωτος ἔκβλυσις, ὕδωρ πηγαζουσα ζῶν, καὶ πρὸς σωτηρίαν τοὺς ἀρυομένους μετοχετεύουσα, καὶ γὰρ οὐ πόσιν χορηγεῖ τάχιστα ὀλλυμένην, ἀλλ᾽ ἀρρευστόν τε καὶ αὖλον. τοῦτο οὖν δεῦτε χανδὸν ἀπορροφήσωμεν ἅπαντες. δεῦτε τούτου τῇ ἀπολαύσει, τὰ τῆς ψυχῆς παυσώμεν αἰθητήρια, καὶ τὸν τῆς καρδίας φλογμὸν καταψύξωμεν. ὁ γὰρ τούτου τῷ ποταμῷ τὰ χείλη προσάπτων, ἀλεξητήριον πάθους εὑρίσκει παντὸς, καὶ σωτηρίας θηρᾶται τὸ ὁρμητήριον. ποῖον γὰρ ἀρετῆς εἶδος ἐν τούτῳ οὐ πελαγίζει; ποῖον δ᾽ οὐ βρύει νοσήλειον φάρμακον; τὴν τοῦ παρακλήτου γὰρ χάριν ἐπισπασάμενος, τῇ ὑπὲρ ἄνθρωπον βιωτῇ, ἀρετῶν κατείληφε τὴν μισγάγγειαν, καὶ ποταμηδὸν ἐκκρουνίζει τῶν ψυχοτρόφων.

Τῷ

Τῷ εὐλαβεστάτῳ ἱερομονάχῳ, καὶ ὡς ἐν κυρίῳ ἀδελφῷ κυρίῳ γαβριήλῳ τῷ τρύφωνι νικόλαος ὁ μαρῖνος εὐπράττειν.

Εἴ καὶ μὴ εἰδώς σε τυγχάνω, ἀλλ' οὖν τεκμαίρομαί σε τοιοῦτον εἶναι, οἷόν τις τῶν φίλων, διά τινος πρὸς ἐμὲ γράμματος πρώην ὑπεζωγράφησεν. ἀρκεῖ τέ μοι, τὰ περὶ τῆς σῆς ἀρετῆς, καὶ τῶν σῶν ἀρίστων ἠθῶν δεδηλωμένα, καὶ χαίρομεν, οἶδε Θεός, τοιούτῳ σοι ὄντι, πολλῷ δὲ μᾶλλον καὶ πρὸς τὸν ἐμὸν πατέρα φιλικῶς σε ἐγνωκὼς διακείμενον κατὰ ταῦτα γὰρ οἶμαι ἐκείνῳ κἀυτός σοι ἔσομαι, ἐπειδήπερ ἐκείνου ἐξήρτημαι. ταυτὶ γοῦν σοι διὰ βραχέων τῆς πρός σε μου εὐνοίας ἔστων τεκμήρια, ἔμοιγε γὰρ τὸ νῦν εἶναι μακροτέροις οὐκ ἔξεστι χρήσασθαι, σὺν Θεῷ δ' εἰπεῖν ὅσον οὔπω αὐτός σε ἀφέξομαι, καὶ ὄμμασιν ἀκοῆς, ὥς φασι, πικροτέροις τυγχάνουσι ἰδών σε, περιπτύξομαί τε ἅμα καὶ τὰ μέγιστα εὐφρανθήσομαι.

Ἐῤῥωμένον σε ψυχήν τε καὶ σῶμα διαφυλάττοι ὁ κύριος. ἐκ παταβίου, ἑκατομβαιῶνος, ἕκτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ αφοβ' ἔτους.

Πα-

Παναγιώτατέ μοι δέσποτα, καὶ οἰκουμενικὲ πατριάρχα.

Ἔννοιάμοι ἐγεγόνει τοῦ συγγράψαιμι βίβλον μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς συντείνουσαν πρὸς ἕνωσιν ἀμφοτέρων ἐκκλησιῶν, δυτικῆς τε καὶ ἀνατολικῆς φημι, ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ ῥωμαίου γένους, ἀναγκαιοτάτην ἐσομένην γιγνώσκοντί μοι πρὸς ἐκείνων μάλιστα ἀνασπασμὸν καὶ ἐκκείζωσιν, καθεκάστην ἀναφυομένων κατὰ τῆς ἡμετέρας θρησκείας. καὶ γὰρ ὁ πολὺς ὄχλος διδασκόμενος ὑπὸ τῶν ἀμαθεστάτων ἐνθάδε κηρύκων τῆς κατὰ λατίνους ἐκκλησίας, πλημμελεῖν περὶ τὸ θεῖον τὴν καθ' ἡμῶν ὀρθόδοξον οἴεται ἐκκλησίαν πολλῶν ἕνεκεν, ἧς τὴν σὴν μακαριότητα θεοῦ προνοίᾳ ἐπαξίως ἐπιστατεῖν, καὶ τὰς αὐτῆς οἴακας ἀρρήτῳ σοφίᾳ καθάπερ ὁλκάδος παμμεγέθους ἐπισταμένως, καὶ ὡς δεῖ ἀκοῇ ἴσμεν διιθύνειν πρὸς σωτηρίαν ποιμνίου τοῦ χριστωνύμου καὶ τῷ σῷ ἐναρέτῳ φρονήματι ἐμπεπιστευμένοι, ὥς τε ἐπικουρίᾳ τοῦ ἐνισχύοντός με παρισυποστάτου καὶ ἀπείρου τῶν ὅλων θεοῦ, πέρας ἐπιθῆναι οὐ μετὰ πολύ, χρηστὰς ἔλω τὰς ἐλπίδας, οὐ μὲν τοίγε ἄνευ τοῦ ἀναχεῖρας συνοδικοῦ καὶ τοῦδε ὑπὸ δεδεμένου τόμου ἐπὶ μαξίμου πατριάρχου, οὗ τὴν διαδοχὴν ὡς ἔοικεν ἐδόξω. οὗ τάμου πέρι οὐ τηνάλως ἴσως γε ζητεῖν ἡγησάμην τὰ δοκοῦντα τῷ ὡς ἀληθῶς ὀρθοτομοῦντι τὸν ἀληθινὸν λό-

λόγον, αἰδεσιμωτάτῳ φιλαδελφείας Θεσπεσίῳ ἀρχιερεῖ, μεταβολῆς πάντα χρὴ ποιεῖν ὡς ὁ λόγος. ἔστι γὰρ δεινὸς ὁ ἀνὴρ τὰ τῆς καθ' ἡμᾶς θεοσεβείας τε καὶ ἀληθείας. καὶ ἕτοιμος ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι λόγον περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος, οὗ τὸ σῶφρον καὶ ἡ ἀγχίνοια, καὶ τὸ εὐγενὲς τῶν λόγων ὑπ' οὐδένος τῶν αὐτὸν εἰδότων καὶ μὴ τῶν φρενῶν κατενεχθέντων. ἄφρον, γὰρ ἡ σολομάντιος σοφία διακόνῳ χρήσεται, ὃς ἐρείδεται ἐπὶ ψεύδεσιν, μωμήσετ' ἄν. καὶ γὰρ οὐκ ἐξαγώνιον ὑπὲρ αὐτοῦ φάναι ἀφορμὴν τοῖς πᾶσιν δεδωκέναι τοῦ μεγάλας ὁμολογεῖν χάριτας τῇ θειοτάτῃ σου κεφαλῇ δωρησαμένῃ δῶρον ἡμῖν αὐτοῖς τιμαλφέστατον πρὸς πᾶν ἔργον, πνευματικόν τε καὶ μὴ, οὐκ ἥκιστα δὲ ὅπου τύχης μεταβολαὶ, οὐκ εὐέλπιδες, φέρουσιν ἄνω καὶ κάτω τὰ ἀνθρώπινα, ἐν ᾧ πολλὰ καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ φιλοστόργου ψυχῆς δυναίμην εἰπεῖν, ἀλλ' ἐπάνειμι ὅθεν ἐξέβην τοῦ λόγου, τούτῳ λοιπὸν συμβόλῳ χρησαμένῳ ἀκούσαντο τὰ περὶ τοῦτο μου ὃς πρὸς τὸν δεσποτικόν σου παρώξυνε θρόνον, γνώμονα ἀποκαλῆσαι ἀειστάρχειον. οἶδε γάρ σε ποιμένα σοφίην τε καὶ σύνεσιν καλῶς ἐκφέροντα, ὥστε ἐκ μέσου μου τῆς καρδίας ἱκετηρίαν τὴν καθήκουσαν πρὸς μάθησιν ὑπαγορεύω καὶ κατάνευσον μοι δεομένῳ κἂν τὸ κῦρος ἔχῃ ὁ τόμος, κἂν τῷ οὗ λεξάτω μοι. οὐδὲν γὰρ ἄλλον ἐστὶν τόμος ἐκκλησιαστικὸς παρὸ φῶς καὶ ὁδὸς ζωῆς. τοιγαροῦν πρὸς πληροφορίαν ἡμετέ-

ραν

ρων καὶ τῆς ὑμετέρας τοῦ ὄγκου ἀρχιερωσύνης καὶ ὀνόματος ἀξίωμα ἐπάκουον. ὁ δὲ κύριος διαφυλάττοι σου τὸ θεῖον σκῆνος εἰς μακρὸν γῆρας, πατὲρ ὁσιώτατε. ἐξ ἐνετιῶν θαργηλιῶνος ἱσαμένου τοῦ αφοθ'..

Οἰκέτης τοῦ ὑμετέρου προσκυνητοῦ θρόνου ἱππότης τῆς τάξεως τοῦ ἁγίου στεφάνου καὶ τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμης διδάσκαλος.

Ἀνδρέας λονδάνος.

ΑΙΔΕΣΙΜΩΤΑΤΕ πρωτοπάπα, καὶ ἔντιμε χωρεπίσκοπε χαίροις ἐν κυρίῳ. διὰ τῆς θείας δυνάμεως καὶ δι' εὐχῶν σου ὑγιαίνομεν. ὁμοίως δέ σε ὑγιαίνειν τὸν θεὸν ἱκετεύομεν. ὁ εὐλαβέστατος ἱερεὺς ὁ κύριος κωνσταντῖνος, καὶ σὸς γαμβρὸς, ἐλθὼν ἐνταῦθα οὐκ ἠδυνήθημεν ὅσα ἦν αὐτῷ εἰκὸς ποιῆσαι, τοῦ καιροῦ καὶ τῆς δυνάμεως ἡμῖν μὴ συγχωρούντων τοίνυν ὅπερ ἐδυνήθημεν οὐκ ὠκνήσαμεν ὑπὲρ αὐτοῦ διαπράξασθαι, καὶ ὃ εἰς ἔπειτα ἰσχύσαιμεν οὐκ ἂν διαλειψώμεθα ὑπὲρ τῆς σῆς ἀγάπης, καὶ τῆς αὐτοῦ ἀγαθῆς προαιρέσεως, ἀφθόνως διανῦσαι. τοίνυν συγγνώσθη ἡμῖν, καὶ κέλευε διηνεκῶς τοῖς ὡς υἱοῖς σου φιλτάτοις ὑπηρετεῖν καὶ δουλεύειν σοι πάντως προαιρουμένοις. ἔρρωσο.

Αἰ-

ΑΙ'δεσιμώτατε καὶ ἐντιμώτατε πρωτοπαπὰ ἡμέτερε καταπάντα, χάρις εἴησοι καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος παρὰ θεοῦ παντοκράτορος, καὶ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. εἰ καὶ χρόνου μῆκος παρῆλθεν καὶ οὐ τὴν σὴν ἐδόξαμεν ἀσπάζεσθαι ἁγιωσύνην, καὶ οἷα ἡμῖν συνέβη αὐτῇ δηλῶσαι, οὐχ ἡμῖν σε δεῖ τὸ αἴτιον, ἀλλὰ τῷ καιρῷ δοτέον. τῷ πολλάς μοι σχεδὸν προξενήσαντι ἐνοχλήσεις καὶ ταραχὰς, αἰτίῳ τεόντι τῶν ἰδίων ἀμνημονεῖν. ἡμῶν δὲ τὸν πόθον, καὶ οἵαν διάθεσιν προσέχοντες διατελοῦμεν, ὁποίαντε εἰς ἔπειτα παρ' ἡμῶν λήψειας εἴ γε θεὸς δῴσοι, καλοκαγαθίαν τῶν ἀδυνάτων γραφῇ παραστῆσαίσοι. ὅθεν συγγνωτέον ἡμῖν. περὶ δὲ τῶν ἡμῶν ὅπως τ' ἔχει, τὰ πάντα τῷ σῷ τιμίῳ μαθήσῃ γαμβρῷ, ἡμῖν δὲ τοῖς δικαίοις τὰ περὶ τῆς ῥώσεως σου μαθεῖν ἐφιεμένοις, μηδ' ἀλιπὲς ἀποστέλλειν, πρᾶγμα τῷ ὄντι μέγα, τοῖς τῆς εὐνοίας ἀκριβδήλως κατέχειν πειρωμένοις. ἔρρωσο.

Hae duae ſuperiores Epiſtolae ſcriptae videntur Protopapae Corcyrenſi. Corcyrae enim Paeſul quidam Graecorum eſt, Protopapas adpellatus; Latinorum vero tantum Archiepiſcopus: ut ex Corcyrenſi *Marmorae* hiſtoria intelligere eſt.

ΘΕοφιλέστατε ἐπίσκοπε γλυκέας, τὴν προσήκουσαν τιμὴν καὶ αἰδῶ ἀπονέμομεν

τῷ

τῇ θεοφιλίᾳ σου, εἰ καὶ μὴ τὴν σὺν τοῖς σωματικοῖς κατείδομεν ὀφθαλμοῖς θεοφιλίαν. τοίνυν διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου γράμματος ἀξιοῦντες ἱκετεύομέν σε, τῇ ἐνούσῃ σοι πνευματικῇ δυνάμει, καὶ φρονήσει τελείᾳ, συνδραμεῖν καὶ βοηθῆσαι, τῷ προερχομένῳ σοι μοναχῷ σεραπίωνι. καὶ γὰρ αὐτὸν ἡμεῖς περί τινος ἀναγκαίας χρείας, καὶ πνευματικοῦ καὶ φιλοθέου ἔργου εἰς τὰ ὑμέτερα πέμπομεν, ἐξ οὗ τὰ πάντα μαθήσεις. βοήθησον οὖν αὐτῷ ἀδελφὲ, ὅπως τέλος δώσῃ τῷ ἔργῳ, δι' οὗ τὴν σὴν παρακαλοῦμεν θεοφιλίαν, ἡμᾶς ἢ τὸ δυνατὸν ὄριζε, καὶ κέλευε τοὺς ἑτοίμως ἔχοντας ὑπηρετῆσαι καὶ ὁλοψύχως ὑπείκειν τῇ κατὰ πάντα ἀρίστῃ θεοφιλίᾳ σου. ἔρρωσο.

ΠΑνιερώτατε μητροπολῖτα παρωνάξου ἡμετέρε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ, χαίροις ἐν κυρίῳ. πρὸς ἡμᾶς ἦλθεν γυνή τις κυάρα τοὔνομα, σὺν δάκρυσι καταβοῶσα τὴν ὅσην ἀδικίαν τε καὶ παρανομίαν ἔδειξεν πρὸς τὴν θυγατέραν αὐτῆς αἰκατερίναν ὁ γεώργιος τῆς λουκιανῆς. ἀραβωνισάμενος γὰρ αὐτὴν νομίμως καὶ κανονικῶς ὁ ἀλιτήριος ἤδη ἔτη δύο, ταύτην αἰάσας χωρίς τινος αἰτίας, εἰς τὴν αὐτοῦ πατρίδα τ' ἀπεδήμησε, ἐν ᾗ μέχρι τοῦ δεῦρο διατρίβων ἦν δίολου, καὶ οὐ δόλως διαμνήμης ἔχων πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπανακάμψαι γυναῖκα, ἢ γράμματά τινι δοῦναι τὴν αἰτίαν τῆς βραδύτητος διασημῆναι.

ναι. τοίνυν φροντισάτω ἡ σὴ ἀρχιερωσύνη, οἱάπερ ποιμὴν ἄριστος καὶ καλὸς, καὶ πεισαίτω τὸν εἰρημένον οἷς οἶδας τρόποις πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπανελθεῖν γυναῖκα, καὶ πέρας τὰ τοῦ γάμου λήψεται, εἰδ' ἂν οὐ βούλεται, τὴν αἰτίαν ἡμῖν διδόμενός σου γράμματος δηλοποιήσοις, ὅπως τἀληθὲς φανερωθῇ, καὶ τὸ ἀδικοῦν μέρος κανονικῶς τε καὶ νομίμως παιδευθῇ, εἰς σωφροσύνην μὲν τῶν τοιαῦτα τολμόντων ποιεῖν, ἔπαινον δὲ καὶ μὴν τῶν καλῶς τοὺς θεσμοὺς τῶν θεοφόρων πατέρων κρατούντων καὶ τηρούντων.

Ἡμῶν ἐνταυθὶ καθεζομένων, καὶ ὡς οἷόν τε τὰ πρὸς τὴν χρείαν σωτηριωδῶς τῷ λαῷ τούτῳ ὑπηρετούντων, ἥκασιν ὅ, τε κύριος μιχαὴλ ὁ τζούκις ὁ τοῦ ἀνδρέου, καὶ μιχαὴλ τζούκις ὁ τοῦ νικολάου, καὶ ἀκριβῶς διῆλθον, τὴν ὅσην κατ' αὐτῶν κατηγορίαν διήγειρε, ὁ ἐξ ἰουδαίων παμμίαρος ἐκεῖνος ὁ σολομὼν, δι' ἧς ἑκάτεροι ἐνοχλοῦνται διὰ τὸ τῆς ὁμωνυμίας σημαινόμενον. ἡμεῖς δὲ ἐξακριβοῦν τὰ περὶ τὴν ὑπόθεσιν αὐτῶν, οὐκ ἰσχύσαντες διὰ τὸ ἀπορεῖν μαρτύρων τε καὶ ἀποδείξεων, ἔτι δὲ ἑτοίμως ἔχοντες εὐθὺ κρητῶν ἀποπλεύσας, τῇ σῇ πανιερότητι τὸ πᾶν ἀναθεῖναι δεῖν ᾠήθημεν ἀγχίνῳ τε ὄντι καὶ φρονίμῳ, καὶ τὸ πᾶν δυναμένῳ ἀρίστως διαπεράναι. τοιγαροῦν δεχθείοις τουτὶ ἀσμένως, καὶ τοῖς πρότερον αὐτοὺς κριταῖς τὸ πᾶν προσεπιθείοις σὺν φόβῳ θεοῦ, καὶ βάρει

καὶ

καὶ τέλος τὸ προσῆκον θατέροιν τοῖν ἀνδροῖν παραχείοις, οἷα ποιμὴν καλὸς ἀρχιερέων ἄριστε.

ΕΙ καθεξῆς διελθεῖν ἐθελήσαιμι, οἷά μοι πράγμαθ' ὁ δαίμων προσενήνοχεν, θείη μοι κεφαλὴ, οὐκ ἂν μοι καὶ τὸν ποιητὴν δέκα γλῶσσαι ἀρκέσωσι. καὶ γὰρ τῆς σῆς ἔξοτε διέστην συνουσίας, οὐδενὶ σχεδὸν τῶν λυσιτελῶν ἐνετύχομεν, νόσοι δὲ συνεχῶς, καὶ τὰ περὶ τὴν πενίαν ὡς θλιβόμεθα. ἵνα δὲ μὴ καὐτὸς κοινωνῶν δόξῃ τοῖς ἡμῶν (καὶ γὰρ κοινὰ τὰ τῶν φίλων) ταῦτά σοι τῷ τῆς ψυχῆς μου μέρει γέγραπται. οὐδὲν μᾶλλον γὰρ τῷ ὄντι σεαυτὸν λανθάνειν οἴομαι, ἢ πρὸς ...ἀκίβδηλος διάθεσις. ὅθεν δ' ἴσθι, ἀρχιερεῦ ἐπιεικέστατε, ὡς οὐδὲν μέχρι τοῦ δεῦρο ὧν ἐφιέμεθα τυχεῖν δεδυνήσαμεν. τὰ γὰρ τῶν ὧδε μακρά πως ὄντα διατελοῦσι. ἀλλ' εἰ μὲν τὸ πέρας ὑπὲρ τὴν ἀρχήν. ἀσμένως γὰρ καὶ τῷ ὄντι ἑτοίμως οἱ κρατοῦντες ἐδέξαντο. λαβοίμην, δυστυχήσαιμεν τὰ μέγιστα, εἰδ' ἂν τοὐναντίον, εἰ μή τις θεία ἡμῖν ἐπικουρήσει ἐνεργεία, τῷ τῆς δυστυχίας ἄκρῳ προσεγγίσαιμεν, καὶ ταῦτα μὲν ἅλις. σὺ δ' αὐτὸς τὰ τῆς ῥώσεως ἀνάγγελον, καὶ πῶς τὰ ὑμῶν διοικεῖται. ἤκουσα μοι γὰρ τὰ περὶ τὸν κατακουζηνὸν, καὶ λίαν μου τὴν ψυχὴν ἤλγησα.

ΕΓὼ μὲν σοῦ τὴν παρουσίαν (τό γ' ἐμόν εἰπεῖν) ὑπέρ τινα ἄλλον ἐγλιχόμην ἰδεῖν, καὶ ταῦτ' ἐν ἀλλοδαπῇ διατρίβων, ὥς τ' ἐντρυφῆσαί σου τῇ συνουσίᾳ καὶ ἀπολαῦσαι τῆς γνησίας καὶ εἰλικρινοῦς σοῦ ἀγάπης, καὶ γὰρ οὐ λεληθέναι σε οἴομαι τὴν πρός σέ μου διάθεσιν, καὶ τὴν ἐξάλειπτον μνήμην. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐμποδὼν μοι καὶ τουτὶ, καὶ γὰρ σύνοιδα ἑτοίμως εἰ μὴ τὰ τῆς ἀσθενείας διακωλύσαι, τὰ τοῦ πλοῦ σοῦ εἶχον, ἐγένετο, καὶ ὧν ἐφιέμεθα ὑστέρησας, οὐχ ὡς ἔτυχε τῷ ὄντι ἐλύπησεν, ἡμᾶς, ἰάσατο δ' ἔμπης τὸ δυσαχθὲς ἡμῶν ἡ τῶν γραμμάτων σοῦ ἄφιξις, ἅπερ σχεδὸν πᾶν μου τὸ λυπηρὸν ἀφεῖλε. οὐκοῦν γράφε ἡμῖν συνεχέστερον, καὶ μὴ ἀποστερήσῃς ἡμᾶς τῆς συντυχίας τῆς σῆς. πολλῆς γὰρ εὐφροσύνης ἐμπλήσεις ἡμᾶς, καὶ μείζω ἡδονὴν τοῖς συνεχῶς λυπουμένοις παρέξεις, τὰ περὶ τῆς ὑγίας σοῦ ἡμῖν ὁσημέραι διαγγελιζόμενος. ἔρρωσο.

Κατὰ τοῦ ῥάσεια.

Recentiori manu Italice in fronte paginae scriptum est: *A un religioso della Chiesa di Zara*; sed perperam.

ΕΥ'λαβέστατε καὶ ἐντιμώτατε πρωτοπαπᾶ κερκύρων, σὺν τοῖς εὐλαβεστάτοις ἱερεῦσι, καὶ ἅπασι τοῖς ἐν χριστῷ ἀδελφοῖς, χάρις εἴη

ὑμῖν

ὑμῖν εἰρήνη τε καὶ ἔλεος ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος. γνωστὸν ἔστω ὑμῖν ὡς ἱερομόναχός τις Ἀθανάσιος τοὔνομα, τὸ γένος ῥασέας, διʼ ἐπιτροπῆς ἡμετέρας ἐφημερεύων ἦν, ἐν τῷ θείῳ τῷ ἐν τῇ τζάρᾳ ναῷ. ἐκεῖσε δὲ μωρῶς πῶς κυβερνηθεὶς, καὶ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ ἀλόγως ἐναντιηθεὶς, (γνώσθης σὺ δὲ καὶ ὑμεῖς τὸν ἄνδρα, ἀπό τε τοῦ βαδίσματος καὶ τῆς προσφορᾶς) πρὸς ἡμᾶς φυγὰς ᾤχετο ἀπεδήμησεν, ἡμεῖς δὴ τὰ ἐκεῖ σκάνδαλα ὅπως δήποτ' οὖν βουληθέντες εἰρηνεῦσαι πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον ἀποσκοποῦντες, οὐκ οἶδ' ὅπως ὁρισθεὶς τῶν ὧδε ἀπῆλθεν, μηδὲν ἡμῖν εἰπεῖν ἢ ὅλως προσφθείξαθαι καταδεχθεὶς. ἢ γράμματος ἀπολυτικοῦ ὡς οἱ κανόνες οἱ θεῖοι καὶ τὸ ἔθος ἀπαιτεῖ τῆς ἐκκλησίας δεηθεὶς, τοιγαροῦν γράφοντες, ἐντελόμεθα ὑμῖν ἅπασι καὶ ἐν ἁγίῳ ἀποφαινόμεθα πνεύματι, μὴ εἰς κοινωνίαν τὸν μνημονευθέντα δεχθῆτε, ἢ λειτουργῆσαι ἀφίσητε, ἐπαργίᾳ καὶ ἀφορισμῷ ἀλύτῳ.

Κατὰ τοῦ ἰωανᾶ.

Ἐπειδὴ τοὺς πρὸς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀνελθεῖν βουλομένους ἀξίωμα, ἄγνους εἶναι παρελάβομεν, καὶ σεμνῶς βιοῦν, καὶ ἑαυτοὺς βίῳ καθαρῷ καὶ ἀρεταῖς χριστῷ ἀρεσκούσαις κοσμεῖν ἐδιδάχθημεν, δέον τοίνυν ἡγησάμεθα εἶναι κατὰ τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ

παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου ἱερεμίου, καὶ νεωστὶ πρὸς ἡμᾶς ἐλθόντα ἱερέα μοναχὸν ὄντα τὸ πρότερον, ἰωαννᾶ τοὔνομα, ἀκριβῶς ἐξετάσας αὐτὸν, εἴγε νομίμως τε καὶ κανονικῶς, ἐχειροτονήθη, καὶ ὡς οἱ θεῖοι κανόνες καὶ ἡ τῆς ἐκκλησίας συνήθεια ἀπαιτεῖ. καὶ γὰρ κύριος θεόφιλος ὁ φαρακλὸς ὁ ζακύνθιος, ἀρνητὴν αὐτὸν τοῦ χριστοῦ γεγονότα, καὶ ἀσέμνως καὶ ἀκολάστως βιοῦντα ἐν τῇ ζακύνθῳ ἡμῖν διεσείμηνε, καὶ ὑφ' ἡμῶν δὶς ἐξωθεὶς τῆς πανευδαίμονος ταύτης πολέως, πολλῶν ὁσημέραι κατ' αὐτοῦ λεγόντων πρὸς ἡμᾶς ἐρχομένων. ὅθεν καὶ διαμαρτύριον τὰ κατ' αὐτοῦ εἴγε ἀληθῶς εἴη ἄξιον ὑπειλήφαμεν ἀνιχνεύσας ἐν τῷ κοινῷ ἡμῶν πατρὶ τῷ ἄκρῳ φημὶ ἀρχιερεῖ κωνσταντινουπόλεως τὸ πᾶν ἀνατιθέναι τὰ πάντα ἐπιεικῶς τε καὶ δικαίως, κρίνειν ἐπισταμένῳ διὸ καὶ εἰς ἀσφάλειαν τῶν κατὰ τοῦ εἰρημένου ἰωαννᾶ λαληθέντων, αἱ ὑπογραφαὶ καθεστρώθη μαρτυρίαι.

Μελέτιος ἐλέῳ θεοῦ πάπας καὶ πατριάρχης μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ ἐπίτροπος τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου.

ΙΕρώτατε καὶ ἐλλογιμώτατε μητροπολίτα φιλαδελφείας, ὑπέρτιμε, καὶ ἔξαρχε πάσης λυδίας, καὶ ἐπίτροπε καθολικὲ πατριαρχικὲ, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ

συλ-

συλλειτυργὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος. χάρις εἴη συ τῇ ἱερώτητι κ) ἔλεος ἀπὸ Θεῦ. ἀννηνέχθη ἡμῖν, ὅτι θανόντος πιέρυ ζερβῦ κυπρίυ, πολλοὶ ἀφήρπασαν ἀπὸ τῶν ἐκείνυ πραγμάτων, κ) οὐ φανερῦσι πρὸς τὸν κληρονόμον ἐκείνυ. διὸ γράφομεν, ποῖοι τῶν χριςιανῶν ἀνδρῶν τε κ) γυναικῶν ἀφήρπασαν τῦ θανόντος, ... ρουχα, κ) λοιπὰ πράγματα ἀξιολόγυ ἰσότητος ἐὰν μὴ φανερώσωσι πρὸς τὸν κληρονόμον ἐκείνυ, ἀφωρισμένοι ἔςωσαν, κ) κατηραμένοι κ) ἀσυγχώρητοι, κ) ἄλυτοι, ἕως ὗ φανερώσωσιν αὐτά. ὁμοίως κ) οἱ γινώσκοντες τὺς λαβόντας κ) μὴ φανηρῦντες αὐτὺς, πνδυματικῶς ὑπ' ἀφορισμὸν ἔςωσαν. ὕτω γένοιτο. ἡ δὲ τῦ θεῦ χάρις εἴησυ τῇ λογιώτητι, αφςὲ ἀπριλλίυ. ἱςαμένου.

Ο' δύτελὴς δῦλός συ λογοθέτης ὁ ὑιὸς τῦ μεγαλῦ λογοθέτυ ὁ πρὸ ὀλίγυ γράψας τὸ ἐπιςοπικὸν, προσκυνῶ τὴν σὴν ἀκρὰν ἐλλογιμώτητα.

Ἀνωνύμου.

Quamquam Anonymi esse dicatur haec Epistola in Codice MS. tamen ipse *Dionysii Cateliani* esse crediderim, quod Cytherorum Episcopi sit, & per ea tempora *Dionysius Catelianus* eius insulae Antistes fuerit. Sed non hanc tantum Epistolam *Dionysio* illi tribuerim, verum etiam duas insequentes: attamen maturius id examinandum, adeoque ampliandum est.

Μελετίῳ τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ ἱερομονάχῳ τῷ βλάστῳ υἱῷ ἐν κυρίῳ περιποθειτῳ, χάριν, ἔλεος καὶ εἰρήνην ἀπὸ θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν καὶ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ.

ΕΙ' καὶ χρόνος συχνὸς ἐξ ὅτου διὰ γραμμάτων γοῦν οὐ συνεγενόμεθα καὶ συνελαλήσαμεν ἀλλήλοις, ὡς ἂν μὴ καταμαρανθὲν τὸ τῆς ἀγάπης καλὸν οἴχοιτο διὰ τῆς λήθης τῆς μακρᾶς, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἡμεῖς ἐς μνήμην εἴχομεν τὴν σὴν τελειότητα καὶ μὴ γράφοντες, οἷοί ἐσμεν γράφοντες, τοιοῦτοι ἀεὶ καὶ μὴ γράφοντες, νυνί γ' ὅμως μικρὸν τῶν ὧν, εἴχομεν πραγμάτων καὶ περιπετειῶν ἀπαλλαγέντες, καὶ σχολῆς τῆς οἷας οὖν ἀπολαύσαντες, δεῖν εἶναι ᾠήθημεν προσειπεῖν σου τὴν ἐλλογιμότητα ὡς μὴ δοκοίημεν τῶν φίλων ἀμελεῖν ἤδη, ἐπὶ τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα ἀναχθέντες ὃ γὰρ ἡμῖν τουτὶ καλὸν εἶναι ὑπείληπται ὥστε

σι, τοὐναντίον δὲ μᾶλλον καθὰ τῇ ἀληθείᾳ δοκεῖ. καὶ ταῦτα ταύτῃ ἔχει. ἄλλο δέ τοι, κατὰ τὸν ποιητὴν, ἐρέω σὺ δ᾽ ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσι. σκοπὸς ἡμῖν εἰς τὴν τῶν κυθήρων ἐπαναζεύξειν ἦν, οὐ διὰ τὸ ἡμῖν αὐτοῖς συμφέρον μᾶλλον, ἢ τὸ τοῖς πᾶσι λυσιτελοῦν, ὡς τῷ θεῷ δῆλον, καὶ ἴσως ἀπέβη τὰ τῷ σκοπῷ κατάλληλα τέλη, εἰ μή τις τῶν σκαιῶν, καὶ φθόνῳ φίλων καθ᾽ ἡμῶν ἀναστὰς, πρέσβυς δ᾽ οὗτος τῶν κεφαλληνήτων, τὴν οἰκοδομὴν ἡμῶν ἅπασαν κατέστρεψεν ὁ κατάρατος, φάσκων μὴ εἰκὸς εἶναι, ἐπίσκοπον εἰς τὴν τῶν κυθήρων καθέζεσθαι, οὗ δὴ χάριν καὶ σοῦ τὴν φιλίαν νῦν αἰτοῦμεν ὡς ἂν τῇ δικαιοσύνῃ βοηθείσειε, καὶ συνηγορήσειε τοῖς οἷς αὐτόσε πέμπομεν κεφαλαίοις, ἰσχύειν δὲ πολλὰ βουληθεῖσαν οἴδαμεν λόγοις τε καὶ ἔργοις φίλων οὖν ἔργον ποίησαι, φίλων περιπόθητε. εἰ δὲ γένοιτο ὅπερ ποθοῦμεν, τότε δὴ καὶ τὸ κοινῇ ξυνοῖσον φανεῖται, καὶ πολλοὶ κινδύνων χαλεπῶν ἀπαλλαγήσονται εἰς κεφαλληνίαν πορευόμενοι τὴν ἱερωσύνην ληψόμενοι, καθὰ δήπου πολλοῖς πολλάκις συνέβη, ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ δὴ συμφέροντες ποιουμένοις ἡμῖν τὸν ἀγῶνα, συναγωνισθῆναι, καὶ σοῦ τὴν ἀγάπην παροξύνομεν, ὅπου ἂν δεήσειε, καὶ ὅσον οὐ τοσοῦτον διὰ τὴν φιλίαν, ὅσον διὰ τὴν λυσιτέλειαν τοῖς πολλοῖς. ἐρρωμένην διαφυλάττοι ὁ κύριος τὴν σὴν ἱερὰν κεφαλὴν εἰς ἔτη πολλά.

ϡχθ΄.

Τῇ πολιτείᾳ πάσῃ.

ΟΙ ἐν τῇ θεοφρουρήτῳ νήσῳ κυθηρείᾳ, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, τιμιώτατοι καὶ εὐγενέστατοι ἄρχοντες, καὶ ἅπας ὁ τοῦ κυρίου χριστώνυμος λαὸς μετὰ γυναικῶν καὶ παιδίων, τέκνα ἐν κυρίῳ περιπόθητα τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, χάρις εἴη ὑμῖν ἅπασιν εἰρήνη τε καὶ ἔλεος παρὰ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ. ἡ ταπεινότης ἡμῶν εὔχεται καὶ εὐλογεῖ πάντας ἡμᾶς εὐλογίᾳ πνευματικῇ. παρακαλοῦσα τὸν κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστὸν διαπαντὸς, ἵνα διαφυλάττῃ ὑμᾶς ἅπαντας ὑγιεῖς ψυχήν τε καὶ σώματα, ἀμήν. ἐπειδὴ ποιμένας ἡμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατέστησεν ὥστε ποιμαίνειν ὑμᾶς καὶ ὁδηγεῖν εἰς τὰς τοῦ κυρίου ἐντολὰς, δι' ὧν εἰς τὸν τῆς χλόης τόπον, τῆς ἀκηράτου τροφῆς δηλαδὴ, καὶ εἰς τὸ ὕδωρ τῆς ἀναπαύσεως, τῆς ἀγαλλιάσεως τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν δύνασθε κατασκηνοῦν, οὐ παυόμεθα τὸν δυνατὸν τρόπον παροξύνειν ὑμᾶς ἀπόντες ἤδη, ἕως ἂν δυνηθῶμεν ἐν τῇ χάριτι τοῦ κυρίου ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὀφθῆναι ὑμῖν, καὶ ἀπολαῦσαι τῆς ἡμετέρας ἀγάπης. πρῶτον οὖν γράφοντες παραγγέλλομεν ὑμῖν τὸ κεφάλαιον τῆς ὑμετέρας σωτηρίας φυλάττειν, καθ' ὡς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς παραινεῖ, τὴν εἰς τὸν θεὸν ἀγάπην ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ τῆς διανοίας, καὶ τῆς ἰσχυος εἰς τὸν πλη-

σίον

σίον, ἐν ταύταις γὰρ ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλον τὸν νόμον καὶ τοὺς προφήτας κρέμασθαι ἔφη ὁ κύριος, ὧν χωρὶς οὐδεὶς δύναται διαρεσῆσαι τῷ θεῷ. πρώτην δὴ συνίαν καὶ μεγάλην, καὶ σωτηρίαν πρόξενον ταύτην τὴν ἐντολὴν, πρῶτον καὶ ἡμεῖς ὑμῖν φυλάττειν ἐντελλόμεθα, χρέος ἔχοντες διεγείρειν ὑμᾶς καὶ ὑπομιμνήσκειν τῶν πρὸς σωτηρίαν συντεινόντων. δεύτερον ἀπέχεσθαι τῶν αἰσχρῶν πράξεων, ἃς τὸ ἱερὸν κωλύει εὐαγγέλιον μὴ ποιεῖν τοὺς εἰς τὸν κύριον πιςεύοντας. τρίτον τῆς ὀρθῆς ὀρέγεσθαι πίςεως, καὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων, ἃ ἡ ἀνατολικὴ φυλάττει ἐκκλησία παρὰ τῶν ἁγίων παραλαβοῦσα πατέρων. τέταρτον εὐσεβεῖς τε καὶ εὐλαβεῖς εἶναι εἰς τὰ θεῖα τῆς ἐκκλησίας μυςήρια. θερμοὺς παρὰ τὸν τοῦ θεοῦ πόθον. ἀόκνους πρὸς τὰ καλὰ ἔργα, σπουδαίους πρὸς τὴν εἰσέλευσιν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλήλους πρὸς τὰ καλὰ ἔργα παρακινοῦντας, τοὺς ἀτάκτους νουθετοῦντες καὶ ὅσα θεῷ φίλα καὶ εὐάρεςα πράττοντες. ταῦτα δὲ ποιοῦντας, δυνατὸν καὶ ῥάδιον τῆς αἰωνίου ἐπιτυχεῖν βασιλείας ἐν χριςῷ ἰησοῦ, οὗ ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

Τῷ

Τῷ πανοσιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ καθηγουμένῳ τοῦ ὁσίου πατέρος ἡμῶν ἀντωνίου τοῦ βροντισίου κυρίῳ λαυρεντίῳ τῷ μαρίνῳ ἀδελφῷ ἐν χριστῷ ἀγαπητῷ καὶ περιποθήτῳ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, χάριν, ἔλεος, εἰρήνην παρὰ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ.

ΟΥ' δίκαιον δεῖν ἡμῖν κέκριται μὴ προσειπεῖν σου τὴν ἀγάπην ἐς τοῦτο τοῦ βαθμοῦ τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι ἀναχθεῖσι, φίλων ἄριστε λαυρέντιε. οὕτω γὰρ ἂν ἠδικεῖτο φιλία καὶ οἱ ταύτης θεσμοὶ συνεπιδιδόναι οὐ σημειοῦσθαι ὀφείλουσα ταῖς τῶν ἀξιωμάτων ἀναβάσεσιν, εἰ καὶ ἄλλως τισὶν ὕψος μόνον οὐ χεῖρον φέριστε καὶ μετρίοις εἶναι δοκεῖ τἀξιώματα τοὐναντίον, ἢ προσῆκεν αὐτοῖς φρονοῦσιν. ἐπεὶ οὖν τοῦ θεοῦ τρόπον τινὰ ἡμᾶς συνωθήσαντος ἐς τοῦτο ἀνεβιβάσθημεν, γράφομεν πρὸς τὴν σὴν φιλοκαγαθίαν εὐχὴν καὶ εὐλογίαν ἡμῖν αὐτοῖς εἰκότα ποιεῖν ἡγούμενοι. οὐ γὰρ ἄλλη που εὐμοιροῦμεν τέως ἐνταῦθα παροικοῦντες ὡς ἂν εἴποι τις, τῇ σῇ ἀγάπῃ πεπομφέναι ἢ τοῦτό γε. πρὸς δὲ τούτοις δῆλα τὰ ὑμῖν σύμβαντο τιθεμέν σου τῇ συνέσει ἐν βραχεῖ. ἢ μὲν παρεσκευασμένοι τῇ τῶν κρατούντων βουλῇ καὶ ἐνδόσει, ἐπανιέναι εἰς τὴν ἣν ἐκληρώθημεν ἐπισκοπὴν τῶν κυθήρων ἐπισκεψάμενοι ὡς εἰκὸς τὴν ἡμετέραν ἐπαρχίαν ζήλῳ θείῳ κινούμενοι μᾶλλον, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν. ἐπεὶ δ' ὁ φθόνος ἐμπέπηγέ-

πως

πως τοῖς καλοῖς ἐμποδὼν καὶ ἡμῖν ἐγένετο, κεφαλλωίτην τινὰ προτέρην καθ' ἡμῶν ἀναςήσας, μὴ δεῖν λέγοντα ἐπίσκοπον εἰς κυθηρίαν εἶναι, ὡς δῆθεν ἀρκοῦντα τὸν κεφαλληνίαν, καὶ οὕτως ἑτοίμως ἔχοντας ὑμᾶς ἐπανελθεῖν ἀνέκοψεν. διὸ ἀξιοῦμέν σου καὶ τὴν πανοσιότητα φίλου ἔργου ποιήσασθαι ἤδη εἰπου δεήσει, καὶ τοῖς γραφθησομένοις κάτω κεφαλαίοις ἐς δύναμιν βοηθήσειν. οἴδαμεν δὲ ὅτι ἰσχύεις αὐτόθι βουληθείς. τοῦτο δὲ καὶ πρὸς τῆς πατρίδος ὑμῶν ἔσαι, ὡς ἂν ῥᾷον ἔχοιεν οἱ χειροτονηθησόμενοι εἰς τὴν τῶν κυθήρων ἀφικνεῖσθαι ἀκινδύνως, καὶ μὴ ἄλλως κινδυνεύειν, καθὼ πολλοὶ πολλάκις πολλοῖς ἐνέπεισον κακοῖς, μὴ οὖν ἀπελήσῃς τοιούτου ἔργου ὑπερασπίσασθαι τὸν ἐνόντα τρόπον. ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις ἔσαι μετὰ τῆς σῆς λογιότητος, καὶ τῆς ὑπ' αὐτὴν συνοδίας.

Ἰάκωβος ἐλέῳ θεοῦ τῆς κωνςαντίνου πόλεως νέας ῥώμης ἀρχιεπίσκοπος οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ἐπειδὴ ἀνήνεγκεν ἡμῖν ὁ γεώργιος λίλλος ὡς ἔχων διαφορὰς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἰωάννου ἱερομνήμονος κ. τ. λ. ὡς ἔχων ὁ πάνυ ἱερομνήμων παρ' ἐν ᾧ τοῦ διατεταγμένου καὶ ὡς ἐδόμεσεν ἐν οἷς ὁ μαχομένῳ κ. τ. λ. τούτου χάριν ἐδιέθη ἐφ' ἡμῖν καὶ γράφοντες οὕτως ἔχει ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς κ. τ. λ. ἡ

δ' ἀλ·

δ' ἄλλως ποιήσῃ ἀφορισμένος ἔσω ἀπὸ τοῦ κυρίου παντοκράτορος, καὶ κατηρημένος, καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον, αἱ πέτραι καὶ ὁ σίδηρος κοπήσονται, αὐτὸς δὲ οὐδαμῶς κληρονομήσῃ τὸ λύξον τοῦ ἰησοῦ, ἀλλὰ τὴν ἀγχοίαν τοῦ ἰούδου. σχισθεῖσα ἡ γῆ καταπίοι αὐτὸν ὡς τὸν δάθαν καὶ ἀβείρων, καὶ εἴη στένων καὶ τρέμων ἐπὶ γῆ ὡς ὁ καὶν, καὶ προκόπην οὐ μὴ ἴδοι ἐπὶ ζωῆς αὐτοῦ, ἔχων καὶ τὰς ἄρας τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν νικαίᾳ, καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων ἕως οὗ ὁμολογήσει τὴν ἀλήθειαν κ. τ. λ. καὶ τότε τύχῃ συγχωρήσεως.

Ἐν μηνὶ ἀπριλλίῳ ζ' ἱσταμένου
ἀπ' οἰκονομίης αὐ σώφρονος.

Haec Epiſtola *Jacobi* Patriarchae Conſtantinopolitani adeo male ſcripta eſt, ut fieri non potuerit, ut a me penitus legeretur; adeoque multis in locis corrupta eſt, niſi quod illa κ. τ. λ. in Epiſtola vere inſunt, ſed Latinorum more.

Ἀθανάσιος ἐλέῳ θεοῦ μητροπολίτης ἀλεξανδρείας ἐπίτροπος καὶ ἔξαρχος πατριαρχικός.

ΠΑσὶ τοῖς ἁπανταχοῦ τοῦ ἱεροῦ καταλόγου καὶ πολιτικῆς ἀξίας καὶ τάξεως, χαίρειν καὶ ἔλεος εἴη παρὰ θεοῦ παντοκράτορος, εὐχὴ καὶ εὐλογία παρὰ τῆς ἡμῶν ταπεινότητος. Ἦν μὲν

ὅτε

ὅτε παρὰ ἱερατικοῖς ἡ βασιλεία, καὶ τὰ τῶν μοναχῶν ἦν συνακμάζοντα, ἡνίκα δ᾽αὐταῖς μόναις ἐξῆν τοῖς τοιούτοις ἐκκεῖσθαί τε καὶ προσκεῖσθαι ἐν ἀφθονίᾳ τῶν ἀναγκαίων διάγουσιν, ἐξ ὅτου μέντοι ἀνοίγεται ἐρρίζωσε τοῖς ἑλληνικοῖς κακοῖς ἐκβακχεύσασα σκυθικῷ ζυγῷ τὰ τούτων ὑπέταξεν. ἔρρει (φεῦ) σὺν τῷ κράτει τῆς βασιλείας καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τύχης ἐπικρατία ἐμπιστεύεσθαι πέφυκεν. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ θεία αἴση τὰ τῆς ἑλλαδικῆς ἐλευθεριότητος ἑτέρωσε (οὗ σκῆπτρα χριστιανικῇ ἐπωνυμίᾳ καλῆται) μετέβη τε καὶ μετῴκησαι. τούτου χάριν πᾶσι τοῖς ἀπορίᾳ σύνουσιν ἐκεῖσε προσφεύγειν ἐστί. τοιούτοις οἴδαμεν ἡμεῖς τοὺς διακομίσας τῶν παρόντων ὁσιώτατον ἐν ἱερομονάχοις κὺρ κωνστάντιον σὺν τῷ ὑποδιακόνῳ βενιαμὴν ἐκ τῆς σεβασμίας μονῆς τοῦ βατοπαιδίου τοῦ ἐν τῷ ἄθῳ. ὅθεν δι᾽ αὐτῶν τὴν ἐκείνων μόνην τῇ ὑμετέρᾳ κατὰ χεῖσον ἀγάπῃ συνίσαντες ὑποδοχῆς τῆς παρ᾽ ἄμφοιν καὶ ἐλεημοσύνης ἀφθόνου ἀξίους ἡγούμεθα δι᾽ ἧς αὐτοὺς τε μὲν τῇ χρείᾳ θηραπείᾳ ὑμῶν ἢ τῇ ἀρετῇ ἐπίδοσις περιγενήσεται. ἔρρωσθε.

Ἐνετίηθεν. ἔτος τὸ αχλή μηνὸς ἰαννουαρίου ιβ᾽ ἰν. ζ.

Τῷ σοφωτάτῳ καὶ ἁγίῳ πρωτονοταρίῳ σύμεων εὖ πράττειν, κυρίῳ θεοδοσίῳ.

Τετράδα τοῦ βυζαντίου ἐκπλεύσαντες, καὶ ἐν μὲν ἡρακλείᾳ διημερεύσαντες μίαν, ἐν δὲ λήμνῳ τρεῖς, κατευθὺ ἐς τὸ ἁγιώνυμον τῶν ὀρέων εἰσήλθομεν, ὥστε διὰ τεττάρων ἐτελεσιουργήθη τὰ ἡμέτερα. καθ᾽ ὃν τόπον ἐθεασάμην ἄνδρας ἐν ἀρετῇ τοῖς πάλαι ἀσκήσασι ἐφάμιλλον ἔχοντας. ἐῶ τά τε τῶν κοινοβίων, καὶ τὰ βιβλία σὲ τὸν θεασάμενον διακρίνοντα, ἐν οἷς εἶδον μὴ ἐξελθόντα τινὰ τῆς ἑαυτοῦ κέλλης ἔτη ἓξ καὶ τριάκοντα, συνεχῶς τῇ πράξει καὶ θεωρίᾳ σχολάζοντα, εἶεν, περὶ δὲ τῆς σαυτοῦ κελεύσεως καὶ θελήσεως, ἤδη πεπλήρωται, γράψοις μοι καὶ αὐτός τινα ἐκ τῶν αὐτόθι πολλῶν, ἅπερ οἶσθα φιλοῦντί μοι.

Ἔρρωσο μετάγε τῶν σῶν πάντων, καὶ τοῦ φιλτάτου υἱοῦ κυρίου φωτινοῦ. τὸν ἅγιον τὸν μέγαν ῥήτορα, τὸν ἅγιον τὸν δικαιοφύλακα, καὶ τὸν κύριον ἀλέξανδρον, καὶ πάντας τοὺς φίλους ἀσπάζομαι. ὁμοίως καὶ ὁ ἅγιος ὁ καθηγούμενος τούτους ἀσπάζεται. εἴπερ ἔλθοι πόθεν γράμμα ἐξ ἐμοῦ φίλου ἡμέτερον, ἀντιβολῶ πέμψον μοι.

Μιχαὴλ παρασάτης κυρίῳ γεωργίῳ τῷ κορινθίῳ κόμητι εὖ πράττειν.

Ὅτι μὲν ἐβράδυνα γράψαι σοι τῇ φιλτάτῃ μοι κεφαλῇ, καὶ τὴν προσαχθεῖσάν μοι παρὰ σοῦ ἐπιστολὴν τὴν πρὸς ἀνδρόνικον τὸν σε κυνδινῆ ἐπιστεῖλαι, ὁμολογῶ καὶ συγγνώμην αὐτῷ. πάντως δὲ οἶδ' ὅτι συγχωρήσεις μοι καὶ αὐτὸς, φύσεως τοιαύτης χρηστοτέρας, καὶ ἀρίστης λελοιχὼς τῆς περὶ λόγου ἀσκήσεως. τοῦτο δέ φημι ὅτι τοῖος ὢν οὐ μέμψῃ μοι τῆς βραδύτητος, εἰδώς με φροντίσι βιωτικαῖς καὶ θορύβοις ἐνοχλούμενον. ἅμα δὲ καὶ διὰ τὴν πρόσφατον εἴπου ἀκήκοας ἐπενεχθεῖσάν μοι παρὰ τῶν λῃστῶν ξυμφοράν. τὴν γὰρ ἐπ' ἀμβρακίαν φέρουσαν διαπερῶν, ἐχθίστοις φεῦ πειράταις ἔκποθεν ἀφράστου φανεῖσι περιέπεσον. πάνθ' ὁμοῦ σεσυληκόσιν ἀνοικτὶ, ὅσ' ἐγώ τε καὶ οἱ συμπεπλευκότες ἐφερόμεν. ταῦτα τοίνυν εἴ γε πρὸς ἀπολογίαν ἱκανὰ πιθέτε ὡς φιλότης καὶ οἷς οὐκ ἄλλο ἐμποδῶν μοι μέχρι τοῦδέ γε γράψαι σοι. νῦν δὲ ὀψόποτε βραχείας ἀνέσεως ἐντυχὼν καὶ τῆς ἐχέτλης ἵν' οὕτως εἴπω τροπικῶς τοῦ ἀρότρου ἐπιλαβόμενος γεωργεῖν ἤδη τὸ τῆς ἡμετέρας φιλίας ἠρξάμην γεώργιον, γεώργιε φίλτατε, καὶ σπείρειν καρποὺς ἀγαθοὺς ἀφ' ὧν δὴ ἐλπίς εἰμι δρέψασθαι τὴν τῶν λόγων σου παγκαρπίαν. οὐ μόνον τὸ σῶμα ἀλλὰ, καὶ τὴν ψυχὴν καθηδύνουσάν τε καὶ τρέφουσαν. μόνην γὰρ τῷ ὄντι τροφὴν προσήκουσαν τοῖς ἀνθρώποις τοὺς

λόγους τὶς ὀνομάσειε. οὔπω τοίνυν ἐγώ γε, φίλτατε, γνώμας ἔχω διατελῶν ἐπαινεῖν ἀεὶ καὶ ἐγκωμιάζειν τὰς περὶ ἀρετὴν μελέτας σου καὶ ἱδρῶτας πολλοὺς μηδέποτε ὀλιγωρήσειν. εἰ καὶ ἐνδεῶς ἐμαυτὸν ἔχειν πρὸς τοῦτο αἰσθάνομαι. δεῖν καὶ ἄλλως οἰόμενος ἐπαινεῖν μὲν τοὺς ἀγαθοὺς, τοὺς δὲ σκολιοὺς ψέγειν. οἷάπερ δικαίως ἀρδεύων τὴν ἄρουραν, ἀποδείξειν οἶμαί σ' οὐκ εἰς μακρὰν παντοδαπῶν λειμῶνα καρπῶν καὶ κῆπον ἀδώνιδος ταῖς τῶν λόγων σου ζωηραῖς καὶ φωτιστικαῖς ἀκτῖσι. ὅθεν ἔμοι γε πρώτῳ ὡς τῆς καλῆς ταύτης ἐργασίας προκατάρξαντι μεταλαβεῖν ἔξεσται καὶ τοὺς περὶ λόγους τῶν ἡμετέρων σπουδάζουσι μεταδοῦναι οὐκ ἔλαττον. ἔσται δὲ τοῦτο πῶς εἴγε τῶν ἀμοιβαίων ἀξιώσης ἡμᾶς γραμμάτων καθωραϊσμένων τῇ πολυτρόπῳ ποικιλίᾳ τοῦ ἡγεμοῦς σου ἑλληνισμοῦ ἐφιεμένους τὰ μέγιστα καὶ ἰδεῖν ἐπιμελῶς καὶ προσπτύξασθαι συλλαβῶς ὡς ἱερὸν ἀποκύημα ἀνδρὸς ἱεροῦ καὶ παντ' ἀρίστου καὶ τῶν ἱερῶν πιερίδων τροφίμου. τότε γὰρ τό τε ἔσται ἡμῖν τὸν περὶ τοὺς λόγους σπουδὴν σου ἀνακηρύττειν λαμπρότερον, οἷσε κλινὸν καὶ ἀΐδιλον τοῖς πᾶσι δεικνύουσι. νέων γὰρ μέριμναι σὺν πόνοις ἑλισσόμεναι κλέος κατὰ τὸν εἰπόντα συρίσκουσι λάμπει δὲ χρόνῳ ἔργον μετ' αἰθέρα λαμπεθέντα. ἀλλ' ὦ βέλτιστε, ἐν συμενίᾳ τὰς δ' ἐπιστολὰς ταύτας τὴν συκταίων ἡμῖν ἀντιχῶν ᾠδὴν τῇ παναρμονίῳ λύρᾳ τῶν λόγων σου, εἴ σοι τὰ ἡμέτερα ἐν ἀριθμῷ καὶ οὐχ ὡς τὰ τῶν μεγάλων καθέστηκε.

κε. εὐτυχοίης, τὸν λογιώτατόν μοι καὶ χρυσὸν ἑρμοδώρον ὡς ἀπ' ἐμοῦ πρόσειπε, προσηρείσθω μοι καὶ ὁ κύριος ἀνδρόνικος εἴγε ἀπὸ ῥώμης ἀφίκετο. δὸς χάριν ἐμὴν καὶ τὴν ἑτέραν γραφὴν τῷ δαμιανῷ.

Κυρίῳ γεωργίῳ τῷ κορινθίῳ κόμητι, μιχαὴλ. παραστάτης εὖ πράττειν.

ΠΡὸ μικρῶν ἤδη ἑτῶν ἐπέσταλκά σοι τὴν πρὸς ἀνδρόνικον τοῦ σεκουνδίνου ἐπιστολὴν μεθ' ἧς καὶ ἑτέραν ἐμὴν ἀπερισκέπτως ἐπεπόμφειν σοι. οὐκ ἐμαυτῷ τοσοῦτον θαῤῥήσας, ὅσον τῇ πρὸς ἡμᾶς σοῦ φιλικῇ διαθέσει. διακειμένῳ ὡς οἶδα καὶ σὺ περὶ τὴν τῶν λόγων ὀλιγώρως σχολὴν. καὶ διὰ τοῦτο πάνυ δυσχόλως περὶ τὰ σπουδαιότερα ἤπερ οἱ πλείονες οἴονταί μ' ἔχειν. ὑφ' ὧν ἀκριβέστερόν μοι τὰ ξυντιθέμενα κἂν ὁποῖα εἰσιν ἐπεξείργασο. ἐπεὶ δὲ οὕτω μοι τυρβάζοντι ἐν ἄλλαις τοῦ βίου φροντίσιν ὡς εἴρηται, ἢ οὑτωσὶ ἀπερὶ μερίμνων κατὰ τὸ ἀριστοφάνειον ὑπὸ τῆς ἀνασκησίας. δεῖ γάρ με τ' ἀληθῆ φᾶναι οὕτω ξυντέθηται, σύγγνωθι, φίλτατε, φίλος ὢν καὶ φίλων ὁ χάριστος. δέον δὲ καὶ ἄλλως ἵν' εἴπω ἐσὶ πιθανώτερον, οὐ πρὸς τὸ τῶν δώρων εὐτελὲς εἰ παρ' εὐγνώμονός τις δωρεῖται, ἀλλὰ πρὸς τὰς εὐνοίας τῶν μηδὲν πλέον παρ' ὃ εἰσφέρουσιν, εὐεργετεῖν δυναμένων τὸν συνετὸν ἀφορᾶν. ὡσαύτως δὲ καὶ δίκαιος

ὑπάρχειν ἡγοῦμαι τοῖς λόγων μετέχουσιν οὐ πρὸς τὰ ἐπιστελλόμενα τὴν ἐξέτασιν ἀκριβῆ ποιεῖσθαι καὶ ἐρευνᾶν εἴπερ τι λέληθε τοὺς πέμποντας ἢ παρέδραμεν ἀσχόλου ἐν ἄλλοις ὡς εἴρηται καὶ ταῦτα τυγχάνοντας καὶ εἰ κατὰ ῥυθμὸν ὑγιᾶ καὶ ἑλληνισμὸν ἢ ἀξίαν τῷ πρὸς ὃν πέμποντι οὐκ ἐξεπονήθησαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν καλὴν τῶν ἐπιστελλόντων διάθεσιν καὶ στοργήν. οὐ δὲ γὰρ οἱ ἐρῶντες τοῖς ξ θεμένοις τῶν λόγων κατὰ τέχνην καὶ τάξιν καὶ διαίρεσιν μᾶλλον, ἢ τοῖς τῶν ἐρωμένων ψελίσμασιν ἂν ὦσιν ἐνήδονται τῷ φιλικῷ νόμῳ ὑπείκοντες, οὐ καὶ ἡμᾶς ἀμοιρεῖν ἀδύνατον κατὰ τὸν τῆς φιλίας θεσμὸν πάνυ σαφῶς ὑπὸ τοῦ σοφοῦ πυθαγόρου ὁρισθέντος. ἀλλὰ σὺ μὲν ὅτι ἐπὶ τοῖς ἐμοῖς μᾶλλον ἢ ταῖς τῶν ἐξ ὑπογῆς βλαστησάντων ἡσθήσῃ ξυνθήκαις, καὶ πάνθ' ὅσ' ἑλλὰς ἐμόγησεν αὐχούντων εἰδέναι σάφ' οἶδα. πρὶν δέ τινα τούτων ταύτην κοινώσῃ βουλόμενος ἴσως τὴν ἣν ἐτρέφομεν πρὸς ἀλλήλους ἐκείνοις γνωρίσαι διάθεσιν, διόρθωσον εἴ τι μετ' αὐτὴν γράφοντ' ἅμα καὶ διεξιόντα παρέδραμε, ἵνα μὴ ἀφορμὴ τοῖς μεμψιμοίροις τούτοις, οἶδας οὓς φημί, καὶ περὶ ἔργοις περὶ τὰ ἀλλότρια μέμψεως καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς γέλωτος γένηται. ἀκονταί νοῦς δὲ πῶς δοκεῖ περὶ τὰ ἴδια. μικρὸν τοίνυν χάριν ἐμὴν περὶ τῆς ἐκείνης πόνησον διόρθωσιν, ἵνα μὴ καὶ ἡμᾶς τῶν ἐλπίδων ἀστοχήσαντας, οὐ μικρῶς ζημιώσῃς. τὰς γὰρ ἐλπίδας ἀτυχούσας τοῦ τέλους

ζη-

ζημίας ἔφησεν ὁ σοφιστὴς κρίνεσθαι, ἐφιεμένῳ ἢ τὰ μέγιστα δέξεσθαι τὴν παρὰ σοῦ ἀμοιβαίαν, ἐπιστεῖλαι μὴ κατοκνήσῃς. καὶ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην δὸς τῷ πρέσβει τοῦ βασιλέως πρὸς φιλίαν φίλτατε. ἔρρωσο ἀπὸ κερκύρας, μαρτίου εἰκοστὴν ἕκτην ἄγοντος.

Α'νονύμου ἀρχιέρεως.

Η' Μακρὰ τοῦ τόπου διάστασις, ἐνδοξώτατε ἄρχων κύριε ἀνδρέα γε καὶ πνεῦμα ἀγαπητέ, πολλάμοι τὰ ἐγκλήματα, παρεισάγει. καὶ πρὸ πάντων ἐστὶ καὶ τόδε, τὸ, ἐπιλησμονα ἴσως τῶν καλῶν φίλων γενέσθαιμε, ὅπερ ἀπεύχομαι. ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο δοθείη, φίλτατε, τυχὸν ἑτέροις, πολλοῦ καί γε δεῖ πρὸς τὴν σὴν ἐνδοξοτάτην. ὅς τις μοι καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ τὴν ἀληθῆ φιλίαν ἐφύλαξας, καὶ πολλοὺς τάχα τῆς κακίστης ἐκείνων ἀπέστησας ὁρμῆς οἷα παρὰ πολλῶν τοῦτ' ἐδιδάχθην, καὶ συνελῶν, ὅσον ἦν σοι τὸ κατὰ δύναμιν οὐκ ἔπαυσας ἀντιφέρεσθαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ὡς ἔδοξεν. ἀλλ' ὅμως τ' ἀληθὲς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας αὐτῆς ἠγωνίσω, ὑπὲρ ἧς μισθαποδότην ἔχεις χριστὸν, τόσον, ὅσον οἱ ταύτης τοὐναντίον ἀντιφερόμενοι. καὶ γὰρ ἔχεις τοῦτο μαθεῖν καὶ παρ' ἄλλοις, ὅτι χριστιανοὶ μὲν ἴσως ἐλέγοντο, ἐνταῦθα δηλαδὴ τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ τῶν θετταλῶν. ἀλλὰ τοῖς ἔργοις τῇ κλήσει ἦσαν πολέμιοι. πανῦν δὲ θεοῦ

θεῦ χάριτι, ἐρεθίζοντες τῇ κλήσει τῶν ἔργων γενέθαι ὁμόζοποι, συνεργῦντός μοι τῦ θείου πρὸς τῦτο διὰ παντὸς. ὦ πρῶτον εὐχαριςῶ σὺν αὐτοῖς, μεθ᾽ οὗ δέ καὶ σοι τῷ συναγωνίζω τῶν καλῶν. καὶ ἣν τοῖς γείτοσι τῶν ἄλλων πόλεων ἡ ἡμετέρα ἐπίζηλος, ἐν ταῖς πρὸς τῶν καλῶν ἔργων εὐποιίαις, καὶ ταῖς ἐκκλησιαςικαῖς τύπων συνάξεσιν, ὧν ὅση μετὰ θεοῦ καὶ ἡ σὴ ἐνδοξότης αἰτία τῦ καλῦ, τῦ μὴ σκορπιθῆναι τὸ λογικὸν τῦ χριςῦ ποίμνιον. μὴ δὲ τῷ νοητῷ ἐδοθῆναι αὖθις λύκῳ εἰς βορὰν ἀπρεπεῖ καὶ ἀνήλεον. ἀλλὰ τί ταῦτα τοῖς λόγοις ἀναμέξω τοῖς ἐμοῖς, ὅπυ γε καὶ πρὸς ἄλλων τῦτ᾽ ἔχεις μαθεῖν κρειττοτέρως. ἓν γε δὴ μόνον ἔχω σοι μνημονεῦσαι, ὅτι εἰ γυνὴ ὐ ἐπιλήσηται τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς, ὐδὲ ἐγὼ ἐπιλήσμων ποτὲ γενήσομαί σοι. κατὰ τὸν συνέσιον, παῖδας ἐγέννησα διὰ λόγυ κἀκεῖνός φησι ἐνθέντι καὶ αὐτὸς ἐνδοξώτατον ἔκγονον οἰκίως τῆς ἐμῆς ψυχῆς, πῶς ἂν ἦν δυνατὸν ἐπιλήσμων γενέθαι σε, μὴ γένοιτο. ἀλλ᾽ ἡ τοσαύτη ζάλη τῦ ἀλάςορος ἐκείνου, οὗ τὸ μνημόσυνον ἐξαλειφθείη ἐκ βίβλυ ζώντων, εἰ τοῖς καιροῖς ἐπιχειρεῖ μετὰ τῶν συμμύςων αὐτῦ, τύπων ἡ ἀγελία ὁρμὴ, ἴσως ἐπιλήσμονά με πεποίηκε κατάτι καὶ ὓς ὄφελον δώροις δεξιοῦθαι κἂν τὸ, χαίρειν, ὐκ εὐπορήσας ποτὲ λέξαι. τανῦν δὲ μόλις ἀνανεύσας τῆς ἀλογίσου φορᾶς ἐκείνων θεῦ συναιρυμένου μοι καὶ τῆς σαυτοῦ κατὰ τὸ δυνατὸν συνδρομῆς, εἰς μνήμην ἤλ-

ἦλθον σου τοῦ πραγματικοῦ μου υἱοῦ καὶ ἀληθοῦς φίλου, κἂν διὰ μικροῦ προσαγορεῦσαί σοι γράμματος. καὶ τὴν προτέραν φιλίαν ἀνανεώσασθαι. εἶεν καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα ἐς τόσον, κύριος δὲ ὁ θεὸς πολυχρόνιόν σε ποιήσει πολλῶν ἐτῶν καὶ καλῶν.

Ἀνωνύμου.

Ἔλαβον ἐκείνην σου τὴν καλὴν καὶ γενναίαν ἐπιστολήν, ἣν οὐχ ἅπαξ καὶ δίς, ἀλλ' ἤδη πολλάκις ἐπιών, οὐκ ἂν εἴποιμι δυσχερῶς ὅσης γε ἐνεπλήσθην τῆς ἡδονῆς, τά τε ἄλλα καὶ ὅτι σε πάντας φιλοῦντα ἐφάνη μηνύουσα. καὶ τοῦτό γε οὐ μικρὸν δεῖγμα τῆς σῆς ἀρετῆς, τὸ ἀγαπᾶν τούς τε γνωστοὺς καὶ ἀγνώστους, καὶ δι' εὐμενείας πάντας οἰκείους τε καὶ ξένους προσκαλούμενός γε φιλίαν. καὶ τοῦτο σου τὸ φιλογαθον οὐκ ἐπέσχε ἡ τοῦ τόπου διάστασις, ἀλλὰ καὶ ὡς ἡμῶν ἐφήπλωτο. μνησθεὶς γάρ μου τοῦ ὀνόματος τότε ἐν τῷ πρὸς τὸν πρωτοθύτην ῥηθήμνου παρὰ σοῦ πεμφέντι γράμματι, αὐτός μοι τόγε οὐ μετέδωκεν εἶναι λογισάμενος. ἐν τῷ μὴ ἀμείψομαί σε ἀντεπιστολῇ, δυνηθεὶς δυσχερῶς τὰς διαβολὰς ἐπισάξειν, ὃ καὶ πεποίηκεν. ἐγὼ δὲ πῶς γε τολμήσω μωμήσεσθαι πότε λόγους τοὺς σούς, ὁ πάλαι καλῶς πεῖραν τῆς σῆς ἀρετῆς καὶ παιδίας λαβὼν καὶ μεγάλα σαφῶς κατειδώς, ὅτι λόγων ἀξίστη φύ-

σει καὶ σπουδῇ κεχρημένος προκέκοφας. καὶ καθ' ἑκάστην ταῦτ' ἔχομεν ἐκ πολλῶν αὐτόθι πρὸς ἡμᾶς φοιτόντων, καὶ κατὰ τὸν σοφὸν, φήμη δ' ἀτιμαστῶν ἀπόλυται ἥν οἱ πολλοὶ φημίζουσι. περὶ δὲ κάλλους συνθέσεως καὶ ῥυθμοῦ τέχνης σῶν λήγων, οὐδὲν ὅλως αὖτις εἰπεῖν γε δυνήσοιτο, μᾶλλον μὲν αὐτὸς ἐπειράσω φαυλίσαι δέ τινα συλλαβήν μου, ὃν ἐπιμελὲς ἐθέμην γνῶναι εἰ δικαίως μ' ἐμέμψω, ἵνα σ' ἐξόχως ἀγαπήσω κατὰ τὸν τοῦ σοφοῦ λόγον, ἐντυχὼν οὖν, οὐδ' ὅσον εἰπεῖν ἐνενόουν ταύτην κεκρυμμένην αὐθάδειαν, ἐδωχέρανον μὲν ἐπὶ τῇ οὐκ ἀληθῆ ταύτην μέμψιν, ἀλλ' ἀκούων παύλου τοῦ θείου λέγοντος, εἰρήνην δίωκε. τὰς δὲ

ἀπαιδεύτους ζητήσεις, παραιτοῦ. εἰδὼς ὅτι γεννῶσι μάχας, ἐπέχων ἐμαυτὸν οὐ μικροῦ τοῦ πάθους. ὅθεν οὐδὲ

ἢ μᾶλλον ἀπολογίας ἀπέστειλα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐάσωμεν ἐκποδῶν γενέσθαι, ὅτι ἡ ἀγάπη οὐκ ἀσχημονεῖ, ἀλλ' οὐδὲ παροξύνεται κατὰ τὸν ἀπόστολον ἧς γε δὴ θαυμάσιε πρότερος αὐτὸς καταρξάμενός σου ἐπιστείλας, διὸ ἔγωγε προθύμως ἐθέμην πάσῃ σπουδῇ ταυτηνὶ πρός σε φυλάξαι ἀθόλωτον. ἔῤῥωσο, καί μοι τῆς τῶν γραμμάτων δυμουσίας ἀνέχου, μήδε ζήτει τοῖς σοῖς παραπλήσια, ὑπὲρ λόγον γὰρ ὅλως ὂν παραλλήλως ἐντυχεῖν κατὰ σὲ φύσει καὶ παιδείᾳ ἐν λόγοις.

Γεώρ-

Γεώργιος ὁ βαλσαμὼν γεωργίῳ τῷ κορινθίῳ.

Γνώμης τὸ πρὶν γενόμενον ἀποστερήσαν ἐμαυτὸν ἐπὶ χρόνον τῆς ἐκ τοῦ γράφειν σοι εὐφροσύνης διά τινα ἀσχολίαν οὐκ ἄχρηστον, μετέγνων ὕστερον καὶ ἀντεπιστέλλω σοι, οὐ τὴν τυχοῦσαν γὰρ ἀφορμήν μοι παρεσχείκας, τῷ ἕτερα ἢ προσῆκε δοξάζειν περὶ ἡμῶν. μακαρίζων γάρ με διατελεῖς, εἰ τέως ἐς λογικήν τε καὶ φιλοσοφίαν τεινόντως ἐμφοροῦμαι παρὰ τοῦ θείου λασκάρεως. εἰ δὲ πάλιν ἐπανήειν εἰς τὰ γραμματικά, τὸ ἀνάπαλιν. ἐγὼ δὲ οὐ σύνοιδα ἐμαυτῷ εἰς τὰ τῶν κριτικῶν ἐπανελθόντι, ἀλλὰ μᾶλλον ἤδη τούτων ἐπιβαλλομένῳ. τοιγαροῦν τὴν ἐπιβολὴν εἰς ἐπάνοδον μεταστρέπων, οὐδὲν ἄλλο τυγχάνεις αἰνιττόμενος ἢ τὴν περὶ λόγους μου ἀφυΐαν καὶ τὴν τοῦ νοὸς σκαιότητα, οὐ μὲν διὰ τοῦτο πάνυ ἄχθομαι, οἶδα γὰρ ὡς οὐκ ἄν τις ὑπὸ σκώμματος χείρων γένοιτο, ἀλλὰ τοὐναντίον, χρηστότερος. σὺ μέντοι ὡς δοκεῖς τὰ τοιαῦτα ὑπείληφας περὶ ἐμοῦ, ἀπὸ τοῦ τὸν σπονδεῖον σπόνδηλον χθὲς καὶ πρόξιτα λέγοντος τεκμαιρόμενος εἰ ἐκεῖνος μετὰ μικρὸν τὴν σοφίαν κυνηδὸν ἐσιτήσατο. εὔλογον γὰρ ἄρα τὸν τοῖς αὐτοῖς τούτοις πάλαι ἐνασχολούμενον, πολλῷ πάνυ προβεβηκέναι. ἀλλ᾽ ὅτ᾽ ἄν, ἔδεισε καὶ τοῦτο λογίσασθαι, ὡς ἄρα ἀρετὴ φύσει, μαθήσει, χρήσει τοῖς ἀνθρώποις προσγένεται. ἐμοὶ δὲ ταῦτ᾽ οὐκ ἐγένετο. πρῶτον μὲν γὰρ τὰ τῆς φύσεώς γε ὡς οἶσθα οὐκ εἶχες δεξιῶς ὥσπερ σοί.

ὅ δὴ

ὃ δὴ μέγιστόν ἐστι πάντων καὶ κυριώτατον, κατὰ εἰ καὶ ποικίλα καὶ πολυειδῆ τὸν λόγον ἡδύσματα προυτίθετό μοι ὁ ἡμέτερος καθηγέμων ἑκάστοτε, ἀλλ' ἐγώ γε θελοκάνουν αὐτὸς καὶ ἀπεδοκίμαζον ὑπ' ἀνοίας καὶ νεότητος τότε. καὶ πρὸς τέρψιν βλάβος φέρουσαν ἀπέκλινον. ὃ καὶ σύμμι-προς μαρτυρήσειας, ὑπ' ἀπειρίας τῆς πλεῖστ' ὠφελεῖν δυναμένης ἀπολαύσεως. ἔνθεν καὶ συνέβαινεν τὰ πλεῖστά σου τὴν μνήμην διαφεύγειν μὴ τῇ μελέτῃ διαφυλάττοντος ἅπερ ἐμάνθανον, διὰ ταύτης τοίνυν δοκῶ μοι ἐπιεικήκειν. πῶς γὰρ ἐπανακάμπτειν φωνὴν, τὸν μὴ δάκτυλον προβεβηκότα τῆς ὕπαληγγος. ταῦτ' οὖν ἔχω σοι ἀπολογίσασθαι ὑπὲρ ἐμαυτοῦ. ὀρθῶς καὶ δικαίως εἰρημένα κατ' ἐμὴν γνώμην. ἔνθεν τοι καὶ σύ με ταπείθητι, καὶ τὰ προσήκοντα εἰς τὸ ἑξῆς φρόνει περὶ ἡμῶν. εἰδ' ἄλλως τοῖς προτέροις ἐμμένων λογισμένοις, τὰ μὴ προσόντα μοι προσάψεις, οὐ χαλεπῶς οἴσομεν. πέπεισμαι γὰρ ὡς εἰ ἐπιλήσμων καὶ σκαιὸς παρὰ σοὶ λογισθήσομαι, παρά γοῦν τοῖς γνωρίμοις, πτλησειονός τε καὶ παιδείας ἐραστής. τῷ μὴ πρὸς ἄλλην τινὰ τῶν τεχνῶν ἀγεννῆ καὶ ῥάστην ἐκμαθεῖν ξαπῆναι. ἀποδειλιάσαντα πρὸς τὴν ἐν λόγοις ἐνοῦσάν μοι ἀφυΐαν, ἀλλ' ἐμμεῖναι οἷς ἅπαξ προειλόμην, καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον. ἴσθι καὶ ἡμᾶς νὴ τὸν λόγον, σὲ μὲν θαυμάζοντας καὶ εὐδαιμονίζοντας τῆς εὐφυΐας. τὸν δὲ κοινὸν καθηγέτην σέβοντας καὶ ὑπὲρ ἐπαινοῦντας τῆς ἐν τῷ διδάσκειν δεινότητος.

μέ-

μέγιστα γὰρ καὶ ἀξιάγαστα τοῖς τῷ ὄντι τῶν λόγων ἐρασταῖς δωρεῖται, ὡς ἐν σοὶ ἐπεδείξατο. ἐν οὕτω γὰρ βραχεῖ τοιαῦτα σοι περιέθηκεν καὶ περιεποιήσατο, οἷα οὐδεὶς ἄλλος ἑτερόν γε διδάξειεν. ἅπασι γὰρ σε τοῖς σπουδαίοις ὡς εἰπεῖν, ζηλωτὸν καὶ ἐπίφθονον ἀπεφήνατο. ἐπεὶ οὐκ ἔστιν ὅς τις τῶν τὰ σὰ γράμματα ἀναγνόντων εἰ νοῦν ἔχοι, οὐκ εὔξαι τ' ἂν ὅμοιός σοι γενέσθαι, εἰ γὰρ ἀντίπαιδα ἔτι σε ὄντα, τοιάδ' ἐπιστέλλειν ὁ θεῖος ἀρσένιος ἀπειργάσατο. τίς ἂν ἔσοιο ἐπ' ἀρετῇ ἥνικα ἐπὶ τὴν ἀμείνω λογίζεσθαι δυναμένην ἡλικίαν ἀνδρωθῇς; ταῦτα μὴν πρὸς σέ. ὁ δὲ φράγγισκος εἰ ἐγκαλεῖ, οὐ δικαίως μοι δοκεῖ. αὐτὸς γὰρ ἔγραψε ὡς εἰς παρρησίους ἄγουσαν περὶ αὔγουστον φθίνοντα ἔμελλε τραπῆναι. καὶ διὰ τοῦτ' ἔγω γ' ἐσίγων. τὴν ἄλλως ἐπιστέλλειν οὐκ ἐγνωκώς, πλὴν ἔμοι γε καὶ τοῦ γράφειν ἀπεχομένῳ συμπρόεισι τῷ χρόνῳ καὶ ἡ τοῦ φίλτρου προσθήκη, ἐξ ἀκάκου γὰρ καὶ ἀπελῆς ἔτι ψυχῆς κατὰ τὸν εἰπόντα, ἡ εὔνοια συνεκτροφομένους πρὸς τὸ τέλειον ἄνδρας τε. ἐπειδὴ οὐδ' εἴπω καὶ τήμερον οἶδα περὶ αὐτοῦ ὅθι τὰς διατριβὰς ποιεῖται, σὺ τοῦτο δηλώσας ἡμῖν· τὰ μέγιστα χαριῇ σύστησόν με τῇ τοῦ κοινοῦ εὐεργέτου αἰδεσιμότητι ἔτι δὲ, καὶ τῷ οὐκ ἔλαττον τῶν πατρίων τὰ τῶν ἑλλήνων μεταχειριζομένῳ κυρίῳ πέτρῳ τῷ βαρδήνῳ. ὑγίαινε, μαρτίου β' ἱσταμένῳ.

Τὸ παρ' ὑμῶν πεμπόμενον οὐδέπω ἑώρακα, τοιγαροῦν δήλου σαφέστερον.

Παῦ-

Παῦλος μανούκιος γεωργίῳ τῷ κορινθίῳ εὖ πράττειν.

Σφόδρα μοι θαυμάζειν ἔπεισι, καὶ διαπορεῖσθαι, φίλτατε κορίνθιε, ἀκούοντι, τῶν μὲν ἄλλων τῶν ἑλλήνων λαμπρότατον ὄντα σε, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς λόγοις εὐδοκιμοῦντα, τοῦ γε μὲν τοῖς νέοις ἐξηγεῖσθαι τὰ τῶν ἀρχαίων συγγράμματα, οὐδὲ μὴ τὰ τινὸς διαλέγεσθαι, οὐ δὴ μετὰ σαυτοῦ διανοεῖσθαι, τοῦτο γὰρ ἀνάγκη οὐκ εἰκῇ, οὐδὲ παραλόγως γίγνεσθαι, ἀλλὰ μὴν ὅπερ ἄν σε τοῦ δὲ τοῦ ἐπιτηδεύματος, καὶ τοῦδε, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς δόξης ἀποτρέψειαν, ἐγὼ πρὸς ἐμαυτὸν σκοπῶν, καὶ διανοούμενος, δύο μάλιστα τὰς αἰτίας εὑρίσκω, ἢ γὰρ αὐτὸς σεαυτῷ ἀμαθίαν συνειδὼς, ἡσυχίαν ἄγειν προαιρεῖν, ἢ τοῦτο μὲν οὐχὶ, κατὰ δέ τινα τοῖς ἐλευθέροις ἐμπεφυκυῖαν αἰσχύνην οὐ τολμᾶς οὔτε αἰτεῖσθαι, οὔτε προσφερόμενα παραλαβεῖν, ἃ πολλὰ αἰτοῦσιν οὐκ ἐξεγένετο τυχεῖν, βούλομαι δὴ περὶ τούτων ἀμφοτέρων οἰκείως μετὰ σοῦ καὶ ἐλευθερίως, ὥσπερ τῇ ἡμετέρᾳ φιλίᾳ προσήκει διαλεχθῆναι, διὸ τῶν ἀνθρώπων εἶναι γένη κακῶς τε καὶ ἀνοήτως κρινόντων ἐφορῶ. πολλοὶ μὲν γὰρ, οὐ δὲ ἄκροις, ὅ φασι, δακτύλοις, παιδείας ἡμμένοι, μέγα τε καὶ φρονοῦσι, καὶ τὴν ἐγκύκλιον παίδευσιν αὐτὴν ἐπαγγέλλονται, ὃ κάκιστον καὶ ἀνοητότατον εἶναι γένος, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ διορᾷ, τινὲς δὲ, καὶ μάλιστα εὐφυεῖς, καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα ἐν τῇ ψυχῇ περιλαβόντες, ὅμως οὔπω πε-

ρι

οἱ τῆς σφετέρας δυνάμεως ταπεινοφρονοῦσι, ὥστε οἷον ὕπνῳ βαθεῖ κρατουμένους, οὐδέποτε πρὸς τὰς ἐπιφανεῖς καὶ περιβοήτους διατριβὰς ἐξεγείρεσθαι, καὶ τὰ τῶν πράξεων μέγιστα δυναμὴν ὑποστῆναι, τῶν μητριωτέρων διὰ μικροψυχίαν ἀπέχεσθαι. ἐν ᾧ σε γένει ἐγκαταλέξας τις, οὐκ ἂν ἁμάρτοι, κορίνθιε. τί γὰρ βουλόμενος ὁ πάντ' ἄριστος ἐκεῖνος σὸς θεῖος ὁ μονεμβασίας ἐπίσκοπος φύσιν οὕτως δεξιὰν καὶ εὐγενείαν παραλαβὼν ἐπαίδευσε, καὶ τοῖς καλλίστοις τῶν μαθημάτων ἐπήσκησεν. ἆρα ποτε ἵνα ἐν σχολῇ ἀφανεῖ βίον ἀνώνυμον διάγων καταγηράσκης, ἢ πολὺ μᾶλλον, ὃ καὶ πιθανώτερόν ἐστιν, ἵνα ἐς ἄκρον παιδοτριβηθεὶς, τὴν αὐτὴν ἐκείνοις τοῖς θείοις ἀνδράσι, τῷ τε βησσαρίωνι, καὶ θεοδώρῳ, καὶ γεμιστῷ, δόξαν, διὰ καλῶν ἀγώνων σαυτῷ περιάπτῃς. ὃ δύνασαι μὲν, ἀβούλει ῥαδίως. βούλεσθαι δὲ προθύμως ὀφείλεις, ὅτι τοῦ μὴ βούλεσθαι οὐδεμία σοι σκῆψις ὑπολείπεται. φέρε γὰρ εἰ τοσοῦτον ἀπιστεῖς σεαυτῷ, μιμοῦ τοὺς νοσοῦντας, τοὺς οὐχ ἑαυτοῖς ἀλλὰ τοῖς ἰατροῖς πιστεύοντας, καὶ σὺ δὲ τοῖς φίλοις μᾶλλον ἢ σαυτῷ, πίστευε. τίνα γοῦν ἔχουσι περὶ σοῦ γνώμην οἱ φίλοι; ἔθνους ἑλληνικοῦ φῶς εἶναι κορίνθιον περιφανές. ὥσπερ προγόνους ὀνομαστοτάτους, καὶ τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἄρξαντας ἀνθρώπων, ἀναφέροντι τὸ γένος, καὶ μετὰ τὴν τύχην ἐκείνων ἡττωμένῳ, κατὰ δὲ τὴν ἀρετὴν ὑπερέχοντι, παρὰ μόνην τὴν βούλησιν οὐδὲ ἕτερον ἐ-

πι-

πιλείπει. διὸ ταύτην μὴ φοβοῦ τὴν ἀμαθίαν, μηδὲ σὲ νόμιζε ἀμαθῆ, ἵνα μὴ ἅπαντας ἡμᾶς, οἵσε ἄγομεν ἐν τιμῇ, καὶ ἐγκωμιάζομεν, ἀμαθεῖς ἅμα νομίζῃς. εἰ μὲν γὰρ ἁπλῶς πρὸς πάντα τὰ μαθητὰ ἀνατείνειν βουλοίμεθα τὸν νοῦν, καὶ σὲ δήπου, ὦ Κορίνθιε, καὶ πάντας ὁμοῦ τοὺς ἀνθρώπους ἀμαθεῖς νομιστέον. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον οὐδ' ἂν οἱ περὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλη μαθόντες ἱκανῶς δόξαιεν. ἄπειρα γάρ ἐστιν, καὶ ἀναρίθμητα τὰ ἐν τῷ σφαιροειδεῖ τούτῳ κόσμῳ συγκατακλεισθέντα μαθητὰ εἰδ' ἐπὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀποβλεψόμεθα, πόντι σύ, ὦ Κορίνθιε, διὰ πάντων, εἴ καὶ τίς ἄλλος, ἥκεις τῶν μαθημάτων, καὶ οὐδεὶς σοῦ τὸ τήμερον κατάγει τὴν ἐμὴν σοφώτερος. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ μὴ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, διὰ δὲ τὸ αἰσχύνεσθαι ἡσυχάζων διατελεῖς. καί τοι καὶ τοῦτο ποιῶν ἐξαμαρτάνεις. τὴν γὰρ αἰσχύνην, φόβον ἀτιμίας οὖσαν, ἀνάγκη μάθον, εἶναι. εἴ γε πάντα φόβον πάθος εἶναι φανερόν, τὰ δὲ πάθη, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν παραμένει, οὐδεὶς ἄν ποτε καλὰ νομίσειεν. ἐμβραδύναντα δέ, κάκιστά τε καὶ αἰσχρότατα πάντες ἂν ὁμολογήσαιεν. διὰ ταῦτα φέρομεν αὐτὴν ἐν τοῖς νεοτέροις, ἀπὸ τῆς ἀπειρίας καὶ ἀπαιδευσίας ἐξαμαρτάνουσιν. ἐν δὲ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τοῖς σπουδαίοις, ὧν τοὺς μὲν ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας, τοὺς δὲ ἀπὸ τῆς παιδείας φρονίμους εἶναι δεῖ, οὔτε φέρομεν αὐτήν, ἀλλ' ἐξελέγχομεν ἀκριβῶς, ἃ καὶ τοιαῦτα κάλλιστα δέ, καὶ δαιμονιώτατα, ἐν τῷ τῶν ἠθικῶν

τετάρ-

τετάρτῳ ἐν τῷ τέλει, διαλέγεται ὁ σὸς ἀριστοτέλης. οὐ τὰς μὲν γνώμας ἀκέω ἐγκωμιάζοντάσε. ἐπιτηδεύοντα δὲ παραπλησίως οὐχ ὁρῶ. οὔτε γὰρ δήπου νεώτερος εἶς, οὔτε ἀπαίδευτος, ἀλλὰ τῆς μὲν ἡλικίας ἐν τῇ ἀκμῇ, τῶν δὲ πεπαιδευμένων ἡ κορυφὴ, δι' ὃ σοὶ, ἐν ᾧ νῦν δοκεῖς εἶναι πάθει, περιμένειν οὐ πρέπει. τίνος γὰρ ἕνεκα, ὅπερ φιλικιανὸς ὀνεωςὶ τελευτήσας ἐποίησε, καὶ νὴ δία καλῶς ἐποίησε, τοῦτο σὺ μὴ ποιήσης, καὶ κάλλιστα ποιήσεις; τόλμα κορίνθιε, τόλμα θαυμάσιε, ἅπαντα προχωροῦσι, τολμητέον δ' εἶναι πρὸς τὰ τῶν πραγμάτων ἔντιμα, πάντες μὲν ᾄδουσι ποιηταὶ, μάλιστα δὲ ὁ τῶν ποιητῶν ὅμηρος ἄναξ, ὃς καὶ τὸν ὀδυσσέα, καὶ τοὺς ἄλλους ἡμιθέους ἅπαντας κινδυνεύοντας καὶ φιλοπονοῦντας ἐμυθολόγησεν, οὐ τοσοῦτον διὰ τὸ ἐκείνους ἐγκωμιάζεσθαι, ὅσον διὰ τὸ τῆς νάρκης ἡμᾶς ἀποβεβηκότας? ἐπεγείρους, πρὸς τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπιστρέφεσθαι. ἑώρα γὰρ ὁ τυφλὸς, ἀλλὰ τὸν γε νοῦν ἥκιστα τυφλὸς, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, εἰ μὴ τοῖς παραδείγμασι παροξύνοιτο, ἐς τὴν ῥᾳστώνην δυσχερῶς ἀπικλίνουσαν. ἄξιον οὖν πάρεχε σεαυτὸν τῶν προγόνων καὶ γνῶθι σαυτὸν ὦ γεώργε, τὰς ἐπισήμας ἔχεις ἐν τῇ ψυχῇ, τὴν σεμνολογίαν ἐν τῷ στόματι, τὴν ἀξίαν ἐν τῷ εἴδει, ἃ καθ' ἕκαστα μὲν πλείστους ἔχοντας ὁρῶμεν. πάντα δὲ εἴ τις ἕνα, ἢ μάλιστα δύο περιλαβόντα δηλῶσαι ἐν ἑκάστῃ πόλει δυνήσεται, μέγα ποιήσει. ἕνεκα βαρυτέρως, οἱ τὰ πάντα εὐτυχοῦντες, καὶ μὴ μετὰ

τὰ κοινῆς ὠφελείας ἐπασκοῦντες, ἁμαρτάνουσιν, ὅ σοι σφάλμα ἵνα μή ποτε ἂν ἐπονειδισθείη, τὰς τῶν φίλων ἄκουε φωνὰς, τὰς πρὸς τὴν δημοσίαν ἀνάγνωσιν καὶ διήγησιν παρακαλούσας, ἐν ᾗ τιμὴ, ὁ θεῖον ἀγαθὸν, σοφώτατος ἀνὴρ ἀπεφήνατο, μεγίστην ἐνεῖναι, πάντες, ἥκιστα κατάγε τοῦτο ψευδόμενοι νομίζομεν. ἔῤῥωσο.

Θεοφάνης μοναχὸς τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ ἐλλογιμωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κυρίῳ ἰγνατίῳ ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΕΜοὶ παντὸς μᾶλλον, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, κατὰ σὲ δὴ χαίρειν. καὶ ἀεὶ μὲν πρότερον, νυνὶ δὲ μάλιστα περισπούδαστον, τοῖς δεξυγκεκυρηκόσι τοῖς πράγμασι, οὐκ εἰδὼς εἰ πῶς ἄλλῳ, τίποτ' ἂν ἄλλος, καὶ τὸ δὲ δήτι μὲν λείπεται ζώπυρ ἐλπίδος χρηστῆς, ἐπὶ τοσούτοις ἄρα τοῖς ἀλγινοῖς καὶ παραμυθίας ὁποιοῦν ἀφορμὴν νῦν τε τῷ βίῳ ὅσον ἄρα λοιπὸν εἴη καὶ μεθύστερον. ὡς δ' ἀμέλει νῦν τίς ἐβάσκηνε δαίμων ἔφεδρος ἀεὶ καὶ λῃστεύων, οὐκ ἀναίδην μᾶλλον, ἢ κρύφα τε καὶ σὺν δόλῳ, καὶ σαιωρούμενος ἀκάμας, καὶ ἄυπνος τὸν ἀεὶ χρόνον, τὴν προκοπὴν τῶν βελτίων λεποδυτῶν, ὑφ' οὗ ἔοικε πάντα τὰ σὰ κατερείπεται, καὶ περιφανῆ ταῖς συμφοραῖς ποιεῖται, τί ποτ' ἐρῶ τί ποτε πέπονται διὰ σὲ, πάγκοινα τῇ φθορᾷ τὰ ἐκ πολλῶν χρόνων ἀγαθὰ χωρήσαντα τῇ ἑνώσει τοῦ πολυτρόφου

καὶ

καὶ πολυπλασίου ἀνδραπόδου, τοῦ ἑρμοδώρου λέ-
γω, ὅθεν δεδήγμαι τὴν καρδίαν, ὡς διὰ σὲ οἷ-
ος ἦς, οἷος γένου ὡς ἀκούω τὰ κατὰ σέ. καὶ
κλύδωνι παντάπασιν ἀπογνώσεως πάσης ἀγα-
θῆς ἐλπίδος αὐτίκα αὐτόθεν, ὅσαι ἡμέραι τε
καὶ νύκτας παράττομαι καὶ ναυάγω. ἀλλ᾽ ὅμως οὔ-
ποτ᾽ ἄρ᾽ διελπιστία ἐμοὶ λείπει, καὶ μνήμης ἐ-
πὶ χρηστοῖς ἐμπορεύομαι, καὶ ὃ γὰρ ἐμοὶ παν-
τὸς μᾶλλον ποθεινόν τε καὶ τίμιον, καὶ μόνον
ἐπὶ ξυμφορᾷ τοσαύτῃ τοῦ γένους ἤρκει φέρον, ἥν
τινα δὴ ῥαστώνην, καὶ πνεῦμα πως οὔριον καὶ κοῦ-
φον τῇ πάντ᾽ ἐμῇ ταλαιπόρῳ ψυχῇ, τὸ δὲ καὶ
αὐτὸ ἐξαπὲν καὶ νοσῆσαν μικροῦ ἐν σάλῳ λοι-
πὸν ἤδη προδήλων νῦν, καὶ προσθήκη μοι σὺ
γίγνῃ, τῶν ἄλλων μειζῶν, ὦ βέλτιστ᾽ ἀνδρῶν
καὶ φίλτατε, καὶ κολοφὼν τῆς παροιμίας ἐπαύ-
ζων ταῖς ἀποφάσι τύχαις, τὰς πικρὰς ψήφους,
καὶ μάλιστ᾽ ἐπισημαίνων αὐτὸς τοῖς φθάσασι δει-
νοῖς, καὶ κράτος ἐργαιδέσατον ἀπαντᾶν σφίσι
διδοὺς, καὶ ὃν σὺ διαπαντὸς σοι τοῦ ζῆν, δια-
φερόντως ἦρας, διὰ εἶναι πάντα πράγματα. καὶ
ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ διαπαντὸς ἐπήγου ταῖς
διχαῖς, καὶ πλεῖστον πονεῖν ἠξίους ἐμοί, καὶ
πρὸς πάντα κάματον ὅπως ἂρ᾽ ὃ ποιοῦν ἔξεστιν
οὐκ ἂν μή ποτ᾽ ἀποξέπεσθαι, νῦν ἔλαθες ἤ-
δη μεταλλάξας τὸν τρόπον ἐπὶ πᾶσι πράγμα-
σι δυσχερὲς καὶ χαλεποῖς ὡς λέγουσι διὰ τὸν
ἑρμόδωρον, ἀλλὰ τανῦν μάλιστα μὲν ἐμέ, καὶ
ἀεὶ πρότερον διαθυμούμενον κατὰ τὸν βίοτον, καὶ
πολυδόξως ἀνύοντα, καὶ ἔτι πλεῖστον ὡς ἂν

εἰ-

εἰπὼν, φλέγων ἐκτόπως εἶχετε καὶ ἔχει πόθος τε καὶ σπουδὴ ὑπερβαλλόντως, ἐξηρτισμένης μοι τῆς καρδίας ἐπὶ σοὶ, καὶ ὡσανεὶ ζωηφόρον ἐντεῦθεν ἐκπνεύσης, καὶ θαλπομένης αὔραις ἀτεχνῶς διενδότοις, ἔνδον καὶ δροσοφόροις κατὰ παντὸς τοῦ λυποῦντος, καὶ τὸ περιλειφθῆναίμοι σεαυτὸν ἐν ἀγαθοῖς, ὡς ἄρ εἶχε ἕως, καὶ ἀεὶ πρόσω ᾔεις, καὶ τοῦ χρόνου καθ' ἅπαξ ἄθωον καὶ ἀλώβητον, καὶ πᾶσα ἐπηρεία, κομιδῇ πάντων δικαιότατον σε καὶ πάντων ἐμοὶ τιμώμενον δεικνύοντος, καὶ τόδ' εἶναι μάλιστ' ἐπέπισμεν ἀσφαλέστατα, μετὰ τῆς ἐπιστάσιος τοῦ πεῖραν ἄσειστον ἐν τοῖς πιστοῖς δεδωκότος οὐχ ἧττον ἢ πρὶν ἐν τῷ νῦν ἐργώδει, καὶ δυσαντήτῳ μοι, καὶ πολυκύμονον χρόνῳ, ἐπειτάμε πάσης ἀληρημένον πρὶν δοκούσης διαπραγίας, πῶς οὐχ ἡγησαίμην δυσυχίαν τῷ πράγματι, καὶ τοίνυν τηρητέον τὸν μὲν καὶ προσηκτέον, δὲ μάλ' ἀχολούμενον τὸν νῦν. ὡς ἂν ἄρ εἰκὸς τόδε καὶ ἀνεμέσητον· ἅμα καὶ πρὸς τὸ γινόμενον ἅπαν. καὶ τὴν ἄχολον καὶ τὴν χνικὴν ἕξειν κατ' ἀριστοτελῆς τῆς ἐργασίας, καὶ πάντ' διδιοίκητον ἀνύτειν, ἅμα δὴ καὶ πρὸς τὸ κρατερῶς καὶ μὴ ἀνειμένως, ἀποδύεσθαι, καὶ συνίσασθαι καὶ συναθλεύειν. πρὸς τοὺς ἐπιτιθεμένους ἑκάστοτε μετὰ τοῦ καιροῦ καὶ διισάσθαίπως οἰκονομεῖν τε καὶ φέρειν γενικῶς τὰ ξυμπίπτοντα πάντ' ἐργώδη, καὶ μὴ τῶν προσηκόντων ἑκάστοις ὀλιγωρεῖν ἀμηγέπη, καὶ ἅμα εἶπον ἐρεῖν, ὃ καὶ ἴσως ἐρεῖν αἰσχύνοιτ' ἄν τις, καὶ ἴσως ὅλως ἀμφι-

φι-

οιγονοεῖν αἰσχύνοιτο, πρὸς τὸ τοῦ ἤθους καὶ τῶν τρόπων ἀλικμνές. καὶ πάσης προσπαθείας ἑαυτῷ καὶ καπηλείας ἀνώτερον ὃ παντάπασί μου ὡς ἀληθῶς, ἀποτρόπαιον καὶ ἀπευκταιότατον, ὥς τε καὶ μόνον ἐρεῖν, καὶ μόνον ἐν ᾧ θέσθαι, ἔρρωσο. καὶ τὸν ὑμέτερον ἀδελφὸν καὶ συναγωνιστὴν καὶ συνέριθον πρὸς ὅπερ παρὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας αὐτῷ κεχάρισται, δηλονότι, τὸ τοῦ ῥήτορος ὀφφίκιον, τὸν κατὰ ἱερόθεον ἀσμένως ὑπόδεξαι. ἔδει γάρ σε χαρῆναι καὶ εὐφρανθῆναι ἐπὶ τῇ τοῦ ἀδελφοῦ προσαγορεύσει, εἴθε τοιούτους αἱ ἐκκλησίαι προτιμῶεν καὶ προϊστάναι ὡς ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἂν ἀνορθοῖντο τὰ ἡμέτερα, διὰ τοῦτο χαῖρε καὶ εὐφραίνου ἐπὶ τοιούτοις καλλωπίσμασι τοῦ γένους ἡμῶν. μηνὸς γειτνιῶντος ζ' φθίνοντος.

Τῷ ὁσιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς πατράσι κυρίῳ Ἰγνατίῳ τῷ ἐλλογιμωτάτῳ. δόθω ἐν Χίῳ.

Θεοφάνης Μητροφάνει τῷ θεοφιλεστάτῳ.

Ὁ μὲν τὴν εὐκαιρίαν τῶν πραγμάτων προδιδοὺς, πρόδηλον τῆς τῶν καλῶν διαμάρτοι θήρας, θεοφιλέστατε πάτερ. ἐπεὶ καὶ πάντα καλὰ ἐν καιρῷ αὐτῶν, ὁ ἐκκλησιαστὴς ἐδίδαξεν, ὅσοι δ' αὖ γε καὶ τοὺς λόγους λειποτακτήσαντες φέροντες ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν σμικρολο-

γίαις τισὶν, οἷς ἀεὶ παραμένειν ἀνάγκην ἔχουσιν ἄξεπτον, καὶ ξυνηλασίαν τινὰ, τῶν πρότερον ἐκείνων δίγνῶν λογισμῶν πεπόνθασιν, εἰ καὶ μὴ δοκοῦσι καθάπαξ ἀνήροπιν καὶ ἀκατέργαςον τὴν τῆς διανοίας καταλίπειν χώραν, ὡς καὶ οἱ βαρύ γειόν τινα καὶ λιπαράν τε διάδα σφέτεραν καταχερσώσαντες, καὶ συγχωρήσαντες ἐξυβρίσαι καὶ ὑλομανῆσαι τῶν ανοήτων. ὅθεν ἔδει οὐχ ὡς ἐπιςᾶται τινὲς βάσκανοι καὶ τυραννικοὶ παντάπασιν ἀμβλώσαντες τὸ τοῦ νοῦ μεγαλοφυὲς καταλίπειν ἀργὸν, καὶ περὶ τῶν ἐπεισοδιαδικῶν φροντίζειν, ἀλλὰ μὴ περὶ τῶν αὐθυπάρκτων διὰ τὸ μὴ μεταπαρασκευῆς ἀκμαζούσης, καὶ διανοίας ἀσείςου φρονήματος, τῇ τῶν ὄντων ἐπισχολάζειν θεωρίᾳ. ἧς οὐδὲν τίποτ᾽ ἂν ἄλλο γένοιτο κατ᾽ ἀνθρώπους ἥδιον, ὡς ὅταν τις ἑαυτοῦ γενόμενος ὅλος, καὶ τοῖς τῆς σοφίας συνουσίας ἁρμοῖς ἐπινδύσειεν, εἰς ἂν ἔκδημον καὶ ἀμέριςον ἑδρασμὸν, ὡς ἐν μοναυλίᾳ ἀπόλυτον ἐπόπτην ἀφήσῃ πρὸς ξύμπαντα τὸν κόσμον, διαίρων ὁμαλῶς τὼ ὀφθαλμὼ, καὶ καταθεὺμενος τὰς ἀμυηθήτους ἁρμονίας, καὶ θειοτάτην ἐπαφὴν ἐφαπτόμενος, μὴ κατοχλάζων καθάπερ τὸν ἀπέραντον δίαυλον, ἀλλοῖον πρός τινα πομπὴν, ἀκύμαντε καὶ ἔμμουσον ἐκδημῶν, ἀνήνυτον μὲν, ἄπονον δὲ. καὶ ἄριςον μὲν, ἥδιςον δὲ μετὰ μεγάλης τὴν τοῦ παντὸς ἑςίαν ἀνακουφίζει καὶ τὰ τῆς θεωρίας ἀναπεταννύει λαῖφη, ἐπιξενούμενος καὶ καταφρυρῶν, ἅττ᾽ ἂν δοκῇ, καὶ ἃ βέλτιςα τοιαύτου

τοί-

τοίνυν ὡς τὸ πάττειν εἰδὼς θαυμάσιε, παραινῶν ἡμᾶς ὅρον ὁρίζει φιλίας τῆς ἀρίστης, οὐ τῆς ἐχούσης τὸ χρήσιμον, οὐδὲ τὸ ἡδὺ, ἀλλὰ τῆς δ' ἀρετῆς, καθότι καὶ ἑκάστη τῶν ἀρετῶν κατ' ἀριστοτέλην, φιλία ἐστὶν αἰτία τὸ γὰρ ἀγαθὸν πᾶσίν ἐστιν ἐραστὸν, ὅθεν καὶ ἡ τοιαύτη φιλία καὶ ἀντιφιλία καὶ ἀντιπροαίρεσις διάλληλος λέγεται. φίλον μὲν γὰρ τὸ φιλούμενον τῷ φιλοῦντι, φίλος δὲ τῷ φιλουμένῳ καὶ ἀντιφιλῶν, ὥστε αὕτη ἐν ἀνθρώποις μόνη φιλία, ὡς μόνη προαιρέσεως αἰσθομένη, αἱ δ' ἄλλαι καὶ ἐν τοῖς θηρίοις, οἷον τὸν τρόχιλον τῷ κροκοδείλῳ, καὶ τὰς διοδείας τοῖς μάντεσι. μὴ παύσαι ὦ τοίνυν τούτοις χαίρων, καὶ ταῦτ' ἐπιδεικνύμενος, καὶ παραινῶν, καὶ ποιῶν, ὡς δυνάμενος πάντ' ἀνακρίνειν τῷ πνεύματι.

Ἐπιγραφή.

Τῷ αἰδεσιμωτάτῳ καὶ θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ, κυρίῳ μητροφάνει, ὡς ἡμετέρῳ δεσπότῃ καὶ πατρὶ ἐν κυρίῳ.

Τῷ θεοφιλεστάτῳ καὶ σοφωτάτῳ τε καὶ λογιωτάτῳ ἐπισκόπῳ κυρίῳ μητροφάνῃ θεοφάνης α... ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Ἔχω τὸ νικᾶν σε τοῖς φιλικοῖς, θεοφιλέστατε ἡμέτερε ἐν χριστῷ πατὲρ καὶ δέσποτα,

 ἐν

ἐν τοῦ πρότερος προσεπιστέλλειν, αἰτῶ σε δ᾽ ἄν τι ταύτης τῆς προθυμίας οὐδὲν τῶν ὄντων ἐν κόσμῳ, ἀλλὰ φιλίαν ἀληθεινὴν, πρᾶγμα τῶν σπανίων νῦν μάλιστα, καὶ παρ᾽ ὀλίγοις διευρισκόμενον. καὶ ταύτης ἡμῖν αἰτίας, οὔτε συγγένεια γένους, οὔτε κοινωνία πατρίδος, οὔτε, ὄφησιν ὅμηρος, ὁμηλικία ἐρατεινὴ, ὅσον ὁμοδοξία καὶ τὸ τοῖς αὐτοῖς χαίρειν, ὃ μάλιστα πήγνυσι τὰς φιλίας καὶ βεβαιοτέρας ἐργάζεται. ταύτῃ γε τοίνυν ἡμῖν ὀρθοδοξίας, καὶ ὁ τοῦ θείου νόμου θέσμους. ὑπὲρ ὧν ἀπόστολοι μεγαλοψυχίᾳ ἑαυτοὺς φραξάμενοι, τοσούτοις πολέμοις συῤῥαγέντες, ἀρκοῦσαν εἶχον παράκλησιν τὴν τῶν ἀγώνων ὑπόθεσιν, οὐ γὰρ ὑπὲρ οἰκίας, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τῆς δεσποτικῆς δόξης ἔπασχον, ἅπερ ἔπασχον. οὕτω καὶ ἡμεῖς ὅταν μὴ δι᾽ οἰκείαν σκαιότητα, ἀλλὰ διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην πάσχομεν, ἀλύειν οὐκ ὀφείλομεν. ἀρκεῖ γὰρ ἡμῖν πρὸς κόσμον καὶ πρὸ τῶν μελλόντων στεφάνων, ἡ τῶν ἀγώνων ὑπόθεσις, ἀλλ᾽ ἡσυχάζοντες ὑμεῖς, οὐ τῇ δυνάμει τινὶ, ἀλλὰ τῇ μελλήσει ἀμυνόμενοι καὶ μόνοι οὐκ ἀρχόμενοι τὴν αὔξησιν τῶν ἐναντίων, διπλασιουμένην δὲ καταλύοντες, καίτοι ἐλέγεσθε ἀσφαλεῖς εἶναι, ὡς ἄρα ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει. εἰ οὖν καί τινες ἄλλοι, νομίζομεν καὶ ἡμεῖς, ἄξιοι εἶναι τοῖς πέλας ψόγου προσενέγκειν. ἀλλ᾽ ὥς τε καὶ μεγάλων τῶν διαφερόντων καθεστώτων ἐπ᾽ αὐτοῖς οἱ τὸν θεὸν ὁμολογοῦντες εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνούμενοι. τῷ, τε γὰρ δια-

πτύειν τὰ παρ' αὐτῷ κελευθέντα, τῷ, τε ἑτέρους παρασκευάζειν βλασφημεῖν αὐτὸν, νόθους ἑαυτοὺς ἀπελέγχουσιν. τοιοῦτος ὁ βεῤῥοίας, ὁ παρὰ δύναμιν μὲν τολμητοῖς, παρὰ γνώμην ἢ κινδυνευτοῖς, καὶ ἐν τοῖς κινδύνοις εὔελπις. ὃς ἃ μὲν ἐπινοήσειε, μὴ ἐπεξέλθοι οἰκείων στέρεσθαι ἡγεῖται, ἃ δ' ἂν ἐπέλθοι κτήσηται ὀλίγῳ πρὸς τὰ μέλλοντα τυχεῖν πράξοι. ἢν δ' ἄρα τοῦ πείρᾳ σφαλείη, ἀντελπίσας ἄλλα ἐπλήρωσε τὴν χρείαν. μόνος γὰρ ἔχει τε ὁμοίως καὶ ἐλπίζει, ἃ ἂν ἐπινοήσει, καὶ ταῦτα μετὰ πόνου καὶ κινδύνου διὰ ὅλου αἰῶνος αὐτοῦ μηχανώμενος, ὥς τε καί τι αὐτὸν ξυνελὼν φαίη πεφυκέναι ἐπὶ τῷ μήτε αὐτὸν ἔχειν ἡσυχίαν, μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἐὰν ὀρθῶς ἂν εἴποι. ᾧ ἄν τις οὐδ' ἀλόγων ζώων ἀγέλην ἐγχειρίσειε, μή τι γε λογικὴν ἀνθρώπων. ὡς ἀνθρώπους τοὺς ἀγωδημένους ἐπὶ πάσης ὀρθῆς πίστεως. κἀκ τῶν δρωμένων μυρίας σκανδαλίζειν ψυχὰς οὐ παύεται. τῆς σῆς τοίνυν ἐστὶν ὦ τίσε καλέσας ἀξίασει προσείπω μεγαλονοίας. τὴν μὲν ἀκριβῆ τῶν πλημμελημάτων αὐτοῦ δίκην, τῷ ἀδεκάστῳ δικαστηρίῳ δουλεῦσαι, οὐ γὰρ οἷόν τε αὐτὸν ἐντεῦθεν τὴν ἀξίαν ἀποδοῦναι τίσιν. κινηθῆναι ἢ ἀμῆναι τοῦτον καὶ ἀποσοβῆσαι, εἴπερ φρονοῦμεν ταῦτα, εἰ τὰ τῇ οἰκείᾳ ὑπολήψει βοηθῆσαί τε τῇ βεῤῥοιρόπων ἐκκλησίᾳ ἕνεκε θεοῦ καὶ ἀληθείας, τυραννηθείσης παρ' αὐτοῦ. οὐ γὰρ βίᾳ καὶ τυραννίδι, ἀλλὰ πειθοῖ καὶ προσηνείᾳ ἡ τῶν ἀνθρώπων σωτηρία

 κατὰ

κατὰ τὸν ἀπόστολον κατασκευάζεται. διὸ καὶ τὸ κύρος ἔχει ἕκαστος τῆς οἰκείας σωτηρίας, ἵνα καὶ οἱ στεφανούμενοι, καὶ οἱ τιμωρούμενοι, δικαίως ὑπομένοιεν, ὅπερ ἤρηται. ἔρρωσο καὶ ἡμῶν μέμνησο ἐν ταῖς πρὸς κύριον σου ἐντεύξεσιν.

Θεοφάνης α . , . . τῷ σπουδαιοτάτῳ κυρίῳ ἑρμοδώρῳ ἐν κυρ ω χαίρειν.

Εἰ μὲν καὶ ἄλλῳ τινὶ τύχη βάσκανος ἐπικωμάζῃ, τί μοι λέγειν. ἐμοὶ δ' ἄντικρυς ἄρτι νῦν ἐπεκώμασα ἀλλ' ἥδιστ' ἂν εἴη ὡς τὰ τοῦ πράγματος ἂν ἄλλα. ἰδοὺ γὰρ κατὰ πλάτωνα ὁ πρῶτος, καὶ ὁ δεύτερος, ὁ δὲ τρίτος πῶς; μὴ τοῦτο τοίνυν σε πείσῃ, βέλτιστε, μὴ καὶ τοιοῦτον ἕκαστον εἶναι, οἷάπερ ἥδεται ξυνών, μεθοῦσι παρακατέχειν ἀποδιδόντα, καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν προσάπτοντα. ὥς τε μηδρὺ ἢ τῶν δεόντων ἐκεῖναι, ἢ τῶν μὴ δεόντων ἐλλίπειν. κατὰ τοῦτο γὰρ ἔχουσι καὶ ἀποτελέσματα τὴν ὁμοιότητα, πρὸς τὰ προσεχῆ αὐτῶν αἴτια. ἡ τοίνυν ἐσχάτη μακαριότης τῆς καθ' ἡμᾶς φύσεως, ἐν τῇ τοῦ νοῦ ἐνεργείᾳ συνίσατο οὕτω τοῦ φιλοσόφου κἂν τῷ ἐννάτῳ τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ, καὶ ἐν τῷ ς' τῶν ἠθικῶν λέγοντος· καὶ πρόγε πάντων τῆς αὐτοαληθείας οὕτω διδασκούσης, αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν καὶ δεσπότην, τὴν πρώτην καὶ καθαρωτάτην ἀλήθειαν. ἡ γὰρ καθαρὰ ἐνέργεια

γεια

γεια τελειοτέρα ἐστὶ, τῆς μεμιγμένης δυνάμει. οὐ γὰρ ἦν ὂν, ἀλλ' ἦν τοῦ ὄντος, ταῖς γραμμικαῖς ἀναγκαῖς διάτινων ἐπισοδιωδικῶν κατὰ χώραν τὸ εἶδος, κατ' οὐδὲν ἄρα ἴδιον, καθὸ δηλονότι τὸ ὑπὸ τοῦ νοῦ δυνάμενον ὅπως δηποτοῦν λαμβάνεσθαι. ἐκ γὰρ τοῦ ᾧ ἐστιν, ἢ ὅπερ ἐστὶν ἐγκεῖσθαι, ὅθεν καίτινες ἀπὸ τῶν ἀειστερῶν λαγίνων τὰς ἀφορμὰς ἐξαντλοῦντες, ἐκ τῆς ἀφετερικῆς διοπτίας τὰ παραδείγματα διδόασιν, ἅπερ οἷα σκιαὶ σωμάτων παρέπονται. εἰ καὶ ἡ παίδευσις καὶ τὸ ἔθος ἰσχὺν ἔχουσι φύσεως, ἐξ ὧν πάντως συμβαίνει, τῶν ἀπὸ νεότητος ταῖς ψυχαῖς ἐντετυπομένων, οὕτως ἰσχυρῶς ἔχεσθαι, οἷα εἰ φυσικῶς ἂν καὶ καθ' ἑαυτὰ ἦν φανερά, εἰ τὰ καὶ ἡ τῆς οἰήσεως πρόληψις, ὕδρας τι πολυκεφαλώτερον καὶ χεῖρον θηρίον ἐπιφυὲν, οὐκ ἐᾷ τῷ μεγάλῳ φωτὶ ἀτενίζειν, μηδ' ἀβλέμεσιν ὄμμασιν τὰ ἀπόρρητα δοξάζειν. ἀλλὰ τὴν τῆς φιλανθρωπίας ὑπερβολὴν, ἀσθενείας ὑπερόχην φαντάζονται. ὥσπερ οὖν ἐσχάτης ἂν ἦν μανίας, εἴ τις ἰδιώτης ὢν, τὰ παρὰ φιλοσόφου προβαλλόμενα, ψευδῆ πάντως ἐνόμιζεν, εἰ ταῦτα νοεῖν οὐκ ἠδύνατο, οὕτω καὶ πολλῷ πλέον ἐσχάτης ἀμαθίας ἐστὶν, εἴ τις ἃ θεόθεν ἀγγέλων διακονούντων ἀπεκαλύφθησαν ὑποπτεύοι ψευδῆ. ὅτι μὴ λόγῳ δυνατὸν τὰ τοιαῦτα ἀνερευνᾶσθαι. ὁ γὰρ ἡμέτερος νοῦς οὕτως ἔχει πρὸς τὰ τοιαῦτα, ἃ φανότατα τῇ ἑαυτῶν φύσει εἰσὶν, οἷα δὴ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ ταῦτα ἐμποδὼν καθι-

θισάμενός τισι μὲν ὁ δεσμὸς τοῦ σώματος, ἄλλοις δὲ ἡ ἁπλῶς λεγομένη ἀνάγκη. πολλοῖς δὲ καὶ ἐξ ἀμελίας καὶ ῥαθυμίας γένοιτ᾽ ἂν ἡ εἰς ταῦτα ζημία, ὥστ᾽ ἄνευ τῆς ἄνωθεν ῥοπῆς ἐπὶ τὴν τοιαύτην τῆς ἀληθείας ζήτησιν ἀδύνατόν ἐστιν ἐλθεῖν. ἀλλ᾽ ἐλάχιστοι παντάπασιν, ὑπιέναι ἐρευνῶνται καὶ τῇ τῆς αὐτῶν φύσεως εὐφυείᾳ ὡς θ᾽ ὑπολαμβάνειν τῇ ἑαυτῶν γνώσει, δύνασθαι πᾶσαν τὴν τῶν πραγμάτων οὐσίαν μετρεῖν. καὶ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, νομίζοντες εἶναι πᾶν ἀληθές. τὸ δ᾽ ἐναντίον ὃ μὲν δοκεῖ ψεῦδος καί τοι τὴν ἀγαθὴν ἔφεσιν, ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων διανοίαις τοῦ θεοῦ φυσικῶς ἐγκεντρίσαντος, καὶ διὰ τοῦτο, οὔτ᾽ ὀρθῶς τὰ πράγματα τάττονται, οὔτε καλῶς διοικοῦσιν, ἐπειδὴ ἁπάντων πρός τι τέλος τεταγμένων, καὶ τῆς τάξεως τὴν κλῆσιν ἀνάγκη πρὸς τὸ αὐτὸ λαμβάνεσθαι. τότε γὰρ τῶν πραγμάτων ἕκαστον ἄριστ᾽ ἂν διατεθείη, ὅταν ἁρμοττόντως πρὸς τὴν οἰκίαν τίθεται τάξιν, καὶ τὴν ἰδίαν ἀπλανῆ φυλάττει προσηγορίαν, διὸ καὶ πρὸς τὴν τοιαύτην ἀνακοπὴν καὶ τὴν τῆς ἀσάρτης καὶ τοῦ χαμωὸς βδελύγματος καθαίρεσιν καὶ ἡ θεία σοφία σάρκα ἐνδῦσα, ἑαυτὴν ἐληλυθέναι μαρτυρεῖ. ἐγὼ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα καὶ εἰς τοῦτο γεγένημαι εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τὴν ἀλήθειαν. ὥς τε καὶ καινὸν ὄνομα δέδωκε, καὶ πάντας διδακτοὺς θεοῦ πεποίηκε. καὶ εἰς καινὸν πολιτείαν κατέστησε, καὶ τοῦτο δηλότερον ἢ τὰ πράγματα τοῦ εἶναι ἔχει, θάτερον ἄρα τῶν ἐναντίων προσίεσθαί σε δεῖ φίλτατε,

τε, καὶ τὸ λοιπὸν ἀποθεῖσθαι, τὸ τῆς ἀληθείας ἐναντίον, ἀφορίζεσθαι ψεῦδος, ὃ τῇ εὐλαβείᾳ πάντως ἐναντίον ἐστίν. ἥτις δεῖ καὶ εὐσέβεια ὀνομάζεται, καὶ τοὐναντίον τῷ ψεύδει, τὸ τῆς εὐσεβείας ὄνομα κεῖσθαι καὶ ἐν οἷς ἀγαθοῖς ἐσπαργήνωσαι, καὶ πρὸς ἀγαθὸν ὑψηλότερον ὑπὸ τῆς θείας προνοίας τετάχθαι σε νοοῦμεν, ὡς τε καὶ τὸν νοῦν ἔδει πρός τι μεῖζον ἀνακληθῆναι τούτων. ἐφ' ἃ δυνατὸν τὸν λόγον φθάνειν ἐν τῷ παρόντι, ἵν' οὕτως ἐπιθυμεῖν, ἀλλ' οὐ τῇ μαθήσει, καὶ τῇ ουδὴ πρὸς ἄλλο τι τεθῆναι ὃ τὸ τῆς παρούσης ζωῆς καὶ πάντα εἴδους ἐστὶν ἐπέκεινα, καὶ τοῦτο μάλιστα ὀρθοδόξῳ καὶ ἀνοθεύτῳ δόξῃ, ἥ τις τὰ πνευματικὰ καὶ αἰώνια ἀγαθὰ ὑπισχνεῖται, ἵν' ὥσπερ οἱ πυῤῥήνως διὰ τοῦ τῶν δακτύλων πιέσματος πρὸς οὐρανὸν ἀφεθῆς οἷα ἢ βέλος ἐντέχνου τοξότου χειρὶ πρὸς τὸν ἄνω σκοπὸν ἀποπεμφθῆς, καὶ τὸν ἑρμὴν ἐς τὸ παντελὲς ὁ θεῖος καὶ πρῶτος λόγος ἀναιρήσειται, καὶ ἀπὸ κινήσεως εἰς στάσιν μεταβλέψειε τὴν σὴν πολιτείαν, ἵνα μὴ τιχωλωνῆς ταῖς ἰγνύαις παρ' οὗ πᾶν δώρημα τέλειον καταβαίνειν εἴωθεν ἐφ' ἡμᾶς. ταῦτα τοίνυν ἔγωγε, ὁ πρὸς τὴν σὴν ψυχὴν ἀνακεκραμένος διὰ τῆς καλῆς ἐπιστολῆς, καὶ θείῳ πρὸς σὲ ἀνήφθην πυρὶ, καὶ διαπέφλεγμαι πρὸς σὲ τὴν καρδίαν, ἐξερεύξάμαι εἴπως ἐνῆν καὶ αὐτὰς ἂν σοι τὰς πνευματικὰς δέλτους ἀνέῳξα. καὶ ἀποκαλύψασι τὰ κρύφια. τοῦτο δὲ τῆς πρώτης φιλοσοφίας ὅρος ἐστὶ, καὶ τῶν ὑπὲρ ὑμῶν ἐχόντων. ἡμεῖς δὲ κάτοπτ

τόπῳ καὶ πρὸς τὴν ὑπωρείαν βαδίζοντες, ὡς οἷόν τε ἦν τὸν πόθον ἐνεδείξαμεν, σὺ δὲ ταῦτα πίστευε, ἄρξαι, δρᾶμε, διακαρτέρησον, καὶ εἰ μὴ φθάσῃς, ἀλλὰ τόγε προκόψαι ἡδύ. ὃς γὰρ εὐσεβῶς ἀνιχνεύει τὰ ἄπειρα, εἰ καὶ ποτὲ μὴ ἐπιτυγχάνοι, ἀεὶ μέν τοι προκόπτει τῷ προιέναι, καὶ ταῦτα τῷ μέλλοντι ταμιευέσθω πνεύματι. εἴης οὖν ἐρρώμενος. ὑγιαίνων ψυχῇ τε καὶ σώματι, τῆς θείας σοι χάριτος ἀεὶ συνεργούσης, εἰς ἅπαν ἀβύλητον, τιθεμένης ἀπέλεσον. ποσειδεῶνος θ' ἀρχομένου.

Θεοφάνης α.... μιχαήλῳ ἑρμοδώρῳ τῷ ληϊάρχῳ.

ΟΥ μὴν ἐγώ γε κόρον ὀψὲ λαβεῖν σε τοῦ βασκαίνειν, βουγενὲς ἀνδρόπρωρον κατ' ἐμπεδοκλέα, ἢ μᾶλλον ἐρεῖν, κάμηλον ἄρα μόλις ταῖς καθ' ἡμῶν κακηγορίαις καὶ τοῖς πρὸς ἡμᾶς πράγματ' ἔχειν, καὶ διαπληκτίζεσθαι τὸν ἀεὶ χρόνον ἐνέξει λαβόντα τὸ κακορραφεῖν, καὶ ἤδη λοιπὸν ἐννεάσαντα. καὶ γὰρ καὶ πάντων εἶναί φασί τῷ χρόνῳ κόρον, καὶ ἥγε τοιαύτη κατ' ἀνθρώπων σπουδὴ καὶ τοῦ βίου πρόθεσις καὶ ἅμιλλα, ὄντι καματηρὸν καὶ πολύμοχθον. ἐπεὶ δ' ἔοικας τὸν παλαιὸν ἡμῖν ἀποδεικνύειν ἀληθῆ λόγον, ὡς ἄρα οὔποθ' ὁ φθόνος γηράσκει, ἀλλ' αὔξει μᾶλλόν γε μὴν τῇ ἡλικίῃ καὶ συμπρόεισι, καὶ συντάττει σοι καθ' ἡμῶν ἐπισο-

λί-

λίδεια ἀπρεπῆ, πάσης ἀμαθίας καὶ ψεύδους καὶ ἀναισχυντίας ἔμπλεα δοκεῖ βέλτιστον. καὶ οὐκ ἂν ἡμᾶς ἀπεικὸς εἴη δευτέρους ἐπιόντας ἀμύνασθαι, κἂν εἰ παρὰ φύσιν καὶ παρ' ἔθος τοῦθ' ἡμῖν ὡς ῥάδιον καθορᾶν τοὺς εἰδότας ἡμᾶς νῦν δῆθ' ἡμᾶς ἐκβιάζῃ δοῦλος ἐγγενὴς καὶ ἀνδραπόδου ἀτιμίας, μεγάλα καθ' ἡμῶν βουλόμενος ὡς δ' ἀμέλει δοκεῖς καὶ δυνάμενος, ἔξω τῶν ἡμῖν εἰωθότων πειρᾶσθαι, ἀτόποιμεν τ' ἂν εἴημεν καὶ παντάπασι βραδεῖ; καὶ ψυχροί τινες τὴν γνώμην, εἴ σου μή τι γε εἰδότος λέγειν· ὅμως γε μὴ καμόντος ἐν τοῖς πιστοῖς, ἀλλ' ἀεὶ θερμότερον ἐξάπτοντος καὶ φιλοπανοῦντος τῷ καθ' ἡμᾶς φθόνῳ, ἡμεῖς ἰσχυρότεροι πρὸς τὸ λέγειν ὄντες, καὶ δικαιότεροι πρὸς τὸ μάχεσθαι, καθάγε καὶ σύ, εἴπερ καὶ διάβολος καὶ συκοφάντης κατὰ τὴν πρόσκλησιν τὴν σὴν ἐπιφαίνῃ τοῖς ἐμοῖς, ἀλλ' ὅμως καὶ ἄκων προσμαρτυρήσεις. οὐ γὰρ σκιαμαχεῖν ἡμῖν ἀτεχνῶς συμβαίνειν καθάγεσοι, κατιδόσιν ἀκριβῶς, ἅττασοι τῇ γραφίδι τὸ θράσος καὶ ὁ φθόνος μεταμανίας κατέρας ἐχορήγησεν. ἀφίκετο γὰρ πρὸς ἡμᾶς ἐκεῖθεν, ὅθεν ἀπέστειλας ἐκεῖνο σου τὸ μικροψυδογραμμάτιον. καὶ θαυμάζειν μοι ἔπεισι πῶς εἰς τοσοῦτον ἀναιδείας χωρῇ, τυφλὸς ὢν ἄντικρυς πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς, αὐτὸς δὲ κλήψειν ὑπολαμβάνων καὶ λήσεσθαι σοφιζόμενος, καὶ τί περὶ τούτων ἡμῖν ἔμελλε. τί δὲ δικαίως ἐντεῦθεν ἦν ἡμῖν δυσχεραίνειν, εἰ μὴ συνῄδειμεν ἑαυτοῖς οὕτω

χρω-

μένοις ὥσπερ ἂν εἰ καὶ καταμεθυόντων, ἢ κλε-
πτῶν, ἢ ἄλλων ὧν τινων οὖν φαύλων, αὐτὸς
μὲν ἐγραμματεῖς προδιδάσκων ἀρετὴν ἀνθρώ-
ποις, βαρὺ δ᾽ ᾤοντο τοῦτό τινες, οἳ συνῄδεσαν
ἑαυτοῖς ἐνεχομένοις τῇ κακηγορίᾳ. περὶ μὲν
οὖν ὧν τῇ ἀληθείᾳ συνηγορήσαμεν καὶ συνη-
γοροῦμεν, διδασκαλικῆς παρὰ τῆς τοῦ θεοῦ
μεγάλης ἐκκλησίας τυχόντες καθέδρας, καὶ
θεοκύρηκος σφραγῖδα τῇ τοῦ πλεταρχικοῦ
πνεύματος φωτιστικῇ δυνάμει σφραγισθέντες,
καὶ ἔτι συνηγορήσομεν θεοῦ διδόντος ἡμῖν πρὸς
τοῦτο τὴν διακονίαν, κἂν εἰ σοίγε παντάπασιν
ἀνιαρῶς προσπεποίηται, καὶ μισεῖν πλήττομεν
σοι τὴν καρδίαν ἐκ τούτων, καὶ ξυμπίπτειν αἴ-
τιοί σοι γιγνόμεθα πλεῖστ᾽ ἄχθη ἠθῶν μεζί-
αι, ὅσαι ἡμέραι σχεδὸν ἐπιφορτίζοντές σοι
καταμαδόν, ἀπ᾽ ἄνθρωπε ἄνθρωπε, ὃν ἐξ
ἀνθρώπων προώλην τε καὶ ἐξώλην γενέσθαι,
καὶ πάσης ἀλλότριον δόξης, ἐφετὸν τοῦτο πά-
λαι σοι, καὶ πάντα τρόπον εἰς τοῦτ᾽ ἐπόνησας,
καὶ ἀεὶ πονεῖς καὶ πειρᾷς, περὶ τοίνυν τοῦ ἡ-
μετέρου βίου, εἴτε ἀρετῆς αὐτῷ μέλει, εἴτε
κακίας ὡς αὐτὸς λέγοις, ἄλλοις πιστεύειν ἐ-
χόμενοι τὴν κρίσιν, τοῖς βέλτιον ἢ κατὰ σὲ κρί-
νειν δυναμένοις, καὶ ἀπαθέστερον, καὶ ἀποχρών-
τως ἐξ αὐτῶν ἔχοιμεν, καὶ στέργομεν οἷς ψη-
φίζονται. ἐρρέτω δ᾽ ἄδρας, καὶ σύγ᾽ εἰ βούλει-
μέτα τοῦ σοῦ βραβευτοῦ ἑρμοῦ τοῦ παλιγκαμπή-
λου ῥήγνυσθαι συγχωροῦμεν, πιστεύειν δέ σοι
τὴν περὶ τούτου κρίσιν, καὶ τῇ τῆς σῆς ἀβλεψίᾳ
βα-

βασκανίας, οὐ πρὸς ἡμῶν αὐτῶν ποιούμεθα, καὶ αὐτὸς σὺ, σοί γ' αὐτῷ ἣν ἂρ ὁ ποιοῦν σωφρονῇς οὐκ ἂν πιστεύοις τὴν περὶ ἡμῶν καὶ τῶν ἡμετέρων συνταγμάτων κρίσιν καθ' ἡμῶν μεμηνὼς, καὶ τοῦτ' αὐτὸς σεαυτῷ κάλλιστα συνειδὼς, εἰ καὶ ὁπιοῦν ἀναφέροις καὶ κρίνειν ἔχοις. ὅτι δ' οὐκ ἐφ' ἡμᾶς ἡ παρασκευὴ τοι ἐκ τῆς πρώτης ἐπιστολῆς, καὶ ὁ σκοπὸς ἦν ἐν σκότῳ βάλλων, εὐήθες ἂν εἴη σοι κομιδῆ, πειρᾶσθαι πείθειν καὶ κλέπτειν καὶ σοφίζεσθαι, καὶ μάλ' ἐπόνεις καὶ πονεῖς τῇ δεινότητι ταύτῃ τῆς βασκανίας καὶ ἀπάτης καθ' ἡμῶν. σὺ γὰρ εἰ ὁ πολλάκις ἀναιδεῖ καὶ πλατεῖ στόματι, καταβρέχων ἡμῶν ὀνομαστὶ, καὶ μὴ κρύπτων μηδὲ συσκιαζόμενος ἐπὶ πολλῶν μαρτύρων, οἳ παράχρημα τῶν σῶν λόγων, καὶ τῆς σῆς βασκανίας καὶ ὕβρεως ἡμῖν αὐτάγγελοι γίγνονται, καὶ μάλιστ' ἀπ' αὐτοῦ γε, οὐ παντάπασιν ἡ κρίσις ἀπειθὴς καὶ ἀδέκαστος, καὶ οὐ φειδῶ πάντως μεμνῆσθαι καθ' ἡμῶν ἐνεδρεύσεως, καὶ γέλωτ' ὄφλων, ὅτι δὴ μὴ ταῦτά σοι κατὰ τὸν λόγον, βουκολοῦμεν γραιδίοις καὶ τοῖς ἐξ ἀγορᾶς εὐσύνοπτα, καὶ ἁλώσιμα καὶ συνήθη, σύ γε ὁ σκευωρούμενος ταῦτα, καὶ νύττων ἐξ ἀφανοῦς εἰ καὶ μὴ λανθάνοις τῷ τοῦ φθόνου κέντρῳ φθονούμενος λέγων, καὶ ἡμεῖς γ' ὅμως παρορῶντε δεῖν κρίνομεν, ἀλλ' ἐπειδή σοι μάλιστ' ἀναιδέστερον καθ' ἡμῶν χωροῦντα, καὶ συγγραφαῖς ψευδέσι βάλλοντ' ἔγνωμεν, καὶ καθ' ἡμῶν τοὺς εἰδότας ἡμετέρους διδάσκοντα, οὐκ ἀνεκτὸν ἡμῖν

μῖν ἔδοξε τῷ λοιπῷ φέρειν, ὐδ᾽ ὥσπερ ἀγνοούμενον, καὶ ἀπρόσκοπόν σε κατὰ βύλην ἐνεργεῖν καθ᾽ ἡμῶν συγχωρεῖν, ἵνα δὴ μὴ κἀντεῦθεν, ὑβρίζης μάλιστα καὶ περιττόντι φρονῆς, ὡς νικῶν καθ᾽ ἡμῶν καὶ περιγινόμενος καὶ βάλλων ἐξ ἀφανῦς δοκεῖς ἀγνοεῖσθαί τε, καὶ λανθάνειν, ἀλλ᾽ ὐσύ γε, ὦ βέλτιστε, ὐχ ὕτω δεινὸς εἰ καὶ ἄληπτος, ὐδὲ λανθάνεις βασκαινῶν, ὐ δὲ λανθάνεις ἐντεῦθεν ἀκρατὴς ὢν σεαυτῦ, καὶ διὰ τῦτο μεθύων πολλάκις ἀκολασαίνεις, δῆλος γεὼν καὶ νῦν εἶναι πλεῖστον ἀκραταθεὶς τῷ πάθει τῦ φθόνυ καὶ παραπαίων αὐτόθεν ἁλώσιμος εἶ, καὶ ὐ πολλ᾽ ἐλέγχων δεηθεὺ, αὐτόθεν πολλὴν ἡμῶν τὴν ἑωλοκρασίαν τῆς παροιμίας καταχεόμενος, καὶ τὸ δὴ γελοιότον αὐτὸς μάλις᾽ ἐνεχόμενος, οἷς καταμέμφῃ καὶ ἐπιτιμῶν, τῷ κακολέγειν ὑπ᾽ ἀμαθίας νὴ τὺς λόγυς, καὶ ἀτέχνου καὶ ἀδιοικήτου τῆς χρήσεως, ἀλλ᾽ ὅτι γε περὶ ἡμῶν συ τὸ βάσκανον καὶ πικρίας ἁπάσης μεσὸν, ἐκ τῆς σῆς βρυύσης καρδίας προῆλθε γραμμάτιον μανδραγόρα τινὰ πεπωκὼς, ἢ τῦ τῆς λήθης καταχῶν νάματος, ἐπιλέλυτε τῶν σαυτῦ τῶν τ᾽ ἐν Βενετίαις καὶ τῶν ἐξ ἧς ὡς ὁ πενθερός συ διεμαρτύρατο ἀληθέςατα, τί κρίνεις πρὸς ταῦτα περὶ σεαυτῦ, τινὰ τὴν δίκην ἐπάγης; τίνα τὴν ποινὴν; ἐγώ σοι ἐρῶ δι᾽ ὀλίγυ, ἀραῖς ταῖς ἀνηκέσαις σοι, καὶ εὐθύναις συνοδικαῖς πεδηθήσῃ τρὶς κατάρατον μίασμα. ὅπη γε μέλλῃ συναθροισθῆναι τὴν σύνοδον, εἴτ᾽ ἐν

τῷ

τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει, εἶτ' ἐκ θεοῦ κἀκεῖθεν λήψῃ τὰ ἐπίχειρα τῶν ἔργων σου, τὰ γὰρ ἡμέτερα ἐπίδηλά εἰσιν τοῖς ἔνουσι ἡμῖν, καὶ οἷς σύνεσμεν πανταχοῦ, καὶ μάλιστα τοῖς πνευματικοῖς, ἐκ πάντων ἢ τῷ δεσπότῃ μου τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, καὶ τότ' ἐπιδηλότερα γενήσονται ὅτι αὐτὰ βοᾷ τὰ πράγματα τοῖς δεικνύουσι, κἂν σὺ μὴ ἀκούοις, ἐπιφράττων τῷ περὶ τούτου κρότῳ καὶ τῇ βροντῇ ταῦτα, καὶ ὅσον αὐτὰ τὰ περὶ ἡμᾶς δῆλον ποιεῖται τοῖς ὁρῶσι κἂν εἰ σὺ μὴ ὁρῴης μύων ὡς εἴρηται βασκανίᾳ τῷ ὀφθαλμῷ καὶ ἄχθῃ πιέζοντάσοι τὴν καρδίαν ταῦτα δοκεῖς, ἀλλὰ καταπάσοις τὴν ὀφρὺν καὶ τὸν φθόνον καταθήσοις οἶδα τάχεως, ἔδει γάρ σ' ἐπιγνώμονα εἶναι τῆς σαυτοῦ ἀμαθίας, καὶ πονεῖν μανθάνειν εἰ καὶ ἀπηλάκτησας, καὶ πειραθῆναι ἡμῶν εἰ οἷοί τ' ἐσμὲν καὶ τοὺς ὑπέρ σε διδάσκειν, ὥσπερ σὺ πάλιν τοὺς ὑπὸ σοῦ, κἂν εἰ μὴ σύ γε περὶ τούτων οὕτω δόξῃς, καὶ συγχωρήσαις μέγιστα τῆς σοφίας εἶναι ταῦτα καὶ οὐ τῆς γραμματικῆς· φάσκειν σε τοῦ λοιποῦ ματεῖσθαι, καὶ περὶ τὰ μηδενὸς ἄξια λόγου, καὶ φαῦλα μάτην πονεῖν καὶ τρίβειν. ἐπεὶ δὲ οὐχ οὕτω πεποίηκας ὡς οὐταμὸς ἐξ ἀμαθίας καὶ ἀσωφρόνιστος δοῦλος ἐκείνου τοῦ λασκάρεως, τὰ ἄνω ἢ καταδεικνύεις καὶ πάντα συγχέεις μὴ εἰδὼς τὸ βέλτιστον, ὡς οὐ μή ποτε τοῦτο φαίνῃς ἂν ἀριστοτέλης μέν γ' αὐτός φησι ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικά, ὡς αἱρούμεθα ἑτέραν πρὸ ἑτέρας, ἐπιστήμην ἐπιστήμης, τῷ ἀκριβεστέραν εἶναι ἄλ-

λω ἄλλης ὡς τῷ βέλτιον καὶ τιμιώτερον εἶναι τῶν ὑποκειμένων. ὁ δὲ πλάτων, ἄλλοτ' ἄλλων πολλῶν τε καὶ ἐν πολλοῖς τῶ αὐτῶ ἄγ' ἐν τῇ ἐπινόμιδί φησι οἶδας πάντως καὶ ἀκούωσε, ἃ κατὰ μέρος διεξίεις, πᾶν διάγραμμα καὶ ἀριθμῶ σύστημα καὶ ἁρμονίας σύστασιν, ἅπασαν τήν τε τῶν ἄστρων περιφορὰν, ἀναλογίαν ποίαν οὖσαν ἁπάντων σαφῶς, οὕτωσὶ λέγει τὸν περὶ τῶν μαθημάτων ἐπιστήμονα, ὧν καὶ ἡμεῖς ἐπιστήμονες, ὡς εἴτις ἄλλος, ἀλλ' οὔτον, σὺν θεῷ ὁ λόγος καὶ σὺ βάσκαινε καθ' ὅσον οἷός τ' εἶ. οὐ δὲ τῷ αὐτῷ βιβλίῳ τὸν περὶ τῶν ὀκτὼ σεπτῶν, ὡς αὐτός φησι οὐρανίων περιόδων θεωροῦντα, ἀλλὰ μὴ κατὰ τὸν ἡσίοδον τούτους γεωργικοὺς, καὶ ναυτικοὺς οἵους τοὺς κατάσε βαναύσους, ἀνατολάς τινας καὶ δύσεις ἀστέρων πρὸς τὸ καίριον τῆς χρείας ἐπιδιδάσκοντας, κατ' ἐμπειρίαν δήτινα ταύτην ἀναλόγισον. ὧν ὅτι γε ἡμεῖς ἀλλότριοι καὶ τύφλῳ δῆλον, κἂν εἰ μὴ τῇ σῇ βασκανίᾳ ἀλλ' ἡμῖν μὲν ἄχει τάδε συγγραφέσθω, βραχέως δὴ ἄττα πρὸς μακρὰ τὰ σὰ τάγε καὶ ὡς ἡμᾶς ἥκοντα, ἡμῖν μέν τοι καὶ ταῦτα ἀπέχρησεν ἐμφῆναί σου τὴν ἀμαθίαν, καὶ ἅμα διανοίας τὸ φαυλὸν, πρὸς δὲ τὸ ἑξῆς, τὸ περὶ τῶ οὐ δίττωσοι τῆς κινήσεως, ἡμεῖς φαμεν οὐδὲν, ἄλλοις δὲ παρίεμεν αὐτοῖς καὶ τῶν ἐκείνων σου καταγελᾶν, καὶ δὴ ἀντίγραφε καὶ μάλα θαρρῶν ὡς ἡμᾶς οὐκέτι οὐδοτιοῦν πρόσγε τὰ σὰ ἀντιγράφοντας. ἴσμεν γὰρ ὡς ὅσαν ἂν πλείω γράψης, τοσοῦτον καὶ μᾶλλον ἀσχημονήσεις, εἰ δέτισι καὶ δό-

δόξεις τί λέγειν, ὅτι οὐκ ἄλλοις ἢ ἀμαθέσι τε ὁμοῦ καὶ μωροῖς δόξεις, οἱ δὴ μάλα ἴσμεν, οἵων ἡμῖν ἀνδρῶν τῆς δόξης οὐ πολύ τι μέλλει, ἀλλ᾽ ὅτι δὶ ἂν βλασφημήσης, ἡμῶν μὲν οὐχ ἅψα, οὐ γὰρ οὐδ᾽ ἡμῖν προσόντα ἐρεῖς, φλυαρίσει δὲ τὴν ἄλλως, καὶ σαυτὸν μόνον ἀσχημονεῖς τὴν σαυτοῦ σκαιότητα καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπιδεῖξαι, ἡμῖν δέ σου τὰ τοιαῦτα ἴσα καὶ κινα μελιται οὐτινὸς ὑλακαῖς λελόγισαί τε ἤδη, καὶ αὖθις λογισθήσεται, καὶ ἑτέροις ἀσφαλισθήσεται τὰ κατὰ σὲ ὡς δεδήλωται. μεταγειτνιῶνος ζ' φθίνοντος.

.... Χῖος (1) Μιχαήλῳ τῷ σοφικῷ εὐπράττειν.

(1) Hic forte est *Hippolytus* Chius, cuius alias litteras superius edidimus.

Ἐς ῥώμην ἐληλυθὼς ἄρτι, μόγις ὀφθαλμοῖς ἐπειθόμην τήν τε πόλιν καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας σκοπῶν, καὶ τὰ πάλαι περὶ αὐτῶν τεθρυλλημένα αὐτοῖς παραβάλλων, οἷα γὰρ ἐξ οἵων, ἀλλὰ ῥώμην μὲν καὶ ῥωμαίοις ἐάσομαι, οὔτε γὰρ ἐν πολέμῳ καταγε τὸν ποιητὴν (Scholion, ἴσως λείπει ἐναρίθμοι οὔτ᾽ ἐνὶ βουφῇ) περὶ δὴ τῶν νῦν κατ᾽ αὐτὴν δυναστευόντων, ὡς εἰκὸς ἐπιστέλλοντα, συντόμως ἐρῶ. ἄνδρας οὖν ἴδοις ἂν (εἴ γε δεῖ τοὺς τοιούτους ἄνδρας καλεῖν) λόγῳ μὲν ὅσιον ἐπαγγελλομένους βίον, ἔργῳ δὲ

ἀπάσης κακίας ἰδέᾳ προσεστηκότας καὶ δεινοπάτους ἀρετῆς ἐχθρούς. ἀφικνείσθω γὰρ ἐς ῥώμην γανυμήδης τις, ἢ καλὸς ἐνδυμίων, κἂν πένης, κἂν ἀγεννής, κἂν ἀπάσης ἀρετῆς ἢ πόρρω, εὐθὺς πολυτελῆ ἐνημμένος ἐσθῆτα, καὶ πᾶσι περίοπτος, ἐφίππευε ἰβηρικοῦ ἢ καμπανοῦ διὰ τῆς πόλεως ἐποχούμενος, καὶ παντοδαπῶν οἰκετῶν πλῆθος ὄπισθεν ἄγων ὀφθήσεται. πλάτων δέ τις ἢ σωκράτης, πολλὴν χρόνον πενίᾳ τε καὶ ταλαιπωρίᾳ συμπαλαίσας, τέλος ὑπ' ἀμηχανίας μακρὰν φεύξεται. εἰ δὲ τις καὶ μικρόν τι παρὰ τῶν σεμνῶν τούτων εὐεργετεῖται, ἢ συκελῆς, ἢ συβαριτικῆς ἀξιοῦται τραπέζης, κολακείᾳ μᾶλλον ἢ σοφίᾳ τοῦτο τυγχάνει. καὶ γὰρ ὁ φιλαλήθης καὶ μὴ κολακεύειν εἰδὼς, ὡς ἐναγής τι καὶ ἀποτρόπαιος παρὰ τούτοις μισεῖται, ὥστε βοᾶν μοι καὶ σχετλιάζειν πρὸς τὸ θεῖον ἔπεισιν, ὅταν ἴδω ἄνδρας καλοὺς τε κἀγαθοὺς, καὶ ἐς τὰ μάλιστα σοφοὺς, πημίῳ ἱματίῳ πονηρῷ καὶ κατατετριμμένῳ ἐνειλημμένους καὶ τῶν ὑποδημάτων ἐνίοτε διασπασθέντων τοὺς δακτύλους ἐκφαίνοντας, πῆ δὲ καὶ τῆς ἀναγκαίας τροφῆς ἀποροῦντας, καὶ ὀλίγου δεῖν προσαιτεῖν ἠναγκασμένους, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν ὅλος, ὦ καλὲ μιχαῆλε, ἐνιαυτὸς οὐκ ἀρκέσειεν ἂν τὰς τῶν τρισκακοδαιμόνων σπουδαίων ἐν ῥώμῃ συμφορὰς διεξιόντι. σοὶ δὲ μὴ γένοιτο τὴν πατρῴαν ἐλευθερίαν, ὑπὸ σφαλερᾶς ἐλπίδος καὶ κοινῆς φιλοτιμίας προδόντι,

εὐ-

οὕτω δουλοπρεπῆ καὶ ἀνελεύθερον ἑλέσθαι βίον. ἔρρωσο, ἐκ ῥώμης ἰουλίου ϛʹ ἱσταμένου.

Ἰωάννης σοφῷ ῥωβέρτῳ εὖ πράττειν.

ΤΗν μὲν ἐπιείκειαν τὴν σὴν, ὦ θαυμάσιε, καὶ περὶ τοὺς λόγους ἐμπειρίαν, τοῦτο μὲν παρὰ πολλῶν πυθόμενος ἔγνω, τοῦτο δ' ἐντυχὼν σοι κἀγὼ καὶ προσδιαλεχθεὶς, καίπερ ὀλιγοχρονίου γενομένης τῆς ἡμῶν συνουσίας, ἱκανὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο φύσιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παραστῆσαι. ἐμοὶ δέ σου τἄτ' ἄλλα, καὶ τῶν λόγων ἡ χάρις, καὶ τὸ εὐφυές σου καὶ κόσμιον τοῦ τρόπου τοιοῦτον ἐξήνεγκε δεῖγμα τῆς σῆς καλοκαγαθίας, ὥστε με ὑπὲρ ἀγαπᾶν σε ἤδη καὶ θαυμάζειν. κράτιστα δὲ καὶ πρός τ' ἄλλα αὐτοῦ πρός με εὐεργετήματα, πλείστην χάριν εἰδέναι τῷ τοιαύτης ἐμοὶ φιλίας αἰτίῳ γενομένῳ, νῦν δ' αὖθις τὴν σὴν ἐπιστολὴν ἐκομισάμην, οὐ μόνον ἐθαύμασα ἀλλὰ καὶ ἐναβρυνόμην, ἡράκλεις λέγων ὡς πολλή τ' ἀνδρὸς ἡ κομψότης καὶ μεγαλόνοια. καί σε μαδία οὐ μάτην ὡς γράφεις, ἀλλ' ἕνα τῶν παλαιῶν ἐν τοῖς ἔχρησοι κέκεικα, πῶς τ' οὐ; ὅς τις καὶ παρ' ἕλλησι καὶ λατίνοις τοσοῦτον πηγὴν νέκταρ ἀφθόνως ἐξέχεας, καὶ οὐκ ἔστιν ἐφ' οὗτις ἀφικόμενος οὐκ αἰεὶ τὸ σὸν ὄνομα ἐπὶ σοφίᾳ τε, καὶ ἐπιεικείᾳ, θρυλλούμενον τε καὶ ὑπερενθουσιαζόμενον, καί τοι τὸ μὲν περὶ τὴν πάξιον εὐδοκιμοῦν φωνὴν, καὶ

μὴ

μὴ τοῖς ἄλλοις ἐξίσου καθίσασθαι. μέγα μὲν καὶ λαμπρὸν, οὐ παράδοξον δ' ἴσως, τὸ δὲ περὶ τὴν ξένην ὡς ἄν τις εἴποι, καὶ τοῖς πλείστοις ἄβατον, λέγω δὲ τὴν ἑλληνικὴν, τοσοῦτον διενεγκεῖν, ὥς τε τὰ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τῶν βιβλίων, τὰ δὲ τυποῦν καὶ ἐξηγεῖσθαι, ἀλλὰ ψυχαγωγεῖν καὶ διασαφεῖν αὐτῶν, ἑλληνικῶς τε φράζοντα, δοκεῖν ἐν τῇ μεσογείᾳ τῆς ἀττικῆς τραφῆναι, τοῦτο ἤδη πᾶσαν ὑπερῆρεν θαύματος ὑπερβολήν, οὐχ ἥκιστα δὲ πρὸς τ' ἄλλα σου ἀγαθὰ καὶ θεῖα δωρήματα, μακαρίσειε δ' ἄν τις, καὶ τοῦτο, ἀποδημήσας γάρ σου τῆς πατρίδος καὶ ἐπὶ ξένην ἐλθὼν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ τηλικούτῳ συντυχεῖν ἠξιώθης, λέγω δὴ τῷ πάντως σοφῷ νικολάῳ τῷ κρώσσῳ. τῷ ὄντι γὰρ ὁ ἀνὴρ οὗτος, εἰκών τις ἐστὶ καὶ εἴδωλον τῆς παλαιᾶς ἑλλάδος, καὶ τῶν ἐπὶ λυκούργου καὶ δημοσθένου ἄξιος συνεξετάζεσθαι, τοῖς ἐλλογιμωτάτοις, ὡς καὶ σὺ φῆς αὐτὸν μέν τοι διὰ θαύματος ἄγειν καὶ ὑπερεπαινῶν, ὦ ῥωβέρτε, κοινὸν ἔμοι γε πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας τῶν ἀνθρώπων ἐστὶν, οἷς αὐτὸς τοῦ εὖ λέγειν αὐτοὶ τὰς ἀφορμὰς ὁσημέραι καλοκαγαθίᾳ καὶ τρόπων χρηστότητι παρεχόμενος, δίκαιός ἐστι καὶ παρ' ἐμοῦ τοῦτον ἀπολαμβάνειν τὸν ἔρανον οὐ μαδία τοῦ χάριν οὐδεμίαν ἀποδιδόναι αὐτῷ πειρωμένου διὰ ταύτων, οὐδ' ἐν ἐπαινέτου τάξιν καθισάντος ἐμαυτόν. οὐχ οὕτως ἀνόητος ἐγὼ, ὥς τε μὴ τιμῆς ἁπάσης κρείττω ἡγεῖσθαι τὰ κατ' αὐτὸν, ἄλλῳ μὲν γὰρ ἄλλοτι τῶν δοκούν-

των

των εἶναι καλῶν ἔδωκε, φασὶν, ὁ θεὸς, ὧν ἐφ' ἓν ἡγήτῳ σεμνύνεσθαι καὶ μεγαλαυχεῖν ἔξεστι τῷ κεκτημένῳ δικαίως, αὐτὸς μέν τοι καὶ ταῦτα πάντα συλλαβὼν ἔχει, ᾧ πατρίδα μὲν συνέβη λαχεῖν τῶν ἐν ἑλλάδι πόλεων ἐκ τῶν διασημοτάτων, προγόνοις δὲ χρήσασθαι τῶν πολιτῶν τοῖς γνωριμωτάτοις, χρημάτων δὲ περιουσίαν καὶ πλοῦτον, ἄλλος μὴ ἄν τις θαυμάσειε τῶν ἀτοπώτερον διατεθειμένων. αὐτὸς δὲ τὸν ἀληθινόν τε ἅμα καὶ ἀκέρατον πλοῦτον ἀσπασάμενος, τοὺς λόγους φημὶ, καὶ τὴν πολιτικὴν φιλοσοφίαν, ἐφ' οὕτω μέγα προῦβη ἀρετῆς τε καὶ δόξης, ὥς τε τῆς ἐν λόγοις δεινότητος παρὰ πᾶσιν ὁμολογουμένως αὐτὸν τὰ πρωτεῖα ἀνῃρεῖσθαι, καὶ ταῦτα μὴ ἔχω λέγειν ἐγὼ, ἅπερ ἐκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ καὶ μεγάλων ἀξιώσεων, οὔτε μέρος ἐστὶν, οὔτε πολοστημόριον. ἀλλ' οἶδε ὅσοι μου μουσικώτεροι καὶ εὐπορώτεροί εἰσι. μείζονας αὐτῷ ᾠδὰς καὶ χάριτας ἄσουσιν, ἃς ἔχων διατελεῖ. ἐγὼ δὲ ποιῶ ἅτε δύναμαι. ἔρρωσο. ἐμὲ δὲ ἀσθενοῦντα καὶ πονήρως ἔχοντα ἴσθι, ὁσημέραι δὲ καθαρτικῶν φαρμάκων γευόμενον, καὶ ἄλλα ποιοῦντα, οὐδεμίαν δίδωσιν ἔκδοσιν, ἔνθα καὶ μικροῦ δεῖν ὑπό τε τῶν μεριμνῶν καὶ τῆς συνεχοῦς ἀσχολίας κατατέτηχ' ὁ δήλαιος. τούτου δὴ χάριν, ὥσπερ ἔφθειν εἰπὼν, οὐδεμία σχολὴ οὐδὲ καταμικρὸν οὐχ ὅπως τοῦ κόμψως γράφειν, ἢ ἄλλως περὶ λόγους φιλοτιμεῖσθαι. ἀλλ' οὐδ' ὅπως δὴ τοῖς φιλτάτοις ἔξεστί μοι διὰ γραμμάτων ἐντυχεῖν. οὐδέ-

μοι σύγγνωθι, τῷ μὴ σοι ἀποστείλαντι ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἀποκριθῆναι, προϊσχομένῳ τὴν αἰτίαν τῆς νόσου, ἥ τις ἐστὶ πάθος παρ' ἰατροῖς, ἀπεψία, ἢ ὀξυρεγμένα, ἢ ὅλως ἀσθένεια στομάχου καλούμενον, ὄγγος διαφῆς, καὶ μαλὰ δυσανατος. περὶ δὲ τῶν προσπεμφθέντων βιβλίων τοῦ πέτρου ἀνδρέου, εἴπερ εἰσὶ κίβδηλά τε καὶ πονηροῦ κόμματος, ὡς ἔφησθα, οὐκ οἶδα. εὖ οἶδα, ὅτι ἐκ τῆς ἑλλάδος ταῦτα παρήνεγκε, καὶ ὅτι διὰ τιμῆς ἦγεν, ἐῶ δὴ λέγειν ὅσον ταῦτα τετίμηκεν. ἡμεῖς δὲ τὰ πολλὰ ἐάσαντες χαίρειν, χρυσία δώσωμεν δέκα σκοῦδα, παρὰ τοῖς κοινοῖς ὀνομαζόμενα καὶ τόσα δὴ πέμπετε, καί τοι γ' ἐκεῖνος τριπλάσια ἀπῃτήσατο. στράβωνα, καὶ τὸν χρονογράφον, τὰ πρακτικὰ τῶν συνόδων, καὶ τ' ἄλλα μοι τῶν βιβλίων ὅσα ἐστὶν ἀξιόλογα, ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς αὐτόθι ἀφικόμενος, θεοῦ συλλαμβανομένου, παραθήσω τῷ ἐλλογίμῳ ῥήτορι, ὅτῳ καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν ἀνεθέμην, τοῦτον μεθ' ὅσης ταπεινοφροσύνης, καὶ δουλοπρεποῦς τιμῆς, τὼ χεῖρε κύσον ὑπὲρ ἐμοῦ. προσειρήσθω καὶ νικόλαος ὁ ἡμέτερος καὶ μάρκος.

Ἐκ παταβίου, μουνυχιῶνος πέμπτῃ φθίνοντος.

Μητροφάνους ἀρχιερέως μονεμβασίας παραίνησις πρὸς τὸν λαόν,

ΟἿμαι μὲν ἡμᾶς, ὦ φιλόχριστοι, καὶ φιλόθεοι χριστιανοί, καὶ λίαν πιστότατοι τῆς πολυμνή-

λυμνήτε ἡμῶν αὐθεντίας ἡ τῆς γεγεννημένης εἰρήνης ἀγγελία, ὡς ἡ ἡμᾶς αὐτὲς κατέλαβε. καὶ διέθηκε τὰς ψυχὰς, ὡς οἱ δύο γὰρ τζαυσιοι ἐνταῦθα παραγενόμενοι, ἔξειπον ὅτι παρὰ τῷ ἀσεβοῦς τέρκε ἀπεςαλμένοι εἰσὶν τῷ ἀποδιῶξαι ἕνεκα ἐκ παντὸς τόπε τῆς ἐκ λαμπροτάτης ἡμῶν αὐθεντίας ὅσες ἂν πειραπὰς δύτρωσιν ἐπιτέτες, ἀποπέμψαι αὐτὲς ἐν τῇ ἀφειχῇ, τῆς εἰρήνης τέως δὴ γενομένης, ὡς μὴ ὤφελον. ἐπὶ γὰρ ἡμέτερον κακὸν γέγονε. φασὶ δὲ ὅτι τὴν δυςυχεςάτην φεῦ καὶ ἐπιπάλαινα παξίδα ἡμῶν σὺν τῷ ἀθλίῳ ναυπλίῳ ὁ κάκις ἀπολέμενος τύραννος ὡς λύξον τε καὶ δώσει τὰς περιφανεῖς τ' ἂν κατέλλαβε πόλεις. οὔτε γὰρ πλῆθος χρημάτων, οὔτε τῶν πολυτιμήτων κτημάτων οὐδὲν, ὅτε πόλις ἑτέρα τὴν ἀδαμάντινον ἐκείνου ψυχὴν κατεμάλαξέ τε καὶ κατεπράϋνεν ἀλλ' ὡς ... ... ἐγλυκύτατος ... ... διὸ καὶ μὴ θέλεσα ἡ γαλυνοτάτη καὶ φιλόσπλαγχνος μῆτερ ἡμῶν, φημὶ δὲ τὴν θεοφύλακτον αὐθεντίαν ἐλεεινὴ τῇ ψυχῇ παρεχώρησε μὲν τὲ λαβεῖν ἐκεῖνον τὸν ἄθεον τὰς πόλεις αὐτὰς οὕτω κενὰς, ἡμᾶς δὲ ἅπαντας ἐπὶ τὰ κύθηρα ἐπαναξείητε καὶ μετοικίσειε. ταῦτα μὲν ἀκούσαντες παρά τε τῶν ἀθέων τέπων τζαουσίων, καὶ παρ' ἄλλων πολλῶν τῶν ναξίας ὧδε ἀφικομένων, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν κόνιν ἤραμεν καὶ σπαραττόμενοί τε τὰς παρειὰς καὶ τὰς θρίχας τίλοῦντες ἐςινόμεν ὑποβρύχεια οἴμοι τίς δώσει ὕδωρ τῇ κεφαλῇ μοι καὶ τοῖς βλεφάροις με πηγὴν δα-

δακρύων. καὶ κλαύσομεν τὴν πάγκοινον ἡμῖν συμφοράν, οἴμοι τῶν συμβάντων ἕνεκα. ἐν ἀπολείᾳ γὰρ τὰ ἡμέτερα. καὶ γὰρ ἣν παρελάβομεν ἤδη παρὰ τῶν προγόνων. ἡμῶν φίλην πατρίδα ἁμαρτᾶσι φησὶ ἡμετέροις ἀπολέσαμεν. ἔτι, οὐκ ἔτι δὴ πόλις ἡμῶν οὐκ ἔτι, ἣν βασιλεῖς ἱδρύσαντο καὶ πατριάρχαι συνεστήσαντο, καὶ συνόδοις ἁγίων πατέρων ἐκλείσαν, ἀπόλιδες δῆτα ἡμεῖς καὶ ἀπάτριδες, καὶ τίς ταῦθ' ὑπομεῖναι δυνήσεται ποθεινῆς γενέσθαι πατρίδος ἐξώφειστον, τίς ὑποδέξασθαι δυνηθείη ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ μιαιφόνους τε καὶ ἀσεβεῖς τούρκους, οὐδεὶς οὔπως οὐδείς. ἀλλὰ κρεῖσσον σὺν τῇ πατρίδι θανεῖν. τίς λιθίνην ἔχων καρδίαν ἐξελθεῖν βουλήσεται, ἀρ' οὐκ ἀκούσῃ τῆς φωνῆς ἑλκομένου χειστοῦ βοώσης μέγα, λαός μου, ποῦ πορεύεσθαι, ποῦ δ' ἀπελθεῖν γε τολμᾶτε. τὸν ἐμὸν περικαλῆ καὶ θεόδμητον ἀφέντες ναὸν τὸν γέμοντα δόγματα εὐσεβείας διδασκάλων

σπήλαιον ἀνόμων λῃστῶν

ταῦτα μὲν ὀλοφυρόμενος στενάζων καὶ μεταξὺ ὀδυρόμενος ταυτὶ δήμου τὰ λύπης γέμοντα γράμματα ἐξέπεμψα, οὐ παρὰ ψυχῆς χαίρειν. τίς γὰρ ἂν λόγος εὑρεθείη τοσαύτης συμφορᾶς ἰατρός, ἀλλ' ἵνα πᾶσαν ὄκνον ἀφέντες ἀναλάβητε τοὺς κόπους οὓς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐλάβετε, καὶ μὴ ἀνάγκησθε ἀποσβεσθῆναι καὶ τὴν πίστιν, ἣν ἔχετε ὑπὲρ τῆς θεοδοξάστου ἡμῶν αὐθεντίας μὴ περιέσθητε τὴν πόλιν ἡμῶν. τί οὖν ποιήσαντες περισώσασθαι ταύτην, οὐ δέεσθε πάντως

πως μαθεῖν, ἀλλ᾽ αὐτὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑμῖν ὑποθήσεται. πλὴν τοῦτο ἀναμνήσκομεν ὅτι τάχους χρείας ἐστὶν τοῦ ἀποστεῖλαι ἄνδρας ἱκανοὺς ἐν τῇ ὑψηλοτάτῳ ἡμῶν αὐθεντείας ληψομένους χάριν τοῦ ἀπελθεῖν ἡμᾶς γοῦν ἐν ἄλλῳ τινὶ τόπῳ, ἃ μὴ γένοιτο κύριε, καὶ μὴ ἐς τὰ κύθηρα ἐπεὶ ἀνιαρὸς ὁ τόπος, καὶ λιμώδης τε καὶ πετρώδης, καὶ διψώδης τὰ μάλιστα, καὶ τὸ χεῖρον, οὐ βέβαιος, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο δὴ μεῖζον πάντων κακὸν τὸ, ἐς παροικείαν πεσεῖν. εἰ γὰρ καὶ μὴ καταρχὰς οἱ παντ᾽ ἐλεύθεροίγε ἡμεῖς, ἀλλ᾽ οὖν οἱ παῖδες ἡμῶν ἐπὶ τόν τε ἔπειτα ἀναμφιβόλως πεσοῦνται, μέλλοντες τοῖς ἐκεῖ παροίκοις γάμῳ νομίμῳ διαζευχθῆναι. τίνα δὲ τόπον ζητήσομεν εἴποιτε, κατὰ τὴν τῶν πολλῶν ἀρίστων ἀνδρῶν γνώμην συμβουλευόμεν καὶ ἡμεῖς τὴν τῶν κορφῶν. ἐπιτήδιος γὰρ πᾶσιν ἡμῖν ὁ τόπος ἐκεῖνος, ὁ πολλοὺς ὁδοὺς ἔχων πρὸς τὸ ζῆσαι ἡμᾶς ἄνευ καμάτων πολλῶν. ἐξελέξατε οὖν ὅσον τάχος πρὸ τῆς ἐξελεύσεως ἡμῶν οὓς ἂν ἀξίους ὑμῖν ἄνδρας δοκεῖ περὶ τὴν σὺν τούτοις δὲ ἔστω καὶ ὁ πάντα ἄριστος κύριος γεώργιος ὁ κορίνθιος, ἱκανὸς ὢν ἔργῳ καὶ λόγῳ τὰ μέγιστα ἡμᾶς ὀφελῆσαι, οὐκ ὀκνήσω δὲ καὶ αὐτὸν τὰ εἰκότα ποιῆσαι. πεύσατε δὴ κατὰ τάχος, οὐ γὰρ ὑπὲρ χρημάτων, οὐχ ὑπὲρ δόξης, οὐχ ὑπὲρ ἄλλου τινὸς πολεμούμεθα, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τοῦ προπατορικοῦ κτήματος τῆς προφιλεστάτης πατρίδος ἀλλὰ τί δὲ τὸ αἷμα ὑμῶν ἐχχύσατε ταύτης ἕνε-

ve·

ἔχα. εἶτε φιλόπατριδες, ἀδελφοί, καὶ τὰ εἰκότα ποιήσατε θελήματι τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἡγεμῶνος ἡμῶν. ἀντιστάθητε τοῖς πολεμίοις καὶ μὴ ὡς κατάδικοί γε ὑποχωρήσετε, μείνατε ἐν τῇ πατρίδι οἱ καλοὶ τοῦ ἑλκομένου χριστοῦ ἀγωνισταί, μὴ ἀκηδιάσητε, καὶ γὰρ ὁ πᾶς ὁ κόσμος ἀφανισθήσηται μέλλει, τί θαυμαστὸν καὶ ἡμᾶς μέρος ὄντας τῷ κοινῷ πάθει ἀναμένουσιν ἡμᾶς οἱ τῶν μαρτύρων χοροὶ οἱ στέφανοι ἕτοιμοι τῶν ἁγίων, ἕτοιμοι οἱ τῶν ἁγίων χοροὶ ὑμᾶς ὑποδέξασθαι. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἅγιοι διὰ μεγάλων πόνων τῶν στεφάνων κατηξιώθησαν. οἱ μὲν γὰρ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πεῖραν ἔλαβον, ἄλλοι δὲ ἐπειράσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον. μακάριος τοίνυν ὁ πλεονάσας ἐν τοῖς παθήμασιν ὅτι οὐκ ἄξια, τὰ παθήματα τῶν νῦν καιρῶν πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν εἰς ἡμᾶς ἀποκαλυφθῆναι. εἰ μὲν οὖν ἦν δυνατὸν αὐτόν με παραγενέσθαι, οὐδὲν ἂν ἔγραψα ἡμῖν, ἀλλ' ἐπεὶ οὐχ οἷός τε ἦν. ἀνάγκη τοί γε νῦν ἐλθεῖν με ἐπὶ τὰ γράμματα παρακαλῶντα ὑμᾶς τοῦ ἐκτελέσαι ὅσα ἄνωθεν εἴρηται, ἵνα καταξιωθῶμεν εὑρεῖν τινα τρόπον τοῦ καρπῶσαι ἐνώπιον κυρίου καὶ εὑρεῖν ἔλεος. δεδώσατε αὐτῷ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἧς γένοιτο πᾶσιν ἡμῖν ἐντυχεῖν ἐν χριστῷ ἰησοῦ ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. συναινοῦντος καὶ ἐμοῦ γεωργίου κόμητος τοῦ κορινθίου, ὁ ἡμέτερος δεσπότης τὰ ἄνωθεν εἰρημένα. γέγραφε

 ὑμεῖς

ὑμεῖς ὀφείλειν δεῖ τῷ συμπονοῦντι καὶ συναλγοῦντι τοῖς ἡμῶν συμβάμασιν τε καὶ πάθεσιν καὶ τῷ ἑτοίμῳ ὄντι ὑπὲρ ὑμῶν πάντα πόνον ὑπομεῖναι. ἔῤῥωσθε, καὶ θεὸς ὁ πάντα κυβερνῶν εἰς ἀγαθὸν αὐτὰ μεταβάλοιτο.

Τιμιώτατε χαρτοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἡμέτερε ἐν ἁγίῳ πνεύματι πεποθητε. εὐχαί μοι εἰσὶν ἐνδελεχεῖς εἰς θεὸν, τοῦ ὑγιαίνειν τὴν νοῦ νέχειαν κατ' ἄμφω, εἰς ἡμετέραν πνεύματι καὶ εὐφροσύνην ὑγραίνομεν καὶ αὐτὸς ἐλέει θεοῦ ἀναγράπτοντος τὴν ὑπεροχὴν εὐλαβέσατε ἐν τοῖς τῆς ψυχῆς περιφέρωδέλτοις, ὡς μήτε λέγειν ἢ γράφειν ἀμνημόνευτον τίθεναι. λαθοίμην γὰρ ἂν ἐμαυτοῦ, ἢ τῆς τοιαύτης χρυσῆς σειρᾶς ἐπιλήσομαι. ἐπειδὴ γνησιόντε πάντοτε κατὰ πάντα κεκτήμεθα, ὡς μήτε λόγῳ, μήτ' ἔργῳ τὴν τοῦ θεοῦ ἀπολιπεῖν μὴ πρόθυμον εἶναί σοι τοῖς πράγμασι. διόγε μάλα μᾶλλον ἡμῖν ἀγαλματίζεσθαι πάρεσι ποίους φίλους κακτῆσθαι, οὓς ὁ τῆς καλοκαγαθίας ἔρως ἐκτήνατο. καὶ ὡς χρυσοῦν καὶ πολύολβον ἐγκόλπιον ἀειδήλως ἀπεδείξατο, οὓς καὶ θεὸς εἴη πολυχρονίους διαφυλάττων καθὼς ἡμεῖς εὐχόμεθα ὡς ἂν οἱ φίλοι τὴν ἀλλήλων τεύξοιντο καλοήθειαν, ἢ τοῖς φίλοις χρεὼν, καὶ γάρ τοι ἀγαθῶν ἀγαθῶδες ἡ παροιμία φησί. ἀλλ' οὖν ὡς ἐρασμιώτατε, ἧς ἂν ἔχοις σχέσεως διατελῶν πρὸς ἡμᾶς,

μᾶς, μὴ κατόκνει πρὸς φίλους φιλτέρους φίλων, γράφειν, ἃ χρὴ χρεὼν εἰδέναι φίλοις, ἀλλ᾽ ὡς τάχιστα τὴν ἄφιξιν ἡμῖν δήλωσιν, τοῦ οἰκουμενικοῦ δεσπότου. καὶ ὅπως τε ἔχων κηρεῖ. ἄγαν γὰρ ἡμεῖς ἐκ πάλαι καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐποθοῦμεν εἰδέναι ὅ ποτ᾽ ἀφναίου καὶ τοῦτ᾽ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἀπεκδεχόμεθα παρὰ σοῦ. πλὴν οὐκ οἶδ᾽ ὅπως τοῦτ᾽ οὐκ ἔλαχον, ζώοις πειγαροῦν τὸν χρυσοῦν βίοντε καὶ εὐδαίμονα ἐπ᾽ ἀπείρους λυκάβαντας. ἔρρωσο καὶ ἡμῶν ἐνάλλαξ φίλει, καὶ ὧν ἂν δέη, πρὸς οἰκίους θαρρῶν γράφε.

Καὶ εἰ ὁ πωναγιώτατος ἡμῶν δεσπότης ἔλαβε τὸ παράτιον τῆς ἐπισκοπῆς θαυμακοῦ καθὸ ἐπροεγράφη, καθικετεύομεν δοῦναι αὐτὸ τοῖς μοναχοῖς τοῦ μετεώρου.

λασίασης διονύσιος.

Ἐπιγραφή. Τῷ ἐντιμωτάτῳ μεγάλῳ χαρτοφύλακι τῆς ἁγιωτάτης τοῦ θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τῷ ἐρασμίῳ καὶ κατὰ πάντα ἀρίστῳ φίλῳ, ἀνὰ χεῖρας δοθείη.

Διονυσίου τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

ΤΟ᾽ μὲν δὴ ἔχειν σε ἐδήλωσεν ἡμῖν ἡ τῶν γραμμάτων σου παρουσία, ἐφ᾽ ᾧ τὰ μέγιστα εὐφράνθημεν, καὶ τῆς ἀνίας ἐκουφίσθημεν; τὸ δ᾽ οὔπω τὰς ἐπιστολὰς γράφειν, καὶ τοιούτῳ

σε

σε χαρακτῆρι χρᾶσθαι, καὶ μάλλ᾽ ἀπαρέσκει μοι, παρὰ γὰρ τὸν κάνονα καὶ τῶν πάλαι θείων ἀνδρῶν ἐκείνων ῥυθμὸν, λιβανίου τέ φημι τοῦ πάνυ, καὶ βασιλείου τοῦ ἀξιαγάστου, καὶ συνεσίου τοῦ θεσπεσίου, δοκεῖ μοι τὰ τῆς ἐπιστολῆς. τοίνυν ὡς τάχιστα ἔκβεψον τὸν σαυτοῦ τρόπον, καὶ τὰς τῶν ἀττικῶν προσλάμβανε συλλαβὰς καὶ χρῶ τούτων τὰς λέξεις, φεῦγε δὲ τὰς τῶν ποιητῶν, ἃς μὲν τοῖς λόγοις θετέον, ἥκιστα δὲ ταῖς ἐπιστολαῖς.

ΕΜοὶ μὲν, παναγιώτατε δέσποτα, τὸ τοῖς ἡγουμένοις ὑπείκειν, ἄγαν προσφιλὲς, τοῖς δὲ αὐτῶν ἐνταλμασιν ἀόκνως τε καὶ προθύμως ὑπηρετεῖν, πάνυ ποθεινόν. τοῦτο γὰρ με παῦλος καὶ πέτρος οἱ κορυφαῖοι, αἰδεσίμως τε καὶ ἀκινήτως κατέχειν τε καὶ τηρεῖν παραινοῦσι. καὶ σχεδὸν ἤπερ κύκλος πρὸς κέντρον ἀφορᾶν. ἀλλ᾽ ἐπεὶ πολλὰ μεταξὺ οὔρεά τε σκιόεντα, θάλασσά τε ἠχήεσσα, ἄλλως τε δὲ καὶ δέος τι τῶν οὐ τυχόντων τῶν αὐτῶν κρατούντων ἐμποδὼν μοι ὑπάρχει, τοῦ μὴ εὐθὺς τὸ ἐντελλόμενόν σοι διανύσας, συγγνώμην τοῖς θέλουσι μὲν, μὴ δυναμένοις δὲ, παρασχεῖν ἡμῖν τὴν φιλανθρωπόν σου καθικετεύομεν ψυχήν. εἰ δέ γέ τι τῶν ἀναγκαίων τῶν ὑμῶν ὑπερταράττει ἡμετέραν τὴν ἐκκλησίαν φημὶ, ὥς τε καὶ τῶν ἡμετέρων χρήζειν, τῶν οἷον κώνωπος πρὸς ἐλέφαντα παραβαλλομένων, διὰ ἱεροῦ ἁγίου σου γράμματος ἡμῖν αὐτὸ δή-

δήλωσον, τοῖς τῶν πάντων ὑπερφρονοῦσι γλιχομένοις καὶ ὡς ὑμᾶς ἀφίξασθαι ὅσον τάχος εἰ καὶ φορτικὸν καὶ κινδυνῶδες, τοὔντι προαιρουμένοις· καὶ ταῦτα μὲν ἅλις. περὶ δὲ τῶν γραμμάτων τῶν τοῖς ἐνθαῦθα πεμφθέντων σοι τῇ τοῦ παρόντος ἑβδόμῃ ἐντίμως ἀναγνωσθῆναι ἐποιήσαμεν. ἔῤῥωσο, παναγιώτατε πάτερ, ἡμῶν μνημονεύοις εἰλικρινῶς τοῖς ἡγουμένοις ὑπείκειν προαιρουμένων.

Superior Epiſtola ſcripta eſt, ni fallor, a *Gabriele Severo* Archiepiſcopo Philadelphiae. Vide ſuperius pag. 113.

Ὁσιώτατε κῦρ μελέτιε καὶ τῆς ἐμῆς ταπεινότητος υἱὲ ποθεινέ, χάρις εἴη σοι καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος. ἐλθόντων πρὸς ὑμᾶς ὅτε ἰωάννης, καὶ πέτρος, οἱ κύπριοι, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα δοθῆναι αὐτοῖς καθικετευσάντων, ἀσμένως αὐτοὺς προσεδέχθημεν, καὶ τὴν αἴτησιν αὐτῶν χριστῷ ἀρεσκομένην εἰδότες, καὶ τὸ ζέον τῆς ἀγάπης αὐτῶν καλῶς ἀνιχνεύσαντες, ῥασοφορεῖν αὐτοὺς ἐποιήσαμεν, καίπερ διετίαν διὰ πείρας τὰ τῆς μοναχικῆς πάντα διετέλουν, οἵγε καὶ προθύμως ὑποσχεθέντες ἄνευ τινὸς ἀναβολῆς, πρὸς τὴν τοῦ κατὰ διονυσίου μόνην τὴν ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει τυγχάνουσαν ἀπελθεῖν, καὶ τὰ ἐλλείποντα τῆς μοναχικῆς ἐκπληρῶσαι διὰ τάξεως. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ

πό-

πορευόμενος . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Cetera desiderantur.

FINIS.

LEGGENDA
DELLA
SACRA IMMAGINE
DI SANTA MARIA
DELL' IMPRUNETA. (a)

In Christi nomine. Amen.

AL *Nome di Dio. Amen*. Qui appresso si farà memoria di tutto e quanto è possibile, come ebbe principio la Tavo-

 la,

(a) Questa leggenda è estratta da un Codice MS. della Libreria Riccardiana, nel quale sono pure due altre Leggende simili, ma alquanto variate, scritte dalla medesima mano, benchè con inchiostro diverso: lo scritto è del secolo quartodecimo, e non è forse molto meno antico della Memoria del ritrovamento della sacra Immagine, scritta circa il 1375. e riportata da *Giovan Batista Casotti* nelle Memorie della Chiesa dell' Impruneta, stampate a Firenze nel 1714. benchè questa non sia molto concorde con quelle. Delle tre Leggende io ho scelto questa, che in ordine è seconda, perchè mi pare più breve, e più corrente, e che con-

la, (*a*) e Figura, di Nostra Donna, di Santa
Ma-

contenga minori anacronismi; dove le altre sono di più ancora ritocche, e farte loro giunte in margine, e in fine. Il Codice è segnato n. XX. ed è nel Pluteo O. Ordine III. nel quale si contiene ancora il Filostrato del *Boccaccio*, e il Dialogo di Filomeno e Pulidoro. La dicitura di questa Leggenda è rozza, semplice, e malconnessa; ed io l'ho conservata senza alterazione, se non che l'ho ridotta all'ortografia moderna, quando l'ho potuto comodamente fare, e senza levarle l'aria d'antico. Tanto più volentieri la pubblico, quanto è stata ignota al lodato *Casotti*, diligente ricercatore per altro di queste memorie; onde è che scrive tralle altre: *E' dunque ugualmente incerto il tempo in cui fu primieramente esposta al culto de' Fedeli questa venerabile Effigie, e quello del suo miracoloso ritrovamento; perchè siccome è ignoto il tempo della erezione del primo antichissimo Oratorio, così non si sa precisamente quello della fondazione di questa Pieve*. Si può aggiungere, che non ho veduto alcun altro, che ne faccia menzione, e avendone interrogato l'istesso Sig. Dottor *Anton Maria Biscioni*, versatissimo in queste notizie nostre, siccome nelle altre, ha detto di non l'avere mai veduta.

(*a*) Nota qualmente si chiama Tavola, come ancora più sotto: pure si potrebbe dire Tavola, anche caso che dipinta fosse in terra cot-

Maria in Pruneto, (*a*) secondo molte iscritture antiche, e secondo in comune parlare di molti ricordi d' antichi uomini di detto paiese; (*b*) e per memoria di chi principio di tanta devozione fu: e per reverenzia di detta nostra Santissima Vergine *Maria*, Advocata de' peccatori.

Nel tempo, che per divina miserazio-

A 2 ne

cotta, come osserva il Signor Dottor *Pier Francesco Foggini* nelle Memorie di questa Santa Pittura, stampate in Firenze nel 1740.

(*a*) Questo luogo nel secolo XI. e XII. si diceva *Pineta*; nel secolo XIII. si trova detto *Pinita*, *Peneta*, *Pieneta*, *Penete*, *Poneta*, *Pianeta*, *Pruneta*, *Pruneto*, *Prunetis*, e *Impruneta*, come si può vedere appresso *Giovan Batista Casotti* nelle Memorie citate di questa Sacra Immagine. Il nostro Anonimo lo dice sempre *Pruneto*.

(*b*) Osserva essere ciò quasi contrario a quanto dice il *Casotti*, il quale non dubita di scrivere così: *In questa maniera è venuta da remotissimo principio fino a' dì nostri, non già per le sole bocche del volgo, come una voce popolare, ma in bronzi, in marmi, in fogli, l' antichissima tradizione di ciò, che si è tenuto costantemente fino a quì intorno a questa miracolosa Immagine ec.* Il nostro Autore Anonimo non ha saputo molte di queste cose, e e dice pure anche esso di avere consultate le scritture antiche, e le tradizioni.

ne nell' Apostolica Sedia sedea la buona memoria Papa *Vrbano* Secondo, anno Domini mille novantacinque, (*a*) provide e ordinò fare passaggio, per racquistare la Città santa di Gierusalem. E bandito la Croce contra alli infedeli nella nostra Fiorentina Città per parte di detto Santo Padre *Vrbano*, molti e infiniti nostri Cittadini, e Contadini, andarono al detto santo viaggio di Terra Santa (*b*); e per tutte le provincie del popolo Cristiano; e per la grazia di Dio ra-

(*a*) Il passaggio di oltre mare fu stabilito nel Concilio di Clermont l' anno MLXXXXV. essendo stata presa Gerusalemme da' Saracini nel MLXXXIX. Passarono poi in Palestina i Crociati, e Gerusalemme fu racquistata nel MIC. Nella prima Leggenda in vece di MLXXXXV. si dice anno MLXXXVIIII. con notabile anacronismo.

(*b*) Che molti Fiorentini prendessero la Croce, e passassero in questa occasione in Terra Santa, l' affermano tutti i nostri Storici, e spezialmente il *Villani Lib. IV. Cap. XXIII.* e l' *Ammirato* all' anno 1093. il quale anticipa questo passaggio oltre mare due anni, ed il *Tasso* fa il medesimo. Si può vedere appresso il Signor *Giuseppe Cerracchini* nella Cronologia de' Vescovi Fiorentini, che vi è chi ha detto essere passati oltre mare i Fiorentini in numero di duemila cinquecento.

racquistarono detta Città, e tutta Terra Santa, per la Santa Chiesa Romana, e popolo Cristiano, e con grande vittoria, letizia, e festa, di detto acquisto, e perdono di colpa e pena di tutti i peccati, (*a*) data e conceduta da detto Santo Padre, e così ciascuno ritornando alle loro patrie e abitazioni. *Deo gratias. Amen.*

Alquanti divoti e fedeli Cristiani del Piviere di detta Santa *Maria* in Pruneto, (*b*) ritornati da detto santo viaggio, (*c*) alluminati da Dio, come appresso si dirà, (furono in tutti cinque, di cinque delle infrascritte famiglie di detto Pievere, uno per ciascuna famiglia;

(*a*) Allora si cominciarono a cangiare le Penitenze Canoniche nell' Indulgenze, che si dispensano in diversa maniera in oggi, come osserva il *Van-Espen*, e si ricava da *Natale Alessandro*, e dal *Fleurì*, siccome da tutti quei, che hanno scritto di questo Concilio, e di questa prima Crociata.

(*b*) Dice bene essere stati del Piviere di *S. Maria* in Pruneto; perchè di questa Pieve si trovano memorie fino del MXXXX. come si può vedere appresso il *Casotti*. Ma questo Autore pare prenderlo in diverso senso.

(*c*) Ancora la prima Leggenda pare che indichi che tornassero dopo la presa di Gerusalemme, la quale seguì nel MIC. e la terza l' afferma chiaramente; onde sempre più si sta male a Cronologia, come si vedrà.

glia; in prima *Stefano* vocato *Mazuolo*, per memoria dell' antica sua famiglia del popolo di S. *Stefano* a Pazzolatico, (*a*) volgarmente chiamati *Mizuoli da Verviano*; uno della famiglia *da Montecchio*; uno della famiglia *de' Casini*; uno della famiglia *de' Salini*; e uno della famiglia *de' Brandi* (*b*)) collegati insieme con

(*a*) La prima Leggenda legge *Pezzolatico*. In Bolla d' *Adriano IV*. del MCLVI. si dice *Patbolatico*.

(*b*) La prima Leggenda pone ancora altri nomi, cioè, uno della famiglia da *Fabiolla*, e uno della famiglia da *Doglia*; e confondendo le più antiche memorie, che sono quelle di questa Leggenda seconda, che io pubblico, dice che questi insieme co' nominati nel Testo, furono i primi *a principiare i nuovi fondamenti di detta Pieve, dove era anticamente istato detto Oratorio, e Romitorio*; e che *Mizuolo da Verviano* fu quello, che *ritrovò, e udì voce, Non mi dare da detta figura;* quasi che esso fosse presente al ritrovamento della Tavola, e non fosse l' autore dell' antico Oratorio, come dice la Leggenda antica: poichè si vede questa prima Leggenda essere molto alterata, e avere aggiunte molte cose, che si recitano nel Prologo del Libro de' Capitoli della Confraternita di S. *Maria* dell' Impruneta, instituita nel 1340. come si dice in questa prima Leggenda, e in quel Prolago, lo che viene

con perfetta carità in detto sanro viaggio, per revelazione divina fatta a detto *Stefano* in Terra Santa, nel luogo proprio, dove nostro Signore *Gesù Cristo* nacque, cioè nella Chiesa di Santa *Maria* di Bettelem (*a*). Ritornati, come di sopra si dice, tutti adinsieme, si trovarono in detta Chiesa di Santo *Stefano*, come fu di piacere di detto *Mazuolo*; imperocchè fu come Padre a tutti suoi compagni detti, e perchè era di vita assai laudabile, e perchè era il più antico di tutti. Pervenuti in detta Chiesa, furono con gran festa ricevuti da Prete *Buono* (*b*) Rettore di detto luogo; e di subito detta Messa, e comunicati tutti insieme, finita la

ne interpretato dal *Casotti*, riformata, supponendo che sia molto più antica, senza dire il fondamento di così opinare contro l' espressione chiarissima dell' antico Autore.

(*a*) Che in Bettelem vi sia la Chiesa di Santa *Maria*, non ne ho trovata memoria nè nel *Tevenot*, nè in *Cornelio Magni*; ma questi parlano de' tempi nostri.

(*b*) Si vede che in quelle parti si solevano porre nome *Buono*; onde Monte Buoni, cioè *Mons Boni*; come *Podium Bonitii*, Poggio di Bonizo, Poggibonzi. Non sarebbe gran cosa che questo Prete *Buono* fosse della famiglia *Buondelmonti*, che erano Signori di Monte Buoni.

Messa, detto *Mazuolo* in presenzia di detto Prete *Buono* (uomo di santa vita era) e di tutti i suoi cari compagni, con grande devozione revelò a tutti la volontà di Dio a lui fatta in detta Betelem, come lui con detti compagni dovevano essere tutti adinsieme al servigio di Dio in vita Eremitica; (*a*) e come e dove in luogo salvatico dovevano abitare e servire a Dio per salute di loro anime, cioè dov' è oggi la detta Pieve di Santa *Maria*, (*b*) come si doveva fare uno Romitorio (*c*) con Cappella a onore di nostra Donna, e fare una Tavola con figura

(*a*) Le Religioni Mendicanti ebbero origine nel secolo XI. al più; e *Giovanni Foca* racconta che in questo secolo vi erano alcuni Romiti nel Monte Carmelo, da' quali poi probabilmente ebbe origine l' Ordine Carmelitano. Ma i Romiti erano cominciati già *ab antiquo*, e una specie di quelli si era rinnovellata nel secolo X. da S. *Romualdo* in Camaldoli. Nel secolo XI. s' instituì pure in Toscana l' Ordine Vallombrosano da S. *Giovan Gualberto*, benchè non di Romiti, ma che poteva servire d' incitamento a menar vita religiosa.

(*b*) La Pieve di *S. Maria* vi era ancora in quel tempo, come si è osservato sopra.

(*c*) Il Romitorio vi è ancora in oggi, ma è dedicato a Santo *Stefano*, e si dice in Bifo-

ra di Santa *Maria*; e che detta rivelazione era da Dio manifestata al nostro Messer lo Vescovo di Firenze (*a*): e più, come detto Prete *Buono* doveva essere loro Padre spirituale delle loro anime; e come detta Figura di nostra Donna per a tempo sarebbe riservata

 da

fonica; e ancora si conserva ama che vi stesse un Romito, come si può vedere appresso il *Casotti*, benchè nell' inscrizione appostavi s' indica non che questo Romito fusse quello che fondò questo luogo, cioè, *Mazuolo*, ma bensì altro Romito, che avesse parte nel ritrovamento della Sacra Immagine. E cosa certa che la Chiesa di S. *Stefano* in Bifonica vi era nel MCLVI. poichè di essa si fa menzione in Bolla di *Adriano III.* di questo anno. Il nostro Autore ha forse confuso il Romitorio con la Chiesa di *S. Maria*; oppure si può dire che il Romitorio fosse dedicato a *S. Stefano*, per essersi risoluti a farlo nella Chiesa di *S. Stefano* a Pazzolatico; e per avere avuto a nome *Stefano* il primo institutore; e per avere cominciato ad eseguire il giorno dell' invenzione di *S. Stefano*.

(*a*) Bisogna dunque che Iddio gli avesse ancora revelato d' averlo revelato pure al Vescovo di Firenze, o sivvero che il Vescovo avesse detto ciò a *Mazuolo*, acciò lo potesse sapere; ma questo secondo non pare che fosse, per quanto si dice nel seguito di questa Leggenda.

da Dio; e di luogo ifterile e prunofo, (*a*) per avvenire farebbe fertile e abbondante, per molti ed infiniti miracoli, che Iddio dimoftrerebbe per la reverenzia della gloriofa Vergine *Maria*. (*b*) Vdite tutte quefte cofe il detto Prete *Buono*, e detti compagni, con infinite lagrime gittando per devozione, e tutti abbracciati adinfieme, e laudando, e grazie a Dio rendendo; e di poi meffi ginocchioni a piè di detto Sacerdote, promettono a lui, e a Dio, effere e feguitare quanto per detto *Mazuolo* era detto. E fu tanto noto a tutti parenti e amici di tutto il paiefe concorrenti a detta Chiefa per

(*a*) Da quefta narrazione fi conofce che l' Autore ha creduto un certo ritrovamento di quefta Sacra Immagine fatto ne' tempi pofteriori, onde quelle parole: *E come detta figura di noftra Donna per a tempo farebbe rifervata da Dio*. E quefto più diftefamente fi narra nella prima Leggenda; ma non ha già mai creduto che quefto ritrovamento feguiffe, quando fi cominciò la Chiefa dell' Impruneta, come fi vedrà da quel che fegue.

(*b*) Pare che l' Autore Anonimo voglia darci ad intendere che *Pruneto*, foffe detto da' pruni; quando fi fa chiaramente che è detto da' pini, come fi è accennato fopra, e s' indica ancora nelle altre Leggende.

per molte ragioni e cagioni; e ciascheduno a Dio rendeva grazia, e fu grande popolo così uomini e donne, trovandosi a dette cose, che non sarebbe credibile; e laudato Dio.

Dopo le dette revelazioni manifestate a tutti i sopraddetti, con grande fervore, e reverenza di Dio, a detta Chiesa di *S. Stefano* ritornati, per adempiere per operazioni, e mettere ad effetto, il detto *Mazuolo* con suoi fratelli in *Cristo Iesu*; e pregando il detto Prete *Buono*, che celebrasse Messa, e Sacrificio a Dio, fare quanto era piacere d' esso Idio di disporre loro anime e volontà a perfezione, fare quanto loro desideravano. Celebrando esso Sacerdote la Messa di Santo *Stefano*, con l' orazione della Santa Croce, e di nostra Donna; imperocchè detto dì la Chiesa Santa fa della invenzione di detto Santo *Stefano*, cioè a dì tre di Agosto, anno vero MLXXXXVII. (*a*) dell' Incarnazione di *Iesu Cristo*. E finita detta Messa, detto Sacerdote ebbe a confortare detto *Mazuolo*, e i compagni: tutti a un animo concorrente di subito mossi

con

(*a*) Questo è contrario all' indizio dato sopra, che quando questi tornarono di Terra Santa, fosse già presa Gerusalemme; essendo seguita questa presa nel MIC.

con grandissima devozione, e vennono tutti ainsieme al Reverendo in Christo Padre per la grazia di Dio Vescovo Fiorentino, il quale aveva nome Santo *Podo*, (*a*) di nazione Lombardo, il cui venerabile corpo, e sepultura, è appresso all'altare di Santo *Zenobio*. Pervenuti al detto Santo *Podo*, fatta tutti la debita reverenza con grande festa e letizia ricevuti, di subito il detto Santo ma-

(*a*) San *Podo*, o *Poggio*, Vescovo di Firenze, morì nel MII. onde non poteva essere vivo nel MIIIC. Le due altre Leggende, altre volte citate, che pure esistono nello stesso Codice di questa, nella Libreria Riccardiana, non hanno *Podo*, ma *Ardingo* Vescovo di Firenze, il quale resse questa Chiesa dall' anno MCCXXX. fino al MCCIIL. onde ne pur questo si confà col tempo, che si vuole quì che seguisse un tal fatto. E se vogliamo che fosse il Vescovo *Rodingo*, da alcuni chiamato ancora *Ardingo*, repugna parimente a questo la Cronologia, poichè visse nel DCCCLIII. Del resto se si retraesse questo tempo a S. *Podo*, e che si credesse, che questi buoni uomini fossero andati in Terra Santa in quel tempo, e che il nostro Autore sbagli a dire che vi andassero per la prima Crociata, la narrazione sarebbe più giusta, e potrebbe stare colle memorie del MXL. che si hanno della Chiesa dell' Impru-

manifestò tutta a piena detta revelazione, da Dio fatta a detto *Mazuolo*; imperocchè il medesimo dì, e ora, lui aveva dall' alto Idio, e nostra Donna, manifestato tanto e quanto, a detto *Mazuolo* era da Dio revelato. (*a*) Udite tutte le predette cose, detto Prete *Buono*, e *Mazuolo*, e Compagni, e alquanti Cappellani di detto Vescovo, ragunati nella Cappella di detto Vescovo, e lui incominciando, *Te Deum laudamus &c.* e con orazione di nostra Donna e dello Spirito Santo. Finite tutte orazioni, *Amen*.

Per la grazia di Dio si provide a quanto era di bisogno, principalmente del luogo; dove è ora al presente detta Pieve, e donato fu da cui si apparteneva, e graziosamente per amore di Dio e di nostra Donna. (*b*) E i detti Prete *Buono*, e *Mazuolo* e com-

pruneta. Se poi questo fatto succedè in verità sul finire del secolo XI. bisogna dire che era Vescovo di Firenze *Ranieri*, il quale resse questa Chiesa fino al MCXIII. per lo spazio di anni XLII.

(*a*) Il racconto di simili revelazioni fatte sempre nello stesso tempo a più d' uno, e spezialmente anche al Superiore, è frequentissimo in tali Leggende.

(*b*) Probabilmente fu donato da' Signori *Buondelmonti*, onde essi ne hanno ancora l' *ius patronatus*.

e compagni, ritornati al detto Messer Santo *Podo* Vescovo nostro (*a*), e notificandoli della limosina a loro fatta, per potere fare Romitorio, e Cappella, come di sopra si dice, per revelazione da Dio fatta a detto Vescovo e *Mazuolo*; renduto di ciò grazia a Dio, il detto Messer lo Vescovo mandò a detti non piccola limosina per fare detto luogo, e con sua benedizione partendosi, e detto Vescovo dicendo, che presentemente dessono effetto a quanto bisognava, per la grazia di Dio si cominciò a fare detto Romitorio, e Cappella, a dì 24. di Marzo MLXXXXVII. e finito a dì primo di Maggio MLXXXXVIII. (*b*) E fatte tutte predette cose, detto Messer lo Vescovo visitò detto Romitorio con molti Parlati, e fu noto nel paese detta andata di detto Vescovo, e fu gran popolo concorrente in detto luogo, e questo fu a dì otto di Maggio detto anno. E la cagione fu principalmente, che mentre che si fece detto Romitorio detto Messer lo Vescovo fe fare e dipignere la Tavola di

no-

(*a*) Quindi, e da quello che sotto dicesi; si conosce che l' Autore di questa Leggenda è un Fiorentino.

(*b*) Nella prima Leggenda si dice che questa fabbrica fu cominciata nel MLXXXX. il di VIII. di Settembre.

nostra Donna, (a) come lui ebbe per revelazione da Dio; e dipintore ne fu uno grande servo di Dio, e di santa vita, nostro Fiorentino, (b) il quale aveva a nome *Luca*, santo volgarmente chiamato (c), e quando faceva figura di nostra Donna, prima confessandosi e comunicando, e ne alcuno prezzo pigliando; e questo servo di Dio era molto sin-

(a) Nella terza Leggenda si dice che il Pittore cominciò a dipignere il dì VIII. di Dicembre MIIIC. e finì la Tavola a dì 24. di Marzo; ma nella prima si ha che la terminò il dì primo di Febbraio dell' anno MLXXXX. Tanta discrepanza è in queste Leggende.

(b) Questo fa vedere, cho nel secolo XIV. non si credeva ch' la Tavola di S. *Maria* dell' Impruneta, fosse una pittura di Greca mano, e anteriore al Concilio Efesino, come hanno immaginato gratis alcuni moderni, e il *Cafotti* in specie; o che fosse portata in Toscana da S. *Romolo*, e da' primi Predicatori in essa dell Evangelio.

(c) Ecco che questa Istor a conferma mirabilmente la saggia congettura de' dotti *Bollandisti*, e del *Tillemont*, e di altri eccellenti Critici, i quali pensarono che la credulità che S. *Luca* Evangelista fosse Pittore, e che si trovino molte Madonne da lui dipinte, è nata dall' equivoco del nome di qualche Pittore chiamato *Luca*, e tanto più se que-

sto

singolare servo di detto santo *Podo* Vescovo. E proveduto quanto era di bisogno alla Cappella di detto Romitorio di paramenti, e messale per potere celebrare; ragunato il popolo di detto luogo, e molti Sacerdoti di detto paese a processione andando incontro a detto Vescovo con grande festa, e canti, e orazioni per infino. E in detto luogo Messer lo Vescovo avendo detta Tavola benedetta, e iscoperta da detto Vescovo, e lui dicendo al popolo come per revelazione da Dio allui, e a *Maznolo* fatta, e quella era Advocata de' peccatori, e principalmente di detto paiese; e per l'avvenire l' altissimo Iddio dimostrerebbe molti, e infiniti miracoli. Finite tutte le dette cose detta Tavola con grande devozione, e molte

sto Pittore era nominato Santo, come in questa Leggenda si dice. A questo *Luca* Santo, Pittore Fiorentino, si dee credere che alluda la lettera de' Fiorentini scritta nel MCCCLXXXV. e riportata dal *Casotti*, ove si dice che credesi questa sacra Immagine essere stata dipinta da S. *Luca*; o almeno così si dee benignamente interpretare, per salvare il decoro di tanta Repubblica. Ne osta che sia piaciuto al *Vasari* che la Pittura rinascesse in Firenze con *Cimabue*, poichè questo si può intendere dell' arte più perfetta, e più bella.

te infinite lagrime, molti, quando fu data a detto Prete *Buono*, e *Mazuolo*, e alquanti Sacerdoti, feguitando proceffionalmente pervennono a detto Romitorio, e detto Meffer lo Vefcovo celebrato Meffa, e finita, e con detta Tavola dando la benedizione, e concedendo molte indulgenze in detto luogo; (*a*) e poi ponendo detta Tavola nella Cappella di detto Romitorio fopra l' altare; e faputo e certo era, come frate *Mazuolo* co' fui Compagni, loro buono fervore, die loro di vita Eremitica. (*b*)

(*a*) In quel tempo non ufava darfi l' indulgenze nella maniera, che fi è fatto dopo.

(*b*) Da tanti sbagli, anacronifmi, e fatti incoerenti, che fi narrano in quefta Leggenda, fi conofce effere ella apocrifa e fuppofitizia; e fe alcuna cofa di vero vi fi contiene, effere malagevole a fepararlo dal falfo. Se io aveffi a dire il mio fentimento, quefto farebbe, che può fuffiftere quefta narrazione riducendola in quefti limiti cioè: che la Pieve di S. Maria dell' Impruneta vi era fino da' principj del fecolo XI., e che fulla fine di detto fecolo certe divote perfone, effendo ritornate di Paleftina, fabbricaffero il Romitorio, e Cappella di S. *Stefano*, e vi faceffero fare una Pittura della Santiffima Vergine, la quale fia pofteriormente ftata trasferita nella Chiefa Pieve di S. *Maria* dell' Impruneta; e quefto forfe ac-

accadesse nel secolo XII. o pure nel XIII. quando essendo morti tutti i fondatori del Romitorio, esso fu trasandato e negletto; poichè nella prima Leggenda così sta scritto quello, che può servire di supplemento a questa Leggenda più corta: *La grande devozione in detto luogo incominciava, e pigliando grande reverenzia per amore di nostra Donna, e per la buona e santa vita di detti servi di Dio Romiti; infra poco tempo fatti orticelli attorno con fonte a pie di detti orti, e Pini posti, e altr. fruttiferi alberi, e così seguitando per continuo detto luogo, e devozione mantenendo per popolo concorrente; e viventi detti Eremiti con alquanti loro discepoli per insino quasi negli anni Domini 1140. come piacque a Dio chiamare a se all' eternale patria, e venendo una grande pestilenza in detto paiese, passarono di questa vita tutti i detti Romiti, e loro discepoli; e per questa cagione di detto Romitorio, e luogo rimase disabitato. E in poco tempo cadendo e rimanendo per modo, che detto luogo non rimase se non certe mura, e coperta di detto Oratorio e Cappella per modo, che detta preziosa Figura di nostra Donna fu riservata per grande permissione di Dio, per modo che detta figura non potè mancare per alcuno modo, per insino a tanto, quanto fu il piacere di Dio. E perchè in detto paiese era assai fatica ciascuno battezzarsi, e andare alla Propositura di S. Martino a Strata, provvidesi come per innanzi si dirà &c.* Quindi per quello, che riguarda il ritrovamento della Sacra Immagine, si rimet-

mette a quanto si dice nel Prologo de' Capitoli della Compagnia dell' Impruneta, e vorrebbe dare ad intendere che in occasione di questo ritrovamento fu edificata la Pieve di S. *Maria* dell' Impruneta, mossi essendo i popoli ancora dall' incomodo di andarsi a battezzare a S. *Martino* a Strada; cose tutte insussistenti, poichè la Pieve del Impruneta dal 1040. in quà vi è sempre stata, e vi era ancora nel 1059. quando fu privilegiata da *Niccolò II.* e nel 1156. che le furono confermati i privilegi da *Adriano IV.* e nel 1291. quando *Niccolò IV.* parimente la privilegiò. Di quì si conosce falso che S. *Martino* a Strada fosse Propositura innanzi la Pieve dell' Impruneta, mentre fino nel 1156. era quello suffraganeo di questa, come apparisce dalla Bolla di *Adriano IV.* Queste ragioni, e l' incoerenze, e gli assurdi, che si trovano in tale racconto, fanno vedere che alcuna cosa, che si narra nel citato Prologo de' Capitoli della Compagnia, non può sussistere, poichè ancora lì dicesi essere stata cominciata la Pieve, quando si ritrovò la Sacra Immagine, che è cosa falsissima, se pure è vero nulla di quanto in queste Leggende raccontasi. Bisognerà dunque dire, che ritrovata la sacra Effigie, fu questa trasferita nella Chiesa di S. *Maria* dell' Impruneta, dove crescendo le grazie di Dio, e la devozione de' popoli, si arricchì sempre più quella Pieve, fino a che fu ridotta nello splendido stato, in cui si trova di presente. Si conosce che manca qualche parola in fine di que-

questa Leggenda, poichè l'ultimo verso non ha senso nessuno, onde supplirò ciò con quanto si recita nella terza Leggenda, che dice così: *Fatto detto Romitorio e Altare, il detto Mazuolo co' suoi quattro, ritornati a detto Vescovo, addomandò per amore di Dio, e di nostra Donna, addomandando di grazia di pigliare abito di vita eremitica. Detto Vescovo veggendo in loro buono fervore, fe fare quello abito, che intorno a ciò si richiede; e lui benedicendo, e investendo ciascuno, incominciando a detto Mazuolo, e facendolo padre di detti suoi fratelli in Cristo; e detto Prete Buono padre loro spirituale confermando. Ritornando tutti insieme a detto loro nuovo Romitorio &c.* Del resto, comecche io abbia detto che la copia di questa Leggenda, da me data in luce, sia d' intorno allo scadere del secolo XIV. pure la Leggenda sembra alla dicitura, e allo stile, molto più antica; e può essere benissimo de' principi del detto secolo; benchè non si possa dire il medesimo della prima Leggenda, che è interpolata, e contiene delle aggiunte posteriori al MCCCLXXV. Si conosce dalla Lettera de' Fiorentini del MCCCLXXXV. che questa Leggenda era in quei tempi nota a pochi, siccome è stata ignota a tutti fino al dì d' oggi; onde io tanto più volentieri l' ho pubblicata, per far sapere cose da parecchi secoli in qua non sapute.

ANT. SEBAST. BRAZZINIVS

Bibliopola Florentinus.

Viris eruditionis amantibus S. D.

Ovum haud semel a plerisque vestrum Catalogum operum, quae Io. Lamius, *Ecclesiasticae Historiae in Florentina Academia Professor, & Riccardianae Bibliothecae Praefectus, publici iuris fecit, & optatum & requisitum fuisse perspectum sit, rem gratam iucundamque vobis me facturum esse existimavi, si quascumque lucubrationes hactenus ille edidit, aliaque ad eas spectantia, heic ordine recenserem; quod quidem & mihi percommodum continget, quum ita ea molestia liberabor, qua crebris interpellationibus in dies adficior.*

Catalogus Operum IO. LAMI Professoris Florentini.

I. *De recta Patrum Nicaenorum Fide, Dissertatio. Venetiis apud Io. Baptistam Recurti* 1730. in 4. Haec Dissertatio dicata est *Violanti Beatrici*, Magnae Etruriae Principi, Carmine Epico, in Epistolae modum praefixo.

In ea veteres Ecclesiae Patres ab accusatione Tritheismi adversus *Io. Clericum* vindicantur. Scripta fuit ab Auctore partim in Italia, partim in Germania. Huius Dissertationis *Caput XIX.* quod Tritheismi historiam complectitur, a *Io. Christoph. Harembergio*, in suis *Otiis Gandershemensibus* peculiari Tractatu impugnatum est anno 1740. Quare ab Auctore edita est

II. *Responsio ad Io. Christoph. Harembergii Observationem XII.* Italice, in Ephemeridibus litterariis Florentinis, anno 1741. n. 20.

III. *De recta Christianorum in eo, quod mysterium Divinae Trinitatis adtinet, sententia Libri VI. Florentiae* 1733. *apud Tartinium & Franchium, in* 4. Opus *Iesu Christo* Dei Filio dicatum, in quo historia dogmatis de Trinitate Divina contexitur, & illud a Platonicis ad Christianos derivatum non esse demonstratur. Scripsit illud Auctor Massiliae, & Lutetiae Parisiorum; Florentiae autem supremam manum admovit, & numeris omnibus absolvit, adiecitque in calce

IV. Μιχαὴλ τοῦ Γλύκα τιμιωτάτῳ μοναχῷ Κυρῷ Μαξίμῳ τῷ Σμενιώτῃ, περὶ τοῦ ὁποῖος ἦν ὁ Ἀδὰμ ἀπ' ἀρχῆς καταγε δόξαν ὁμοῦ καὶ λαμπρότητα, λόγον, idest, *Michaelis Glycae ad honorabilem Monachum Domi-*

minum Maximum Smenioten de gloria & claritate, qua a principio Adamus coruscavit, Orationem, Graece, cum sua Interpretatione Latina, ex Codice MS. Riccardiano erutam. Vt autem illud opus de Divina Trinitate a maleferiatorum hominum calumniis vindicaretur, editus est ab Auctore.

V. *De eruditione Apostolorum liber singularis, in quo multa, quae primitivorum Christianorum litteras, doctrinas, scripta, placita, studia, conditionem, censum, mores, & ritus, attinent, exponuntur & illustrantur; Critice sacra iuvatur & promovetur; prima B. Pauli Apostoli ad Corinthios Epistola passim edisseritur; plura proferuntur inedita, apteque Dissertationes duae interseruntur, quarum prima est*

VI. *De re vestiaria Christiani hominis primitivi; altera*

VII. *De Codicibus MSS. Novi Foederis, qui in Bibliothecis Florentinis adservantur. Ad Nereum Corsinium S. R. E. Diaconum Cardinalem Amplissimum. Florentiae anno* 1738. *Ex Typographio Bernardi Paperinii, in* 8. Opus hoc Ephemerides litterariae Venetae indigne elevarunt, quibus ab Anonymo responsum est edito Syngrammate, cuius titulus:

VIII. *Paragrafo da aggiungersi alle Novelle Letterarie di Venezia del dì* 18. *Ottobre*

1738. *In Roveredo, a spese della Compagnia.* Contra hoc Syngramma, & librum *De eruditione Apostolorum*, insurrexere quidam, latitantes sub nomine *Atromi Thraseomachi Calabri*, & ediderunt Epistolas VI. Italice anno 1741. Auctorem nostrum indigne habentes; quos tamen late confutavit Anonymus, libro inscripto atque edito, cuius titulus:

IX. *Dialoghi d' Aniceto Nemesio in difesa e confutazione delle stolte e indegne lettere, che contro il libro De eruditione Apostolorum del Signor Dottore Giovanni Lami, Publico Professore Fiorentino, diedero in luce &c. Roveredo 1742. in foglio.* Hac occasione, quum quidam contra *Lamium*, quem Dialogorum auctorem putabant, varia molirentur, ab eo

X. *Epistola ad Ephemeridum litterariarum Florentinarum Auctores* Italice data, atque edita est, in ipsis Ephemeridibus anni 1743. n. 12. qua cum praedictorum Dialogorum, tum aliorum libellorum, auctorem se esse negavit. Sed ut *Atromi Thraseomachi* Epistolas citius confutaret Auctor, antequam Dialogi illi in vulgus prodirent,

XI. *Epistola*, sub titulo Appendicis ad Ephemerides Bernae, die 3. Martii 1742. Italice; & altera

XII. *Epistola*, sub eodem titulo, pari-

ter

ter Italice, data die 10. eiusdem mensis atque anni, vulgatae fuerunt, quibus Auctor, antequam Epistolas *Thraseomachi* vidisset, quum quid continerent ex Ephemeridibus litterariis Venetis intellexisset, eas confutare, & se defendere, adgressus est.

XIII. *Chronologia uirorum eruditione praestantium, qui a mundi conditu ad annum Christi MD. floruerunt. Florentiae apud Tartinium & Franchium, in* 8. Hoc opus, quod adhuc sub praelo est, scribere coepit Auctor Lutetiae Parisiorum, Florentiae autem absolvit.

XIV. *Applausi Poetici per le nozze dell' Illustrissimo Signor Marchese Cavalier Vincenzio Maria Riccardi con l' Illustrissima Signora Marchesa Maria Maddalena Ortenzia Gerini. In Firenze* 1733. *per li Tartini e Franchi. In foglio*. Haec collectio est carminum diversorum, Graecorum, Latinorum, Italicorum, & Gallicorum, varios Auctores habentium; quorum quaedam Graeca, Latina, & Italica, nostri Auctoris sunt, qui hanc collectionem adornavit.

XV. *Dissertazione sopra le Ciste Mistiche*, antiquarium opusculum editum Romae inter Specimina Dissertationum Academiae Etruscae Cortonensis, Tomo I. anno 1735.

XVI. *Io. Meursii opera omnia XII. vo-*

luminibus comprehensa. Ioannes Lamius Florentinus Professor recensuit, & perpetuis observationibus illustravit. Florentiae apud Tartinium & Franchium 1740. *in folio*.

XVII. *Deliciae Eruditorum, seu veterum ἀνεκδότων opusculorum Collectanea. Florentiae* 1736. *& sequentibus, Tomi XV. in* 8. quibus continentur.

XVIII. *Michaelis Glycae Epistolae X. Graece ac Latine, Ioanne Lamio Interprete;* ex Codice MS. Riccardiano, quibus inserta est

XIX. *Dissertatio de Resurrectione carnis adversus Philosophos, & Thomam Burnetium praecipue*. Item

XX. *Dissertatio de Statu Daemonum*. Praefixa est primo volumini

XXI. *Dissertatio de Michaele Glyca, & eius scriptis*.

XXII. *Dissertatio de Maximo Margunio, & eius Scriptis*, secundum volumen praecedit. Hae *Glycae* Epistolae, duobus Tomis continentur, quorum primus *Bernardino*, alter *Vincentio Mariae*, Marchionibus Riccardiis nobilissimis, dicati sunt. In calce autem primi Voluminis

XXIII. ὅρος πίστεος ὀρθοδοξίας, hoc est, *Definitio fidei Catholicae*, Graece ac Latine, ex MS. pariter Riccardiano editur.

In

In calce vero secundi voluminis proferuntur

XXIV. *Epistolae quaedam Maximi Margunii Cytherorum Episcopi*, Graece, ex Codice MS. Marchionis *Scipionis Maffeii* Veronensis, V. Cl.

XXV. *Leonis Vrbevetani Chronicon Pontificum & Imperatorum*, ex Codice MS. Riccardiano, duobus voluminibus comprehensum, quorum primum P. *Salvatori Ascanio* Dominicano; secundum Eminentissimo Principi *Kiliano Lambergio* S. R. E. Cardinali, inscribitur. Eduntur simul

XXVI. *Diplomata Pontificum, Imperatorum, Regum, Principum, Rerumpublicarum &c.* cum in hisce, tum in aliis *Deliciarum Eruditorum* voluminibus. Inseruntur item

XXVII. *Tractatus de vestibus, quibus utuntur Episcopi & Sacerdotes in celebratione Missarum*, ex Codice MS. Riccardiano.

XXVIII. *Lettere di Papa Gregorio IX. a Messer Federigo Secondo Imperadore*, ex Codice MS. pariter Riccardiano.

XXIX. *Ioannis ab Insula de gestis & factis memorabilibus Francorum liber*, ex Codice MS. Riccardiano.

XXX. *Alani Quadrigarii Epistolae duae*, ex Codice MS. Riccardiano.

XXXI. *Selecta & Chronologica rerum*

ab Imperatoribus, Regibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Vicariis, Capitaneis, Missis, seu Nunciis, Civitatibus, & Populis, in Etruria gestarum Synopsis, Ioanne Lamio Auctore.

XXXII. *Lettere due d' Innocenzio III.* ex Codice MS. Riccardiano.

XXXIII. *Lezione fatta per gli Principi della Magna con volontà di Roma de Currado figliuolo dell' Imperador Federigo suo padre, e per sua volontà e consentimento ad essere Imperadore appresso lui.* Ex Codice MS. Riccardiano.

XXXIV. *Lettera di Papa Clemento a tutti i Parlati di Spuleto, che predicassero la Croce contro il Re Manfredi, che guerreggiava la Chiesa di Roma.* Ex Codice MS. Riccardiano.

XXXV. *Ambasciata di Genova a Federigo Secondo Imperadore, e Risposta di detto Imperadore.* Ex Codice MS. Riccardiano.

XXXVI. *Copia de' nomi de' Padroni di quelle Galee, che i Pisani perdettero alla Melora, essendone Capitano, e Condottiere Vgolino, Conte di Donoratico, nell' anno MCCLXXXVIII. a dì VII. d' Agosto.* Ex Codice MS. Riccardiano.

XXXVII. *Nicetae Heracleensis Exposi-*

tio in Epistolam I. B. Paulli ad Corinthios, ex Codice MS. Mediceo-Laurentiano, Graece ac Latine, *Io. Lamio* Interprete. Tomus *Io. Francisco Stuppanio*, Pontificio apud Magnum Etruriae Ducem Oratori clarissimo, nuncupatus est. In eo praemittuntur

XXXVIII. *Memorabilia Ecclesiae Corinthi*, & inseruntur

XXXIX. Ἐρωτήσεις ιβʹ τοῦ αἰδεσιμωτάτου Καρδιναλίου τῆς Λωρίνης Κυρίου Κλαυδίου τῆς Γουίσης, καὶ ἀνταποκρίσεις πρὸς ταῦτα Ἑλλήνων, Hoc est, *Interrogationes XII. Reverendissimi Cardinalis a Lotharingia Domini Claudii Guisae, & ad eas Graecorum Responsiones*, Graece ac Latine, *Io. Lamio* interprete, ex Codice MS. Riccardiano. Item

XL. *Libri, qui Christianismus Rationabilis inscribitur, brevis confutatio.*

XLI. *Laurentii Bonincontri Historia Sicula*, ex Codice MS. Riccardiano, tribus Tomis comprehensa; quorum primus *Dominico Aquavivae Aragonae* Atriae Duci Excellentissimo; secundus, *Vincentio Marco de Beauvau*, Amplissimo Primati Lotharingiae; tertius *Paullo Victorio*, Equiti Florentino, dicatus est. Praemittitur

XLII. *Vita Laurentii Bonincontri*. Inseruntur

Lettera Giudiziose in risposta al S. Ab. Lori.
Lett.a al S. Ab. Angelo M.a Bandini sopra un' Iscrizione Greca.

XLIII. *Pacta Conventa inter Saladinum Regem Saracenorum, aliosque Principes Saracenos, & Populum Pisanum, anni* MCLXXIV. Ex Codice MS. Riccardiano.

XLIV. *Libro del Priorista di Pisa, detto Chronica Antianorum.* Ex Codice MS. Riccardiano.

XLV. *Diplomata & Instrumenta varia.*

XLVI. *Catalogus familiarum Florentinarum, quae Gibellinae erant.* Ex Codice MS. Riccardiano.

XLVII. *Processus & Sententia contra Florentinos lata & data ab Henrico Imperatore de Lucemburgo.* Ex Codice MS. Riccardiano.

XLVIII. *Epistola Ioannis XXII. Papae, Magistro Hospitalis Sancti Iohannis Ierosolymitani, & Mercatoribus & Societati Perutiorum de Florentia*, ex Membrana ἀυτογράφω Dominorum *Perutiorum.*

XLIX. *Diario di Giovanni Lelmi* dal MCCCII. al MCCCXVIII. Ex Codicibus MSS. Dominorum *de Roffia*, Patriciorum Miniatensium. Item

L. *Frammento d' Istoria Fiorentina ritrovata tra certi scartabelli da Bindaccio di Michele di Consiglio di Michele Bindaccio di Messer Consiglio de' Cerchi.* Ex Codice MS.

Ric-

Riccardiano. Item

LI. *Priorista Fiorentino*. Ex Codice MS. *Vgolini Gryphonii*, Equitis Florentini.

LII. *Maximi Margunii Episcopi Citherorum* Epistolae, Graece ac Latine, ex Codice MS. Marchionis *Scipionis Maffeii*, *Philippo Elmio* interprete, quarum nonnullae post partem II. Epistolarum *Glycae* editae sunt. In eodem Tomo sunt ex eodem Codice

LIII. *Dionysii Cateliani Episcopi Citherum* Epistolae, Graece.

LIV. *Arsenii Archiepiscopi Monembasiae* Epistolae, Graece.

LV. *Antonii Eparchi* Epistolae, Graece.

LVI. *Ieremiae II. Patriarchae Constantinopolitani Vita*, *Lamio* Auctore.

LVII. *Descriptio brevis Monasteriorum Montis Atho*, eodem *Lamio* Auctore.

LVIII. *Catalogus Librorum Cardinalis Bessarionis*, ex Codice MS. Riccardiano. Dicatus est Tomus Excellentissimo Principi D. *Barptolemaeo Corsinio*, Siciliae Proregi.

LIIII. *Gabrielis Severi Archiepiscopi Philadelphiae* Epistolae Graece, ex Codice MS. Marchionis *Scipionis Maffeii*.

LX. *Variorum Graecorum recentiorum Epistolae*, Graece. Ii autem sunt, qui sequuntur:

An-

Andreas Londanus eques D. Stephani.
Andreas Spiras.
Anonymus.
Athanaſius Patriarcha Alexandrinus.
Coius.
Conſtantinus Lucaris.
Conſtantinus Patricius.
Daemonioannes.
Dionyſius.
Emmanuel Pegas.
Franciſcus Coccus.
Franciſcus Daportus.
Georgius Balſamon.
Georgius Carophiles.
Georgius Lampadarius magnae Eccleſiae.
Geraſimus Hieromonachus.
Hermodorus.
Hierotheus Metropolita Monembaſiae.
Hippolytus Metropolita Chii.
Iacobus Patriarcha Conſtantinopolitanus.
Ieremias II. Patriarcha CP.
Ieremias Tzancarelos Hieromonachus.
Ioannes.
Ioannes Bonapheus.
Ioannes Nathanael Sacerdos.
Ioannes Sozomenus Cyprius.
Leontius Cyprius Hieromonachus.
Leontius Hieromonachus.
Manuel

Mar-

Marcus Morezenus Sacerdos.
Maximus Archidiaconus Alexandriae.
Maximus Hieromonachus.
Meletius Monachus.
Meletius Pegas Patriarcha Alexandrinus.
Metrophanes Hieromonachus.
Metrophanes Pontifex Monembasiae.
Metrophanes Rhacendytorum & Melenici.
Michael Blastus.
Michael Parastates.
Nathanael Grisos Hieromonachus.
Nicephorus Hieromonachus Chartophylax.
Nicephorus Parasches Hierodiaconus.
Nicolaus Marinus.
Nicolaus Protonotarius Choniates.
Nicolaus Rhodius Sacerdos.
Paulus Manucius.
Petrus Arcudius.
Simeon.
Synesius Hellanicus.
Theophanes.
Theophanes Monachus.

Hic Tomus merito dicatur D. *De la Curne Sainte Palaie*, Parisiensi. Hae autem omnes Epistolae recentiorum Graecorum descriptae fuerunt ex Codice MS. laudati Marchionis *Maffeii*.

LXI. *Charitonis & Hippophili Hodoeporicon*, tribus Tomis comprehensum; quo-

quorum primus D. *Ioanni Giraldio* Equiti Florentino; secundus D. *Gerio de Arena Martellinio*, Equiti pariter Florentino; tertius autem D. *Caietano Antinorio*, Equiti itidem Florentino, nuncupatus est. Hoc opus descriptionem itineris cuiusdam per Etruriam continet, ex quo, sumta occasione, plurium Etruriae locorum historia contexitur. Inferuntur

LXII. Historia Empuli Etruriae oppidi, Italice, ex Codice MS. Riccardiano.

LXIII. Excerpta ex Ordine Sandaliorum, ex Codice MS. Riccardiano.

LXIV. Vita S. Zenobii Episcopi Florentini a Simpliciano scripta. Ex Codice Mediceo-Laurentiano.

LXV. Lettera di Girolamo Roffia da Sanminiato a Antonio degli Agli. ex Codice MS. Riccardiano.

LXVI. Nota de' Fiorentini a Cavallo, che rimasero morti o presi nella sconfitta di Montecatini. Ex Codice MS. Magliabechiano.

LXVII. Nota de' Prigioni di Firenze, che furono presi da' Lucchesi nella sconfitta d' Altopascio. Ex Codice MS. Magliabechiano.

LXVIII. Nota di Libri e Cartapecore, che si conservavano nel Palazzo della Signoria di Firenze. Ex Codice MS. Riccardiano,

Alio

Alio autem *Deliciarum* volumine continentur

LXVIIII. *Paullus Attavantius De Origine Servorum B. Mariae*, iterum editus.

LXX. *Dominici a Corellia Theotocon*, Liber tertius & quartus ex Codice Mediceo-Laurentiano.

LXXI. *Alberti Advogadrii Vercellensis de Religione & Magnificentia Cosmi Medicis Libri II.* Ex Codice MS. Mediceo-Laurentiano.

LXXII. *Timothei Maffei Veronensis adversus detractores Magnificentiae Cosmi Medicis, Dialogus*. Ex Codice MS. Mediceo-Laurentiano.

LXXIII. *Philippi Redditi Oratio ad Petrum Medicem in magnanimi sui parentis imitationem*. Ex Codice MS. Riccardiano.

LXXIV. *Memorie di Cosimo Medici il Vecchio, e altro frammento d' Istoria Fiorentina*. Ex Codice MS. Riccardiano.

LXXV. *Acta Apocrypha D. Romuli Episcopi Fesulani*. Haec opera, ut dixi, uno volumine continentur, quod D. *Io. Baptistae Deotallevio Bonadratae*, Marchioni Ariminensi, dicatum est.

LXXVI. *Catalogus Codicum Manuscriptorum Graecorum*, Graece ac Latine, *Philippo Elmio* Interprete. Ex Codice MS. Marchionis *Maffei*. *Pie-*

LXXVII. Pietosa Fonte, Poema di Zenone da Pistoia in morte di Messer Francesco Petrarca, composto nel MCCCLXXIV. Ex Codicibus MSS. Riccardiano, & Expertiano. Tomus, qui haec duo postrema opuscula complectitur, D. *Aloisio Iosepho Expertio*, Praesuli Romano, inscriptus est. Addita sunt in fine.

LXXVIII. Franci, seu *Francisci Sacchetti* Florentini ode Italica in obitum *Francisci Petrarchae*.

LXXIX. Sonetto di M. Antonio da Ferrara al Petrarca, castigatius editum ex Codice MS. Riccardiano.

LXXX, Sonetto del Conte Ricciardo al Petrarca, iterum editum.

LXXXI. Risposta di Ser Minghino Mezani di Ravenna al Petrarca, ex Codice MS. Riccardiano.

LXXXII. Sonetto di Matteo di Landozzo degli Albizzi al Petrarca, ex Codice MS. Riccardiano.

LXXXIII. Leggenda della Sacra Immagine di Santa Maria dell' Impruneta. Ex Codice MS. Riccardiano.

LXXXIV. Ragionamento, in cui si tratta quanto le donne abbiano cooperato all' aumento delle scienze, e delle belle arti. Hi *Deliciarum Eruditorum* Tomi, quibusdam littera-

rariis concertationibus occasionem dederunt; primusque omnium in primum volumen insurrexit, quamquam censuram typis publici iuris non fecit, *Ang. Mar. Riccius*, Litterarum Graecarum in Academia Florentina Professor; cuius obiectionibus satisfecit

LXXXV. Prologus Galeatus Parti primae Chronici *Leonis* Vrbevetani praefixus. Deinde P. *Fidelis Soldanius*, Monachus Vallumbrosanus, quaedam, quae a nostro Auctore de S. *Zenobio* Florentino Episcopo dicuntur, Epistola edita impugnavit; cui respondit

LXXXVI. Dialogo del Reverendissimo Sig. Abate Giuseppe Clemente Bini, Sacerdote, Dottore in Sacra Teologia, Oratore e Poeta Fiorentino, Accademico Fiorentino, Apatista, Fikergita &c. in risposta alla Lettera seconda del P. Maestro D. Fedele Soldani Vallombrosano, con cui pretende di confermare alcuni fatti riguardanti S. Zanobi Vescovo di Firenze. In Colonia appresso Wolfgango Stadt 1742. in 4. Insuper *Ant. Franc. Gorius*, publicus Historiae in Florentina Academia Professor, iniuria alicubi in *Deliciis Eruditorum* se castigari protestatus est, edito brevi Syngrammate, cui respondit

LXXXVII. M. P. Viri incomparabilis ad

Fidelem Soldanium Monachum Vallumbrosanum Paraenesis. In *Deliciis* autem *Eruditorum*, seu *Hodoeporico*, comprehenduntur etiam

LXXXVIII. Epistolae duae Colucii Salutati, ex Codicibus MSS. Riccardianis; &

LXXXIX. Vita di Vincenzio Duranti da Santa Croce, Canonico Fiorentino, e Vescovo d'Orvieto, scritta dal Sig. Canonico Salvino Salvini.

XC. Epistolae quaedam Reipublicae Florentinae. Non pauca autem sunt, quae *Lamius* de suo, praeter Praefationes atque Observationes, in vulgus prodit in operum Meursianorum voluminibus; & quae hic recensere lubet.

XCI. De legibus Romanorum ab Atheniensibus & Spartanis acceptis, Dissertatio, contra *Io. Baptistam de Vico*, Neapolitanum.

XCII. Ad Meursii Themin Atticam ex Sam. Petito Supplementum.

XCIII. *Archontum Atheniensium Historiae Supplementum*.

XCIV. *Michaelis Pselli in Canticum Canticorum Latina Interpretatio*.

XCV. Eusebii in Canticum Canticorum Latina Interpretatio.

XCVI. Polychronii in Canticum Canticorum Latina Interpretatio.

XCVII. Methodii De libero arbitrio Latina Interpretatio. Con-

XCVIII. *Constantini Prophyrogennetae Tactica, Graece ac Latine. Meursius* huius operis exiguum tantum fragmentum Graece ediderat; *Lamius* universum opus, paucis lacunis exceptis, ex singulari Codice MS. V. Cl. Marchionis *Maffeii* restituit, & Latinam interpretationem adiecit. Addidit insuper

XCIX. Κωνσταντίνου ἐν Χριστῷ βασιλεῖ αἰωνίῳ βασιλέως Ῥωμαίων, στρατηγικὸν περὶ ἐθῶν διαφόρων ἐθνῶν, καὶ ὡς ἕκαστον αὐτῶν μάχεται, καὶ πῶς δεῖ αὐτῷ ἀντιμάχεσθαι. *Constantini in Christo Rege aeterno Imperatoris Romanorum Strategicon de variarum gentium moribus, & quomodo unaquaeque earum pugnat, & quomodo ei pugnando resistere oportet*; ex Codice MS. Mediceo-Laurentiano, addita Latina Interpretatione.

C. *Leonis Imperatoris Tactica a Meursio* edita, & a *Lamio* ex Codice MS. Mediceo-Laurentiano absolutissimo nunc demum suppleta, & restituta.

CI. *Io. Meursii Historiae Danicae continuatio*, hactenus inedita. Ex Codice MS. Regio Hafniensi, & cum commentariis luculentissimis in universam Danicam *Meursii* Historiam, V. Cl. *Ioannis Grammii*, Serenissimi Danorum Regis a Bibliotheca.

CII. *Io. Meursii*, & *eruditorum Virorum ad Io. Meursium Epistolae*, hactenus

ineditae, ex Codicibus MSS. Batavis, & Hafnienfibus, fuppeditantibus VV. CC. *Io. Grammio*, & *Abrahamo Gronovio*.

CIII. Iulii Africani Cesti, Graece ac Latine, *Lamio* interprete, hactenus inediti, ex Codicibus Vpfalenfi, fuppeditante V. C. *Andrea Norrelio*, & Mediceo-Laurentiano. Et haec quidem in Meurfianorum operum voluminibus.

CIV. *Ephemerides litterariae Florentinae ab anno* 1740. *Tomi* 4. *in IV*. Hoc opus excogitavit *Lamius*, & una cum aliis fociis exfequutus eft; donec anno 1743. menfe Iulio folus remanfit harum Ephemeridum auctor; quarum occafione variis controverfiis agitatus eft; quumque civis quidam Brixienfis adverfus Ephemeridas iftas fcripfiffet, edita eft

CV. *Refponfio* in ipfis Ephemeridibus anni 1740. n. 20. Sed quum interim *Leo Pafcolius* Perufinus, Ephemeridum Florentinarum Auctoribus minitari in fuo quodam libro aufus effet, & ab illis fe male habitum quereretur, fub titulo Appendicis ad Ephemerides Bernenfes prodiit

CVI. *Inrifio* quaedam libri *De Tiberi navigato & navigabili Leonis Pafcoli*, & operum aliorum vitilitigatorum, qui putidis libellis editis Academiam *Furfuream* Florentinam

tinam maledictis proscindere, aut contemnere, & traducere, veriti non fuerant, in 4. 1740. mense Decembri. Verum antequam hoc Syngramma ederetur, aliud praecesserat sub eodem Bernae titulo, illudque erat

CVII. *Censura* quaedam Epigrammatum Italicorum *Iacobi Martinengi*, qui in eorumdem Praefatione *Lamium* oblique perstringere ausus fuerat; quare *Lamius* eum concidit etiam in Praefatione tertiae Partis Historiae Siculae *Laurentii Bonincontri* in *Deliciis Eruditorum* Anno 1740. At quum *Leo Pascolius* adversus *Lamium* amplius debacchatus fuisset, duodecim Italica Epigrammata contra illum ab Anonymo edita fuerunt, cum titulo insequenti:

CVIII. *Saggio d' Encomi al Sig. Abate Leone Pascoli. In Pechino, a spese della Società* 1741. *in* 8. Quum vero hoc eodem anno *Laurentius Mehus* adversus *Lamium*, Ephemeridasque litterarias, acriter insurrexisset; *Lamius* quidem eiusmodi criminationes despexit, sed Ephemeridum Auctores ediderunt

CIX. *Responsiones ad Laur. Mehus censuras*, quae insertae sunt ipsis Ephemeridibus anni 1741. n. 51. & anni 1742. n. 1. 4. 6. 8. At *Ioseph Rigaccius* Bibliopola Florentinus, *Lamium* a *Laurentio Mehus* oppugnari indignatus, nomen suum praefixit

 cui-

cuidam *Lamii* defensioni, quae primo Epistolarum *Coluccii Salutati* volumini adnexa est, atque ita inscribitur:

CX. *Iosephi Rigacci ad suum primum Epistolarum Colucci Salutati Volumen Appendix. Coloniae Allobrogum. Typis Petri Wolfangi* 1742. Quum autem *Lamius* ultroneam Canonici Panhormitani, *Iohannis de Ioanne*, viri eruditissimi, contra calumniatores defensionem in Ephemeridibus litterariis suscepisset; & contra eum criminatorum partes *Benedictus Pactus Roccafortis*, Sacerdos Panhormitanus, edito libello substinuisset; ultus est *Lamium*, qui iam in ipsis Ephemeridibus anni 1743. n. 43. bonum illum Sacerdotem irriserat, Anonymus quidam Syngrammate publici iuris facto cum hoc titulo:

CXI. *Risposta alla Lettera Apologetica dell' Abate Benedetto Patti toccante la inibizione alla pubblicazione del Codice Diplomatico del Canonico Giovanni di Giovanni fatta dal Marchese N. N. Napolitano*. Ast Florentinarum Ephemeridum Auctores etiam ab *Ioanne Baptista Moreali* Saxolensi Medico, & Regii Lepidi cive, oppugnati fuerunt, quod hic suum opus de Febribus malignis, & contagiosis inscriptum ab illis anno 1740. elevatum, & lepida ironia derisum fuisse doleret; eius tamen libro, in quo adversus

Au-

Auctores illos censoriam virgam sumit, sub *Ioannis Belmontis* nomine latitans quidam respondit, dignisque sarchasmis praefractum & resipiscere nolentem concidit

CXII. *Epistula ad Ioannem Lamium Genevae data anno* 1743.

CXIII. Ἀνακρέοντος Τηΐου μέλη. *Anacreontis Teii Carmina, addita in fine partim Henr. Stephani, partim Eliae Andreae, Latina, eodem versuum genere, interpretatione. Io. Lamius recensuit. Florentiae*. 1742. in 12. Quum haec editio in Ephemeridibus litterariis Florentinis, quae singulis Trimestribus vulgantur, reprehensa fuisset, *Lamius* eam defendit, eiusque

CXIV. *Responsio* ad Ephemeridum illarum Auctores, exstat in aliis Ephemeridibus Hebdomadariis, anni 1742. n. 34.

CXV. *Memorabilia Italorum Eruditione praestantium, quibus vertens saeculum gloriatur. Tomus I. Florentiae* 1742. *in* 8. Dicatus est Celsissimo Principi *Iosepho Mariae ex Comitibus Tonensibus*, Episcopo Gurcensi.

CXVI. *Dissertazione sopra i Serpenti Sacri*. Inserta est inter Specimina Dissertationum Academiae Etruscae Cortonensis, Tomo IV. Romae 1742.

CXVII. *Lettera al Sig. Avvocato Giovanni Baldasseroni sopra la Collezione de' Ca-*

roni, intitolata Polycarpus. Edita est in Ephemeridibus litterariis Florentinis anni 1743. num. 19. 20. 32.

CXVIII. *Lettera al Sig. Avvocato Giovanni Baldasseroni, in cui se gl' indirizza una Dissertazione composta dal Signor Lami sopra l' età e il nome di un Vescovo Fiorentino, citato, senza indicarsi il nome, nel Decreto di Graziano*. Exstat in Ephemeridibus praedictis anni 1743. num. 37. 38.

CXIX. Spiegazione di un Diptico d' Avorio dell' Eminentissimo Sig. Cardinale Angelo Maria Quirino. Inserta est dictis Ephemeridibus anni 1742. num. 49.

CXX. Descrizione d' un Bassorilievo Greco, rappresentante un S. Stefano Protomartire. Exstat in iisdem Ephemeridibus anni 1743. n. 27.

CXXI. Carmina Graeca, Latina, & Italica, varia, quae sparsim edita sunt.

Quoniam vero multa Diplomata, ut diximus, ab Auctore nostro, in Deliciis Eruditorum sparsim edita sunt, eorum quoque series, hic breviter exposita, Eruditis, rei Diplomaticae, & Historiae, studiosis, grata & utilis fuerit.

857 *Placitum Vassorum Imperialium pro Episcopio Lucensi*.

941 *Placitum Vgonis, & Lotharii Regum pro Epi-*

Episcopio S. Lucensis Ecclesiae.

992 *Gilla Comitissa, & Vvido Comes eius filius, donant Monasterio Strumensi.*

1001 *Vgo, & Lotharius Comites donant Monasterio S. Mariae de Monteplano.*

1006 *Lotharius Comes donat Monasterio S. Salvatoris Ficecli.*

1011 *Leo Iudex vendit Vgoni cuidam bona quaedam non procul a S. Genesio.*

1015 *Henricus Imperator concedit privilegium Monasterio S. Salvatoris de Septimo.*

1017 *Gresolfus & Gilla iugales, & Gherardus, & Teudelinda iugales, donant Monasterio Strumensi.*

1017 *Vvido Comes donat Monasterio Strumensi.*

1017 *Bonifacius Marchio donat Monasterio Fontanae Thaonis in Alpibus sito.*

1021 *Dominicus de Sparina donat Monasterio Strumensi.*

1026 *Corradus II. Imperator donat Monasterio Fontanae Thaonis.*

1029 *Vvido Comes donat Monasterio Strumensi.*

1029 *Benedictus Episcopus Portuensis, Petrus Episcopus Castri Felicitatis, & Gonfredus Episcopus Volaterranus, iudicant inter Episcopum Arretinum & Senensem.*

1048 *Villelmus Comes donat Monasterio S. Salvatoris de Septimo Hospitale.*

1051

1051 *Leo Pontifex Privilegium concedit Monasterio Sanctae Mariae in Gradibus in Dioecesi Arretina.*

1053 *Vgo Comes donat Monasterio S. Petri in Palatiolo.*

1072 *Venditio facta a Petro Vgoni* Comiti.

1074 *Placitum Comitissae Matildae.*

1075 *Ildebrandus, Nero, & Vgo donant Cappellam S. Victoris Bertae Abbatissae.*

107.. *Privilegium Gregorii VII. Monasterio Passiniani concessum.*

1083 *Vghicio Comes donat Monasterio S. Mariae de Mantignano.*

1089 *Vgo Comes donat Monasterio S. Mariae de Morrona.*

1090 *Vgo Comes, &* Cilia *eius uxor, donant Monasterio S. Salvatoris de Septimo.*

1096 *Vgo* Comes *donat Monasterio S. Mariae de Monteplano.*

1096 *Vgutio* Comes *instituit Hospitium peregrinorum de* Corticellis.

1097 *Vgo, Reinerius, Lotherius, & Bulgarus* Comites *donant Ecclesiae S. Gillii de Teupassio.*

1097 Comites *Vgo, Ranerius, Bulgarus, & Lotherius iudicant in causa Monasterii de Fontebono.*

1098 *Mathilda Ducatrix donat Hospitali S. Michaelis Archangeli sito in loco Bumbia-*

biano iuxta Rhenum .

1099 *Mathilda Ducatrix donat Monasterio Fontanae Thaonis in Alpibus .*

1100 *Vvido Comes donat Monasterio Strumensi .*

1100 *Martinus filius Leonis vendit Monasterio Strumensi .*

1103 *Opizzus Legatus Dominae Comitissae Matildae iudicat .*

1104 *Mathilda Ducatrix donat Monasterio Fontanae Thaonis in Alpibus .*

1104 *Vgo Comes donat Hospitali de Ficiclo .*

1104 *Vgo Comes donat Monasterio S. Salvatoris de Septimo .*

1105 *Benedictus filius Rustichi permutat quaedam bona cum Ioanne Presbytero , & Rectore Hospitalis de Rosacio .*

1105 *Vgo , & Lotherius Comites concedunt Privilegia Ecclesiae S. Mariae de Fine .*

1107 *Mathilda Ducatrix sententiam fert pro Monasterio de Ficeclo .*

1108 *Vgo Comes donat Hospitali de Ficeclo .*

1108 *Vgo Comes donat Hospitali de Ficeclo .*

1109 *Vgo Comes donat Monasterio S. Mariae de Morrona .*

1109 *Vgo Comes vendit Monasterio S. Mariae de Morrona .*

1109 *Privilegium Paschalis Papae Petro Presbytero concessum .*

1113

1113 *Cecilia Comitissa restituit bona diversis Ecclesiis.*

1115 *Epistola Paschalis* II. *Papae ad Ademarum Abbatem Vallumbrosanum.*

1115 *Vvido Comes confirmat bona Monasterio Strumensi.*

1118 *Henricus V. Imperator Privilegium donat Hospitali S. Michaelis sito in Bumbiano iuxta Rhenum.*

1119 *Imillia Comitissa Castrum Empuli condit.*

1121 *Callistus II. privilegia dat Monasterio S. Mariae de Morrona.*

1131 *Imillia Comitissa, & Vvido Comes vendunt Monasterio Strumensi.*

1131 *Arduinus Comes donat Ecclesiae Pisanae.*

1136 *Sententia Bentonis Iudicis in lite inter Vbertum Archiepiscopum Pisanum, & Vicecomitem, aliosque.*

1143 *Privilegium Coelestini Papae Monasterio S. Hillari in Episcopatu Faesulano concessum.*

1144 *Guido Cardinalis, & Vbaldinus eius frater, donant Castellum Montisalti Ecclesiae Romanae.*

1148 *Privilegium Eugenii III. Monasterio S. Hillari in Episcopatu Faesulano concessum.*

1150

1150 *Eugenius Tertius concedit privilegia Ecclesiae S. Mariae ad Montem.*

1152 *Monasterium Morronae vendit Villano Archiepiscopo Pisano.*

1152 *Homodeus Rector Hospitalis de Rosari pignori dat Guidoni Rectori Hospitalis S. Iacobi de Teupassio.*

115. . . *Privilegium Alexandri III. Monasterio Passiniani concessum.*

1170 *Privilegium Friderici Imperatoris Dominis de Buggiano concessum.*

1181 *Privilegium Lucii III. Papae Monasterio S. Hillari in Episcopatu Faesulano concessum.*

1185 *Vvido Comes donat Monasterio Strumensi.*

1187 *Privilegium Henrici VI. Imperatoris Monasterio S. Salvii concessum.*

1187 *Privilegium Henrici VI. Imperatoris concessum Ficiclensibus.*

1188 *Privilegium Clementis III. Monasterio S. Hillari in Episcopatu Faesulano concessum.*

1190 *Henricus Testa legatus Imperatoris in Tuscia solvit debitum Ildebrando Episcopo Volaterrano.*

1191 *Privilegium Henrici VI. Vallumbrosanis concessum.*

1191 *Privilegium Henrici VI. Monasterio S. Hil-*

Hillari concessum.

1191 *Privilegium Henrici VI. Monasterio Passiniani concessum.*

1191 *Privilegium Henrici VI. Monasterio Passiniani concessum.*

1193 *Privilegium Henrici VI. Monasterio Passiniani concessum.*

1194 *Privilegium Caelestini III. Papae Conventui S. Benedicti Placentino concessum.*

1194 *Caelestinus Tertius Papa concedit Privilegia Ecclsiae S. Genesii.*

1195 *Privilegium Caelestini III. Ecclesiae S. Praxedis Romae concessum.*

1198 *Privilegium Innocentii III. Monasterio Vallisumbrosae concessum.*

1198 *Innocentius III. Papa concedit privilegia Hospitali de Altopassu.*

1199 *Sententia inter Monasterium de Ficeclo, & detentores eius bonorum.*

1205 *Innocentius Tertius Papa concedit privilegia Ecclesiae S. Genesii.*

1206 *Privilegium Innocentii III. Abbati de Strumis Arretinae Dioeceseos concessum.*

1208 *Privilegium Monasterio de Crispino in Dioecesi Faventina ab Innocentio III. concessum.*

1209 *Privilegium Ottonis IV. Civitati Pisanae concessum.*

1209 *Privilegium Ottonis IV. Monasterio Fonta-*

tanae Taonis concessum.

1209 *Privilegium Ottonis IV. Monasteriis Vallumbrosanis concessum.*

1214 *Pax & concordia inita inter Arretinos, & Castellionenses.*

1216 *Privilegium Friderici II. Imperatoris concessum hominibus Castri S. Miniatis.*

1220 *Privilegium Friderici II. filiis Guidonis Guerrae Comitis concessum.*

1223 *Capitula quaedam Statutorum Congregationis Vallisumbrosanae.*

1226 *Privilegium Henrici II. Monasteriis Vallumbrosanis concessum.*

1228 *Privilegium Gregorii IX. Monasterio S. Hillari in Episcopatu Faesulano concessum.*

1229 *Privilegium Gregorii IX. Papae Conventui S. Michaelis de Podio S. Donati Senensi concessum.*

1230 *Epistola Gregorii IX. ad Archipresbyterum Senensem pro Conventu de Cultu bono.*

1231 *Homines de Camparena se subdunt ditioni, & Iurisdictioni communis Castri S. Miniatis.*

1231 *Piccolinus Comes subdit suam partem Castri de Tonda ditioni, & Curiae Castri S. Miniatis. In hoc Instrumento mendose interdum scribitur Gonda pro Tonda.*

Epi-

Episcopatu Faesulano.

1254 *Epistola Alexandri* IV. *ad Priorem de Pozzale Perusinae Diaecesis quoad Abbatem Vallumbrosanum.*

1255 *Epistola, & Sententia Alexandri* IV. *pro Abbate, & Monasterio Vallumbrosano.*

1255 *Constitutio Alexandri* IV. *de exactionibus faciendis.*

1256 *Epistola Alexandri* IV. *ad Abbatem Vallisumbrosae.*

1257 *Apistola Alexandri* IV. *ad Thesaurum Abbatem Vallisumbrosae.*

1257 *Epistola Alexandri IV. ad Abbatem, & Conventum Vallisumbrosae.*

1257 *Epistola Alexandri* IV. *ad Abbatem Monasterii Vallisumbrosae.*

1257 *Epistola Alexandri IV. ad Abbatem & Conventum Monasterii Vallisumbrosae.*

1258 *Epistola Alexandri* IV. *ad Archiepiscopos Episcopos Priores &c. per Lombardiam, & Tusciam constitutos.*

1259 *Epistola Alexandri* IV. *ad Episcopum Florentinum.*

1259 *Epistola Alexandri* IV. *Papae ad Abbatem Vallisumbrosae.*

1260 *Epistola Alexandri IV. ad Abbatem Vallisumbrosae.*

1261 *Epistola Alexandri IV. ad Thesaurum Ab-*

batem Monasterii Vallisumbrosae.

1266 *Pacta conventa inter Civitatem Pisanam, & Commune Castelfranci.*

1267 *Epistola Alexandri IV. ad Episcopum Volaterranum.*

1269 *Privilegium Rodulfi Tusciae Vicarii Monasterio Passiniani concessum.*

1269 *Privilegium Conradi II. Imperatoris Pisanis concessum.*

1272 *Privilegium concessum ab Henrico Tusciae Vicario Pontonariis de Castrofranco.*

1277 *Comes Simon Palatinus in Tuscia concedit privilegium Monasterio Strumensi.*

1284 *Decretum Lucensium quoad Communitates quasdam Vallis-Arni inferioris.*

1287 *Commune de Pagnana statuit confinia cum Communi de Marcignana.*

1297 *Ildebrandinus Episcopus Arretinus concedit quadraginta dies Indulgentiae Ecclesiae S. Fidelis de Strumi.*

1297 *Confinia constituta & descripta inter Florentinos, & Sanminiatenses.*

1297 *Iacominus de Alfanis de Florentia vendit Communi S. Miniatis quasdam possessiones.*

1299 *Concessio Indulgentiae quadraginta dierum facta Ecclesiae S. Fidelis de Strumi.*

1303 *Pacta ineunda a Volaterranis cum Commu-*

mu-

muni S. Miniatis.

1303 *Pacta ineunda a Sanminiatensibus cum aliis Civitatibus Tusciae.*

1310 *Institutio Subditatus in Ecclesia S. Viti Terrae S. Crucis.*

1311 *Ildebrandinus Arretinus Episcopus concedit Indulgentiam quadraginta dierum iis, qui contribuerint pecuniam male acquisitam ad restaurandum Hospitale Popiense.*

1315 *Carolus Comes de Battifolle restituit Turrim quamdam.*

1318 *Privilegium Florentinorum Communitati Castrifranci concessum.*

1322 *Sententia inter Plebanum S. Mariae ad Montem, & Rectores Ecclesiarum quarumdam Castrifranci, & S. Crucis.*

1328 *Commune S. Miniatis solvit annuum censum Carolo Duci Calabriae.*

1329 *Pacta conventa inter plures Civitates, & Communia Etruriae.*

1347 *Pacta conventa, seu potius Privilegia concessa a Florentinis Terrae S. Miniatis.*

1355 *Privilegium Caroli IV. Imperatoris Pisanis concessum.*

1355 *Privilegia duo Caroli IV. Imperatoris concessa Castro S. Miniatis.*

1377 *Florentini sententiam ferunt in contro-*

versis Communitatum Montis Tauparii & Castrifranci, & Communitatum Montis Lupi, & Caprariae.

1389 *Laudum inter Communitates S. Crucis, Castrifranci, & Ficecli.*

1400 *Florentini componunt controversias vertentes inter Commune Ficecli, & Monasterium S. Michaelis Archangeli de S. Cruce.*

1400 *Florentini componunt discordias vertentes inter Communitates Castrifranci, Ficecli, & S. Crucis.*

1401 *Privilegium Ruperti Imperatoris Florentinis concessum.*

1415 *Supplex libellus Communitati Castri Franci porrectus.*

1428 *Breve Martini V. pro Monasterio S. Michaelis Archangeli de S. Cruce.*

1442 *Balthassar Episcopus Lucanus erigit in Prioratum Ecclesiam Terrae S. Crucis.*

1453 *Stephanus Trenta Episcopus Lucensis reformat Ecclesiam Terrae S. Crucis.*

1463 *Pius Secundus Papa concedit Privilegia Ecclesiae S. Genesii Terrae S. Miniatis.*

1487 *Innocentius Octavus Papa concedit institutionem Canonicorum in Ecclesia S. Genesii Terrae S. Miniatis.*

1564 *Alexander Guidiccionius Episcopus Lucanus confirmat statuta Capituli Ecclesiae*

Ter-

Terrae S. Crucis.

1572 *Pius V. Papa concedit Privilegia Ecclesiae Terrae S. Miniatis*.

Opera quae ab aliquibus IO. LAMIO perperam tribuuntur.

Praeter ea, quae iam ſuperius commemoravimus, quaeque cum aliis indubitatis coniunximus, ne materiae nexus ſolveretur, ſub numeris, ſcilicet, VIII. IX. LXXVII. *LXXXIII. CVI. CX.* alia quoque *Lamio* ab aliquibus tribuuntur, at falſo, ut

CXXII. I Piffari di Montagna, che andarono per ſonare, e furono ſonati, di Ceſellio Filomaſtige. *A Leida* 1738. *in* 8. At pluries editum fuit hoc opus quod quidem prodiit, ut reſponderetur quatuor Sermonibus *L. Sectani Q. Fil.* Quum autem ab eodem *Sectano*, quinctus etiam Sermo editus fuiſſet, ei, aliiſque reſpondit

CXXIII. M. Thymoleontis adverſus improbos litterarum uſores Meni pea I. Londini 1738. in 4. Quum vero Anonymus quidam ſextum Sermonem *Sectano* illi ſuppoſuiſſet; reiectus & confutatus eſt hic a

 CXXIV.

CXXIV. M. Thymoleontis adversus Mutenium Lycorestem Menippea II. Londini 1742. in 4.

CXXV. Istoria delle cose operate nella China da Mr. Carlo Ambrogio Mezzabarba, Patriarca di Alessandria, Legato Apostolico in quell' Impero, e di presente Vescovo di Lodi, scritta dal P. Viani, suo Confessore e compagno nella predetta Legazione, opera data adesso la prima volta alla luce. A Parigi in 8.

CXXVI. Memorie per servire alla Vita del P. Abate D. Guido Grandi Camaldolese, Professore di Mattematiche in Pisa. In Massa 1742. *in* 4.

CXXVII. Observationes in Bullam S. D. N. Benedicti XIV. P. M. qua ritus Sinici iterum damnantur. Bononiae 1742. *in* 8.

CXXVIII. Lettere Gualfondiane del Sig. Giuseppe Clemente Bini Sacerdote Fiorentino, sopra qualche parte dell' antichità Etrusca, all' Illustrissimo Signor Drake Cavaliere Inglese. In Firenze 1744. Hae Epistolae insertae etiam sunt Ephemeridibus litterariis Florentinis anni 1744. n. 2. 3. 4. 5. 6. 11. 12. 13. 14. 15.

Ope-

Opera LAMII quae ſub praelo ſunt.

Sub praelo autem ſunt nonnulla etiam ex iis, quae ſupra recenſuimus num. *XIII. XVI. XVII.* & praeterea

CXXIX. Memorabilia Italorum Eruditione praeſtantium, quibus vertens ſaeculum gloriatur, Tomus ſecundus.

CXXX. Memorabilia Sanctae Eccleſiae Florentinae, Tomus primus in folio.

CXXXI. Novelle letterarie del 1744. Tomo V.

CXXXII. *Diſſertatio qua Gloſſarium Graecobarbarum Io. Meurſii corrigitur, & illuſtratur.*

Opera quae LAMIVS paravit praelo quamprimum ſubiecturus.

CXXXIII. Diſſertatio de Antipodibus.

CXXXIV. Michaelis Glycae Epiſtolarum Pars tertia.

CXXXV. Laurentii Bonincontrii Hiſtoriae Siculae Pars quarta.

CXXXVI. Nicetae Heracleensis in Epistolam I. ad Corinthios Enarrationis Partes secunda, & tertia.

CXXXVII. Epistolarum Dionysii Cateliani, Arsenii Monembasiensis, Antonii Eparchi, Gabrielis Severi, aliorumque Graecorum recentiorum, Latina Interpretatio.

CXXXVIII. Charitonis & Hippophili Hodoeporici Pars quarta, & quinta, & sequentes.

CXXXIX. Memorie di Pescia di Francesco Galeotti.

CXXXX. Dissertatio de censu Daemonum iuxta veteres Theologos & Philosophos.

CXLI. Dissertatio de Angelorum, & Daemonum sede & ministeriis.

CXLII. De Dei, Angelorum, & Daemonum praesentiis Dissertatio.

CXLIII. Dissertatio de Mundi anima secundum Platonicos.

CXLIV. Historia opinionum de mente humana.

CXLV. Catalogi Codicum MSS. qui in Florentinis Bibliothecis exsistunt.

CXLVI. Continuatio Editionis Anastasii Bibliothecarii, quam Ioannes Vignolius, *Custos Bibliothecae Vaticanae susceperat, & ex parte publici iuris fecerat, sed morte praeventus absolvere non potuit.*

CXLVII. *Philippi Vexillini Pistoriensis ad*

ad Reverendissimum Dominum Ant. Puccium Antistitem Pistoriensem de calamitatibus suae patriae.

CXLVIII. *Istoria di Bartolommeo Cerretani.*

CXLIX. *Ad statutum Florentinum ubi de Patarenis, & Frustatis agitur, Dissertationes duae.*

CL. *Orationes, & Dissertationes, & Carmina varia.*

Erit fortassis, cui Catalogus hic res etiam minutiores, & tenues, exilesque, nimis curiose scrupuloseque persequi, & recensere, videatur, quod quidem ipse tempestiva subspicione praesenseram: nihilo tamen minus haud me id de sententia deduxit, sed, uti proposueram, omnia, etsi exigua, & levia, ac minutalia quoque ipsa, ut cum Tertulliano *loquar, exacte subtiliterque enumerare volui; nam & horum distincta cognitio litteratis hominibus alicui usui esse potest. Quum vero ad manus meas pervenerint quaedam notitiae studiorum, & vitae in litteris, & liberalibus disciplinis, a* Ioanne Lamio, *cuius operum Catalogum edidimus, transactae, heic eas in concinnam seriem digestas in medium proferre animum induxi, rem iucundam multis, qui eas desiderant, me facturum arbitratus.*

i 2 *Ioan-*

Ioannes Benedicti F. *Caroli* N. *Lamius*, in Sancta Cruce, Etruriae oppido, inter Florentiam & Pisas ad Arnum sito, anno MDCXCVII. VI. Id. Febr. ortus est. Bimulus patre vita functo orbatus est, quare tutela eius, & educationis cura, ad matrem *Claram Stellam Baldacciam*, & patruos, atque *Antonium Franciscum* in primis, delata fuit. Hi puellum litteris imbuendum curarunt, praeceptoresque pro natali solo satis idoneos, qui eum domi erudirent, conduxerunt. Fuerunt hi *Thaddaeus Thaddaeius*, *Bartolemaeus Durantius*, *Vincentius Fortinius*, populares omnes, ex ordine Clericorum. Nihilo tamen minus & scholas publicas ille frequentavit, quibus *Bartolius* quidam a Sancta Maria ad Montem, proximo oppido, ludimagister praesidebat; atque ita in Latinis Graecisque litteris, historiaeque cognitione, aliquantum progressus est. Anno MDCCX. Pratum, Etruriae urbem, puer Collegii Ciconinii, quod Iesuitae moderantur, alumnus futurus, missus fuit, ubi sub *Ioanne Paullo Sebastiânio* Iesuita, aliisque, scribendi peritia, & Latinae linguae eruditione, amplius excultus est; at quum eius corpus viresque litterarii labores nimis attenuassent, in patriam anno insequenti, mense Iunio, saluti consulturus iterum se recepit. Heic studia

per

per menſes aliquot intermiſit, licet ab lectione librorum difficulter abſtraheretur, in coeleſtibus litteris evolvendis, perlegendiſque Sanctorum Patrum, & Eccleſiaſticorum Scriptorum commentariis, voluptatem incredibilem captans. Tamdem omiſſam conſuetorum ſtudiorum rationem viamque iterum inſiſtens, & multas cognitiones, quarum paene oblitus fuerat, in memoriam per ſe ipſe revocavit, & ſub *Franciſco Maria Lamio*, publico ludimagiſtro, in Rhetorica, & Latina Poeſi aſſidue ſe exercuit; donec ille ſacerdotio non multo poſt auctus, in Villam Salettam, Eccleſiam illam Antiſtes moderaturus, ſe tranſtulit. At *Ioannes* in ſtudia, egregiaſque artes, toto iam pondere proclivis, Philoſophiam ediſcere voluit, adeoque Ficeclum, oppidum IV. M. P. a Sancta Cruce diſtans, quotidie ſe conferebat, *Carolum Felicem Lamium*, Ordinis Franciſcani Cucullatum, patruum ſuum, Dialecticam docentem auditurus; elementa vero Geometriae, & reliquas Philoſophicas tractationes per ſe ipſe legendo, libriſque contente incumbendo, aliquatenus percepit. Interea tamen Eccleſiaſtica ſtudia non negligebat, & Latinam, Tuſcanicamque poeſim perpetim colebat, antiquoſque varii argumenti Scriptores verſabat, & perlegebat adſidue.

ſidue. Sed & ex domeſticis colloquiis plurimum utilitatis capiebat, quum eius patrui, perſpicaci & vivido ingenio praediti, de veteri recentique hiſtoria, de rebus Phyſicis & Theologicis, diſſertare pro virili auderent, & huiuſmodi ſermones etiam convivales eſſe vellent. Huiuſmodi exercitamentis inſtructus & eruditus *Ioannes* Piſas, ut in illuſtri illo Atheneo Iurisprudentiae aliiſque doctrinis, operam daret, anno MDCCXV. profectus eſt, ibique Ius Civile a *Ioſepho Scarlattio*, *Stephano Maria Fabruccio*, *Franciſco Maria Ceſſinio*, aliiſque didicit; Ius autem Pontificium ediſſerentes *Ioannem Paullum Gualterium*, & *Lazarum Benedictum Melioruccium*, audivit. *Carolum* autem *Taglinium*, & *Vanghettium* in Phyſica; in Geometria *Guidonem Grandium*, praeceptores habuit. Ad *Paſchaſii* quoque *Iannettii* Medicinam profitentis, & *Virginii Valſechii* ſacras litteras interpretantis, auditoria interdum accedebat, donec anno MDCCXIX. Magiſtralibus inſignibus rite decoratus eſt, & inſequenti Florentiam profectus, ut Pragmaticus evaderet. Verum quum in ſtudia amoeniora & elegantiora, quam Iuriſprudentia ſit, eius animus proclivis eſſet, ea tralatitie tractata, varia & multiiugi eruditione animum exornare ſtuduit, & linguam Graecam ab *Ant. Mar. Salvinio* plenius edidicit,

San-

Sanctos Patres fere omnes evolvit, Theologos & sacrarum litterarum Interpretes legit, antiquos Philosopos, & Platonicos in primis, scriptis dissertationibus enarravit, optimos quosque auctores cum Graecos, tum Latinos, & recentioris etiam aetatis, inspexit atque perpendit, virorum doctorum amicitias coluit, litterarios coetus frequentavit, in quorum quosdam etiam cooptatus est, & in omnibus sui ingenii, & studiorum luculenta specimina praebuit. Lexicon vocum Graeco-Etruscarum, *Salvinio* suadente, interea contexuit; & disputationum etiam, & carminum, extemporalitate laudem quaesivit, ita ut & Mediceis Principibus carus evaserit. In Gallica quoque lingua se exercuit; Hispaniensis autem tantum delibavit, quantum libris eius gentis intelligendis sufficeret. Anno MDCCXXVI. quum librum de recta Nicaenorum Patrum fide, *Io. Baptista Caracciolo*, Clerico Regulari Theatino, ἐργοδιώκτῃ, scripsisset, Genuam a Comite *Io. Luca Pallavicino*, ut suae Bibliothecae praeesset, evocatus est; eaque in urbe inter Arcadas Coloniae Ligusticae adscriptus fuit. Anno, qui insequutus est, mense Iulio in Germaniam cum eodem *Pallavicino* contendit, & Vindobonae sex mensibus commoratus, virisque eruditis cognitis, in Italiam

ham Genuamque anno MDCCXXVIII. menſe Martio regreſſus eſt; quum abſolutum in Germania de recta Patrum Nicaenorum fide librum Venetiis tranſiens typis ibi excudendum curaviſſet; tamdemque menſe Maio longioris peregrinationis cupidus Genevam petiit, & inde in Gallias penetravit, moreſque hominum multorum & urbes vidit, & Lutetiam Pariſiorum, in qua duobus fere annis ſubſtitit, admiratus eſt. In Galliis verſans Latinum Poema duobus libris diſtinctum de ortu Sereniſſimi Delphini *Ludovici XV.* filii cecinit; Chronologiam Virorum eruditione praeſtantium concinnavit; ſex de recta Chriſtianorum quoad divinam Trinitatem ſententia libros ſcripſit; Telemachi caſus ex lingua Gallica in Italicam convertit; Carmina Italica pariter deduxit, quae acriori ſtilo conſcripta in lucem nondum prodierunt; Ebraicas litteras attigit, & doctis litteratiſque viris congreſſus eſt. Verum, quum annus iam MDCCXXXII. verteret, menſe Aprili, poſt regna illa, Belgium Bataviamque etiam, luſtrata, Florentiam redux ingreſſus, nihil habuit ſolemnius, quam litterarios ſuos labores continuare; quare editionem libri de recta Criſtianorum quoad Trinitatem fide, cui a peregrinatione quieſcens ſupremam manum admoverat, procuravit: at ſpe Cathe-
dram

dram in Pisano Atheneo obtinendi deiectus, iam Romam, quo evocabatur, cogitabat, quum Bibliothecae Riccardianae Praefectus a Dynastis praestantissimis *Riccardiis* renunciatus est, qui etiam curarunt, ut in Florentino Lyceo publicum Ecclesiasticam historiam docendi munus & Cathedram, suprema Principis auctoritate, occuparet. Tunc creditam sibi Bibliothecam ordinavit, Indices necessarios contexuit, in litteraria exercitia intentius incubuit doctorum exterorum ad se aventantium amicitiam inivit, coetibus eruditis adsidue interfuit, ut *Florentinorum*, *Furfureorum*, & *Apathistarum*; adolescentes instituit & erudivit, epistolare commercium cum litteratis hominibus per Europam exercuit, lucubrationes plurimas publici iuris fecit, opera & monumenta inedita vulgavit, maximas ac frequentes litterarias controversias substinuit, criminationes & persequutiones incredibiles ob exactiorem sinceriorem que doctrinam passus est; denique laboribus Palladiis indefinenter exercitus corpus paullo infirmius reddidit, vires fregit, oculos hebetavit, & numquam tamen propterea laudem & commendationem non meruit. Quae post annum MDCCXXXIII. in eruditionis stadio *Lamius* egerit, singillatim recensere supersedeo, quod ex Catalogo eius operum, quem exhibui, facile

cile sit ea omnia vel coniectare, vel intelligere.

Qui plura de *Lamio*, & eius vita, & scriptis, nosse desiderat, consulat Carmen eius libro *de recta Patrum Nicaenorum fide* praefixum; & eiusdem libri finem: Praefationem operis *De recta Christianorum in eo, quod Mysterium Divinae Trinitatis adtinet sententia;* &; opus ipsum *pag.* 49. Dissertationum Academiae Etruscae Cortonensis Tomum I. *pag.* 72. Epistolam nuncupatoriam & Praefationem Primae Partis Epistolarum *Michaelis Glycae;* Epistolam nuncupatoriam secundae Partis earumdem Epistolarum, & secundae Partis Chronici *Leonis Vrbevetani;* Praefationem Primae Partis eiusdem Chronici; & Partem ipsam primam *pag.* 131. Libri *De Eruditione Apostolorum* Caput Primum; *Charitonis & Hippophili* Hodoeporicon; *Aniceti Nemesii* Dialogos; Memorabilia Vitae *Guidonis Grandii*; Memorabilia Italorum eruditione praestantium; Epistolam Nuncupatoriam, & Praefationem primi Voluminis operum *Io. Meursii;* Ephemerides litterarias Florentinas; Ephemerides litterarias Venetas; Acta Eruditorum Lipsiensia; Ephemerides litterarias Parisienses &c. Quaedam in Catalogo, ut Adnotationes, & Observationes ad opuscula nonnulla, tamquam leviora, consulto omisimus.

